

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**KIRIM TÜRKÇESİ ROMANYA KÖSTENCE
AĞZI
– Ses Bilgisi, Metin, Sözlük –**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nazmiye MURTAZAYEVA

**Enstitü Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı: Eski Türk Dili**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Zikri TURAN

TEMMUZ – 2010

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KIRIM TÜRKÇESİ ROMANYA KÖSTENCE
AĞZI
– Ses Bilgisi, Metin, Sözlük –

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nazmiye MURTAZAYEVA

Enstitü Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı: Eski Türk Dili

Bu tez 08.07.2010 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Zikri TURAN

Jüri Başkanı

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Prof. Dr. Hakan POYRAZ

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Yard. Doç. Dr. Kenan ACAR

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Nazmiye MURTAZAYEVA

08.07.2010

ÖNSÖZ

Günümüzde Dobruca denildiğinde Romanya'nın Köstence ve Tulça ilçelerinin bulunduğu bölgeler kastedilmektedir. Dobruca bölgesinde Romenlerle beraber Anadolu, Rumeli Türkleri ile Kırım ve Bucak Türk-Tatar toplulukları yaşamaktadır.

Türkiye'nin sınırları dışında bulunan ve bir yazı dili olmayan pek çok ağız bölgesi vardır. Yazı dili olmayan ağızlardan biri Köstence ilçesinin ağzıdır. Türklerin yaşadığı bu bölgelerin yerleşim yerleri, dil haritaları ve ağız özellikleri gerektiği gibi araştırılmamış görünmektedir. Köstence ilçesi keşfedilmemiş zengin tarihi, kültürü ve farklı nüfus tabakalarını içermesiyle ilgimi çekmiştir.

Bu bölgede yaşayan Türklerin çoğu Kırım'ın farklı bölgelerinden Osmanlı zamanında göç etmiş insanlardır. Bu durum, bize bu topraklarda ağız çalışması yapma heyecanı vermiş, konuyla ilgili çalışmalarını incelememiz bu yörede çalışma isteğimizi arttırmıştır. Dobruca bölgesiyle ilgili bazı ağız çalışmaları yapılmış ancak henüz yeterli seviyeye gelmemiş durumdadır. Bu bölge fazla araştırılmış olmadığı için ilgimi çekmiş, faydalı olabilecek bilgileri ortaya çıkarabilme isteği uyandırmıştır.

Köstence'de araştırma yapmak için Romanya'ya gidip bir ay kadar orada bulunmamı gerektirdi. Derleme metinleri için bir ay boyunca Köstence'nin birçok köyü her gün tek tek gezilmiş, metinler dijital ses kayıt aleti ile kaydedilmiş ve daha sonra bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Derleme yaptığımız kişilerin ağız özelliklerini tam olarak yansıtabilmek için bazı ses kayıtları kişilerin haberi olmadan yapılmış ve derlemeyi bitirdikten sonra ses kaydının yapıldığı açıklanmıştır. Bazı konuşmacıların ricalarıyla ahlâka uygun olmayan kısımlar çalışmamızdan çıkarılmıştır. Araştırma sürecinde 95 kişinin konuşmaları kayda alınmıştır. Derlediğimiz konuşmalar bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Bir sonraki aşamada konuşmalar transkripsiyonlu metinler halinde yazıya geçirilmiştir. Sonuç bölümünde de metinlerde sık rastladığımız bazı özellikler verilmiştir. Bu çalışmamızda ses kaydını yaptığım tüm konuşmaları kullanmaya maalesef imkânım olmamıştır.

Çalışmamız Giriş, Ses Bilgisi, Metinler ve Sözlük bölümlerinden oluşmaktadır. Yaptığım çalışmanın Giriş bölümünde bölgenin tarihçesi, iklimi ve nüfusu ile ilgili tanıtıcı bilgiler verilmektedir. Ses Bilgisi bölümünde incelediğimiz ağızdaki ses

değişmeleri ve ses olayları ele alınmaktadır. Metinleri ses bilgisi yönünden sırasıyla ünlü ve ünsüzlerdeki değişmeler tespit edilmiştir. Elde ettiğimiz kanaatler sonuç bölümünde bir araya getirilmiştir. Derlenen metinler transkripsiyonlu olarak sunulmaktadır. Her metnin başında, derleme yaptığımız kişinin adı, soyadı, yaşı, köyü belirtilmektedir. Sözlük kısmında yöreye has olan ya da farklı anlamda kullanılan bazı kelimelerin açıklaması yer almaktadır. Açıklamalı ses olayları sözlüğü başlığı altında bölgede tespit edilmiş ses hadiselerine dair terim ve açıklamalar verilmektedir.

Bu çalışmanın hazırlanmasında her konuda yardımlarını esirgemeyen, tecrübelerinden faydalandığım, danışman hocam Prof. Dr. Zikri TURAN'a özveri ve sabırlarından dolayı teşekkürlerimi sunmayı borç bilirim. Çalışmanın araştırma kısmında her konuda yardımcı olan Köstence'de yaşayan Kırım Türklerine, ayrıca Prof. Dr. Eden MAMUT'a, şair ve yazar Güner AKMOLLA'ya, Kırım Türkleri Dernek Başkanı Ahmet VAROL'a teşekkürü unutmak istemem. Çalışmanın düzeltmelerinde yardımlarını esirgemeyen sevgili arkadaşlarım Cemile DOSALİYEVA, Güneş ERDEM, Elif BAKIR, Hayriye S. TUNA ve Araştırma Görevlisi Çiğdem TOPÇU'ya destekleri için teşekkür ederim. Ayrıca, yetişmemde katkıları olan tüm hocalarıma da minnettarlığımı ifade etmek isterim. Her zaman beni destekleyen ve yanımda olduklarını hissettiren annem ve babama ayrıca teşekkür ederim.

Nazmiye MURTAZAYEVA

08.07.2010

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	vi
TABLolar LİSTESİ	vii
İŞARETLER	viii
ÖZET	ix
SUMMARY	x
GİRİŞ	1
SES BİLGİSİ	8
1. Sesler	8
1.1. Ünlüler.....	10
1.1.1. Uzun Ünlüler	19
1.1.2. Kısa Ünlüler	20
1.2. Ünsüzler	21
2. Ses Değişmeleri	31
2.1. t ≥ d değişmesi.....	31
2.2. d/ > t/ değişmesi	32
2.3. d/ > y/ değişmesi	32
2.4. d/ > [z]/ > y/ değişmesi.....	32
2.5. g/ > y/ değişmesi	33
2.6. g/ > [ğ/ > v]/ > y/ değişmesi	33
2.7. n/ > ŋ/ değişmesi	33
2.8. ŋ > nğ, nĠ değişmesi.....	34
2.9. ŋ/ > ŋĠ/, ŋg/ değişmesi	34
2.10. ŋ > n değişmesi.....	35
2.11. ŋ > ng > g/ değişmesi	35
2.12. ñ/ (ny) > n/ değişmesi.....	35
2.13. ñ/ (ny) > y/ değişmesi.....	35
2.14. ç/ > c/ değişmesi.....	36

2.15. ç ≥ ş değişmesi	36
2.16. c > ş değişmesi	37
2.17. #y ≥ #c değişmesi.....	37
2.18. y > k ~ g değişmesi.....	37
2.19. f ≥ p değişmesi	38
2.20. #m ≥ #b değişmesi.....	38
2.21. #b > #m değişmesi	38
2.22. p > b değişmesi.....	39
2.23. p/ > m/ değişmesi	39
2.24. b ≥ p değişmesi.....	39
2.25. w/ > [f/ > p/ değişmesi	40
2.26. #k > [#g] > #y değişmesi.....	40
2.27. f/ > [v/] > w/ değişmesi	40
2.28. b/ > [w/~v/] y/ değişmesi.....	40
2.29. b/ > [v/] > w/ değişmesi	41
2.30. b > v ~ w değişmesi.....	41
2.31. ğ > [(ğ) > v] > w ~ Ø değişmesi.....	41
2.32. g, ğ > w değişmesi.....	42
2.33. g, ğ > ğ değişmesi.....	43
2.34. g, ğ > k, K değişmesi.....	43
2.35. K (k, k) ≥ G (g, ğ, ğ) değişmesi.....	43
1.2.36. K (k, k) ≥ K (k, k, K) değişmesi.....	44
2.37. h > K değişmesi.....	45
2.38. k > h değişmesi.....	46
2.39. s/ > ş/ değişmesi	46
2.40. ş/ > s/ değişmesi	46
2.41. h > Ø değişmesi.....	46
2.42. ğ > Ø değişmesi.....	47
2.43. y > Ø değişmesi.....	48
2.44. n/ (n) > Ø değişmesi.....	48
2.45. k > Ø değişmesi.....	48
2.46. l/ > Ø değişmesi	48

3. Ses Hadiseleri.....	49
3.1. Yutulma	49
3.2. Erime	50
3.3. Düşme.....	51
3.4. Tekleşme	52
3.5. Büzülme	52
3.6. Derilme	53
3.7. Gerilme	53
3.8. Türeme	54
3.9. Sızıcılaşma	55
3.10. Süreklileşme	56
3.11. Süreksizleşme	56
3.12. Patlayıcılaşma.....	56
3.13. Aşırı patlayıcılaşma	56
3.14. Ötümlüleşme	57
3.15. Ötümsüzleşme	57
3.16. Damaklılaşma	57
3.17. Art damaklılaşma	58
3.18. Genizlileşme	58
3.19. Dudaklılaşma.....	59
3.20. Benzetme	59
3.21. Başkalaşma	62
3.22. Ünsüz kaynaşması	62
3.23. Ünsüz ayrışması	62
3.24. İkizleşme	63
3.25. Göçüşme	63
3.26. Yer değiştirme	64
3.27. İkileşme	64
3.28. İkileme.....	65
3.29. Ayarlanma	66
3.30. Farklı organlı değişmeler	66
3.31. Eş organlı değişmeler	66

3.32. Nöbetleşe kullanma	67
3.33. Ulanma	67
3.34. Karışma	68
3.35. Geçişme	68
3.36. Toplaşma	69
3.37. Kaynaşma	69
3.38. Birleşme	69
3.39. Hızlı şekil	69
3.40. Aşınma	69
3.41. Taşralılanmaca	70
3.42. Eskilenmece	70
3.43. Özenme (Romensinmece)	70
3.44. Ödünçleme	70
3.45. Ayrışma	70
3.46. Argo	71
3.47. Bayağılanmaca	71
3.48. Palatalleşme	71
3.49. Genişleme	71
3.50. Daralma	72
3.51. Kalınlaşma	72
3.52. İncelme	73
3.53. Yuvarlaklaşma	73
3.54. Düzleşme	73
4. Ses Uyumu.....	74
4.1. Damak Uyumu	74
4.2. Dudak uyumu	75
4.3. Ünsüz uyumu.....	76
METİNLER	78
SÖZLÜK	226
AÇIKLAMALI SES OLAYLARI SÖZLÜĞÜ.....	232
SONUÇ.....	237

KAYNAKÇA	247
EKLER	251
ÖZGEÇMİŞ.....	254

KISALTMALAR

- Ar** : Arapça
Far : Farsça
EUTS : Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü
CC : Codex Cumanicus
KBS : Köken Bilgisi Sözlüğü
TTS : Temel Türkçe Sözlük
KB : Kutadgu Bilig
DLT : Divanü Lugat-it-Türk Dizini
IB : Irk Bitik
OY : Orhon Yazıtları
OA : Orhun Abideleri
NF : Nehcül - Feradis
ETG : Eski Türkçenin Grameri
KTG : Kıpçak Türkçesi Grameri

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: 1992 senesi yapılan nüfus sayımı.....	7
Tablo 2: Ünlüler.....	8
Tablo 3: Ünsüzler.....	9

İŞARETLER

- # : Bir sesin başında kelime başını, sonunda kelimenin sonunu gösterir.
- ˘ : İki kelimenin sesleri arasındaki uyanmayı gösterir.
- / : Bir ünsüzden sonra gelirse kök hecesinden sonraki durumunu, bir ekin sesleri arasına girerse, o seslerin birbirinin yerine geçtiğini belirtir.
- // : Kelime içindeki ses grubunu gösterir.
- () : Bir sesin ya da şeklin ihtiyariliğini gösterir.
- [] : Bir sesin ya da şeklin ihya edildiğini gösterir.
- Ø : Telaffuzdan kalkmış ancak fonksiyonu ile yer alan bir şekil gösterir.
- + : İsmeye bağlanmayı gösterir.
- : Fiile bağlanmayı gösterir.
- > : Değişmeyi gösteren işaret.
- ≥ : Bir sesin hem değiştiğini hem de korunduğunu gösteren işaret.
- K : “Ünsüz” teriminin formüllerdeki ifadesidir.
- V : “Ünlü” teriminin formüllerdeki ifadesidir.
- ˆ : Kalın ünlüler üzerinde yarı incelmeyi ifade eden işaret, ünsüzler üzerinde palatalleşmeyi gösteren işaret.
- ˘ : Geniş ünlüler üzerinde yarı daralmayı ifade eden işarettir.
- ° : Düz ünlüler üzerinde yarı yuvarlaklaşmayı ifade eden işarettir.
- ˜ : Ünlüler üzerinde yarı damaklılaşmayı gösteren işarettir.
- : Ünlüler üzerinde uzunluğu gösterir.
- ˘ : Ünlüler üzerinde kısalığı gösterir.

Tezin Başlığı: Kırım Türkçesi Romanya Köstence Ağızı – Ses Bilgisi, Metin, Sözlük –	
Tezin Yazarı: Nazmiye MURTAZA YEVA	Danışman: Prof. Dr. Zikri TURAN
Kabul Tarihi: 08.07.2010	Sayfa Sayısı: X (ön kısım) + 250 (tez) + 3 (ekler)
Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı	Bilim Dalı: Eski Türk Dili
<p>Bu çalışmada günümüzde Romanya'nın sınırları içerisinde bulunan Dobruca vilayetinin Köstence şehri ve şehre bağlı köylerdeki ağız özellikleri incelenmiştir. Bu yöredeki ağzın konuşma dilindeki kelimeler tarihte geçen en eski şekillerine dayanarak incelenmiştir.</p> <p>Köstence'de araştırma yapmam Romanya'ya gidip bir ay kadar orada bulunmamı gerektirdi. Yörede tanıdığım kişilerin olması derleme yapacağım köylerin ve o köylerde yaşayan kişilerin seçiminde oldukça faydalı olmuştur. Derleme yaparken Köstence'nin birçok köylerine, özellikle Türk-Tatar topluluğunun yerleştiği köylere gidilmiştir. Bu köylerdeki nüfus tabakaları araştırılmıştır. Yaptığımız araştırma sonucunda bölgedeki nüfusun çoğunun Kırım göçmenlerinden oluştuğu tespit edilmiştir. Ağız özelliklerinin en çok korunduğu köyler seçilerek derlenmiştir. Bölgede yapılan konuşmalar ses kayıt cihazına kaydedilerek daha sonra bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Bilgisayar ortamındaki konuşmalar transkripsiyonlu metin haline çevirilmiştir.</p> <p>Giriş bölümünde bölgenin tarihçesi, iklimi, nüfusu, coğrafi konumu ile ilgili tanıtıcı bilgiler verilmiştir.</p> <p>Birinci bölümde; Köstence Kırım Türkçesi ağızındaki ses varlığı, ses değişimleri ve ses olayları örneklerle beraber incelenmiştir. Metinler ses bilgisi yönünden, incelenmiş, sırasıyla ünlü ve ünsüzlerdeki değişimleri tespit edilmiştir.</p> <p>Çalışmanın ikinci bölümü metinlerden oluşmaktadır. Derleme yaptığımız bölgede topladığımız metinler transkripsiyonlu olarak sunulmuştur.</p> <p>Çalışmanın sözlük kısmında, bölgeye has kelimeler anlamlarıyla birlikte verilmiştir. Elde ettiğimiz metinler bölgeye has olan birçok özellikleri içermektedir.</p>	
Anahtar Kelimeler: Ağız İncelemesi, Köstence Ağızı, Romanya Kırım Türkçesi, Ses Özellikleri, Dobruca Türkleri	

Sakarya University Institute of Social Sciences Abstract of Master's Thesis

Title of the Thesis: The Accent of Crimean Turkish in Constanza, Romania – Phonetic, Text, Dictionary –	
Author: Nazmiye MURTAZAYEVA	Supervisor: Prof. Dr. Zikri TURAN
Date: 08.07.2010	No. Of pages: X (p.t.) + 250 (m.b.) + 3 (app.)
Department: Langauge Of Turkish And Literature	Subfield: Old Turkish Langauge
<p>In this study we analyzed sound phenomena of the people who live at Romanian Dobrudjea regions, in Constanza and nearby villages. To have some contacts in this region was very helpful in choosing villages and population for our research.</p> <p>In order to make research we needed to go to Romania and stay there for a month. During this time we visited a lot of Constanza' villages, especially regions where Turk-Tatars were widely spread. Population layers were analyzed at the villages. During our research it was found that majority of the local population consisted of Crimean immigrants. Villages which have conserved sound specialties were chosen. Speeches were recorded by the voice recorder and were transferred to the computer, later. Then, recordings were typed up.</p> <p>In the introduction part, you can find information regarding history, weather conditions, population, and geographical location of the region.</p> <p>In the first part, we analyzed examples of the sound accent, voice changes and sound phenomena of the Crimean Turkish language in Constanza.</p> <p>Second part is comprised of texts. Transcription of the recordings can be found there.</p> <p>In the vocabulary part, you can find appropriate Turkish meaning of the some local words. Texts comprise of a lot of local words.</p>	
Keywords: Accent Review, Constanza Accent, Romanian and Crimean Turkish, Tonal Attributes, Dobruca Turks.	

GİRİŞ

Türkiye'nin farklı bölgelerinde yapılan ağız çalışmaları belli bir seviyeye gelmiş durumdadır. Türkiye sınırları dışında bulunan birçok bölgelerin de ağız çalışmalarına ihtiyacı vardır. Bu bölgelerden biri de Karadeniz ile Tuna nehri arasında kalan, Romanya'nın Köstence ve Tulça ilçeleri ile Bulgaristan'ın Dobriç ve Silistre illeri sınırları içinde bulunan Dobruca bölgesidir.

Ancak günümüzde Dobruca denildiğinde Romanya'nın Köstence ve Tulça ilçelerinin bulunduğu bölgeler kastedilmektedir. Dobruca bölgesinde Romenlerle birlikte Anadolu ve Rumeli Türkleri ile Kırım ve Bucak Türk-Tatarlar toplulukları yaşamaktadır.

Romanya Türkçesiyle ilgili yapılmış olan akademik çalışmalara baktığımızda karşımıza ancak iki çalışma çıkmaktadır, biri Ciden Sena Menabit tarafından yayımlanmamış Doktora tezi olarak 2006 senesinde "Yazılı ve Sözlü Kaynaklara Dayalı Romanya Türklerinin Dili ve Söz Varlığı" adlı çalışma, diğeri de Süer Eker'e ait "Ekstra Küçük Bir Dil Olarak Romanya 'Tatar Türkçesi'" adlı çalışmadır. Ciden Sena Menabit'in yaptığı çalışmasında genel olarak Romanya'da yaşayan tüm Türklerin dili hem derleme yaparak hem de yazılı kaynaklara dayanarak incelenmiştir. Biz de Dobruca bölgesine ait olan Köstence ağız ile ilgili daha kapsamlı ve ayrıntılı bir çalışma yapmayı uygun görmekteyiz.

Bu çalışmaya başladığımızda ilk önce bölgenin kültürel özellikleri ve tarihçesi araştırılmıştır. Osmanlı devleti zamanında II. Beyazıt Dobruca'yı fethettikten sonra Karadeniz'in kuzeyinden çağırdığı Tatarlarla, Anadolu'dan getirdiği Türkleri Dobruca'ya yerleştirmiştir. Özellikle 1783'te Kırım'ın Rusya'ya bağlanması binlerce Kırımlı Türkün Dobruca bölgesine göç edip orada yerleşmeye mecbur kaldığı yıllardır. 1877 – 1878 Osmanlı-Rus savaşından sonra Romanya bağımsızlığını kazanır ve bu tarihten sonra Dobruca Türkleri "Ak Topraklar" dedikleri Anadolu'ya göç etmeye başlarlar.

Çalışmanın Konusu

Bu çalışmada Dobruca vilayetinin merkezi olan Köstence ilçesinin ağız özellikleri tespit edilerek ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Yazı dili olmayan bu bölgenin konuşma dilindeki fonetik özellikleri belirlenmiştir.

Çalışmanın Önemi

Köstence Ağız ile ilgili kapsamlı çalışmalar henüz yapılmamıştır. Bu bölgenin yazılı bir dili olmadığı için bu çalışmanın önemi çok büyük ve aktüeldir. Yaptığımız araştırma halk ağzında Tatar veya Kırım Türkçesi diye adlandırılan Türk dilinin Romanya'daki boyutudur. Burada biri gazete ve kitap dili, diğeri halk dili olmak üzere iki farklı Türkçeden söz etmek mümkündür. Gazete ve kitap dili, öteki yörelerinde de olduğu gibi, genellikle Türkiye Türkçesidir (Menabit, 2006).

Bu bölge ile ilgili makale tarzında çalışmalar yapılmış fakat henüz yeterli düzeye gelmemiştir. Türklerin yaşadığı bu bölgelerin yerleşim yerleri, dil haritaları ve ağız özellikleri gerektiği gibi araştırılmamıştır. Yaptığımız çalışmanın Dobruca bölgesinde yaşayan Türkler için faydalı olabileceğini ummaktayız.

Çalışmanın Amacı

Günümüzdeki ağız çalışmaları, dilimizdeki ağızların dil özelliklerini ortaya çıkarma amacını taşımaktadır. Bununla birlikte araştırılan bölgenin ağız özellikleri o bölgenin kültür yapısı ile ilgili bilgi sunmaktadır. Bizim de bu çalışmamızın amacı Dobruca vilayetinde yer alan Köstence ilçesinin ağız özelliklerini inceleyerek fonetik özelliklerini ortaya çıkarmaktır. Ayrıca yazılı bir dili olmayan Dobruca Tatarlarına faydalanabilecekleri bir çalışma sunmaktır.

Çalışmanın Yöntemi

Köstence Ağız incelemesi için ilk önce daha önceden ağız çalışması yapan kişilerle görüşülüp gerekli bilgiler ve ayrıntılar alınmıştır. Derleme yapabilmek için Romanya'ya gidip bir ay boyunca Köstence'nin birçok köyü her gün tek tek gezilmiştir. Önce köylerin kültür özellikleri ve nüfus yapısı belirlenmiştir. Daha sonra özellikle Kırım Türk-Tatar göçmenlerinin bulunduğu köyler seçilmiştir. Kaynak kişilerin seçiminde

bölgeyi iyi tanıyan kişilerden bir de Romanya Tatar-Türk Müslümanlarının Demokrat Birliğinden (Tatar Derneği) her türlü yardım alınmıştır. Kaynak kişilerle görüşülmüştür. Daha önceden hazırlanan anketler uygulanmıştır. Veriler bilgisayar ortamına aktarılıp değerlendirilmiştir.

Derlediğimiz konular:

1. Gelenekler, adetler
2. Doğum, sünnet, ölüm adetleri
3. Günlük yaşam
4. Geziler, hacca gidiş
5. Çeşitli yemek tarifleri
6. Düğün, nişan, kız isteme, kına gecesi
7. Eski bayramlar, hidrellez, nevruz vb.

Tarihçe

Romanya'nın Dobruca bölgesinde bulunan Köstence, ülkenin Karadeniz kıyısındaki en büyük şehirdir. Köstence, 6. yüzyılda Yunanlı göçmenler tarafından kurulmuş ve Romalıların egemenliğinde gelişmiştir. İsmi Roma İmparatoru Constantin'den alan Köstence (Constanta), ikinci adı olan Tomis de halen kullanılmaktadır. 15.-19.YY. Tarihlerinde Köstence Osmanlının hâkimiyeti altındaydı. 1877-1878 yılları arasında devam eden Bağımsızlık Savaşları'yla bölge Romanya sınırlarına dahil edilmiştir. Liman kenti olması nedeniyle hızlı bir gelişim gösteren Köstence, 1. ve 2. Dünya Savaşı sırasında yıkıma uğramıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndan itibaren Sovyet Komünist rejimi altına giren Köstence, altyapı açısından gelişme göstermiştir. Tersaneler, demiryolları ve fabrikalar kurulmuş, filolar oluşturulmuştur. Şehrin sahilleri turizm için de uygun hale getirilmiştir. Son yıllarda turizm merkezine dönüşen Köstence, bu anlamda önemini her geçen gün arttırmaktadır (www.türkforum.net, 2010).

500 bin nüfusu olan Köstence'de Romen uygarlığının yanı sıra, ulusal azınlıklar olarak tanımlanan Tatarlar, İtalyanlar, Yunanlılar ve Türkler de yer almaktadır. Ama Köstence, Türkler için diğer azınlıklara göre çok daha büyük önem taşımaktadır. Resmi dil olarak Romence'nin konuşulduğu Köstence'de yaygın olarak Türkçe ve İtalyanca'ya da rastlanmaktadır. Şehrin özellikle kırsal kesimlerinde hala Eski Türkçe konuşan Türkler yaşamaktadır (Karasu, 2010).

Türk azınlığı Romanya'nın Dobruca bölgesindeki Köstence ilçesinde topluluk halinde yerleşmektedir. Türklerin topluluk halinde yaşadıkları Dobruca bölgesi tarih boyunca kavimler geçişine uğramıştır. Bu bölge Anadolu'dan Rumeli'ye kadar uzanan Türk-Oğuz unsuru ile Karadeniz'in kuzey ve batısından gelerek güneye doğru uzanan Peçenek, Kıpçak, Nogay ve Kırım Tatar gibi diğer Türk kavimlerinin birleştiği yerdir (Ekrem, 1981:5; Mamut, 2004).

Dobruca'da yaşayan Türklerin çok eskiye uzanan tarihi bir geçmişi vardır. 13. yüzyıla kadar, kuzeyden gelen Türklerin akınlarına sahne olan Karpat-Tuna bölgesinde, ilk olarak M.Ö. 1000 yıllarında, proto-Türklerden kabul edilen İskitler (Sciti) görülür. Bunlar, Romenlerin ataları kabul edilen Traklarla temas kurarak Mangalya (ki bu ad iskitlerden kalmıştır) civarında bazı Romen aşiretlerini idaresi altına alırlar. İskitleri, M.Ö. 375 yıllarında Batı Hun Türkleri (80 yıl); M. VI. yüzyılda Orta Asya'dan (Deşt-i Kıpçak) gelerek İstanbul'u bile kuşatacak kadar ilerleyen Avar Türkleri; M. VII. yüzyılda da Bulgar Türkleri (681-702) takip eder.

13. yy. ortalarından 14. yy. sonlarına kadar Altın Ordu Devleti'nin sınırlarının Tuna'ya kadar genişlemesi ile Kıpçak Bozkırları'ndaki Tatar Türklerinden bir kısmı, Dobruca Bölgesi'ne gelip yerleşirler. Osmanlı devleti zamanında II. Beyazıt Dobruca'yı fethettikten sonra Karadeniz'in kuzeyinden çağırdığı Tatarlarla, Anadolu'dan getirdiği Türkleri Dobruca'ya yerleştirmiştir. Özellikle 1783'te Kırım'ın Rusya'ya bağlanması binlerce Kırım Türkün Dobruca bölgesine göç edip orada yerleşmeye mecbur kalmışlar. 1877-78 Osmanlı-Rus savaşından sonra Romanya bağımsızlığını kazanır ve bu tarihten sonra Dobruca Türkleri "Ak Topraklar" dedikleri Anadolu'ya göç etmeye başlarlar. Dobruca, 1417'den 1877'ye kadar Osmanlı hakimiyeti altında kalmıştır.

Jeolojik Yapı

Kuzey Dobruca Kıvrımlı Kuşağı ve bundan Pecenege-Camena Fayı ile ayrılan Moesia Platformu. Moesia Platformunun doğu parçası, Capidava-Ovidiu Fayı ile, Orta Dobruca'ya (platform tabanını açığa çıkaran yükseltilmiş blok) ve Güney Dobruca'ya (Sandulescu, 1984) bölümlenir. Kuzey Dobruca'nın güney orojenik yapıları, kuzeydeki Babadağ Fayı üzerinde bir yarı-graben havza kenarı gibi açılmış olan Babadağ Havzasının Geç Albien'den Kampanien'e yaş aralığı veren sedimanları tarafından örtülür. Babadağ Havzasının önündeki kıyı-ötesi, kuzeydeki Heraclea Fayı ile güneydeki Pecenege-Camena Fayı üzerindeki Histria Çöküntüsü sınırı olarak gelişmiş alan, Kretase-Erken Paleojen sedimanları ile doldurulmuştur. Tüm bu jeolojik birimler çok kaim bir Geç Paleojen-Pliosen sedimanter istifisi ile örtülmüştür (Dinu ve diğ., 2010).

Coğrafi Konum

Köstence, Dobruca'nın merkezi olmakla beraber Karadenizin en büyük liman kentidir. Köstence'nin merkezi 124,8 km² alanda uzanmaktadır. Köstence'nin coğrafi konumuna baktığımızda doğusunda Karadeniz, batısında Lalomita ile Calarasi şehirleri, kuzeyinde Tulça, güneyinde Bulgaristan vardır (Akgündüz, 2006).

Yeryüzü Şekilleri

Dobruca, Romanya'nın sahile sahip olan tek bölgesidir. Dobruca, Tuna ile Karadeniz bölgesinde yer alıp, yaklaşık 290 km² kıyıya sahip bir bölgedir. Bölgenin kuzeyi alçak ve bataklık, güneyi ise, kumlu plaj arazi ve sarp kayalıktır. Ülkenin en doğusunda yer alan Dobruca'nın merkeziyse Canstanta (Köstence). Kuzey Tuna deltasından başlayan bölgenin ortası göllerle doludur (www.coğrafya.biz, 2010).

İklim

Köstence tipik olarak Akdeniz ikliminin özelliklerini taşır. Yazlar sıcak, kurak ve güneşlidir. Karadeniz'in ılıman etkisinden dolayı kış daha ılıktır, Romanya'nın güneyindeki şehirlerle kıyaslandığında çok az kar olur, fakat hava çok rüzgârlıdır. İlkbahar erken gelir, fakat çok serindir (www.wapedia.mobi, 2010).

Sağlık

Köstence’de hem devlet hastaneleri hem de özel hastaneler bulunmaktadır. Neredeyse her köyde halkın şikayetlerine bakan sağlık ocakları bulunmaktadır.

Sanayi

Köstence’nin ekonomisinde turizm en önemli yeri almaktadır. Ticaret yollarının birleştiği noktada yer alan Köstence Limanı, Karadeniz’in en büyük ve işlek limanı konumundadır. Bölgenin ekonomisinde ikinci yerde bulunan tarım çok gelişmiş ve modern usullerde yapılmaktadır. Halkın geçim kaynağı olan turizm ve tarımın yanında hayvancılık da yaygındır (www.cografiya.biz, 2010).

Madencilik

Yörede maden suyu kaynakları vardır. Ayrıca deniz banyosu yazın pekçok turisti çeker. Ana yerel endüstri tannen asidi ve petrol tamburası üretimidir (www.wapedia.mobi, 2010).

Ulaşım

1895’te Bükreş demiryolunun açılmasıyla, (Tuna'yı *Cernavoda*’daki bir köprüyle geçen) Köstence'ye hububat ve petrolde transit ticareti getirmekteydi. Kömür ve Kok kömürü geniş bir şekilde ithal listesi başındaydı. Bunları makineler, demir malzemeler, pamuk ve yün iplikleri takip etmekteydi. Köstence'yi Bükreş'e bağlayan A2 transit yolu hemen hemen tamamlanmakta olup, halen Bükreş'ten *Cernavoda* ya çalışmaktadır, 2008 yılına kadar Köstence'ye açılmıştır. Köstence limanı girişinde bir feneri olup, dalgakıran tarafından korunmaktadır. Fakat güney, güney doğu ve güney batı rüzgârları bazen hayli tehlikeli olur. Romanya donanmasının Karadeniz filosu için burası bir üstür. Geniş kanal (Tuna-Karadeniz kanalı) Tuna nehrini Karadeniz’de Köstence'ye bağlar. Köstence'de toplu taşıma sistemi *Regia Autonoma de Transport in Comun Constanta* (RATC) adı altındaki işletme tarafından yürütülmektedir. Kentte 17 otobüs hattı, 2 tramvay hattı ve 2 trolleybüs hattı vardır. İşletme 2002 başında 130 yeni otobüs satın alarak, yaşlanan otobüs filosunun % 90’ını yenilemiştir. Otobüsler parlak renklerde pembe, sarı ve yeşil boyalıdır (www.wapedia.mobi, 2010).

Kültür ve Tabiat Varlıkları

Karadeniz'in turizm cenneti olan Köstence'nin kültür varlıkları şunlardır: Mamaia: Köstence'ye 5 kilometre mesafedeki turizm merkezi bölgenin en eski, en renkli ve en hareketli tatil yeridir. Tuna Deltası: UNESCO'nun çabalarıyla 1990 yılında biyosfer rezervasyonu ilan edilen Tuna Deltası, Köstence'ye sadece 1.5 saatlik bir yolculuk mesafesinde bulunuyor. Kıyılarında tilki, vizon, yaban kedisi, ayı, kurt gibi hayvanların yaşadığı delta, özellikle bölgeye özgü kuş ve balık türleriyle ilgi çekiyor. Deltada 3400'den fazla hayvan türü yaşıyor. Doğal Tarih ve Arkeoloji Müzesi, Ovidius Meydanı ve Heykeli, Akvaryum bulunmaktadır (www.tr.wikipedia.org, 2009).

Nüfus Yapısı

Romanya Türkleri yoğun olarak Dobruca bölgesinde yaşamaktalar. 1992 senesinde yapılan son nüfus sayımına göre Dobruca'nın Köstence bölgesinde yaşayan Kıımlı Türklerin sayısı 45 bin civarındadır (Menabit, 2006: 24).

Tablo 1: 1992 senesi yapılan nüfus sayımına göre

İl is mi	Toplam	Türk	Tatar
Kostence	748.044	24.043	24.100
Murfatlar	10.726	76	7622
Boğazköy	22.046	646	12
Eforiye	9932	173	446
Hırşova	10.392	792	4
Mangalya	43.822	1.715	1.545
Medcidiye	46.586	3.843	4.140
Navodari	31.722	156	136
Karaömer	5.478	70	69

Kaynak: Menabit, (2006: 24).

SES BİLGİSİ

1. Sesler

İncelediğimiz Köstence bölgesine has normal değerdeki ünlü ve ünsüzler yanında birtakım farklı özelliklere sahip ünlü ve ünsüzler de bulunmaktadır. Bunlar, ait olduğu lehçenin tarihi özellikleriyle ilişkili olup, tarihi gelişmeleri aydınlatmaktadır. Ayrıca bir takım ses değişimleri ve ses hadiseleri, ünlülerin bir birini veya ünsüzleri etkilemesi sonucunda farklı özellikleri taşıyan sesler ortaya çıkmaktadır (Menabit, 2006).

İncelediğimiz bölgede varyantlarıyla birlikte 37 tane ünlü ve 39 tane ünsüz tespit edilmiştir.

Köstence Kırım Türkçesi ağızında yer alan tüm ünlü ve ünsüz sesler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 2: Ünlüler

	Düz				Yuvarlak			
	Geniş		Dar		Geniş		Dar	
	Arka	Ön	Arka	Ön	Arka	Ön	Arka	Ön
	a, ā, ă	e, ē, ě	ı, ī, ĭ	ı̇, ī̇, ĭ̇	o, ō, ǒ	ö, ȳ, Ǔ	u, ū, ũ	ü, ū̇, ũ̇
yarı ince	á		í		ó		ú	
yarı dar	à	è			ø	ë		
yarı yuvarlak	â	ê	î	ï				
yarı damak	ã							

Tablo 3: Ünsüzler

		Patlayıcılar			Dudak		Diş		Damak				Geniz				
					Asıl dudak	Diş dudak	Asıl diş	Diş eti		Ön	Arka	Damak	Dudak damak	Dudak	Diş	Diş damak	
									<i>Hışırtilı</i>								<i>Sonant</i>
Sızıcılar	Ötümlü	Ötümsüz	Süreksiz Patlayıcı	Ötümsüz	p	t, t'	ç	k, k'	ğ								
					Süreklili Patlayıcı	Ötümlü	b, b'	d	c	ğ, ğ'	ğ'						
	Aşırı patlayıcı	Ötümsüz															
			Yarı ötümlü														
Akıcı	Sürtünücü	Hırslı			f	s, s'	ş, ş'	h									
			Ötümlü		v, v'	z, z'	j		ğ, ğ'	y	w						
			Sonant														

Tablolardaki sınıflama değerleri ve terminolojisi Prof. Dr. Zikri TURAN'ın Ses Bilgisi Ders Notlarına dayanarak yapılmıştır.

1.1. Ünlüler

Romanya Köstence'deki Kırım Türkçesi Ağzında standart Türkiye Türkçesi'ndeki ünlülerin tamamı bulunmaktadır (a, e, ı, i, o, ö, u, ü). İncelemiş olduğumuz bölgede normal değerdeki ünlülerin yanında bir takım farklı özellikler taşıyan ünlüler de bulunmaktadır. Aynı zamanda iki ünlünün özelliklerini bulunduran ünlü türler (á, à, â, ã, è, é, í, î, ï, ó, ø, ö, ú), bu ünlülerin uzun (ā, ē, ī, î, ō, ō, ū, ū) ve kısa (ǎ, ě, ĭ, ĭ, ǒ, ǒ, ů, ů) türleri bulunmaktadır. İncelediğimiz bölgede varyantlarıyla birlikte 37 tane ünlü bulunmaktadır.

Aşağıda Köstence ağzında bulunan ünlüler kelime başında, içinde ve sonunda örnekleriyle beraber incelenmiştir.

a: Geniş, düz bir ünlü olup arka damakta boğumlanan kalın bir ünlüdür. Normal uzunluktadır. Bu sesin özelliklerini bulunduran dört ünlü daha (á, à, â, ã) vardır. Bu ünlüler incelediğimiz ağızda geniş olarak kullanılmaktadır.

#a: araba (2-170), adam (3-291), anahtar (17-90), aşmañiz (18-7), artından (20-347)

/a/: balları (4-26), tawdan (2-170), boşnak (20-6), aptada (17-91)

a#: awada (17-91), bláyna (21-13), söra (7-53), uwümağa (3-342)

ā: Geniş, düz, arka damakta boğumlanan kalın bir ünlüdür. Normalden uzundur. İncelemiş olduğumuz ağızda sık rastlanmaktadır. Sesin uzaması, vurgulama ve ses olayların sonucudur.

#ā: artıK (1-159), ābıbullā (3-1), ābiyime (5-131), ānā şay (18-21), āpperım (22-2)

/ā/: algāmandır (1-104), rātsızlağan (1-106), sāte (3-257), cewāb (5-65), aşşacaKman (9-267), bolğāsıñ (5-131), mābet (5-86), parmāñ (19-46), uzāK (22-154)

ā#: nakā (4-123), aytmā (7-30), tā (8-74) cumā (18-28), oKüt mā (20-38)

ǎ: Geniş, düz, arka damakta telaffuz edilen kalın ünlüdür. Uzunluğu normalden kısadır.

#ǎ: äytar (5-86), äwlišin (12-234), äyta (18-27), äma (20-257), äylandı (22-98)

/ǎ/: nädäy (2-92), ulān (3-28), arāda (17-92), dewām (15-56), bolāyatır (20-329), yasāğası (22-172)

ă#: zamană (2-226), yasaymă (4-1), bolă (20-75)

â¹: Arka damakta boğumlanan kalın, geniş, yarı yuvarlak yarı düz (a-o arası) ünlüdür. Normal uzunluktadır. İncelediğimiz ağızda yaygın olarak kelime ortasında kullanılmaktadır. Kelime başında ve sonunda az örneklerde rastlanmaktadır.

#â: âyttım (19-17), ânyaKă (2-158), âtıldı (7-31), âyaK (20-202)

/â/: popâz (20-50), bâlam (12-101), ğâldıŋ (5-49), vâ y (2-3)

â#: awulâ (3-58)

ã²: Arka damakta boğumlanan düz, kalın, geniş, damaksız ünlüdür. Normal uzunluktadır. Daha çok erime sonucunda meydana gelen bir ünlüdür. İncelemiş olduğumuz ağızda kelime sonunda sık rastlanmaktadır. Erime olayının sonucudur. Çok nadir kelime ortasında, kelime başında hiç kullanılmamaktadır.

/ã/: toKtaãn (2-29), aytmaãŋGa (6-57), oKıtmaãŋGa (20-57)

ã#: coytmaã (2-20), siberyaã (2-108), bayaã (2-110), Kıpamaã (4-98), torbaã (4-150), saã (8-69), Kırsламаã (11-98), saã (16-128), maã (20-169)

á³: Geniş, düz ünlü olup yarı ince yarı kalın (a-e arası) bir ünlüdür. Uzunluğu normal sürelidir. İncelediğimiz bölgede çok nadir kullanılan bir ünlüdür. Kelime başında nadir rast gelir, ancak kelime ortasında ve sonunda daha sık görülmektedir.

#á: âyttım (19-16), âna (20-90)

/á/: aytmá yım (5-10), peçenâğada (8-81)

á#: aysá (3-148), şá (2-18), yoKsá (12-267)

â⁴: Arka damakta boğumlanan düz, kalın, yarı dar yarı geniş (a-ı arası) bir ünlüdür. Normal uzunluktadır. Köstence Kırim Türkçesi Ağızında yaygın olarak kelime ortasında ve sonunda, daha seyrek kelime başında rastlanmaktadır.

¹ Ahmet B. ERCİLASUN 1999 s. Düz ünlü ler üzerinde yarı yuvarlaklaşma işareti.

² Ahmet B. ERCİLASUN 1999 s. Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleninde “Ağız Araştırmalarında Kullanılacak Transkripsiyon İşaretleri ” adlı bildirisinde (˘) işaretini ünlü ler üzerinde damaksızlık işareti olarak gösterdi.

³ Ahmet B. ERCİLASUN 1999 s. Kalın ünlü ler üzerinde yarı inceme işareti.

⁴ C. KÜÇÜKASLAN Sakarya İli Ferizli ve Söğütlü İlçeleri Ağızı 2005 s. yayımlanmamış Yüksek Lisans tezinde (˘) işaretini geniş ünlü ler üzerinde yarı dar lma işareti olarak kullanmıştı.

#à: ày (19-7)

/à/: sàbrır (3-47), aşıysıı (3-307), aşıp (2-156), tapmàyman (11-79), oKımàylar (14- 118)

à#: anà (5-103), ayrà (11-127), anà (20-79)

e: Geniş, düz bir ünlü olup ön damakta boğumlanan ince bir ünlüdür. Normal uzunluktadır. Bu sesin özelliklerini içeren daha 2 ünlü (è, ě) bulunmaktadır. İncelediğimiz bölgede geniş olarak kullanılmaktadır.

#e: emen emen (4-107), edım (9-137), elyazısı (14-77), entarım (18-103)

/e/: sunet (7-53), teşık (12-139), yeniyim (14-9), bïrewlerge (19-44)

e#: kelme (5-16), cïbere (12-131), sulale (16-88), süye (22-85)

ē: Ön damakta boğumlanan ince, geniş, düz bir ünlüdür. Uzunluğu normal uzunluktan daha uzundur. İncelediğimiz ağızda geniş kullanımdadır. Vurgulama, tonlama ve erime olaylarının neticesidir.

#ē: ēbet (2-14), ēy (8-21), ēpsı (19-9), ēvelı (13-9)

/ē/: eskişere (2-131), bēmbiyaz (3-192), etēdiler (9-49), kıoptēn (9-265), ketrēmen (18-75), dēn (20-160)

ē#: aysē (3-125), pıķarē (9-234), kıunnemē (9-272), bılē (18-96)

ě: Geniş, düz bir ünlü olup ön damakta boğumlanan ince bir ünlüdür. Uzunluğu normalden daha kısadır. İncelediğimiz bölgede bu ses kelime sonunda ender kullanılırken başında ve ortasında daha sık görünmektedir.

#ě: ědık (2-75), ěken (4-13), ědık (6-97), ětıp (15-61)

/ě/: yerge (4-17), peķēnágada (8-81), tēpme (10-45), kelēyata (12-145), er kēz (20-121)

ě#: vē (1-34), kıostencē (15-48), senē (15-105)

ê: Ön damakta boğumlanan ince, geniş, yarı düz yarı yuvarlak (e-ö arası) bir ünlüdür. Uzunluğu normal sürelidir. İncelediğimiz ağızda bu ses çok nadir ve yalnız kelime ortasında rast gelmektedir.

/ê/: türklēr (4-15)

è: Düz ünlü olup ön damakta boğumlanan yarı geniş yarı dar (e-i arası) bir ünlüdür. Uzunluğu normaldir. Köstence ağzında bu ses kelime başında, ortasında ve sonunda yaygın olarak kullanılmaktadır.

#è: èwleneceŋ (4-113), èken (10-56), èd1 (16-43), èŋ (21-60)

/è/: doKsanğaşək (1-19), tèmurlèŋk (3-233), dèy (12-83), mèn (16-86)

è#: qorè (8-56), gişsè (14-57), aysè (20-51)

ı: Dar, düz bir ünlü olup, arka damakta boğumlanan kalın bir ünlüdür. Normal uzunlukta olan bir sestir. Bu sesin özelliklerini bulunduran daha 2 ünlü (î, î) bulunmaktadır. Araştırdığımız bölgede bu ses geniş olarak kullanılmaktadır.

#ı: ırimek (1-60), işún (1-52), iş (2-163), ırğat (13-60), işinde (15-94), incecik (18-43)

/ı/: avıl (1-123), bardım (5-93), bızaw (12-28), tılbaz (16-210)

ı#: sayGı (2-96), süt aş1 (9-182), sulalesı (16-24), şilterı (22-79)

ĩ: Arka damakta boğumlanan kalın, düz, dar bir ünlüdür. Söz konusu ünlünün uzunluğu normal uzunluktan daha uzundur. İncelediğimiz bölgede ağırlıklı olarak kelime ortasında ve sonunda görünmektedir. Tonlama ve erime sonucudur. Kelime başında rastlanmamaktadır.

/ĩ/: bastında (5-5), şĩn (20-151)

ĩ#: eşkĩ (1-1), şĩndĩ (2-41), menĩ (4-110), raKĩ (9-298), tuwĩ (18-102)

î: Düz, dar bir ünlü olup arka damakta boğumlanan kalın bir ünlüdür. Uzunluğu normalden kısadır. Araştırdığımız bölgede bu ses kelime başında, ortasında ve sonunda yaygın olarak kullanılmaktadır.

#î: İstambĩlda (1-72), işĩn (1-129), İsmĩnĩ (4-9), işhan (5-51)

/î/: tĩnewĩŋgĩ (2-95), omĩraw (5-51), hĩna (7-37), sarĩgoÍ (8-87)

î#: soyatĩ (3-1), kışĩ (9-302), ikĩ (10-6), senĩ (19-57)

ı̇: Arka damakta boğumlanan kalın, dar bir ünlü olup, yarı düz yarı yuvarlak (ı-u arası) bir ünlüdür. Normal uzunluktadır. İncelemiş olduğumuz alanda çok sık rastlanan ünlüdür. Kelime ortasında ve sonunda daha ziyade kullanılmaktadır.

#i: iş (13-77), işün (14-110)

/i/: tuşındım (1-35), aytiwı (5-63), sawlıKKa (7-58), şımdıqıy (12-75), evim (18-77)

i#: yorlı (2-65), awulı (3-57), doğrı (4-76), durđı (9-233), endığı (18-21)

i: Düz, dar ünlü olup, yarı kalın yarı ince (ı- i arası) bir ünlüdür. Normal uzunluktadır. Araştırdığımız bölgede geniş olarak kelime ortasında ve sonunda kullanılırken, kelime başında çok nadir görülmektedir.

#i: işün (14-111)

/i/: ozım (11-25), şımdı (12-134), doğmışlarına (17-74)

i#: üştı (3-114), rametlı (8-57), üylı (11-106), şındı (13-1), yedı (15-69)

i: Ön damakta boğumlanan ince, dar, düz bir ünlüdür. Uzunluk açısından normal bir ünlüdür. Bu sesin özelliklerini içeren bir ünlü daha (i̇) bulunmaktadır. Köstence ağzının özelliklerini incelerken kelime başında, sonunda ve ortasında çok sık rastladığımız bir sestir.

#i: ille (3-145), insanın (4-26), işinde (7-18), ilesın (22-173)

/i/: tizem (7-24), mejdiyede (13-63), malımı (14-132), kelin (17-85), tiken (20-320)

i#: bereketli (3-130), şübesi (15-84), tüymeli (17-76)

i̇: Düz, dar bir ünlü olup ön damakta boğumlanan ince bir ünlüdür. Ünlünün uzunluğu normalden daha uzundur. Ele aldığımız bölgede çok sık kullanılmaktadır. Ünlünün uzaması genellikle tonlama ve erime olaylarının sonucudur.

#i̇: i̇ge (2-214), i̇rene edim (3-30), i̇dare (3-341), i̇mām (4-47), i̇bādetıı (18-84)

/i̇/: sidiK (1-173), anniy (9-295), kelik (16-110)

i̇#: tarihi̇ (1-33), ebedi̇ (1-34), bi̇şi (2-185), eveli̇ (11-119), Karti̇ (16-147)

i̇: Düz, dar bir ünlü olmakla birlikte ön damakta boğumlanan ince bir ünlüdür. Uzunluğu açısından normalden daha kısadır. Bölgemizde sık rastlanan bir ünlüdür. Genellikle ses olaylarının ve tonlamanın sonucudur.

#i̇: işte (2-179), işşine (12-112), iyaline (18-107)

/i̇/: nişanGa (2-45), kişkenelikte (4-65), miyaKta (9-84), Kurabiyeler (11-97)

ĩ#: anĩ (1-54), berlĩ (4-1), on yedĩ (15-18), ewelĩ (19-107)

ĩ: Ön damakta boğumlanan ince, dar bir ünlüdür. Yarı düz yarı yuvarlak (i-ü arası) bir sestir. Normal uzunluktadır. İncelemiş olduğumuz alanda kelime başında ve ortasında sık görülmektedir. Kelime sonunda nadir rastlanmaktadır. Genellikle vurgulama olayının gerçekleşmesi sonucunda ortaya çıkmaktadır.

#i: iyler (3-109), iyretti (8-8), iyata (9-260), iyğı (20-162)

/i/: şiberek (3-134), neşin (15-42), onışin (16-79)

i#: çünkü (1-195), türlü (22-76)

o: Arka damakta boğumlanan kalın, yuvarlak, geniş bir ünlüdür. Normal uzunluktadır. Bu sesin özelliklerini bulunduran iki ünlü daha (ó, ø) bulunmaktadır. İncelediğimiz ağızda kelime başında ve ortasında sık bulunmaktadır. Kelime sonunda yok denilebilecek kadar az bulunmaktadır.

#o: ondaKı (1-167), oynata (12-225), onday (20-30)

/o/: bola (3-317), kotek (6-200), kolek (17-75)

o#: şo (3-19), frizervo (17-33), mınawo (10-47)

õ: Yuvarlak, geniş bir ünlü olup arka damakta boğumlanan kalın bir ünlüdür. Uzunluğu normalden daha uzundur. İncelediğimiz ağızda kelime başında ve ortasında sık görünmektedir. Kelime sonunda rastlamış olduğumuz örnekleri yok diyebileceğimiz kadar azdır.

#õ: õlım (5-71), õf (9-119), õŋ (13-54), õKıdı (18-93)

/õ/: kõb (3-75), sõra (5-63), yõK (13-19), kõb (16-208), tõllı (19-54), tõgerekliy (22-79), kõp (1-113)

õ#: bõ (16-155)

ö: Arka damakta boğumlanan kalın, geniş, yuvarlak bir ünlüdür. Uzunluğu normalden kısadır. İnceleme yaptığımız alanda kelime başında ve ortasında bulunmaktadır. Kelime sonunda bu sesin geçtiği örneklere nadir rastlanmaktadır.

#ö: önday (9-185), öşagan (12-50), öşay (13-14)

/õ/: söra (3-28), sön (9-22), bönday (11-109), bölđı (20-141)

õ#: şö (6-24)

ó: Yuvarlak, geniş ünlü olup, yarı kalın yarı ince (o-ö arası) bir ünlüdür. Normal uzunluktadır. İncelediğimiz bölgede kelime başında ve ortasında sık kullanılmaktadır. Kelime sonunda görünmemektedir.

#ó: óptı (4-88), ótmek (5-111)

/ó/: sóz (1-87), dóker (2-56), tówen (2-150), bóyle (3-380), sózlerı (6-113), dórt (7-21)

ø¹: Arka damakta boğumlanan kalın, yuvarlak bir ünlü olup, yarı geniş yarı dar (o-u arası) bir ünlüdür. Normal uzunluktadır. İncelediğimiz alanda kelime başında, ortasında ve sonunda yaygın olarak rastlanmaktadır.

#ø: ønda (6-109), øláytıp (9-30), ønday (19-55)

/ø/: deńya (5-93), bønday (6-155), şönday (8-29), tømalaKlap (13-86)

ø#: be (4-23), şe (6-98), şe (11-117)

ö: Ön damakta boğumlanan ince, geniş, yuvarlak bir ünlüdür. Normal uzunluktadır. Bu sesin özelliklerini taşıyan bir ünlü daha (ö) bulunmaktadır. Bölgemizde geniş olarak kelime ortasında rastlanmaktadır. Kelime başında ve sonunda daha az görünmektedir.

#ö: öytp (5-120), özledık (19-45)

/ö/: şözeler (2-178), tögessin (3-305), şöyinnı (3-346), dórt (7-37), şöşKa (11-48), şöban (20-234), tówen (22-85)

ö#: şö (8-15)

ō: Ön damakta boğumlanan ince, geniş, yuvarlak bir ünlüdür. Uzunluğu normalden uzundur. Bu sesin geçtiği örnekleri nadir rastlanmaktadır. Yalnız kelime ortasında görünüp, kelime başında ve sonunda bulunmamaktadır.

/ō/: tō tōyerek (3-39), ōyretmen (3-8)

¹ Normal ‘o’ üzerinde yarı daralma işaretidir. Sadece ‘o ve ö’ sesleri için geçerlidir.(Kişisel görüşme).

ö: Ön damakta boğumlanan ince, geniş, yuvarlak bir ünlüdür. Uzunluğu normalden daha kısadır. İncelediğimiz ağızda bu ses yalnız kelime ortasında görünmektedir. Kelime başında ve sonunda rastlanmamaktadır.

KöK: töwen (9-115)

ö¹: Ön damakta boğumlanan ince, yuvarlak, yarı geniş yarı dar (ö-ü arası) bir ünlüdür. Normal uzunluktadır. İncelemiş olduğumuz ağızda yaygın olarak kullanılmamaktadır. Kelime sonundaki örnekleri rastlanmamaktadır. Kelime başında ve ortasında oldukça az görünmektedir.

#ö: öytiy öytiy (5-101)

/ö/: tō tōyerek (3-39), tōwerekliysiŋ (3-311)

u: Arka damakta boğumlanan kalın, yuvarlak, dar bir ünlüdür. Normal uzunluktadır. Bu sesin özelliklerini içeren bir ünlü daha (ú) bulunmaktadır. Bölgemizde kelimenin başında, ortasında ve sonunda geniş olarak kullanılmaktadır.

#u: uwumağa (3-336), urziye (5-6), ulı (8-8)

/u/: kıreş (4-93), awura (8-24), øKum (9-192), kıduğına (12-70)

u#: aru (3-331), nawu (13-77)

ū: Arka damakta boğumlanan kalın, yuvarlak, dar bir sestir. Uzunluğu normalden daha uzundur. İncelediğimiz Köstence ağızında kelime başında, ortasında ve sonunda sık görünmektedir.

#ū: ūlı (1-63), ūlan (2-72)

/ū/: meşūr (1-18), mūsa (4-144), tūğannarı (9-145), sūk lattım (10-5)

ū#: yū (1-133), arū (3-55), tuwū (9-172)

ũ: Arka damakta boğumlanan kalın, yuvarlak, dar bir ünlüdür. Uzunluğu normalden daha kısadır. İncelemiş olduğumuz bölgede hem kelime başında, hem ortasında hem de sonunda yaygın olarak kullanılmaktadır.

#ũ: ūzaKtan (3-367), ūyaKlardan (5-47), ūşin (6-132), ūşewūmız (13-36)

¹ “ö” üzerinde yarı daralma işaretidir. Kişisel görüşme esnasında kullanılmasına karar verilmiştir.

/ũ/: awüş (1-44), curürs'in (2-179), ƙufürliysiŋ (4-136), müsür (6-156), unüttüm (8-13), mülķun (18-114)

ũ#: nawũ (3-23), anawũ (5-65), tuwũ (14-134), ekěwũ (20-139)

ú: Yuvarlak, dar ünlü olup, yarı kalın yarı ince (u-ü arası) bir ünlüdür. Normal uzunluktadır. Bölgemizde geniş olarak kelime ortasında kullanılmaktadır. Kelime başında nadir bulunup sonunda hiç görünmemektedir.

#ú: onuş (4-13)

/ú/: mûsa fîrge (2-96), túwerek (3-284), mudúr (4-57), súrġun (10-114)

ü: Ön damakta boğumlanan ince, yuvarlak, dar bir ünlüdür. Normal uzunluktadır. İncelediğimiz ağızda kelime başında, ortasında ve sonunda yaygın olarak kullanılmaktadır.

#ü: üylenecek mîz (2-194), üytîb üytîb (5-72), üşer (20-132)

/ü/: tüwerek (3-346), süygen (4-49), ansamblüda (6-41), tüzennîk (20-28), gül (20-159)

ü#: çúnkü (1-48), ƙunlü (14-57)

ũ: Ön damakta boğumlanan ince, yuvarlak, dar bir ünlüdür. Uzunluğu normalden daha uzundur. Bölgemizde yaygın olarak kelime başında ve ortasında görünmektedir. Kelime sonunda nadir rastlanmaktadır.

#ũ: ũrengende (1-46), ũde (4-19), ũrengeniķ (5-65), ũretmen (20-141)

/ũ/: menzũme (3-24), sũmge (13-115), küçũk (19-9)

ũ#: matũ (9-290), tũ (18-36)

ű: Ön damakta boğumlanan ince, yuvarlak, dar bir ünlüdür. Uzunluğu açısından normalden daha kısadır. İncelediğimiz ağızda kelime başında ve ortasında sık kullanılmaktadır. Kelime sonunda ender bulunmaktadır.

#ű: ũstinde (9-261), ũşte (18-52), ũşĩĩz (20-238)

/ű/: metűp (8-27), tűştım (11-146), pűtűn (20-346), yűz (21-2)

ű#: tűrlű tűrlű (3-37), şű (22-105)

1.1.1. Uzun Ünlüler

İncelediğimiz Köstence ağzında yer alan uzun ünlüleri 5 gruba ayırabiliriz. Ses olayların sonucunda oluşan ünlü uzunlukları. Köstence ağzında yer alan uzun ünlülere baktığımız zaman çoğunun ses olayları sonucunda meydana geldiğini görebilmekteyiz. Ünlü uzunlukları konuşan kişinin ağız özelliklerini gösterir. Bazen farklı kişilerden aynı kelimenin farklı şekillerini duyabilmekteyiz. Bir kelimedeki ünlünün bazen uzun “balabān” (3-363) bazen normal “balaban” (6-77) olduğunu görebilmekteyiz¹ (Küçükaslan, 2005:23).

Uzun ünlüler genellikle bazı ses olaylarının sonucudur:

aytmā (7-30), cumā (8-74), oKūtmā (20-38) (ğa# > Ø, derilme)
eskişere (2-131), rātsızlağan (1-106), mābet (5-86) (VhVK > VK, büzülme)

Vurgu ve tonlama sonucunda meydana gelen uzun ünlüler:

İnsan konuşma sırasında bazı kelimelerdeki ünlü seslerini uzatarak ve vurgulayarak heyecan, mutluluk, şaşkınlık, kıskançlık ve üzüntü gibi duygularını sergilemektedir (Memetov, 2006:309-310).

Konuşma sırasında tonlama sonucunda ortaya çıkan ünlü uzunluğu geçici bir uzunluktur. Bir insanın konuşurken uzattığı sesler bir başka insan tarafından uzatılmayabilir (Korkmaz, 2007:215).

āpperim (22-2), cewāb (5-65), uzāk (22-154)
ānā şay (18-21), aysē (3-125), pīkarē (9-234), ēbet (2-14)
ēvelī (13-9), bēmbiyaz (3-192), kıoptēn (9-265), bīlē (18-96)

Bazı yabancı kelimelerdeki uzun ünlüler Köstence ağzında korunmuş olarak görünmektedir:

meselā (2-16), tabī (2-40), ilān (1-42), mevāna (3-228), bīnā (2-22)

¹ C. KÜÇÜKASLAN Sakarya İli Ferizli ve Söğütlü İlçeleri Ağzı 2005 s. yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi.

repīḳman (8-41), menzūme (3-11), merhūm (1-92)

Arapçadan alınan kelimelerdeki ‘‘ayın’’ sesinin elenmesinden meydana gelen uzun ünlüler:

āṣīḳ (3-68) < ‘aṣīḳ

cumā (18-28) < cum‘a

cemāt (19-54) < cemā‘at

meṣūr (1-18) < meṣ‘ūr

Ekleşme sırasında kelimelerin yapısında ve eklerde meydana gelen ünlü uzunlukları (Turan, 1993:82):

ketr-ē+men (18-75) < ketirmek

alḡā+man+dır (1-104) < almak

ḳoṣter-dī+η (3-236) < ḳoṣtermek

ket-ē (12-231) < ketmek

kel-e+ler (12-269) < kelmek

1.1.2. Kısa Ünlüler

Bazı fonetik sebepler ve insanın konuşma hızına bağlı olarak kimi ünlülerin, bir sesin açık ve duyulabilir bir şekilde boğumlanabilmesi için gerekli süreyi tamamlamadan teşekkül etmeleri sonucunda uzunluğu normal olan ünlülerden daha kısa ünlüler meydana gelmektedir (Küçükaslan, 2005).

Ünlülerin kısalmalarının sebebi normal ünlülerin boğumlanma sürelerinden daha kısa bir süre içinde boğumlanmalarıdır (Korkmaz, 2007:228).

İncelediğimiz Köstence ağzında kısa ünlülerin kullanılışı çok yaygındır. Uzunluğu normalden kısa olan ünlülere (ă, ě, ĭ, į, ǫ, ǫ̇, ũ, ũ̇) kelime başında, ortasında ve sonunda sistemli bir şekilde rastlamaktayız:

ăytar (5-86), ăwlisĭn (12-234), ulăn (3-28), bolă (20-75)

ěken (4-13), kelěyata (12-145), ḳoṣtencě (15-48)

İstambİlda (1-72), sarİĝol (8-87), İķİ (10-6)

İŖte (3-341), miyaKta (9-84), ani (1-54)

öŖay (13-14), sön (9-22)

töwen (9-115)

uŖewümüz (13-36), anawü (2-59)

pütün (20-346), türlü türlü (3-37)

1.2. Ünsüzler

Köstence aĝzında standart Türkiye Türkçesi konuşma diline ait (b, c, ç, d, f, g, ĝ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, Ŗ, t, v, y, z) ünsüzleri vardır. İncelediĝimiz bölgede normal deĝerdeki ünsüzlerin yanında bir takım farklı özellikler taşıyan ünsüzler (b́, ĝ, Ğ, ğ, ħ, ķ, K, ḱ, ĺ, ń, ŋ, ŕ, ś, Ŗ́, t́, v́, ź, w) bulunmaktadır. İncelediĝimiz aĝzın konuşma dilinde varyantlarıyla birlikte 39 tane ünsüz kullanılmaktadır.

AŖaĝıda Köstence aĝzında bulunan ünsüzler sahip oldukları özellikleriyle kelime baŖında, içinde ve sonunda örnekleriyle beraber incelenmiŖtir.

b: Ötümlü, dudak süreksiz patlayıcıdır. İncelediĝimiz bölgede kelime baŖında, ortasında ve sonunda geniŖ olarak kullanılmaktadır.

#b: bek (1-1), barĝaŖık (2-125), biyaz (4-66), bűzaw (12-27), bola (16-29)

VbV: araba (2-149), Kasabaĝa (12-52), Kabile (5-24), ebet (9-243), tabalar (16-117), ecnebi (20-54)

b#: eb (7-20), ķob (8-57), arab (10-52), Kayıb (14-46), satıb (18-77)

b́: Ötümlü, dudak, süreksiz patlayıcı, palataldır. Kalın ünlü hecelerde geçen ince ‘b’ ünsüzüdür. İncelediĝimiz bölgede çok az örneklerde rastlanmaktadır.

b́: byaz (3-204)

c: ötümlü, diŖ eti, süreksiz patlayıcıdır. İncelediĝimiz bölgede kelime baŖında ve ortasında yaygın kullanılmaktadır. Kelime sonunda çok nadir görünmektedir.

#c: curek (1-57), cıġıla (3-218), cinden (4-66), cıġıt (7-42), cayġanda (11-95), caba (18-90)

KcV: cawşıncı (5-73), tatarcası (14-22)

VcV: ocapiller (5-106), sıpracah (18-126)

c#: ilac (15-60)

ç: Ötümsüz, diş eti, süreksiz patlayıcıdır. Ele aldığımız ağızda kelime başında, ortasında ve sonunda geniş olarak kullanılmaktadır.

#ç: çıkardım (1-97), çifçi (9-25), çölde (12-117), çinner (16-101)

ç/: geçmiş (2-8), gençler (3-342), geçen (5-57)

KçV: calpaKça (11-90)

ç#: kerç (3-283), bür haç (5-62), iç (19-18)

d: Ötümlü, asıl diş, süreksiz patlayıcıdır. İncelediğimiz bölgede kelime başında ve ortasında görünmektedir. Kelime sonunda rastlanmamaktadır.

#d: dobruca (1-122), darġın (9-173), derzılık (14-27), daġġalaKlarġa (16-169), dilber (20-199)

VdV: dedeler (2-14), tudılar (15-5), ġadar (4-48), duwada (3-328)

KdV: tuydiġ (6-147), bardıK (2-142), faydalı (15-123)

VdK: tedbirlerin (11-129)

f: Ötümsüz, sürtünücü diş-dudak sızıcısıdır. Yaptığımız incelemelere göre, kelime başında, ortasında ve sonunda geniş olarak kullanılmaktadır.

#f: fikkirce (1-26), furunġa (3-337), fıġange (9-142), fiKarelerge (13-70), farslardan (16-158)

VfV: tarafi (4-66), ve fat (7-9), şifalıK (20-277)

VfK: yufsin (18-43)

f#: yusuf (5-77), tuf (11-147), sınıf (20-194), zayıf (6-196)

g: Ötümlü, ön damakta boğumlanan ince, süreksiz patlayıcı ünsüzüdür. Yalnız ön damak ünlülerinin kurduğu hecelerde görünmektedir. İncelediğimiz ağızda kelime başında, ortasında ve sonunda rastlanmaktadır.

#g: genişledı (1-31), gittik (3-171), gerı (6-129), gecesı (11-105)

VgV: eger (1-210), degen (4-63), tegerşığme (11-132), muhablege (19-76)

KgV: bilgin (9-231),

g#: pıkārelig (7-6), çiçeg (18-42), tūpeg (19-28)

ğ: Ötümlü, arka damakta boğumlanan kalın, süreksiz patlayıcı ünsüzüdür. Yalnız kalın ünlülerin kurduğu hecelerde bulunmaktadır. Ele aldığımız Köstence ağızında geniş olarak kelime başında, ortasında ve sonunda kullanılmaktadır.

#ğ: ğun (4-139), ğuzel (9-164), ğur (14-52), ğoñlın (19-103)

VğV: cığıtı (3-10), diğıncı (5-9), toğılsın (10-131), oğıy (13-56)

KğV: zeñgın (8-34), sūrğunnıķ (10-111)

ğ#: keldiğ (6-96), turuğ (14-115), pranığ (18-57)

Ġ: Arka damakta boğumlanan kalın, yarı ötümlü yarı ötümsüz aşırı patlayıcı ünsüzüdür. İncelediğimiz ağızda kelime ortasında sık kullanılmaktadır. Kelime başında ve sonunda nadir rastlanmaktadır.

#Ġ: Ġayet (1-15), Ġarıpler (6-45)

VĠK: doĠdüĠ (2-12)

KĠV: sorĠınıñ (1-10)

VñĠV: cañĠan (6-55), soñĠı (16-147), yañĠış (1-16), KañĠa (12-62), KazañĠa (12-96), şañĠıtıra (12-235), şoñĠar (3-151)

Ġ#: baĠ (3-63)

ğ: Ötümlü, ön damakta boğumlanan ince, palatal, süreksiz patlayıcı bir ünsüzdür. Kalın ünlülerin kurduğu hecelerde yer alan ince “g” ünsüzüdür. İncelediğimiz ağızda yok diyebileceğimiz kadar az rastlanmaktadır. Yalnız kelime ortasında görünmektedir.

VñğV: zeñğanam (21-83)

ğ: Ötümlü, arka damakta boğumlanan kalın, sürtünücü, sızıcı ünsüzdür. Ele aldığımız ağızda genellikle kelime ortasında ve sonunda kullanılmaktadır. Kelime başında az da olsa rastlanmaktadır.

#ğ: ğayet (1-1), ğadar (4-83)

VğK: oğraştı (1-5), oğlan (12-146), ağnat (16-2)

VğV: soğak (2-57), boğa (9-87), buğaz (4-55)

KğV: Kartayğan (13-90), darğın (9-173), barğışıĸ (2-125), Kırılğış (6-165)

ğ#: ufağ (3-299), yoğ (6-156), taşlaycağ (12-245), Kırğ (16-118)

h: Arka damakta boğumlanan ötümsüz, sürtünücü, sızıcı bir ünsüzdür. İnceleme yaptığımız ağızda genellikle kelime başında ve ortasında görünmektedir. Kelime sonunda az da olsa rastlanmaktadır.

#h: hediye (1-91), hacı (6-9), hay hay (13-88)

KhV: Kaşhanlar (6-24), aşhana (11-80), şalışhan (14-28)

VhK: anahtar (17-89)

h#: vardıh (13-38), sıpracah (18-126)

ħ: Arka damakta boğumlanan ötümsüz, sürtünücü, hırıltılı sızıcı ünsüzüdür. Bölgemizde ekseriyetle kelime başında ve ortasında bulunmaktadır. Kelime sonunda geçtiği misallerine de rastlanmaktadır.

#ħ: ħristiyanların (1-209), ħalğan (12-98), ħasaba (4-13), ħırım (14-30)

KħV: bolħan (1-110), āşħın (5-86), Koşħar (12-22)

VħV: apaħayman (2-165)

ħ#: bolmaħ (6-9), edıħ (15-53), Kırħ (18-51)

j: Ötümlü, sürtünücü, diş eti sızıcısıdır. Genellikle sızıcılaşma, ötümlüleşme gibi ses hadisesinin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun dışında bölgemizde yer alan yabancı kelimelerde görünen bir ünsüzdür.

#j: jıp (2-57), jalúzi (3-379), jūw (19-28), jılan (12-175)

VjK: müjde (4-84), mejdiyedēım (5-106), almaĵlar (5-123)

VjV: neĵib aKay (8-37), rejim (20-37)

j#: pĵrij (3-329), bej (14-26), personaj (21-70), lāj (5-42)

k: Ön damakta boĝumlanan ince, ötümsüz, süreksiz patlayıcı bir ünsüzdür. Ön damak ince ünlülerin kurduĝu hecelerde geçmektedir. İnceleme yaptığımız ağızda kelime başında, ortasında ve sonunda geniş olarak kullanılmaktadır.

#k: kör (2-84), kiyew (5-131), kiĝot (11-57)

KkV: raskelse (4-140), kişkine (19-114)

VkV: ikümetke (8-66)

k#: netecek (3-196), sĵrek (6-195), şüberek (11-56)

ķ: Arka damakta boĝumlanan ötümsüz, süreksiz patlayıcı bir ünsüzdür. Yalnız kalın ünlülerin kurduĝu hecelerde bulunmaktadır. Ele aldığımız ağızda kelime başında, ortasında ve sonunda geniş olarak rastlanmaktadır.

#ķ: ķıbı (1-3), ķonaķbaylar (2-145), ķıntuwar (5-130), ķırde (9-199)

ķ/: eskı (4-121), okşıs (15-17), belķı (4-53), ķünķı (9-235), mülķun (18-114), ķoķrek (14-22), buķreşte (9-39)

VķV: ekı (1-71), seķız (2-17), faķultate (9-166), şĵndıķıy (8-83)

ķ#: kepınnıķ (3-190), ķunduķ (11-76), entarlık (13-27), turķ (18-119)

ķ: Arka damakta boĝumlanan kalın, ötümsüz, aşırı patlayıcı bir ünsüzdür. İncelemiş olduğumuz Köstence ağızında kelime başında, ortasında ve sonunda müteammim şekilde kullanılmaktadır.

#ķ: ķaysı (1-11), ķısķa (2-148), ķani (12-82), ķorķķan (5-109), ķızĝanĝan (18-45), ķatımızda (8-72)

VķV: mĵnyaķa (2-158), yoķarĝa (3-79), ķoķı (6-186), yuķüdan (19-81), ķalaķay (4-149), aķaylar (5-116)

ķ/: aķrabaları (13-106), ķıpçaķların (1-17), toķta (9-2), baķla (12-17), manķalıyeden (7-11), ķorķı (1-21)

ķ #: maşak (8-50), bardıķ (2-142), baraķ (5-124), ķartlık (13-90)

ќ: Ön damakta boğumlanan ötümsüz, süreksiz patlayıcı, palatal bir ünsüzdür. Arka damak kalın ünlülerinin kurduğu hecelerde bulunan ince ‘k’ ünsüzüdür. Bölgemizde kelime başında ve ortasında kullanılmaktadır. Kelime sonunda geçtiği misallerine rastlanmamaktadır. Genellikle Arapça kelimelerinde bulunmaktadır.

#ќ: ќatların (8-13), ќafir (19-74), ќaniye (2-3)

VќV: nekāsı (4-123), maќan (19-92), tıќan (19-93), rekāt (7-18)

l: Ötümlü, diş eti sızıcısı, sonant, akıcı bir ünsüzdür. İncelediğimiz ağızda bu ünsüzün kelime başında, ortasında ve sonunda geniş olarak kullanıldığı görünmektedir.

#l: latin (1-47), lāp (5-2), lemseler (10-33)

VlV: Kılışını (12-46), bulut (6-10), faydalı (15-123), bala (4-145)

KlV: toK lim (2-93), kıtekleşe (11-118), devletı (4-77), aylamb (3-312)

l#: awul (3-57), şal (5-132), nasıl (10-78)

ı: Ötümlü, diş eti sızıcısı, sonant, akıcı, palatal bir ünsüzdür. Arka damakta meydana gelen kalın ünlülerin kurduğu hecelerde bulunan ince ‘ı’ ünsüzüdür. Genellikle Arapçadan geçmiş kelimelerde görünmektedir. Bölgemizde kelime başında, ortasında ve sonunda yaygın olarak kullanılmaktadır.

#ı: layık (1-58), lāzım (3-223), layıp (18-124), lāle (20-214)

ı/: selām (2-3), ulāy (3-144), ulā (4-48), kołge (3-10), bılmem (12-136), olgende (13-3), tulçada (4-55), fołklar (4-100)

ı#: sarıgoı (8-2), bılbıl (20-1), koı (20-29), mendıl (20-180)

m: Ötümlü, dudak-geniz, sürekli patlayıcı, sonant bir ünsüzdür. İncelediğimiz ağızda kelime başında, ortasında ve sonunda geniş olarak kullanılmaktadır.

#m: men (1-19), mılayıp (12-46), mewlüt (5-45), memleket (10-71), mekteb (15-120), mında (16-39), maşna (19-26), may (9-204)

VmV: zaman (1-177), doKıma (4-67), aman (9-303), ramazannıKta (18-66)

m#: resam (6-34), Kırım (9-234), bayram (13-64), yazasışım (19-31), mum (22-128)

n: Ötümlü, diş-geniz, sürekli patlayıcı, sonant bir ünsüzdür. İncelediğimiz bölgede kelime başında, ortasında ve sonunda müteammim olarak rastlanmaktadır.

#n: nişan (4-108), nenem (13-94), nişliyk (17-62), nawrez (17-77)

VnV: ana (2-206), memnuniyetnen (4-154), anası (8-82), awtonomiya (10-67)

VnK: mınder (11-81), mında (4-137), pałaşenın (12-226)

n#: uşún (1-43), Kan (12-82), Kazan (3-344), zeñgin (8-34), Kartayğan (13-90), cılan (21-80), balabān (12-221), Kuran (17-58)

ń: Ötümlü, diş-geniz, sürekli patlayıcı, sonant, palatal bir ünsüzdür. Kalın ünlülerin kurduğu hecelerde ince ‘‘n’’ sesi olarak rastlanmaktadır. İncelemiş olduğumuz ağızda kelime ortasında rastlanmaktadır. Kelime başında ve sonunda çok nadir görünmektedir.

#ń: napacañ (2-95)

ń/: ańyaKa (2-195), ańyanın (22-169), Kaynata (12-187), oynama (19-99)

ń#: buğún (7-56)

ŋ: Ötümlü, diş-geniz-damak, sürekli patlayıcı, sonant bir ünsüzdür. İncelediğimiz bölgede kelime ortasında ve sonunda yaygın olarak kullanılmaktadır. Kelime başında hiç rastlanmamaktadır.

VŋV: ŋektñiz (2-101), deñizge (12-56), berñiz (17-80)

VŋK: cañGız (1-60), ŋiñene (5-26), soGı (16-84)

ŋ#: soñ (1-10), otrasıñ (2-88), Kalawıñ (12-89), biñ (16-32)

p: Ötümsüz, dudak, süreksiz patlayıcı bir ünsüzdür. İncelediğimiz Köstence ağızında yaygın olarak kelime başında, ortasında ve sonunda rastlanmaktadır.

#p: pıtken (1-118), pazar (4-80), pidansıñ (5-68), pezemek (10-47), parşa (14-42), padışa (20-201), pılaw (3-329)

p/: tupeğı (2-120), kopışın (6-16), şapağa (13-58), mapisten (8-65), KopKa (19-71), ocapşi (5-106), opkesi (14-103)

p#: Ğariptip (2-24), salıp (3-202), nemetip (5-53), erıp (11-117), qop (14-112)

r: Ötümlü, asıl dış sızıcısı olup sonant, akıcı, titrekle bir ünsüzdür. Bölgemizde kelime başında, ortasında ve sonunda sık kullanılmaktadır.

#r: rāmetlí (2-188), raKı (4-105), romaniye (16-105), razım (18-85)

VrV: arusun (2-2), carıK (6-136), arabalar (17-86), kerış (3-146), ħara (5-73)

r/: şarşembı (5-72), parlamentte (10-79), sarma (12-17), urşuK (11-97), aKran (3-359), bayram(13-64), nawrez (4-145)

r #: curtsüyer (9-74), azbar (14-17), yawur (19-75), bayır (8-73)

ř: Ötümlü, asıl dış sızıcı ünsüzü olup sonant, akıcı, titrekle, palatal bir ünsüzdür. Kalın ünlülerin oluşturduğu hecelerde ince ‘‘r’’ sesi olarak yer almaktadır. İncelediğimiz bölgede kelime başındaki misallerine rastlanmamaktadır. Kelime ortasında yaygın kullanılmaktadır. Kelime sonunda nadir görünmektedir.

VşK: kōrmegen (1-185), sibeşya (3-354), orme (9-49), tatarşya (14-38), peşyan (17-80), bārde (4-148), kırğende (22-83)

ř#: noyabır (6-124), ottır (10-112)

s: Ötümsüz, sürtünücü, asıl dış sızıcısı olup fisiltılı bir ünsüzdür. Araştırdığımız bölgede kelime başında, ortasında ve sonunda geniş olarak kullanılmaktadır.

#s: soba (2-22), sayğı (4-71), sıpramān (9-44), seper (14-7)

VsV: bosan (1-125), yasağan (4-27), mesele (15-126) Kasabağa (12-7)

s#: KusKus (3-331), dīmıs (5-74), fes (9-255), abdes (18-89)

ś: Ötümsüz, sürtünücü, asıl dış, fisiltılı, sızıcı, palatal bir ünsüzdür. Arka damak, kalın ünlülerin bulunduğu hecelerde ince ‘‘s’’ ünsüzü olarak yer almaktadır. İncelediğimiz ağızda kelime başında katıyen görünmeyip, kelime ortasında çok geniş kullanılmaktadır. Kelime sonunda geçtiği misaller çok nadir bulunmaktadır.

VśK: kōsterīp (1-166), ośken (12-102), aśya (20-185)

ś#: kūs (4-93)

ş: Ötümsüz, sürtünücü dış eti sızıcısı olup, hışırtılı bir ünsüzdür. İnceleme yaptığımız bölgede kelime başında, ortasında ve sonunda yaygın olarak kullanılmaktadır.

#ş: abır şàbır (3-47), şayır (5-131), şorbası (11-64), şeşek (20-336), şokay (16-216)

VşV: geşirgenner (2-50), oşagan (12-50), noğayşıklar (5-19), teşe (11-116)

ş#: úş (1-69), papış (3-194), yawaş (11-168), keriş (16-62), calanbaş (18-114)

ş: Ötümsüz, sürtünücü, diş eti sızıcı ünsüzü olup, hışırtılı, palatal bir ünsüzdür. Kalın ünlülerin bulunduğu hecelerde ince “s” ünsüzü olarak yer almaktadır. İncelediğimiz bölgede bu ünsüzün kelime başında, ortasında ve sonunda geçtiği misallerine sık rastlanmaktadır.

#ş: şağıra (7-54), şayır (12-261), şalışhan (22-144)

VşK: қоştїler (13-50), şaşlerım (18-126), boşnak (20-6)

ş#: Kaş (9-115), papış (3-193), inanş (6-317)

t: Ötümsüz, asıl diş, süreksiz patlayıcıdır. İnceleme yaptığımız ağızda kelime başında, ortasında ve sonunda geniş kullanılmaktadır.

#t: tınevınden (2-81), tohta (5-51), tawuKların (9-50), talimat (15-119), tegen (18-82)

t/: Katıp (1-130), tatarlar (3-3), matü (9-290), gıtermiz (12-192), atımız (16-17)

t#: Kabat (6-110), Kart (9-125), devlet (16-6), ırğat (20-123)

t: Ötümsüz, asıl diş, süreksiz patlayıcı ünsüzü olup palatal bir ünsüzdür. Kalın ünlülerin oluşturduğu hecelerde ince “t” ünsüzü olarak görünmektedir. Bölgemizde kelime başında ve sonunda hiç rastlanmayıp, kelime ortasında yaygın olarak kullanılmaktadır.

t/: ómek (2-231), ómeg aşagan (12-191), ómeg (21-74), ótır (20-312)

v: Ötümlü, sürtünücü, diş-dudak sızıcıdır. İncelediğimiz ağızda kelime başında ve ortasında geniş kullanılmaktadır. Kelime sonundaki örnekleri genellikle yabancı asıllı kelimeler ve çok nadir rastlanmaktadır.

#v: var (2-84), vesiyet (12-101), alış veriş (3-87), vāy (5-31), vatan (6-109), vazgeş (20-256)

v/: davası (1-87), cevez (9-186), evet (16-12), Kavaldan (20-252), savlık (1-154), avyon (3-225)

v#: kolektiv (20-31)

v: Ötümlü, sürtünücü, diş-dudak sızıcı ünsüzü olup palatal bir ünsüzdür. Kalın ünlülerin bulunduğu hecelerde ince “v” ünsüzü olarak görünmektedir. Bölgemizde çok nadir ve yalnız kelime ortasında bulunmaktadır. Elde ettiğimiz örnekler genellikle yabancı asıllıdır.

VvK: avyonıñ (5-83), moldovyanlar (13-17)

y: Ötümlü, sürtünücü, ön damak sızıcısı olup yarı ünlü değerinde sonant bir ünsüzdür. İncelediğimiz bölgede kelime başında, ortasında ve sonunda yaygın olarak bulunmaktadır.

#y: yazdı (1-5), yığırım (4-21), yeşil (9-234), yupek (18-42)

VyV: Kayyerlerde (2-112), tabiyatı (6-20), sıyır (12-6), suyum (6-1)

y#: awul (3-57), şal (5-132), nasıl (10-78), KalaKay (4-149)

z: Ötümlü, sürtünücü, asıl diş, sızıcı bir ünsüzdür. İncelemiş olduğumuz ağızda kelime başında, ortasında ve sonunda geniş şekilde rastlanmaktadır.

#z: zayıb (2-144), zaten (3-111), zawalılar (5-47), zembıl (20-203)

VzV: eziyet (1-23), oziñ (2-2), büzaw (12-28), bızıK (3-53), mezarlıkta (4-155), azabın (10-130), azemlerde (16-56)

z#: otobuz (3-372), buğaz (4-55), maraz (5-102), yaramaz (9-243), domuz (14-25)

ž: Ötümlü, sürtünücü, asıl diş sızıcısı olup palatal bir ünsüzdür. Arka damak, kalın ünlülerin kurduğu hecelerde ince “z” ünsüzü olarak rastlanmaktadır. Bölgemizde yalnız kelime ortasında ve sonunda bulunmaktadır. Kelime başındaki misalleri görülmemektedir.

ž/: užbeğımız (3-55), ožlerin (20-11)

ž#: yuž (1-178), қоž (2-67), ož (16-208)

w: Ötümlü, sürtünücü, dudak-damak sızıcısı olup sonant, çeyrek ünlü değerinde bir ünsüzdür. İncelediğimiz ağızda kelime başında, ortasında ve sonunda geniş olarak rastlanmaktadır.

#w: waKıt (4-50), way (5-57), waKıt (20-163), wazipe (21-20)

w/: awuş (1-44), sawol (2-1), yawurler (3-5), bızawın (12-33), tuwul (6-64), uwulları (9-235), duwarın (16-101), tawanımızda (17-18), Kawğa (3-84), bawbek (5-6)

w#: Koşuw (1-19), cayaw (2-43), Kaw (2-230), pılaw (3-329), taw (11-6), saw (19-43), ayuw (21-79), Kalaw (6-237).

2. Ses Değişmeleri

Ses hadisesi sonucunda seslerde meydana gelen değişikliklerin kalıcı hale gelmesine ses değişmesi denilir. Seslerde meydana gelen değişiklikler **ses değişmeleri** ve **ses hadiseleri** iki başlık altında tahlil edilecektir. Bu bölümde Köstence'deki Kırım Türkçesi ağzında eski zamanlardan bugüne kadar gerçekteşmiş ve kalıcı hale gelmiş tüm ses değişmeleri ele alınacaktır.

2.1. t ≥ d değişmesi

Türkiye Türkçesi'nde t > d ötümlüleşmesi tam gerçekteşirken Köstence ağzında bu değişme tam olarak gerçekteşmemiş görünmektedir. Bazı kelimelerde tam gerçekteşmiş, bazı kelimelerde muhafaza edilmiş, bazı kelimelerde de her iki sesin kullanıldığı görünmektedir. Hem korunmuş hem değişmiş her iki sesin kullanılması incelediğimiz ağzda Türkiye Türkçesi'nin tesirinden meydana gelen tabakalaşmanın sonucudur.

Kelime başında: #t ≥ #d

at (OY:123) > atım (1-1), o + teg (OY:172) > onday (17-71), tal (DLT:563) > dalları (3-63) ti- (ETG:299) > dedım (1-49), tayan- (ETG:298) > dayanmamız (1-144), tuy- (EUTS:167) > tuya (1-149), tamır (ETG:296) > tamırlar (2-67), tur- (IB:61) > durum (2-77) ~ turdım (2-114), tovil (DLT:642) > dawul (12-17), toņuz (IB:61) > domız (14-25), taņ (EUTS:146) > daņGalaklarğa (16-169), tağ (OY:170) > dağ (3-63), tebe (IB:60) > dew (9-290), toķsun (DLT:635) > doKsan (17-85), tağay (CC:176) > dayım (13-41), tam (EUTS:145) > damın töbesın (12-219), teņiz (KB:436) > deņizge (8-70).

t/ ≥ d/:

ötä- (ETG:291) > odermē (1-66), ata (ETG:262) > ata (1-124), katun (OY:148) > Katın (2-85), otuņ (ETG:289) > odın (18-6), munta (EUTS:89) > minda (10-117), anta (IB:49) > anda (2-71), alta- (ETG:260) > aldatamaz (18-27), kintik (ETG:281) > kunduķ (11-75).

2.2. d/ > t/ değişmesi

Ele aldığımız ağızda bazı kelimelerde ötümsüzleşme sonucunda meydana gelen bu değişme kalıcı hale gelmektedir.

abdullah (Ar.) > aptullā (1-4), eşid- (EUTS:140) > eşitmedik (1-45).

2.3. d/ > y/ değişmesi

Türkiye Türkçesinde olduğu gibi bu değişme Köstence ağızında da tamamen gerçekleşmiş durumundadır. Eski Türkçe dönemindeki kök ünlüsünden sonra gelen tüm d/ sesleri Köstence ağızında y/ sesine geçiş yapmış görünmektedir.

adır- (ETG:258) > ayırıp (1-191), küdegü (ETG:285) > kiyevleri (1-211), yadağ (OY:184) > cayaw (2-43), käd- (EUTS:69) > kıyıngen (3-119), bod (EUTS:30) > boyında (2-56), tod (OY:175) > toy (12-9), badruk (EUTS:20) > bayrak (12-19), bıdık (DLT:89) > miyiK (2-126), kudruk (IB:56) > Kuyruk (12-185), kod- (ETG:281) > Koyayım (18-18), yad- (ETG:307) > cayğanda (11-95), udık (EUTS:171) > yuküdan (19-81), kuduğ (ETG:284) > Kuyıı (12-133), öd (OA:107) > iyilede 'öğle' (3-128), adığ (EUTS:3) > ayuw (18-19), bedük (DLT:77) > büyük (17-16), boduğ (EUTS:30) > boyalandı (20-243).

2.4. d/ > [z/] > y/ değişmesi

d/ sesinin y/ sesine geçerken arada bir geçiş hadisesinin olduğu görünmektedir. Bir ses değişmesinin meydana gelmesi arada başka bir ses değişmesini meydana getiriyorsa bu geçişmedir. Birden fazla ses olayı sonucunda meydana gelen bir değişme varsa buna geçişme denmektedir. Geçişme fonetik bir hadise değil, fonetik geçiş değişmesidir. Bir sesin nitelikleri değişirken niteliklerinin değişmesine yardımcı olan ara sesler vardır. Ses hadiseleri meydana gelirken kalıcı hale gelen değişmelere baktığımızda, sesin değişmesi sırasında bir geçiş sesi görünmektedir. Bir fonetik olayı zincirinde bir sesin diğer bir sese geçerken arada oluşan ses değerleri geçişme olarak ifade edilmektedir. Bir ses diğer bir sese ancak birer derecelik geçişmelerle geçmektedir.

Bu değişmenin gerçekleşmesinde arada bir [z/] sesinin geçtiği görünmektedir.

adağ (OA:82) > azak (DLT:56)~ ayak (DLT:54) > ayak (NF:35) > ayak (CC:17) > ayak
(11-14);

kadın (EUTS:107) > kazın (DLT:288) > kayın (NF:208) > kayın (CC:93) > Kaynatam
(5-120)~Kayın (20-88).

2.5. g/ > y/ değişmesi

Köstence ağzının karakteristik özelliklerinden biri g/ > y/ değişmesidir. Araştırdığımız
bölgede düzenli bir şekilde yayılmaktadır.

beg (OY:128) > bey (3-49), tegre (DLT:594) > töyerek (3-39), ögränmiş (ETG:290) >
üyrendim (1-140), o + teg (OY:172) > onday (12-263), tağay (CC:176) > dayım (13-41),
oğat- (EUTS:93) > uyat- > yatmadan (12-259), yığ- (ETG:310) > ciydık (13-59) > ciym
(5-34), sığır (CC:164) > sıyır (5-18) ~ (20-97).

2.6. g/ > [ğ/ > v/] > y/ değişmesi

g/ > y/ değişmesi gerçekleşirken arada geçiş seslerinin yer aldığı görünmektedir.
Bölgede az rastlanan, ama dikkatimizi çekecek kadar önemli olan bazı kelimelerde
Türkiye Türkçesi'nin tesiri sonucunda bir tabakalaşma olarak g/ > y/ değişmesi g/ > ğ/
değişmesine dönüşmektedir.

tüg- (ETG:303) > tügme (DLT:667) > tüvme (CC:203) > tüymeli (17-76) > tuymüşükte
(2-179);

bağla- (EUTS:21) > bağla- (DLT:60) > bağla- (NF:42) > bavla- ~ bağla- (CC:21) >
baylap (1-98) > baylaylar (2-177) > baylağan (3-119)~bağlantı (9-213) > bağlanmağa
(1-48) > bağları (3-62) .

2.7. n/ > ŋ/ değişmesi

Eski Türkçe döneminden bugüne geçerken bölgemizde az da olsa rastlanan n/ > ŋ/
damaklılaşması bulunmaktadır. Bu değişmenin gerçekleştiği örneklere nadir
rastlanmaktadır. Düzenli olarak bir kelimeye görünmektedir.

koñşı (ETG:282) > Koñşılarga (2-95)~Koñşı (19-64)~(8-80)~(13-99)

2.8. $\eta > n\check{g}$, $n\check{G}$ değişmesi

η ünsüzünün geçirdiği ses olayları sonucunda meydana gelen değişmeleri başlıca dört grupta toplandığı görünmektedir. Bu değişme örneklerinin ana grubu **ng** ve **ng** şekillerinin yanında, sadece **g**'li ve **n**'li şekilleri de bulunan kelimeler oluşmaktadır.

$\eta > n\check{g}$

Ayrışma ve $g > \check{g}$ sızıcılaşmaları (**$\eta > ng > n\check{g}$**) ile meydana gelen bu değişme Köstence ağızında nadir görülüp düzenli şekilde bir kelimedede rastlanmaktadır

aņa- (EUTS:11) > aňa- > aňnatayim (22-15),

$\eta > n\check{G}$ ayrışması

Ayrışma ve $g > \check{G}$ aşırı patlayıcılaşma (**$\eta > ng > n\check{G}$**) ile meydana gelen bu değişme Köstence ağızında az görünmektedir.

yalıň (ETG:308) > calanĠayaĠ (3-213).

2.9. $\eta / > \eta\check{G} /$, $\eta\check{g} /$ değişmesi

$\eta > \eta\check{G}$

Ayrışma, $g > \check{G}$ aşırı patlayıcılaşma ve $n > \eta$ damaklılaşmasının¹ sonucunda (**$\eta > ng > n\check{G} > \eta\check{G}$**) meydana gelen bu değişme bölgemizde yaygın şekilde rastlanmaktadır.

yaňıl- (ETG:308) > yaňĠış (1-16), yalaňuz (ETG:308) > caňĠıs (3-13), taň (EUTS:146) > daňĠalaĠ (16-175).

$\eta > \eta\check{g}$

Ayrışma ve damak benzetmesi sonucunda (**$\eta > ng > \eta\check{g}$**) meydana gelen bu değişme incelediğimiz Köstence ağızında sadece bir kelimedede görünmektedir.

yäňä (ETG:310) > ceňgenelerim (9-47) > ceňge (20-170) > ceňgemı (22-3) > ceňgeme (5-131) > ceňgem (8-84).

¹ **n** > **η** damak benzetmesi sonucunda arka damak **\check{G}** sesinin **n** sesini kendine benzeterek **n** > **η** damak sesine dönüştürmüştür

2.10. $\eta > n$ değişmesi

$\eta > n$

Ayrışma ve **g**'yi elemekle ($\eta > ng > n$) meydana gelen bu değişmeyi geçiren örnekler bölgemizde yaygın şekilde rastlanmaktadır.

karanđu (ETG:278) > KaranlıKta (1-13), otuğ (ETG:289) > odın (18-6), kiğ (ETG:281) > genişledi (1-31), tırnağ (IB:60) > tırnaK (14-65), yağa (EUTS:190) > gene (2-45), kaç (KBS:403) > hanım (1-212), toğ- (DLT:639) > tondım (18-12), yüğ (EUTS:199) > yün > cından (4-66).

$\eta > [n] > m$

Ayrışma, **g**'nin elenmesiyle ve **n** sesinin dudaklaşmasıyla ($\eta > ng > n > m$) meydana gelen bu değişme az da olsa bölgemizde yer almaktadır.

toğuz (IB:61) > tonguz > tonuz > domız (14-25), köğlek (DLT:361) > könglek > konlek > komlek > kólmeK (17-75).

2.11. $\eta > ng > g$ değişmesi

Ayrışma ve **n** sesinin elenmesiyle ($\eta > ng > g$) meydana gelen bu değişme araştırdığımız bölgede az sayıda görünmektedir.

öğ > oğ > oğne (4-2)

2.12. $\tilde{n} / (ny) > n$ değişmesi

Ayrışma ve **y** sesinin elenmesiyle ($\tilde{n} > ny > n$) meydana gelen bu değişmenin örneklerine Köstence ağzında çok nadir görünmektedir.

çığağ (ETG:272) > şiğgene (5-26).

2.13. $\tilde{n} / (ny) > y$ değişmesi

Ayrışma ve **n** sesinin elenmesiyle ($\tilde{n} > ny > y$) meydana gelen bu değişmenin örneklerine bölgemizde sık rastlanmaktadır.

kañu (EUTS:110) > Kaysı (2-88) > Kayda (8-56) > Kaydiy (20-206), yañ- (ETG:310) > yay- > cayıp (11-21), koñ (IB:55) > Koy (5-18).

2.14. ç/ > c/ değişmesi

Ötümlüleşme sonucunda meydana gelen bu değişme araştırdığımız bölgede yaygın şekilde görünmektedir.

açı- (ETG:258) > acındım (1-93), oçağ (ETG:288) > ocağ (1-94), ilinçü (ETG:62) > eglence (22-13), kiçä (IB:55) > gecesı (11-105), inçkä (ETG:275) > mcecik (18-43), kıçık (EUTS:115) > ğıcıklı (12-209).

2.15. ç ≥ ş değişmesi

ç'nin sızıcılaşmasıyla meydana gelen bu değişme bölgemizin en önemli karakteristik özelliklerinden biridir. Köstence ağzındaki hemen hemen tüm ç sesleri ş seslerine dönüşmektedir.

İncelediğimiz Kırım Türkçesi ağzında eskiden ç sesleri hiç bulunmamaktaydı. Yıllar boyunca Türkiye ile sıkı ilişkide bulunan Köstence Kırım Türkleri Türkiye Türkçesi'nin etkisiyle ç sesini benimsemiş durumdalar. Gerçekleşmiş değişmeye paralel olarak yeni bir ç'li tabaka önemli yer almaktadır (Kişisel görüşme,2009).

#ç ≥ #ş

çık- (DLT:14) > şıktı (1-38), çal- (ETG:271) > şala (1-209), çalış- (DLT:133) > şalıştı (2-6)~ çalışaman (6-141), çün-kim (CC:53) > şünkü (2-24)~ çünkü (6-83), çeşit > şeşit (2-43), çıçık (CC:50) > şipşelerni (9-42).

VçV > VşV

üçün (ETG:305) > uşun (1-5), köçür- (EUTS:76) > қоş- (1-124), kiçä (IB:55) > gecesı (11-105)~keşe (3-184), çiçek (KB:131) > şeşek (20-336).

VçK > VşK

keç- (DLT:289) > geştı (1-14), kuç- (EUTS:122) > Kuşaklağan (2-174), қоçқар (EUTS:119) > KoşKarnı (12-22).

ç# > ş#

avuç (KB:38:) > awuş (1-44), iç (ETG:274) > ışine (1-121), kaç (EUTS:106) > Kaşta (2-17), genç > genş (2-27), aç (ETG:258) > aş (2-67).

2.16. c > ş değişmesi

Sızıcılaşma sonucunda meydana gelen bir değişme olarak Köstence ağzında yaygın rastlanmaktadır.

haccı (Ar.) > aşılar (1-206), aķmescit > aķmeşit (2-88), abur cubur (TTS) > abır şàbır (3-47).

2.17. #y ≥ #c değişmesi

İncelediğimiz bölgede kelime başında bulunan tüm y sesleri patlayıcılaşarak c sesine dönüşmektedir. Bu değişme Köstence ağzının önemli karakteristik özelliklerinden biridir. y'lerin korunması bölgede oluşmuş yeni tabakaya işaret etmektedir.

yol (ETG:312) > colımnı (1-11), yorı- (OY:191) > curdım (2-4) ~ yure_yure (2-43), yat- (IB:63) > catķanları (1-22), yer (OY:187) > cerıme (1-67)~ yerde (8-68), yenil- > cenile (1-120), yanı (ETG:308) > canıdan (1-123), yaķ- (DLT:731) > caķa (2-4), yadağ (OY:184) > cayaw (2-43), yığla- (ETG:310) > cılay (2-106), yar- (IB:63) > carıþ (2-127), yalaņuz (ETG:308) > caņġız (1-50), yigit (ETG:311) > cığıtı (3-10), yarıķ (KB:527) > carıķ (12-249), yılığ (EUTS:191) > cıllı (18-15), yemiş > cemış (17-66), yumurtķa (EUTS:198) > cımrta (3-267), ımaķ (EUTS:57) > ı + ber- > ıber- > yıber- > cıberemiz (6-184), yoğur- (EUTS:196) > cuwurıþ (13-56).

Bazı kelimelerin morfofonetik açılarından aynı olmaları karışıklık yaratabileceği için iki kelimedenden birinde y'nin korunmuş şekli kullanılmaktadır:

yaş (ETG:309) > caş (2-86) 'genç' ~ yaş (8-87) 'yaş'.

2.18. y > k ~ g değişmesi

y > k değişmesi bölgemizde sadece bir kelimedede gerçekleşmiş görünmektedir. Daha sonra k sesinin ötümlüleşmesiyle g'li şekli de meydana gelmektedir.

yaña (EUTS:190) > kene (1-161) ~ gene (17-82).

2.19. f ≥ p değişmesi

Patlayıcılaşma yoluyla meydana gelen bu değişme bölgemizin en önemli karakteristik özelliklerinden biridir.

Köstence Kırım Türkçesi ağzında **p** konsonu bulunmamaktaydı, diğer Türk ağızlarının etkisi altında kaldığından yeni **p** tabakası meydana gelmiştir.

#f > #p

falan > palan (2-139), fidan > pidansıñ (5-68), fincan (Ar.) > pılcanımsın (18-45), frank > prang (18-57).

f/ ≥ p/

nefis > nepıs (2-84)~ nefis (10-108), şeftali (TTS) > şeptalı (3-61), hafta (Ar.) > aptada (17-91)~afta (10-75), sofrā > sıpranı (18-21), elifba > elippa (17-59), sofrā (NF:376) > sıprağa (13-70).

f# > p#

herif > erip (2-107), hoşaf (Far.) > Koşap (9-182).

2.20. #m ≥ #b değişmesi

m konsonunun süreksizleşmesi sonucunda meydana gelen bu değişme bölgemizde sık rastlanmaktadır. Bazı kelimelerde **m** konsonun hem değişmiş hem muhafaza edilmiş şekli kullanılmaktadır.

men (OY:158) > ben (2-75) ~ men (8-72), miñ (EUTS:87) > biñ (9-1), min- (KB:316) > bındı (3-15)~mınıp (12-80), möñrä- (EUTS:88) > baKırıp (5-66).

2.21. #b > #m değişmesi

Bölgemizde nadir rastlanan **b** konsonun süreklileşmesi sonucunda meydana gelen değişme sadece bir kaç kelimedede görünmektedir.

bıdıķ (DLT:89) > miyık (2-126).

2.22. p > b değişmesi

Köstence ağzında ötümlüleşme sonucunda meydana gelen bu değişme bölgemizde sık rastlanmaktadır.

p/ > b/

çupan (DLT:161) > şobannan (2-92), tapış- (ETG:297) > tabıldım (1-10), kalapa (KBS:356) > Kalabalık (3-125), töpü (EUTS:163) > damın töbesin (12-219).

#p > #b

palaz (KBS:684) > bala (9-114).

2.23. p/ > m/ değişmesi

p konsonun süreklileşmesiyle meydana gelen değişmenin örnekleri Kırım Türkçesi ağzında nadir görünmektedir.

top (EUTS:161) > tümalak (12-119) ‘yuvarlak’.

2.24. b ≥ p değişmesi

Ötümsüzleşme sonucunda meydana gelen bu değişme bölgemizin karakteristik özelliklerinden biridir. **b**’nin değişmiş şekli korunmuş şekliyle bir sırada kullanılmaktadır. **b**’nin korunmuş şeklinin kullanılması tabakalaşmanın göstergesidir.

#b ≥ #p

bütün (ETG:271) > pıtın (1-195)~ bütün (2-20), bit- (CC:35) > pıtken (1-118), besle- (CC:30) > pesliymen (2-93), bazar (Ar.) > pazar (4-80), bıçak (EUTS:27) > pışağ (3-120).

b# > p#

kitab (Ar.) > kitap (1-8), harab (Ar.) > Karap (1-187).

p/ > b/

tapa (EUTS:147) > taba (8-28)~(12-118).

2.25. w/ > [f/] > p/ değişmesi

Bu değişmenin çok az sayıda örnekleri bulunmaktadır. w > p değişmesinin gerçekleşmesinde arada bir [f] geçiş sesinin bulunduğu görünmektedir. w'nin p olabilmesi için önce f sesinden geçmesi şarttır.

tüwek (DLT:679) > tüfek (KBS:941) > tüpeğı (2-120).

2.26. #k > [#g] > #y değişmesi

Bölgemizde bu değişmeye uğrayan örnekler çok az bulunmaktadır. Bu değişmenin gerçekleşmesinde [#g] geçiş sesinin yer aldığı görünmektedir. Değişmenin gerçekleşebilmesi için k'nin önce g olması şarttır.

kafir (Ar.) > kâfir (19-74) > gavur (TTS) > yawurler (3-5).

2.27. f/ > [v/] > w/ değişmesi

Bu değişmeyi geçiren örnekler bölgemizde sık rastlanmamaktadır. Değişmenin gerçekleşmesinde [v/] ara sesinin bulunması görünmektedir. f'nin w olabilmesi için önce v sürecinden geçmesi gerekmektedir. Aşağıda örnek olarak gösterdiğimiz kelimedede hem korunmuş hem değişmiş şekilleri aynı manayı ifade ederek bir sırada kullanılmaktadır.

kafir (Ar.) > kâfir (19-74) > gavur (TTS) > yawurler (19-75).

2.28. b/ > [w/~v/] y/ değişmesi

Eski Türkçe devrinden bugüne geçerken b > y değişmesi bazı kelimelerde gerçekleşmiş görünmektedir. Sızıcılaşma sonucunda meydana gelen bu değişme bölgemizin önemli karakteristik özelliklerinden biri olup sık rastlanmaktadır. Bu değişmenin gerçekleşebilmesi için arada [w/~v/] geçiş seslerinin bulunması şarttır. Yıllardır Türkiye Türkçesi'nin etkisi altında kalan Köstence Kırım Türkçesi ağzındaki bu değişmeye uğrayan kelimelerin geçiş hallerine dönmesi gözlemlenmektedir. Değişmenin bozulması v tabakalaşmasının sonucudur.

seb- (IB:59) > sew- (DLT:508) > sew- ~sev- (NF:369) > sev- ~söy- (CC:163) > süydım (6-153)~ sewdım (3-132);

eb (OY:136) > ew (DLT:205) > ew (NF:139) > ev (CC:71) > üy (20-24)~ evım (6-102).

2.29. b/ > [v/] > w/ değişmesi

b/ > w/ sızıcılaşması sonucunda meydana gelen bu değişmeye bölgemizde geniş olarak rastlanmaktadır. Değişmenin gerçekleşmesinde arada [v/] sesinin bulunduğu görülmektedir. **b'**nin **w** olabilmesi için v sürecinden geçmesi gerekmektedir.

tebe (IB:60) > teve ~tewe (DLT:608-609) > tewe (NF:424) > dew (9-290);

sub (OY:167) > suv (KB:410) > suw (3-108);

ab (IB:49) > av (DLT:50) > aw (NF:27) > awlamağa (6-44).

2.30. b > v ~ w değişmesi

Sızıcılaşma sonucunda meydana gelen bu değişme bölgemizde sık görülmektedir. Köstence ağzının karakteristik özelliklerinden biridir.

#b ≥ #v

Kelime başında **b** sesinin korunmuş şekline değişmiş şeklinden daha yaygın rastlanmaktadır. Değişmiş şeklinin bulunması yeni v tabakasının oluşmasından kaynaklanmaktadır.

bar (OY:125) > var (3-3)~ bar (14-39), bar- (IB:50) > vardıĸ (2-19)~bardım (5-93), ber- (OY:129) > verdi (3-11)~bereleler (13-71).

b/ > v/ ~ w/

yabaş (ETG:307) > yawaş (11-169), ĸabşur- (EUTS:106) > Kawuşımlar (2-161).

2.31. ğ > [(ĝ) > v] > w ~ Ø değişmesi

Sızıcılaşma ve erime sonucunda meydana gelen bu değişme kök ünlüsünden sonra ve kelime sonunda görülmektedir. Bölgemizin en önemli karakteristik özelliklerinden biridir. **g'**nin **w** olabilmesi ve eriyebilmesi için [(ĝ) > v] sürecinden geçmesi gerekmektedir.

ğ/ > [(ğ/) > v/] > w/ ~ Ø değişmesi

oğul (ETG:288) > ogul (DLT:425) > oğul (NF:319) > oğul~ ovul (CC:142) > uwulları (9-235)~ ul (7-10);

yağ- (ETG:307) > yag- (DLT:726) > yağ- (NF:465) > yağ- ~ yav- (CC:214) > cawun (12-115);

ağız (ETG:288) > agız (DLT:10) > agız (NF:8) > avuz~ ağız (CC:3) > awuzimızı (2-152);

tuğ- (ETG:302) > tuğ- (NF:432) > toğ- ~ tuv- (CC:191) > tuwdım (1-1)~ tūmasın (2-101);

tağı (EUTS:145) > takagu (DLT:562) > tağuk (NF:401) > tavuk (CC:181) > tawukların (9-50);

soğuk (ETG:294) > soguk (DLT:526) > suvuk (CC:161) > suwuğ (17-91);

tağ (ETG:296) > tağ (DLT:560) > tağ (NF:393) > tağ- tav (CC:176) > taw (11-6) ~ dağlar (3-374);

buzagu (ETG:271) > buzagu (DLT:121) > buzağı (NF:90) > buzav (CC:43) > būzaw (12-27).

ğ # > [ğ# > v#] > w# ~ Ø değişmesi

adığ (EUTS:3) > ayığ (DLT:54) > ayu (CC:19) > ayuw (21-43) ~ ayu (18-21);

küdegü (ETG:285) > küyegü~ küyov (CC:129) > kiyewge (11-14);

arığ (ETG:261) > arığ (DLT:32) > arığ (NF:20) > arov (CC:11) > arū (2-21).

2.32. g, ğ > w değişmesi

Sızıcılaşma sonucunda meydana gelen bu değişmeye Köstence KırımTürkçesi ağızında yaygın rastlanmaktadır. Bu değişme bölgemizin önemli karakteristik özelliklerinden biridir.

ağığ (ETG:259) > awuriy (9-72), tegül (DLT:595) > tuwul (1-58), kırağı (KTG:14) > Kraw (2-230), yadağ (EUTS:181) > cayaw (2-43), ikigü (EUTS:61) > ekewı (7-9), yoğur- (EUTS:196) > cuwurıp (13-56).

2.33. g, ğ > ğ değişmesi

g'nin sızıcılaşması sonucunda meydana gelen bu değişmeye incelediğimiz ağızda düzenli bir şekilde ve sık rastlanmaktadır. İki vokal arasında kalan g sesinin sızıcılaştığı görünmektedir.

ğ/ > ğ/

kızğan- (ETG:280) > Kızğanğan (18-45), ığaç (IB:53) > ağaç (12-115), bağla- (CC:21) > bağlamağa (1-48), bağ (DLT:59) > bağları (3-62), ağır (ETG:259) > ağır (1-161), soğan (ETG:294) > soğan (6-170), kabırğa (KBS:449) > Kabırğalarım (20-301).

#g > #ğ

gayri (Ar.) > ğayrı (2-194).

2.34. g, ğ > k, K değişmesi

g'nin ötümsüzleşme ve aşırı patlayıcılaşması sonucunda meydana gelen bu değişme bölgemizde yaygın şekilde rastlanmaktadır.

#ğ > #K

ğayıb (Ar.) > Kayıb (14-46), ğaliba (Ar.) > Kalibî (3-70).

g/ > k/

äğsül- (ETG:263) > eksılmeye (9-18).

ğ# > K#

bağ (ETG:266) > boKşalar (17-73), batığ (DLT:75) > bataKlık (12-230).

ğ/ > K/

kırtğa (ETG:284) > KurtKa (20-312), yağın (EUTS:182) > yaKın (1-219), kısga (ETG:280) > KısKa (2-148).

2.35. K (k, k) ≥ G (g, ğ, ğ) değişmesi

k'nin ötümlüleşme ve sızıcılaşması sonucunda meydana gelen bu değişmenin bölgemizdeki kelimelerin başında ve iki vokal arasında gerçekleştiği sık rastlanmaktadır.

Bölgemizde kelime başında **k** seslerinin korunmuş şekilleriyle bir sırada ötümlüleşmiş şekillerinin kullanılması görülmektedir. İncelediğimiz Köstence ağzında kelime başında bulunan **k** seslerinin ötümlüleşmesi tabakalaşmanın göstergesidir.

#k ≥ #g

kibi(DLT:328) > gibı (1-61)~ kıbı (1-3), keç- (DLT:289) > geştı (1-14) > geşe (2-50)~ keşken (1-35), kiñ (ETG:281) > genişledi (1-31), kirü (OY:152) > gerı (1-74), kâmi (EUTS:70) > gemilerı (3-46), kit- (ETG:281) > gitmiş (2-25), kez- (KB:242) > gezmedim (2-129), kiçä (IB:55) > gecesı (11-105)~ keşe (3-184)

#k > #ğ

kün (KB:301) > ğunı (2-19).

#k̄ > #ğ̄

ķayät (EUTS:114) > ğayet (1-1).

#k̄ > #ğ̄

ķiçık (EUTS:115) > ğıcıklı (12-209).

k/ > ğ/

aķa (EUTS:6) > ağamız (1-89), ķıķar- (DLT:147) > şığardıķ (2-140).

k/ > ğ/

tökül- (DLT:644) > toğılıp (1-114), ököz (EUTS:100) > oğız (2-150).

2.36. K (k, ķ) ≥ K (k, ķ, K̄) deĝişmesi

ön damak **k** seslerinin arka damaklılaşması ve arka damak **ķ** seslerinin aşırı patlayıcılaşması sonucunda meydana gelen bu deĝişmeye bölgemizde sık rastlanmaktadır. Gerçekleşmiş olan bu deĝişme Köstence ağzının karakteristik özelliklerinden biridir.

#k > #ķ

kötür- (ETG:283)~(KB:286) > ķoterile (1-122), köçür- (EUTS:76) > ķoşmek (1-124), kün (ETG:285) > ķun (2-59).

#k ≥ #g

keltür- (DLT:298) > ketür- (1-180), kit- (KB:265) > ketken (1-196), kiçä (IB:55) > gecesı (11-105)-keşe (3-184).

#k̇ > #K̇

kañu (EUTS:110) > K̇ayda (2-14), k̇arak (ETG:278) > K̇aradım (9-109), ka- (KB:215) > K̇almamış (2-28), k̇art (ETG:278) > K̇art (2-80), k̇azgan (KBS:488) > K̇azannar (2-57), k̇orq- (IB:55) > K̇orK̇ı (1-21), k̇ıpçak (DLT:324) > K̇ıpçaklarım (1-17), k̇atun (ETG:273) > K̇atın (2-85), k̇apug (KB:221) > K̇apı (2-114), k̇ızgan- (ETG:280) > K̇ızganğan (18-45), k̇uduğ (ETG:284) > K̇uyım (12-133), kuç- (EUTS:122) > Kuşaklağan (2-174), k̇ızkıl (EUTS:118) > K̇ızıl (16-169), kalapa (KBS:356) > Kalabalık (3-125), koçkar (EUTS:119) > KoşK̇arnı (12-22), kabirğa (KBS:449) > Kabırğalarım (20-301).

k̇/ > K̇/

yağın (KB:515) > yaK̇ın (1-3), yıq- (ETG:310) > yıK̇ıñğa (2-79), yoqaru (EUTS:196) > yoK̇arı (2-154), aqtar- (ETG:259) > aK̇tarğanda (1-8), yaqşı (KB:516) > yaK̇şı (12-206), toqsun (DLT:635) > doK̇san (17-85), başqa (KBS:119) > başKa (6-171).

k̇# > K̇#

oçaq (ETG:288) > ocaK̇ (1-94), oq (DLT:429) > oK̇lar (2-121), aq (ETG:259) > aK̇ (1-124), atruq (EUTS:17) > artıK̇ (1-159), badruq (ETG:266) > bayraK̇ (12-19), yaruq (KB:527) > carıK̇ (12-249), k̇apak (ETG:277) > K̇apaK̇ (12-121), kulğaq (EUTS:123) > K̇ulaK̇ (3-280).

2.37. h > K̇ değişmesi

Patlayıcılaşma sonucunda meydana gelen bu değişmeye bölgemizde yaygın şekilde rastlanmaktadır.

#h > #K̇

harab (Ar.) > Karap (1-187), hoşaf (Far.) > Koşap (9-182).

h/ > k/

bahçe (Far.) > baKşa (3-61), pahlava (KBS:684) > paKlawani (19-117), tahta (Ar.) > taKtadan (3-116),

2.38. k > h değişmesi

Sızıcılaşma sonucunda meydana gelen **k > h** değişmesi bölgemizde çok nadir rastlanan bir değişmedir.

kañ (KBS:403) > hanım (1-212).

2.39. s/ > ş/ değişmesi

Bölgemizde çok nadir rastlanan değişmelerden biridir.

miskiç (EUTS:88) > mişiklarğa (20-113) ‘kedi’

2.40. ş/ > s/ değişmesi

Köstence Kırım Türkçesi ağzında ayrı bir tabakalaşma olarak görünen bu değişmeye bazı bölgelerde sık rastlanmaktadır.

ciyiliş- > ciyilişıp (5-32), eşit- > esittin (5-38), taşla- > taslamayma (5-59)

2.41. h > Ø değişmesi

Köstence ağzında yabancı kelimelerde bulunan h seslerinin ya yutularak yada eriyerek ortadan kaybolması görünmektedir. Erime ve yutulma hadiselerine dair geniş bilgi ‘Ses hadiseleri’ başlığı altında verilmiştir.

#h > Ø (yutulma)

harb (Ar.) > arbi (1-120), hoca (Ar.) > oca (21-28), hemen (Ar.) > emen (1-177), hareket (Ar.) > areketlerin (1-196), hakk (Ar.) > aKları (1-203), hesap (Ar.) > esap (1-210), hazır (Ar.) > azır (2-105), hava (Ar.) > awasma (3-120), hafta (Ar.) > aptada (17-91).

KhV > KØV (h > Ø, yutulma)

meşhur (Ar.) > meşūr (1-18).

VhV > VØV (h > Ø, erime)

muhacir (Ar.) > muācir (1-180), cahil (Ar.) > cail (1-185), şehir > şeerlerge (1-193), rahat > rāat (1-193), herif (Ar.) > erip (2-107), mühendis (Ar.) > muendizi (17-89).

VhK > VØK (h > Ø, erime)

rahmet (Ar.) > rāmet (2-30).

h# > Ø (erime)

abdullah (Ar.) > aptullā (1-4).

2.42. ğ > Ø değişmesi

Bölgemizde sık görünen değişmelerinden biridir. Kelime içinde ve sonunda sık rastlanmaktadır.

ğ# > Ø (erime)

antağ (EUTS:11) > endı (2-45), elig (OY:138) > elli (18-56), қапуғ (KB:221) > Kapın (2-85), қудуғ (ETG:284) > Kuyıñ (12-133), arıg (ETG:261) > aru (11-43), қатıg (EUTS:113) > Kattıca (9-205), yılıg (EUTS:191) > cıllı (18-15), boduğ (EUTS:30) > boyalandı (20-243).

VğK > VK (ğ > Ø, erime)

yıglamak (DLT:781) > cılaysıñ (9-76), tuğmaq (ETG:302) > tūmasın (2-101), oğul (ETG:288) > ulı (8-8), toğru (EUTS:159) > işin torası (22-86).

KğV > KØV (ğ > Ø, yutulma)

yalğan (DLT:734) > yalan (1-13), kãrgãk (EUTS:71) > kerek (3-338), қазған (KBS:) > Kazanğa (12-189), қазған- (ETG:279) > Kazana (2-75), çümgen (DLT:163) > çimene (18-42), құлғак (EUTS:123) > Kulağıman (9-259).

KğK > Ø (yutulma)

añamak (EUTS:11) > anğlamak > anladı (1-89).

2.43. y > Ø değişmesi

İncelediğimiz ağızda nadir rastlanan değişmelerinden biridir.

Ky# > Ø (y > Ø, düşme)

çığany (ETG:272) > şingene (5-26).

2.44. n/ (ñ) > Ø değişmesi

Bölgemizde kelime içinde ve kök ünlüsünden sonra gelen **n (ñ)** seslerinde rastlanan bir değişmedir.

VnK > VK (n > Ø, erime)

ķanyu (EUTS:110) > Kaysı (2-88) > Kayda (2-170) > Kaydiy (3-67), ķony (IB:55) > Koy (5-18).

ñ / > Ø (erime)

sonra > sora (2-173), yany- (ETG:310) > yay- > cayıp (11-21).

2.45. ķ > Ø değişmesi

ķ sesinin yutulması ile bir sırada eriyerek ortadan kaybolması incelediğimiz ağızın bir çok kelimelerinde rastlanan değişmedir.

KķV > KV (ķ > Ø, yutulma)

ķızķıl (EUTS:118) > Kızıl (16-169), yumurtķa (EUTS:198) > cımırta (3-267).

ķ / > Ø (erime)

oķşa- (KB:337) > oşay (9-195), urbaķ (EUTS:174) > urbaların (20-243).

2.46. l / > Ø değişmesi

Eski Türkçe devrinden günümüze geçerken bazı kelimelerde **l** sesinin erimesi ve bu erime olayının kalıcı hale gelmesi bazı kelimelerde görünmektedir.

keltür- (DLT:298) > ketür- (1-180), oltur- (DLT) > otırdı (5-98).

3. Ses Hadiseleri

Bu bölüme kadar, kalıcı oldukları için ve farklı tabakaları temsil eden ses değişimleri ‘ses değişimleri’ başlığı altında incelenmiştir. ‘Ses hadiseleri’ bölümünde ise Köstence Kırım Türkçesi ağızında konuşma sırasında meydana gelen ses hadiseleri incelenecektir.

3.1. Yutulma

İncelediğimiz ağızda ünsüz, ünlü ve hece yutulmalarına sık rastlanmaktadır.

Ünsüz yutulması

bol- (IB:51) > oldı (13-37), (#b > Ø, yutulması);

tataynıñ > tatayın (18-39), (n > Ø, yutulması);

yetmişte > etmişte (18-51), (#y > Ø, yutulması);

ilk baar > ilbārde (4-152), (k > Ø, yutulması);

onlar > onar (2-28), (l > Ø, yutulması);

cephanelerge > cepKanelere (2-117), (g > Ø, yutulması);

çiftçi > şiptşi > şipşilik (9-25), (t > Ø, yutulması).

Ünlü yutulması

#V > Ø yutulması

iste- > stediler (3-81), ilac > lāj (5-42), (#i yutulması),

anawu > nāwu (18-33), (#a yutulması),

eziyet > ziyet (14-28), (#e yutulması),

uyatmadan > yatmadan (12-259), (#u yutulması);

/V/ > Ø yutulması

bağırışalar > baKırşalar (3-90), merdiven > merdwen (17-19), acılıkke > aclıkke (22-71),

bırısı > bırsı (1-17), daKıkKa > daKKaılar (1-78), kelime > kelmelerim (4-54), mecdiye >

mejdiye (6-143), bilesin > blesin (18-83), (/ı/, /i/ yutulması),

balalar > ballar (20-44), (/a/ > Ø, yutulması),

şükür > şkür (2-2), KuturmaK > KutracaKsın (3-2), otur- > otrasız (2-8), bulay + etip >

bláytıp (3-203), muendis > mēndis (3-252), (/u/ > Ø, yutulması);

Hece yutulması

minaday > naday (17-19), mısapır > sapırılıkke (22-96), (**mi, mi > Ø, yutulması**),
toprak + hisar > topraksar (1-206), emir + hüsein > emursiym (8-73), (**hi, hü > Ø, yutulması**),
eşitmiy > esmiy (5-4), (**it > Ø yutulması**),
ustine > usne (22-21), (**tı > Ø yutulması**).

3.2. Erime

İncelediğimiz Köstence Kırım Türkçesi ağzında erime olayına hem ünsüzlerde hem de ünlülerde sık rastlanmaktadır.

n, ŋ > Ø erimesi:

kelgensıŋ > gelgesıŋ (3-92), açmaŋız > açmaaz (18-7), eken > ike (11-94), odermen > odermē (1-66), istisıŋ > stisī (2-8), yorulğansıŋ > yorılğāsın (2-176), timurlenk > timurlıgın (3-227), alışkanmız > alışkāmız (3-293);

y > Ø erimesi:

nişliysıŋ > nişlīsıŋ (3-92), öyle > ole ‘öyle’ (17-24), baylaycaKsın > baylacaKsan (18-100), üyren- > ürengende (1-46), piyğamber > piğamberimizın (2-97), suleyman > suliman (3-49), şey > şī (1-141);

w > Ø erimesi

tuwdım > tudım (17-3) > duma (2-13);

r > Ø erimesi:

bersın > besın (17-59), perşembe > peşembı (11-15), Kurtul- > Kutüldük (2-191), tartılğan > tatılğan (6-170);

l > Ø erimesi:

toldırdım > totırdım (18-2), tatılcaK > tatıcaKKa (17-93), kelgende > kegende (11-90), pıtıralmaymız > pıtırāmaymız (1-221), kel > ke (2-7), nasıl > nasī (2-104), ketalmadım > ketāmadım (2-138), kelgenler > kegenner (4-17), belki > beğim (6-156);

m > Ø erimesi

könlek (DLT:361) > қонлек > қонлек > қонлек > қонлек (17-74);

ğ > Ø erimesi

sağa > saã (8-69), mağa > maã (20-169), siberyağa > siberyaã (2-108), bayağı > bayaã (2-110), doğramacı > doramacı (12-108), doğrısı > torası (22-59);

k > Ø erimesi

azaқ > aza (3-148), mektup > metüp (8-30).

Ünlü erimesi

Bir ünlü kendi açıklığında bir ünlüyü de eritebilir. Bir ünsüz bir ünsüzü eritemez ancak bir ünlü kendisinden açıklık derecesi az olan ünlüleri ve bütün ünsüzleri eritir.

Yan yana bulunan iki **a**'dan biri diğ erinin içinde uzatılarak erimektedir:

saadet > sãdet (3-94), inşaat > inşãt (17-89), müsaade > musãde (1-85), raatsız > rãtsızlağan (1-106), baar > bãrde (4-148), zenaat > zenãt (2-31), saat > bĩr satın geşti (2-117) (**aa > ã, erimesi**);

Yan yana bulunan iki **e**'den birinin diğ erinin içinde uzatılarak erimektedir:

şeerde > şẽrde (2-130) (**ee > ě, erimesi**).

3.3. Düşme

Bölgemizde ünlü, ünsüz ve hece düşmeleri gözlemlenmektedir.

Ünsüz düşmesi

turist > turis (3-92), abdest > abdes (18-90), rast + kelmek > raskelse (4-140), қомunist > қомunis (8-15), prezident > preşidin (10-54), dost > dos (20-156) (**t# > Ø, düşmesi**);

Ünlü düşmesi

kitabımı > kitabın (1-20), ketkenı yoқlar > ketken yoқlar (2-29), Kızılşasımı > Kızılşasın (2-152), Kollarımı > Kolların (3-217), Kaysımı > Kaysın (4-43) (**#ı > Ø, düşmesi**),

anawu > anaw (12-237) (**#u > Ø, düşmesi**);

Hece düşmesi

ana şöyle > ana şay (6-210) (**le** > **Ø**, düşmesi),

nasıl > nas (2-16) (**ıl** > **Ø**, düşmesi).

3.4. Tekleşme

İncelediğimiz bölgede ünsüz, ünlü ve hece tekleşmelerinin misallerine yaygın şekilde rastlanmaktadır.

Ünsüz tekleşmesi

Bölgemizde ünsüz tekleşmesine uğrayan kelimelerin çoğu alınma kelimelerdir:

dollar > dolarğa (3-82), abdullah > abdulha (1-173), illa > ilē (3-5), zawallı > zawalı (17-18) (**ll** > **l**),

sünnet > sūnet (2-99), binnaz > binaz (2-229), anne > anem (17-40) (**nn** > **n**),

amma > ama (8-43) (**mm** > **m**),

saffet > safet (16-210) (**ff** > **f**),

aKkında > aKında (17-14,) (**KK** > **K**),

evvel > eveġa (12-93), Kuvvet > Kuvetlendi (1-81) (**vv** > **v**),

mufettiş > mufetişlik (6-8), Kattıra > Katıra (6-189) (**tt** > **t**);

Ünlü tekleşmesi

Köstence ağızında yan yana bulunan ikiz ünlülerden biri eriyerek tekleşmeye uğramaktadır:

saadet > sādēt (3-94), inşaat > inşāt (17-89), müsaade > musāde (1-85), raatsız > rātsızlağan (1-106), baar > bārde (4-148), saat > bīr satın geştı (2-117), camii > camı (3-34) (**aa** > **ā**);

Hece tekleşmesi

diyeyim > ne diyīm (9-164), Kırımlılardan > Kırīmnārdan (2-52), Kāşın tuwmasıñ sen > Kāşın tūmasıñ sen (2-101), üylilik > üylīġı (4-123).

3.5. Büzülme

Yaptığımız incelemelere göre bölgemizde en sık rastlanan ses hadiselerinden biri büzülmedir. Köstence ağızında görünen tüm büzülmelere baktığımız zaman onların iki

gruba ayrıldığını görebiliriz: tarihi olay olarak (kalıcıdır) ve konuşma sırasında meydana gelen büzülme (geçicidir).

Tarihi olay olarak büzülme:

VġuK > VK (ġu > Ø, büzülme)

yoġurġan (ETG:312) > yorġanım (9-286);

Konuşma sırasında meydana gelen büzülme:

yasaġanlar > yasānna (3-87), ařaġıda > ařāda (3-105), ne bileyim > ne bilim (17-75), benim > meņ (17-89), ayaġıņ > ayāņ (3-213), buyur > bōr (2-1), baġayım > baġām (2-10), diyeceğim > decēm (2-137), üyleniyik > ülenīk (2-208), kāġıt > kāt (3-202), onıņ > oņ (3-302), bařlaġan > bařlān (4-79), Kapaľmaġan > Kapaľmān (6-145), Kuvaladılar > Kuwadīlar (10-57), suwum > sūm (12-162), Kuyruġundan > Kuyrūnna (12-207), süyümge > sūmge (13-115), bolıp > bōp (18-76).

3.6. Derilme

Tarihi ses olayı olarak derilmenin çok az sayıda örnekleri bulunmaktadır: **taġı (ETG:296) > daha > tā (1-218).**

Yaptığımız incelemelere göre derilme olayı bölgemizde çok rastlanan olaylardan biridir. bayaġı > bayā (17-47) ~ (13-119), aytırmaġa > aytırmā (5-70), Kana > Kā (18-34), oġumaġa > oġumā (18-92), Kana > hā (2-10), romanyege > romanyē (2-62), barmaġa > barmā (9-178), maġa > ma (2-73), türkiyeye > turkiyē (2-113), tüpeġi > tupē (2-118), Kılmaġa > Kılmā (3-41), kezmege > gezmē (3-251), satmaġa > satmā (12-133), Kulaġı > Kulā (20-38), türkiyeye > türkiyē (22-174).

3.7. Gerilme

Tarihi bir hadise olarak **baya (ETG:266) > bayaġı (2-110)**, gerilme olayı sonucunda ortaya çıkan bir örnektir. Daha sonra, konuşma sırasında derilme olayı sonucunda eski haline dönmektedir.

İncelediğimiz ağızda konuşma sırasında gerilme olayına uğrayan kelimelerin örneklerine nadir rastlanmaktadır:

tesirlendire > tesüyīrlendire (9-135), şıraKlar > řīġaraKlar ‘çırak’(19-50).

3.8. Türeme

Köstence Kırım Türkçesi ağzında türeyen seslere kelimenin başında, ortasında, sonunda rastlanmaktadır. Bölgemizde meydana gelen tüm türemelere baktığımızda onları iki ana gruba ayırabiliriz: tarihi süreçte meydana gelen türeme ve konuşma sırasında meydana gelen türeme.

Tarihi hadise olarak türeme

Ø > g/

ilinçü (EUTS:62) > eglence (22-13);

Ø > #y

üzüm (DLT:721) > yüzüm (2-229), ır (CC:80) > cırlar ‘şarkı’(14-58), ip (CC:83) > cıpmen (3-207), ipek > yupek (18-43), ini (OY:144) > yeniyim (14-9);

Ø > y#

ağa (EUTS:6) > aKay (18-57), abi > abiyime (9-69), baba > babay (22-99), anni > anniy (20-194), nebi > nebiy (21-69), tata > tataylarımızın (1-22), apte > aptiy (6-42);

VV > VwV

dua > duwalarğa (18-61);

VV > VyV

laik > láyık (1-58);

Ø > #o (ünlü türemesi)

ruze (Ar.) > oraza (3-265).

Konuşma sırasında meydana gelen türeme

Unlü türemesi

#Ø > #V: rus > orıslar (2-20);

/Ø/ > /V/: gezlev > gezelev (3-33), kerç > keriş (3-149).

Ünsüz türemesi

/Ø/ > /K/: Kız + ayaKlı > KısKayaKlı (3-100), toplantı > toplantıKlarda (4-127);

Ø# > k#: tane > tanek (3-373)~(14-108);
#Ø > #y: emekli > yemekli (17-56), episimki > yepsimki (2-125);
/Ø/ > /y/: Kımıldamay > Kıymıldamay (2-225);
/Ø/ > /t/: coymak > coytıldı (2-73), zamanları > zamantları (3-156);
#Ø > #w: ula > woła (2-184);
/Ø/ > /w/: yahut > yawhut (2-49), ruziye > rawziye (5-7);
Ø# > n#: amma > ama > aman (9-79)~(3-154)~(5-49);
Ø# > m#: illa > illem (6-191)~(9-90)~(21-21), bile > brem (7-41).

3.9. Sızıcılaşma

İncelediğimiz bölgede sızıcılaşma olayı en önemli ve sık rastlanan hadiselerden biridir.

K# > ğ#: cattiK > cattiğ (3-105), suwuK > suwuğ (17-91);
VKV > VġV: KaKa kete > Kağa kete (3-217), soKaK > soğak (2-57), oK > oğı (2-118);
K/ > ħ/: soKır > soħır (17-41), boKşa > boħşa (17-74), yaKın > yaħın (1-9), doK tor > doħtor (1-175);
#K > #h: Kalğan > halğan (17-9);
K# > ħ#: KırK > Kırħ (18-51);
k/ > h/: mektep > mehtepke (12-104);
#c > #j: cip > jip (2-57);
c/ > j/: oca > ojaman (20-219), ecdat > ejdatlarımın (1-16), mecbur > mejbür (1-148), mecdiye > mejdiye (6-143), sıcak > sijaK (3-199);
c# > j#: ilac > lāj (5-42);
#c > #z: cemaat > zemātın (4-140);
c/ > z/: acemler > azemlerde (16-56);
c/ > ş/: acılar > aşılar (1-206);
b/ > w/: tabaK > tawaKKa (19-112);
p/ > w/: Kapım > Kawumda (3-289);
ğ/ > ğ#: peygamber > piğamberimiz (2-97);
g/ > y/: kostencege > kostenciye (2-80), degen > diyen (2-140);
g/ > w/: ogı > uwiliğin (22-50);

3.10. Süreklileşme

Süreklileşme hadisesine Köstence ağızında nadir rastlanmamaktadır.
sarburma > sarmırma (3-310), biyan > miyāna (4-4).

3.11. Süreksizleşme

Süreksizleşme hadisesi bölgemizde sık rastlanmaktadır.
mında > bında (3-88)~(14-44).

3.12. Patlayıcılaşma

İncelediğimiz ağızda patlayıcılaşma hadisesi sık rastlanan bir hadisedir.

ğ/ > K/: ağa > aKası (1-196),

#ğ > #K: ğayet > Kayet (21-81),

ğ/ > Ğ/: bağırğan > baKırğan (18-17), cığıl- > cıĞıla (3-218), ayaKlanğan > ayaKlanĞan (3-88),

#h > #K: haber > Kaber (3-89), hastahannede > Kastanede (17-88), hayırlı > Kayırlı (2-45), hasta > Kasta (2-80), horlansa > Korlansa (14-55),

h/ > K/: ahiret > aKret (8-31), bahçesaray > baKçisarayda (3-105),

v/ > b/: servi > selbi (18-47), Kaval > Kabal (20-241),

#ğ > #ġ: ğalba > ġalba (2-18).

3.13. Aşırı patlayıcılaşma

Aşırı patlayıcılaşma incelediğimiz Köstence Kırım Türkçesi ağızında sık rastlanan hadiselere biridir. Bölgemizdeki bazı sızıcı seslerin aşırı patlayıcılara dönüşmesi gözlemlenmektedir. Sızıcıların aşırı patlayıcı seslere dönüşmelerinin misalleri 'Patlayıcılaşma' başlığı altında verilmiştir.

angi > anĞı (1-43), mındaki > mındaKı (1-6), balқан > balKan (1-130), noğaylarınkı > noğaylarınKı (3-288), doğtor > doKtor (4-42).

3.14. Ötümlüleşme

Ötümlüleşme hadisesi incelediğimiz bölgede sık rastlanan hadiselerden biridir.

p/ > b/: tepeler > töbeler (3-93), **yapacaKsın > yabacaKsın** (17-63), töpe > damın töbesin (12-219), **kop > kobısı** (1-117);

q/ > ğ/: endıqı > endığı (18-21), buqlep > buğlep (19-119);

q# > ğ#: odedıq > odedığ (3-110), frank > prang (18-57),

k# > g#: yemek > yemeg (17-20), iyilik > iyġilġ (19-88),

k/ > ğ/: şındı+ki > şındıġı (2-47), tiküwli > tiġiwlı (3-189);

#t > #d: türkı > durkıısı (18-39), tuwma > duma (2-13), tuwul > duwu (2-196), tat > dadın (3-166), torba > dorbalarına (9-239); tane > dāne (17-91);

s# > z#: abdest > abdez (7-14);

ş > j: taş > tajın (12-121);

3.15. Ötümsüzleşme

Köstence Kırım Türkçesi ağzında ötümsüzleşme olayına sık rastlanmaktadır.

#b > #p: bolüm > polım (1-176);

z# > s# (ş): bolmaz > bolmas (3-94), aldatamaz > aldatamas (18-27), bilmeymız > bılmiymıs (1-45), zincir (Far.) > şincirıarman (16-68);

v# > f#: gezlev > gezele fke (3-102);

ğ/ > h/ (h/): aġam > aham (17-10), aġam > aham (4-95);

#ğ > #h: ġarıp > harıpk (22-159);

d/ > t/: Kaya > Kaytan (2-14), şimdi > şıntı (9-177);

ġ/ > k/: oġız > oķız (2-149).

3.16. Damaklılaşma

Ünsüzlerde

n > n̄: bir danemsın > bir danemsın̄ (18-46), menım > men̄ (17-89)~ (3-132), pensiyedemız > peñşiyedemız (18-56), menım > men̄ (2-213)

Bölgemizde damaklılaşma benzetmesi sonucunda meydana gelen damaklılaşmalara sık rastlanmaktadır:

Karanlık > KaramlıkKa (1-201), cenge + anam > zenganam (21-83), yıkınğa > yıknğa (2-79), altın > altınğa (2-168), Kazan > Kazan (3-164), timurlenk > temurlıkn (3-227);

b/ > w/: tabak > tawakKa (19-112); buber > buwer (3-327);

v/ > w/: çevre > şewre (17-81), merdiven > merdwen (17-19);

p/ > w/: capıp > cawup (5-10), tapıp > tawup (12-79).

Ünlülerde

Damaklılaşma hadisesi ünsüzlerde olduğu gibi ünlülerde de gerçekleştiği görünmektedir. Ünlülerde görünen damaklılaşma, iki ünlü arasında bulunan arka damak sesinin (ğ) kendinden önce gelen ünlünün içinde uzatılarak erimesi ve kendinden sonra gelen ünlüyü kendine benzetmesi olayıdır:

/a/ > /ã/: cumağa > cumaã (2-7), bayağı > bayaã (2-110), mağa > maã (3-133)~ (20-169), sağa > saã (8-69)~ (16-128), Kapamağa > Kapamaã (4-98), aytmağanĠa > aytmaãĠa (6-57), ayağın > ayaãın (12-237), Kırslamağa > Kırslamaã (11-98).

3.17. Art damaklılaşma

İncelediğimiz Köstence ağızında art damaklılaşma hadisesi yaygın rastlanan hadiselerden biridir.

g/ > Ğ/, ğ/: angi > anĠı (1-43), zengin > zenginge (2-99),

k/ > ģ/(ğ/): belki > belķı (2-134), tiküwli > tiğiwlı (3-189),

g/ > y/: degen > diyen (2-140), tezğa > tezyada (20-177).

3.18. Genizlileşme

Bölgemizdeki genizlileşme örneklerinin çoğu benzetme sonucunda ortaya çıkmaktadır.

l/ > n/: aňlaysın > aňnaysın (3-170),

b/ > m/: sarburma > sarmırma (3-310),

t# > n#: çeşit > çeşın (20-250).

3.19. Dudaklılaşma

Dudaklılaşma hadisesi bölgemizde sık rastlanan hadiselerden biridir. Bölgemizdeki dudaklılaşmanın esas kısmını **n > m** değişmesi, ikinci önemli kısmını da dudakta boğumlanmayan ünsüzlerin dudak damak **w** ünsüzüne dönüşmeleri oluşturmaktadır.

n/ > m/: *konlek > komlek > kolmek* (12-19), *tekne > tekmege* (9-204);

n# > m#: *fırın > pırımğa* (20-127), *on + beş > ombeş* (6-50);

n/ > b/: *KuwandıK > Kuwabdıĝ* (3-123);

l/ > w/: *salıp > sawup* (12-124);

y# > w#: *muzey > muzewge* (2-6);

h/ > w/: *sahur > sawürta* (3-292);

g/ > w/: *ogi > uwilikın* (22-50).

3.20. Benzetme

İncelediğimiz bölgede benzetme hadisesi en sık rastlanan olaylardan biridir. Köstence ağzındaki tüm benzetmeleri üç başlık altında inceleyebiliriz: *ünlü benzetmesi*, *ünsüz ünlü benzetmesi* ve *ünsüz benzetmesi*.

Ünlü benzetmesi

Bu benzetme ünlüler arasında, bir ünlünün başka bir ünlüye kendi niteliklerini geçirmekle meydana gelmektedir. Bölgemizde yaygın şekilde görünmektedir:

aşmañız > aşımaız (18-7) (**/a-ı/ > /a-a/**),

ötmek (18-17) > *etmeĝım* (18-12), *çibörek > şüberek* (11-56), *borek > berek* (19-110), (**/ö-e/ > /e-e/**),

tirek (DLT:625) > *terekke* (17-79), (**/i-e/ > /e-e/**),

onur > onor (1-56), (**/o-u/ > /o-o/**),

boziK > bızıK (3-53), (**/o-ı/ > /ı-ı/**).

Ünsüz ünlü benzetmesi

Bu benzetme ünsüzün ünlüyü kendine benzetmesiyle meydana gelen bir benzetmedir. Ünsüz ünlü benzetmesi sonucunda ünlülerde daralma ve yuvarlaklaşma hadiseleri

meydana gelmektedir. İncelediğimiz Köstence'deki Kırım Türkçesi ağzında benzetmenin bu türlerine sık rastlanmaktadır.

1) Daralma benzetmesi:

awura – y > awuriy (9-72), kostence + ge > kostenciye (2-80), degen > diyen (2-140), sümey > siymiymız (3-153), (/ey/ > /iy/);

2) Yuvarlaklaşma benzetmesi:

tepeler > töbeler (3-93), (/ep/ > /öb/);

bağ (ETG:266) > boKşalar (17-73), başKa > boşha (17-23), (/ba/ > /bo/);

yipek > yüpek (18-42), (/ip/ > /üp/);

papi > pupi (2-1), (/pa/ > /pu/);

yazı + w > yazuwımız (2-10), (/ıw/ > /uw/);

tabılmay > tobılmay (2-64), (/ab/ > /ob/);

mıhlanğan > muhlanğan (2-225), emir + hüsein > emursiyın (8-73), (/mı, mi/ > /mu/);

bıKaman > buğaman (13-76), (/bı/ > /bu/).

Ünsüz benzetmesi

Ünsüzlerin arasında, bir ünsüzün başka bir ünsüze kendi vasıflarını geçirmekle meydana gelen benzetmedir. Bölgemizde ünsüz benzetmesinin sekiz türüne rastlanmaktadır:

1)Yandaş benzetme

Köstence ağzında en sık rastlanan benzetmelerden biri *Yandaş benzetme*'dir. Yan yana bulunan iki ünsüzden birinin diğerini etkilemesiyle meydana gelen değişmedir: /nl/~nd/> /nn/; /sş/ > /şş/:

ruşşa > ruşşa (15-105) /sş/ > /şş/

yağından > yağınnan (16-40), ondan > onnan (19-67) /nd/ > /nn/

turğanlar > turğannar (12-143), anlay > annay (19-102) /nl/ > /nn/

2) Dudak benzetmesi

Bir dudak ünsüzünün dudak ünsüzü olmayan başka bir ünsüzü kendine benzetmesi hadisesidir:

skemle > skembe (18-14), (/ml/ > /mb/);

muzey > muzewge (2-6), (/m-y/ > /m-w/);

Çarıptik > Çarıptip (2-24), (/p-k/ > /p-p/);

apperin > apperım (2-229), (/p-n/ > /p-m/);

Kuwandık > Kuwabdığ (3-123), (/w-n/ > /w-b/);

on + beş > om_ubeş (6-50), (/n-b/ > /m-b/).

3) Geniz benzetmesi

Bir geniz ünsüzünün çıkış yeri geniz olmayan başka bir ünsüze kendi vasıflarını geçirmesi olayıdır:

anlat- > annattı (3-101), nişanlandım > nişannandım (18-53), osmanlı > osmannı (4-11),

nişanlar > nişannar (13-25), (/nl/ > /nn/);

kunden > kunnen (2-181), (/nd/ > /nn/);

damla > damna (20-242), (/ml/ > /mn/).

4) Damak benzetmesi

Bölgemizde sık rastlanan, bir damak ünsüzünün boğumlanma yeri damak olmayan bir ünsüzü kendine benzetmesi hadisesidir:

yıkınğa > yıkınğa (2-79), altınğa > altınğa (2-168), mihlanğan > muhlanğan (2-225),

(/nğ/ > /nğ/);

seksenge > seksençe (5-8), (/ng/ > /nç/);

aytmağanĠa > aytmañĠa (6-57) (/nĠ/ > /nĠ/).

5) Ötümlülük benzetmesi

Ötümlü bir ünsüzün ötümlü olmayan bir ünsüzü kendine benzetmesi olayıdır:

capık > cabık (3-114), (/c-p/ > /c-b/);

endıkı > endığı (18-21), odedık > odedığ (3-110), (/d-k/ > /d-ğ/);

iyğilik > iyğilğ (19-88), (/ğ-k/ > /ğ-g/);

6) Ötümsüzlük benzetmesi

Ötümsüz bir ünsüzün ötümlü bir ünlüyü ötümsüzleştirme hadisesidir:

KızayaKlı > KısKayaKlı (3-100), (/K-z/ > /K-s/);

Kİzsın > Kİssın (18-117), (/zs/ > /ss/);

elifba > elipba > elippa (17-59), (/pb/ > /pp/);

Kayda > Kaytan (2-14), Kadife > Katipe (5-132), (/K-d/ > /K-t/).

7) Sızıcılaşma benzetmesi

Sızıcı bir ünsüzün patlayıcı bir ünsüzü kendine benzetmesi olayıdır:

evraK > evrahta (1-133), (/v-K/ > /v-h/);

Kaş > haş (2-18), başKa > başhaları (6-43), (/K-ş/ > /h-ş/);

Kahraman > haħraman (21-70) (/K-h/ > /h-h/).

8) Patlayıcılaşma benzetmesi

Bölgemizde fazla örnekleri bulunmayan, ama dikkatimizi çeken patlayıcı bir ünsüzün sızıcı bir ünsüzü kendine benzetmesi hadisesidir:

vapur > papru (2-29) (/v-p/ > /p-p/).

3.21. Başkalaşma

Başkalaşmanın bölgemizde fazla örneklerine rastlanmamaktadır:

mümkün > mülkun (18-114) (/mk/ > /lk/).

3.22. Ünsüz kaynaşması

İncelediğimiz Köstence Kırım Türkçesi ağzında ünsüz kaynaşmasının örneklerine sık rastlanmaktadır:

rusşa > ruşa (3-73), aK messit > aK meşit (2-88) (/sş/ > /ş/ kaynaşması);

anlaşamazsıñ > annaşamasıñ (4-73), Karamazsa > Karamasa (2-85)

(/zs/ > /s/ kaynaşması).

3.23. Ünsüz ayrışması

Bölgemizde konuşma sırasında bu ses hadisesinin örneklerine sık rastlanmaktadır.

η > n, g

men > maña (17-29) > mağa (1-77)~(21-35) (/η/ > /ng/ > /ğ/ ayrışması);

sen > saña > sağa (4-134) > sana (11-32)~(20-231) (/η/ > /ng/ > /n~/ğ/ ayrışması);

o > oña > ona (3-121) > oğa (2-176) (/η/ > /ng/ > /n~/g/ ayrışması).

η > ng

sınır > sıñırına (3-180) > sıñır (2-183) (/n/ > /η/ > /ηğ/ ayrışması);

Konuşa > Konışmağa (12-147) > KonĞşa (3-52) (/n/ > /η/ > /ηg/ > /ηĞ/ ayrışması).

3.24. İkizleşme

İncelediğimiz ağızda ikizleşmeler sık kullanılmaktadır. Bölgedeki ikizleşmelere bakıldığında, hepsinin tarihi ve konuşma sırasında meydana gelen ikizleşmeler olarak iki başlık altında incelenebileceği ileri sürülebilir.

Tarihi ikizleşmeler:

yılığ (EUTS:191) > cıllı (18-15), elig (OY:138) > elli (18-56) /l/ > /ll/;
katığ (EUTS:113) > Kattı (6-182) /t/ > /tt/.

Konuşma sırasında meydana gelen ikizleşmeler:

eppıznı > eppıznı (18-27) /p/ > /pp/;
tur- > turra (18-33), Kırım > Kırırım (16-208), bîr > bîrr (21-70), romen > rromen (1-121), torrnîj tornı (2-37) /r/ > /rr/;
eşek > eşşek (9-27), aşaycaK man > aşşācaK man (9-267), gece > keşşe (10-130), aşer > aşşerı (14-110), şeşek > şēşşek (20-214) /ş/ > /şş/;
guzel > gūzzel (9-98), Kız > Kızırım (18-121) /z/ > /zz/;
baba > babbağ (19-56), balaban > balabbān (20-128) /b/ > /bb/;
Kadar > ğaddar (20-86) /d/ > /dd/;
mıtlakā > mıtlakKā (2-18), /K/ > /KK/;
fikir > fikkirce (1-26) /k/ > /kk/;
devam > devvam (15-57) /v/ > /vv/.

3.25. Göçüşme

Köstence ağızında göçüşmelere sık rastlanmaktadır. Bölgede yer alan göçüşmelere bakıldığında onların tarihi ve konuşma sırasında meydana gelen göçüşmeler olarak iki başlık altında toplanabileceği görülmektedir.

Tarihi göçüşme

ud/ > uy/ × yu **değişmesi:** udık (EUTS:171) > yuKüdan (19-81);
ng × gn: aña- (EUTS:) > anğa- × aġnatayim (22-15);
tr × rt: atruğ (EUTS:17) > artıK (1-159);
ml × lm: köñlek (DLT:361) > könglek > konlek > komlek > kolmek (17-75);

Konuşma sırasında geçici göçüşme

nenesi bar mı eken mında > nenesi barım èken mında (17-94), bar mı > barım (2-10),

/m̄ × ım/;

tatlı yaK̄ > tatlı + caK̄ > tatlıcaK̄ > tatılcaK̄ (17-15) /ıl × ıl/;

komlek > kolmek (12-19) /ml × lm/;

abdullah > abdulha (1-173) /ah × ha/;

vapur > papru (2-29) /ur × ru/;

tuymüşük > tuymüşükte (2-179) /um × mu/;

muslüman > musulman (4-138), /ü × ul/;

ruziye > urziye (5-6), /ru × ur/;

üyrendım > yirendım (8-18), /üy × yü/;

loK̄um > ulK̄um (9-193) /lo × ul/;

arzu > arızmen (20-198) /rzu × rız/;

ısmarla- > şımarla- (20-270) /ıs × şı/.

3.26. Yer değiştirme

Köstence ağzında bu ses hadisesine sık rastlanmaktadır. Bölgemizde gözlemlenen bu hadiseyi **r > l**, **l > r** ve **n > l** gruplara ayırabiliriz.

r > l: servi > selbi (18-47), berber > belber (20-100);

l > r: bildiler > brıldiler (9-7), olgen > oręe (16-35), bile > brem (7-41), selwiye > serwiye (19-62);

n > l: fincan (Ar.) > pılcanımsın (18-45) > pılcan (13-35), cağGız > calGız (5-188).

3.27. İkileşme

Köstence ağzında ikileşme hadisesine düzenli bir şekilde ve sık rastlanmaktadır.

berü (DLT:85) > beri > bertli (17-90)~(2-30), KAtlama > Kartlama /r > rtl/;

kilitlep > kırtlep (18-7) > kırtleştırp (3-177) /l > rtl/;

toK̄tağan > toK̄talęan (17-86) /ę > lę/;

ballaręa > ballartęa (20-48) /rę > rtę/.

3.28 İkileme

Bölgemizde ikilemelere sık rastlanmaktadır. Köstence ağzında görünen tüm ikilemeleri iki başlık altında toplayabiliriz:

Ünlü ünsüz ikilemeleri:

anawüdan mınawüdan (3-103),
esim eken tışım eken (17-21),
ańyaka mıńyaka (4-2),
anda mında (8-68),
araba maraba (2-149),
otmek motmek (2-231),
abır şibir (9-150),
awurğan mawurğan (10-109),
uwilik Kağılıg (22-51);

Ünsüz ünsüz ikilemeleri:

Kuran muran (17-53),
toprak moprak (2-28),
satKannar sútkenner (2-28),
zenāt menāt (2-32),
şonday bonday (2-50),
siğara mığara (2-64),
şart pırt (2-225),
şodir bodir (2-82),
dambir dumbir (2-108),
palan töven (2-139),
televizor melevizor (2-147),
şatir pıtır (2-205),
tatarı matarı (3-161),
dağlar mağlar (3-374),
toKız moKız (4-84),
dawulcılar mawulcılar (4-97),

súslegen muslegenner (4-98),
köz̄i mozi (5-125),
findık fıstığ mısür püsürler (6-158),
barın yoğın (7-45),
bala şağa (9-121),
pota kıut pota kıut (11-144),
proyěktor mroyěktor (16-201),
dangı dinga danga dinga (19-98),
cartı cürti (22-42).

3.29. Ayarlanma

Bölgemizde ayarlanma hadisesinin örneklerine fazla rastlanmamaktadır.
temurlenk > temirmek (2-68) /rl > rm/;
tekne > tekmege (9-204) /kn > km/.

3.30. Farklı organlı değişmeler

Bölgemizde farklı organlı değişmelerine fazla rastlanmamaktadır.
apperın > apperım (2-229), (/n/ > /m/);
cağıız > calıız (5-188), (/ŋ/ > /l/);
salıp > sawup (12-124), (/l/ > /w/);
Kuwandık > Kuwabdığ (3-123), (/n/ > /b/);

3.31. Eş organlı değişmeler

İncelediğimiz Köstence ağzında eş organlı değişmelere sık rastlanmaktadır.
selvi > selbi (18-47), (/v/ > /b/);
sarburma > sarmırma (3-310), (/b/ > /m/);
şimdi > şındiğeşık (1-42), (/m/ > /n/);
altmış > altmıs (18-2), ketmiş > ketmis (18-34), (/ř/ > /s/);
Kaysı > Kayşı (2-14), rus > ruş (3-30), episi > epşin (3-217), (/s/ > /ř/);
taş > tajın (12-121), (/ř/ > /j/);
almazlar > almajlar (5-123), tezgá > tejya (20-176), (/z/ > /j/).

3.32. Nöbetleşe kullanma

Bölgemizde nöbetleşe kullanmanın sık gerçekleştiği görülmektedir.

Seslerde nöbetleşe kullanma:

pışık (18-59)~ bışık (18-60), alfabet (1-38)~ elifbe (1-48), çünkü (6-83)~ çünkü (1-168), gelme (2-52)~ kelgenner (2-55), uruslar (3-51)~ orislar (2-20), Katlaşık ~ Katlışıık (3-297), yımşak (3-300)~ cımşak (3-307), ebet ~ evet (6-169), çiç-i-şipşilik (9-25), görüncem~ görüncem (20-89);

Kelimelerde nöbetleşe kullanma:

inciner (9-117)~ muyendis (9-118), loKum > ulKum (9-193), oraza (3-265)~ oruş (18-71), káfir (19-74)~ yawur (19-75).

3.33. Ulanma

Bölgemizde ulanmanın çok sayıda örneklerine rastlanmaktadır. Köstence ağzında meydana gelen tüm ulanmalara bakıldığında onların **ünsüz ünlü, ünlü ünsüz, ünsüz ünsüz ve ünlü ünlü** ulanması olarak dört başlık altında toplanabileceği görülmektedir.

Ünsüz ünlü ulanması

Ünlü ünsüz ulanması sonucunda sızıcılaşma ve ünlü yutulması hadiseleri gözlemlenmektedir:

yoK + edı > yoğ edı (1-55), KırK + üş > Kırğ uş (1-181), Kaldık + onların > Kaldığ onların (2-30), onı + işinde > onı işinde (2-59), şay + etip > şaytıp (2-85), bulay + etip > bılaytıp (3-203), alçak + eken > aşçağ eken (4-62), Kaynatmış + eken > Kaynatmışken (12-181);

Ünlü ünsüz ulanması

Bölgemizde görünen ünlü ünsüz ulanmaları sonucunda yutulma hadisesi meydana gelmektedir:

zekiye + tatay > zekiye ttay (2-79), ne + yapacañ > napaçañ (2-95), ana + yaK > oñyaKtan (3-158);

Ünsüz ünsüz ulanması

Ünsüz ünlü ulanmaları sonucunda bölgedeki kelimelerde erime ve dudaklılaşma hadiseleri oluşmaktadır:

bir + taKım > bīr taġīm (2-57), kim + bile > kīm bīle (2-86), bir + şey > bīşī (2-185), on + beş > ombeş (6-50);

Ünlü ünlü ulanması

Ünlü ünsüz ulanmaları neticesinde Köstence ağızındaki kelimelerde ünsüz türemeleri, karışma, geçişme ve toplama hadiseleri meydana gelmektedir:

bara + edik > bara ědik (2-75), mına + öyle > mınawole > minawle (2-145), Kawi + edı > Kawiyedı (2-155), ne + etsek > netsek (3-186), bolġanı + işün > bolġanıştan (3-257), ne + eken > nēken (5-11), mına + etip > mınaytıp (12-66), altı + ay > altay (20-38).

3.34. Karışma

Köstence Kırım Türkçesi ağızında karışma örnekleri sık görünmektedir.

ne + etip > netip (18-41), ne + eken > nēken (5-11), kelme + eşek > kelmeşek (8-62), ete + edım > etēdım (9-42), (/e+e/ > /ee/ > e, karışması);
Kara + alt > Karaltı (12-192), oca + anay > ocanay (22-63)
(/a+a/ > /aa/ > a, karışması).

3.35. Geçişme

Bölgemizde sık rastlanan hadiselerden biridir.

cege + anam > zeġanam (21-83), ne + asıl > nasıl (2-97), ne + asıl > nasıl (2-97),
ne + aytayım > naytayım (9-137) (e+a > a, geçişmesi);
cuma + ertesi > cumartesi (5-72) (a+e > a, geçişmesi);
ne + işliyik > nişliyik (17-62), ne + içün > nēşın (1-134), ne + işün > nişin (3-175)
(e+i > i, geçişmesi);
bolġanı + işün > bolġanıştan (3-257), bolġanı + işün > bolġanışın (4-153)
(ı+i > ı, geçişmesi);
altı + ay > altay (20-38) (ı+a > a, geçişmesi);
bu + ara > büradan (4-18) (u+a > u, geçişmesi).

3.36. Toplaşma

Toplaşma hadisesi Köstence ağzında sık rastlanan hadiselerden biridir.

aile (Ar.) > ayle (1-123), bu + ile > boyle (20-252), ne + ise > neyse (1-198), restaurant (İngl.) > restawrantı (3-127), duwa + ile > duwayla (4-79), bola + edı > bolaydı (6-208), mına + etip > mınaytıp (12-66), boreas > poyraz (20-189).

3.37. Kaynaşma

Bölgemizde kaynaşma hadisesinin örneklerine sık rastlanmaktadır.

koź + yaş > koźyaş (1-99), ana + o > anawu (2-73), mına + yaKta > mĩnyaKta (2-102), KonaK + bay > KonaKbay (2-145).

3.38. Birleşme

Bölgemizde birleşmenin çok sayıda örneklerine rastlanmaktadır.

mına o day > mĩnawüday (3-64), kayın ata > Kaynatam (17-52), topraK + hisar > topraKsar (1-206), ana + yaK > ańyaKa (4-2), tün + kün > tünevinden (2-81), ne + işün > nişin (3-175), çiy + börek > şiberek (3-289), bu + ara > büradan (4-18), iç + don > ştan (4-65), alıp + ket- > aketiyyik (5-70), Kayın + ana > Kaynanasıman (8-8), sütlü + aş > sütlaş (9-182), ne + asıl > nasıl (9-199), kiyik + ot > kiğot (11-57).

3.39. Hızlı şekil

Köstence ağzında misalleri sınırlı olan ses olayıdır.

alıp + kete > akete (17-20), Kartbabası > ababası (19-19), ev + sahibi > isabısı (17-80), anawu iyin > ań iyin (3-2), yaz işte > yaz şa (2-18), ana + şöyle > ana şay > nā şay × şaynā (2-116), tuwu mı > dīmı (20-125).

3.40. Aşınma

İncelediğimiz Köstence Kırım Türkçesi ağzında aşınma hadisesinin örnekleri sınırlı olmakla beraber çok önemlidir.

oğlan (ETG:288) > oğlançık (9-231) > ul (11-10),
oğlan (ETG:288) > ułan (2-84) > uła (18-8) > lan (18-30) > ľa (2-113).

3.41. Taşralılanmaca

İncelediğimiz bölgede taşralılanmacanın bir kaç misallerine rastlamaktayız.

biber > piper (11-57), Kartbaba > Kartpapası (7-3), sigara > ciğaranın (11-137).

3.42. Eskilenmece

Bölgemizde az da olsa eskilenmece örneklerine rastlanmaktadır.

iyilik > iyğilğ (19-88), ev > eb (7-20) > ebımıznı (18-50), doKız > toKız (18-55), de- > temgen (18-82), doKsan > toKsan (4-18).

3.43. Özenme (Romensinmece)

Köstence ağzında Romen diline özenme olarak bir çok kelimenin örneklerini görmekteyiz:

teatro > teatru (1-186), kapasite > kapasitatesı (2-110), metre > metrudan (2-154), Kartbaba > Kartpapası (7-3), banan > banane (9-183), prezident > preşidin (10-54), doktor > doktoritsa (14-43), fars > persannar (16-159), muzik > muziğa (19-51), kadro > kadru (20-42).

3.44. Ödünçleme

Köstence ağzında ödünçleme kelimelere sık rastlanmaktadır:

fakultate (2-38) – bölüm (üniversite), serviş > servişke (18-55) – iş (işe gitmek), alemente (2-65) – erzak, februar – şubat (1-164), lümina – ışık (2-217), avyon > uçak (3-225), monstır (9-242) – canavar.

3.45. Ayrışma

İncelediğimiz bölgede ayrışmanın bir kaç örneği bulunmaktadır.

küdegü (ETG:285) > Kudağıy (20-76) > Kudaşa (19-66) > Kuda > Kudamıs (5-43) – kız istemeye gelen misafirler,
küdegü (ETG:285) > kiyew (5-130) – güvey, damat;

toĸuz (EUTS:160) > doĸız (8-89) – ‘dokuz’ sayı,

toĸuz (EUTS:160) > toĸız (11-135) – düĸünden önce hem gelin hem damat tarafından hazırlanıp düĸünde sunulan **doĸuz** parçadan ibaret geleneksel bir örtü.

3.46. Arĸo

Bölgemizde örnekleri bulunmaktadır.

alemin Karşına şaytanday otrayık (5-71), Kız da maraz (5-102), patron (8-35), Kain cıms o (10-88), forsa tidi dēmeg (11-52), anasın körı (22-7), ĸotııız bosa tiyııız (16-206).

3.47. Bayaĸılanmaca

Bölgemizde az sayıda misallerine rastlanmaktadır.

it siktirip ketken Korĸĸan Kaşĸırdan (2-223), mınawo pezemek (10-47),

3.48. Palatalleşme

Bölgemizdeki palatalleşmeyi iki başlık altında inceleyebiliriz.

Yabancı kelimelerdeki palatalleşme

ılayık (1-58), mekán (19-92), kaĸıt > kát (3-202), lāzım (1-58), seıam (2-3), feıyan > peıyan (17-80), ka fıır (19-74), kaniye (22-3), mekán (19-92), rekát (7-18),

Konuşma sırasında meydana gelen palatalleşme

bilmeyim > bılmıyım (3-261), oynaylar > oynaylar (4-153), baar > bārde (4-148), orme > órme (9-49), ĸopır > ĸopırge (9-265), kirpi > kırpı (19-18), cenge + anam > zeııĸanam (21-83), ne + yapacaıı > nápacaaıı (2-95), Kaynata > Kaynata (12-187).

3.49. Genişleme

Genişleme hadisesini iki başlık altında inceleyebiliriz: tarihi ve konuşma sırasında meydana gelen genişlemeler. Köstence aĸzında konuşma sırasında dar ünlülerin genişleme hadisesi pek yaygın olmayan hadiselerden biridir.

Tarihi genişlemeler:

ti- (ETG:299) > dedım (1-49), yir (EUTS:194) > yerde (6-46), yiti (ETG:312) > yedıncı (15-102), kit- (KB:265) > ketken (1-196), şehir > şeerlerge (1-193), ilinçü (EUTS:62) > eglence (22-13), kiçe (IB:55) > gece (11-105), (/i/ > /e/);

batıg (DLT:75) > bataklık (12-230), (/ı/ > /a/);

çupan (DLT:161) > şobannan (2-92), (/u/ > /o/);

una (ETG:305) > ana (17-63), (/u/ > /a/)

Konuşma sırasında meydana gelen genişleme:

onur > onor (1-56), (/u/ > /o/);

padişa > padoşa (20-200) (/i/ > /o/).

3.50. Daralma

Bölgemizdeki ünlülerin daralmasının çoğu ünsüz ünlü benzetmesinin gerçekleşmesinden kaynaklanmaktadır. Başka sebeplerden meydana gelen geçici daralmanın misallerine sık rastlanmamaktadır.

perşembe > peşembı (11-15), üylengen > ülenğın (20-102), (/e/ > /ı/);

soŋ > sün (22-67), (/o/ > /u/).

3.51. Kalınlaşma

Bölgemizde en çok rastlanan ünlü değişmelerinden biri kalınlaşmadır. İncelediğimiz ağızda kalınlaşmaları ikiye ayrabiliriz: tarihi ve konuşma sırasında meydana gelen kalınlaşmalar.

Tarihi kalınlaşma

bahçe (Far.) > baķşa (3-61), (/e/ > /a/);

gayri (Ar.) > ğayrı (2-194), yigit (ETG:311) > cıgıtı (3-10), zincir (Far.) > şıncırlarman (16-68), (/i/ > /ı/);

kün (KB:301) > ğunı (2-19), (/ü/ > /u/);

öküz (EUTS:100) > oğüz (2-150), (/ö/ > /o/);

Konuşma sırasında meydana gelen kelnlaşmalar

izin > ızın (1-75), kirpi > kırpı (19-18), isim > isminī (4-9), (/i-i/ > /ı-ı/);

perşembe > peşembı (11-15), (/e/ > /ı/);

müsaade > musāde (1-85), tüşün- > tuşuner (1-128), (/ü/ > /u/).

3.52. İncelme

Bölgemizde nadir rastlanan hadiselerden biridir.

illa > illem (6-191), romanya > romenyede (2-30), ramazan > remezan(4-61), (/a/ > /e/);

duwar > diwarın (1-100), (/u/ > /i/).

3.53. Yuvarlaklaşma

İncelediğimiz ağızda gözlemlenen yuvarlaklaşmaların çoğu ünsüz ünlü benzetmesinin sonucudur. Benzetme sonucu olarak yuvarlaklaşmaya bölgemizde sık rastlanmaktadır. Bölgemizdeki yuvarlaklaşmaları tarihi ve konuşma sırasında meydana gelen yuvarlaklaşmalara ayırabiliriz.

Tarihi yuvarlaklaşmalar

seb- (IB:59) > süye (22-85), eb (OY:136) > üy (20-24), tegül (DLT:595) > tuwul (1-58), (/e/ > /ü/, /u/);

kintik (ETG:281) > kunduğ (11-75), ağız (ETG:288) > awuzümüzü, adığ (EUTS:3) > ayuw (21-43), (2-152), (/i/, /ı/ > /u/);

Konuşma sırasında meydana gelen yuvarlaklaşmalar

tepelər > töbeler (3-93), (/e/ > /ö/);

bağ (ETG:266) > boKşalar (17-73), başKa > boşha (17-23), (/a/ > /o/);

yipek > yüpek (18-42), fırın > furunğa (3-337), (/i/, /ı/ > /ü/, /u/).

3.54. Düzleşme

Bölgemizde sık rastlanan ünlü değışmelerinden biridir. İncelediğimiz ağızda yer alan düzleşmeleri ikiye ayırabiliriz: tarihi ve konuşma sırasında meydana gelen düzleşmeler.

Tarihi düzleşme

muna (EUTS:89) > mında (3-139), ikigü (EUTS:61) > ekewı (7-9), kelür- (DLT:298) > ketür- (1-180), kirü (OY:152) > gerı (1-74), apug (KB:221) > Kapın (2-82), atun (ETG:273) > Katın (2-85), artu (EUTS:17) > artıK (1-159), yalauz (ETG:308) > caGız (1-50), yaru (KB:527) > cariK (12-249), yumurta (EUTS:198) > cımrta (3-267), asül- (ETG:263) > eksılmeye (9-18), teük (NF:423) > teık (12-139), tökül- (DLT:644) > toılíp (1-114), (/u, ü/ > /ı, i/);

badru (ETG:266) > bayraK (12-19), una (ETG:305) > ana (17-63), ruze (Ar.) > oraza (3-265), (/u/ > /a/);

sofra (NF:376) > sıpraa (13-70), (/o/ > /ı/).

Konuşma sırasında meydana gelen düzleşmeler:

bozdıK > bızdıK (18-50), bozmasın > bızmasın (3-65), (/o/ > /ı/);

borek > berek (19-110), (/o/ > /e/);

buşuK > bişık (18-60), sarburma > sarmırma (3-310), turmaK > tırsa (3-346), uşmaK > ışan (5-51), (/u/ > /ı/);

küyew > kiyew (5-130), tükán > tıkan (19-93), büyük > biyiK (5-96), (/ü/ > /i/).

4. Ses Uyumu

4.1. Damak Uyumu

Türkiye Türkçesi'nin ses bilgisi kurallarından en önemli olan büyük ve küçük ünlü uyumları bölgemizde tam olarak gerçekleşmemiş durumundadır. Ele aldığımız ağızda ünlü deişmeleri ünsüzlerin ünlüleri etkilemeleriyle ortaya çıkmış hadisedir. Üzerinde durduğumuz bölge dilinin bir yazı dili, eğitim dili durumunda olmadığı, bir disipline balı olarak gelişmesini sürdürmedii büyük ve küçük ünlü uyumlarının büyük ölçüde bozulmasına yol açmıştır. Bölge tabakalaşmalarında görünen uyumsuzlua sebep olan durumlardan biri damak seslerinin ince ünlüleri kalınlaştırmasıdır.

Damak seslerinin etkisiyle oluşan ünlü kalınlaşması ile meydana gelen damak uyumu:

bahe (Far.) > baKa (3-61), gayri (Ar.) > ayrı (2-194), kün (KB:301) > unı (2-19), tökülmek (DLT:644) > toılíp (1-114), öküz (EUTS:100) > oız (2-150), yigit (ETG:311) > cııtı (3-10);

Ünsüzlerin ünlüler üzerinde olan etkilerinden dolayı meydana gelen ses değişimleri dışında damak uyumuna aykırı olan bazı yabancı kökenli kelimelerin bölgemizde ünlü uyumlarına uyduğu görülmektedir:

şeytan (Ar.) > şaytannarıñ (18-84), bahçe (Far.) > baKşa (3-61) > bahşasaray (22-95), beraber (Far.) > barabar (9-103);

Bölgemizde ince *l* sesinden dolayı kalın ünlülerin incelendiği örneklerine de rastlanmaktadır:

hazır > azır > azır lenemiz (2-92) > azırlegenner (4-98) > azırlegendiy (6-190) > azırler (17-72);

Bölgemizde ekleşme sırasında bazı eklerin sadece kalın şekillerinin kullanılmasıyla kalınlık incelik uyumunun bozulması gözlemlenmektedir:

kelinim (13-33), edik (13-58), sık pişiriledi (6-192), eşittım (3-322);

Bazı eklerin hem kalın hem de ince şekillerinin olmasına rağmen kalın köklü kelimelerde ince sesli eklerin, ince köklü kelimelerde de kalın sesli eklerin kullanılması, bezen de uyumlu halleri görülmektedir:

koğ > koğten (5-51), etmek > etmiyık (6-32), yuKu > yuKüdan (19-81);

Yaptığımız incelemelere göre Köstence ağzında kalınlık incelik uyumu kelime kökünde ve ekleşmede yalnız dar düz ünlülerin (ı,i) bulunduğu örneklerde genellikle bozulmaktadır:

meselelerden (1-11), Kasabalara ketkende (4-38), memleketinde (2-88), sebebimizi (1-6), şığarsaK (1-65), dınlengen (1-178), üylengen (2-163), pıtırgenner (4-26), üwüwden (5-31), oğsızler (5-115), dedelerim kelgende (10-11), üyrönecekımız (15-121).

4.2. Dudak uyumu

Bölgemizdeki ünlüler bir de küçük ünlü uyumu kuralı bakımından ele alınabilir. Metinlerimizde bu kurala da uymayan birtakım değişikliklere uğrayan örneklerle rastlamaktayız. Bölgemizdeki ekleşmede kullanılan hemen hemen bütün eklerin yuvarlak biçimleri bulunmamaktadır. Düzlük – yuvarlaklık uyumuna uymayan eklerden

biri geçmiş zaman (-Dı) ekidir. Geçmiş zaman eki hangi fiil köküne gelirse gelsin, bu ek hep dar, düz ve kalın biçimde kullanılmaktadır:

duy- > duyduğ (7-27), bol- > boldım (18-71) tuw- > tuwdı (21-65), Kır- > Kırdık (15-45), unutmaK > unuttım (18-41);

Yaptığımız incelemelere göre bölgemizdeki ağızda yuvarlaklık uyumunun gerçekleşmediği görünmektedir. Yuvarlaklık uyumsuzluğu iki başlık altında toplayabiliriz:

1) yuvarlaklık uyumunun sadece ilk hece (bazen ilk iki hece) için geçerli olduğu görünmektedir:

ķopır üstinde (9-261), ķorınmiy (14-19), buğın (8-31), loKım tuzlu tuwū (9-193), unuttım (18-41); cuwūrı (3-123);

2) Köstence ağızının kelimelerinde ilk hecede yuvarlak ünlü varsa ondan sonra gelen hecede düz geniş ünlü gelmektedir:

togerek (9-193), ķuneş (3-202), ocaK (17-53), şorbası (11-67), borek (6-188).

Köstence Kırım Türkçesi ağızdaki eklerinin yuvarlak biçimlerinin bulunmamasıyla beraber dudak ünsüzlerin ünlüleri kendilerine benzetmesiyle meydana gelen yuvarlaklaşmalar bulunmaktadır:

ağız (ETG:288) > awuzimizni (2-152), adığ (EUTS:3) > ayuw (21-43), tegül (DLT:595) > tuwul (1-58), tepeler > töbeler (3-93), bağ (ETG:266) > boKşalar (17-73), yipek > yüpek (18-42), fırın > furunğa (3-337).

4.3. Ünsüz uyumu

Türkiye Türkçesi'nin ses bilgisinde geçerli bir kural olan ünsüz uyumu incelediğimiz Köstence Kırım Türkçesi ağızında eklerde ekleşme noktasında bulunan ünsüzler arasında oluşan benzerliklere bakıldığında bu ağızın güçlü bir ünsüz uyumuna sahip olduğu görünmektedir.

Ekleşme sırasında gözlemlenen ünsüz uyumu:

tıl+de (1-95), şığar-dı (2-140), bız+de+ğı (3-161), pamiK+tay (5-51), saKız+day (5-52), Koz-la-ğan (9-50), şalış-Kan+nar (9-271), yaş+m+da (13-109), Kırım+nar+dan (16-147);

Kelimelerde ünsüz uyumsuzluğu:

yaKın > yahın (1-9), doKtor > dohtor (1-175), soKır > sohır (17-41), mecdiye > mejdiye (6-143), sıcaK > sijaK (3-199), pranK > prang (18-57);

Kelimelerde ünsüz uyumluluğu:

cığıl- > cıGıla (3-218), odedık > odedıg (3-110), suwuK > suwuğ (17-91),

BÖLÜM 2: METİNLER

1

Konuşan: Güner Akmolla, 69 yaşında

Derleme Yeri: Köstence (Merkez)

güner akmolla menim atım biñ doKüz yuz KırK birde tuwdım eskī ve bek ğayet
milletçi bir ayleden nenem de babam da nenem m̄acube necip acı fazılın ve mustec̄ep
ülküsalın yaKın ahrabası onlarman abla Kardaş kıbı ostı ve o fikirlermen meni de
ostırdı babam da aptullā velişaip aKbaşnın şairi milliyetçısı ve liderı bolıp millet
5 uşun yazdı ve millet uşun oğraştı küreştı bitin omırı bizim dobrucada yaşayışımızın
haKKına kelme sebebimizin araştırmağa Kırimda soñra mındaKı yarıñGı kunini
tüşingende ne etmege kureşecemız dep aldım kozim aldına salğanda hayalları
aKtarğanda kim uşın yazacaKman yada neşin yazacaKman dep tuşingende otiz kitap
yahın tatarlık haKKında yazğan soñ turkçeden romencege romenceden tatarcağa
10 Kırimtatarcağa ya türkçege çevirgen soñ eği tane sorGınıñ aldında tabıldım men kim
uşun yazam ve men Kaysı tilde yazmam kerek bo meselelerden soñra colımnı
aydınlattım ozim de yarınGı caşlarımız uşın buğunKı ballar yarın caş bolacaKlar
matür bolacaKlar onnar KırK_yedi sene KaranlıKta yaşadılar ve tarihin yalan
sayfalarınman ostiler çünkü avrupanın bo taraflarında sadē rus politikası geştı ve
15 bızni tatarlarını ale buğun yabanī vahşī barbar sozimen ayıp tanıtalar bē Ğayet
yañGış eKincı mesele menim şanlı tārihimni menim ejdatlarımın ekı devlet kurğanın
bırsı altın ordu devleti eKincısı Kırim hanlıGın devleti şimdı Kıpçakların devletin
aytmağan soñ eği tane zaten meşür dünyada bunlarını caşlarımızğa tanıtmak adlımda
bolğan kitaplar biñ doKuz yuz doKsanğaşèK gizli kitap edı men biñ doKuz yuz
20 seksen eKide turkiyeden saklap ketirdim ülkusalın kitabın daim bolsa da men onın
kitabın okümağan edim çünkü o resmiy yasaKlık KorKı babalarımızın mahbuste
catkanları tataylarımızın çekkenleri emel mecmüası uşun anketimde on eği tane lider
eziyet işkence altında Kalıp şekkennerı bizim kagebe deymis sekuritate deymis
tarafından būnların episin bilgenim uşun az okıy edim ve saklı okıy edim
25 tarihımızge dair aman ve yaKşı ki bızge biñ doKuz yuz doKsan senesin açılışı keldı
artık fikkirce bir serbestlik yazmaKka serbestlik Koşmağa bir serbestlik taptık ve

men o zaman başladım yazmağa eger biñ doKuz yuz doKsanğaşık romence tatarca ufaK bir yazılarım bolğan bosa onnarında defterde saKlap yaşağan bosam şimdi doKsandan söra başladım yazmağa başta romenlerin jurnallarına soñra soñra tatarların ve turkiyege ciberdim Kırımğa ciberdim yazğannarımı bönday birinci yazğannar şiirler boldı ve adetlerimizge dair yazğan sorā Konularım genişledi turkiyeden kelgen tarihī bilgülermen ve ulkusalın kitabın başından sonuna hadar oñp ve romencege çevirip çalışkan soñ annadım milletimizin tarihī vāzietin ve zamanımızda ne kerek onı tuşındım ve başladım yazmağa çünkü men de ebedi dünyaga keşken son benim de bilgennirim Kayıp bolmasın dep tuşındım o zaman birinci yazğannım eķı biñ eķide aff kitabı boldı ve onı Kırım oğlı tatarcada da yaz degende onı romenceden çevirdim ortaK bir türk tiline çünkü bizde romanyada bir alfabet meselesi şıktı bizni ayıplandırğan tarihin ejdatlarımızın Karşısında ayıplandırğan dernekten Kaber şığa ilānlar şığa romen gazıtarına toplaşınnar tatar okuğanları aydınları alfabet yapılsın yani benim milletim en gerı millet mi dünyada Katımızda ermeniler bir awuş ermeni bar romanyada Kopayşalar uş biñ senelik elifbetimizmen yazamız dep bizimkiler ilān bereler elifbe yapacaKımız şındıgeşik yazılmadı mı hanlarımız ne tılde yazdı memet niyazi anGı tılde yazdı em kım uşun bir awuş tatarımız mında ve caşlarımıznı milletçilik fikirine ketirmek uşun ğayet ağır bir şartlarda çalışmaK kerek onnar bilmiymis tatarca diler eşitmedik nege kerek ne fayda bolacaK bonı ürengende ve bönday stenmegen sorgularman cureğimizi Kırılar o zaman başladım eķı tılde yazmağa ve türk latin alfabetinde yazdım epsı yazılarım çünkü tatar türk dünyasına bir elifbe bağlanmağa kerek birleşmege kerek onun işun o elifbeni dedim anKara da annar almaata da annar ahmesçit te annar baķu da annar olaytıp Kaldım belkı de cañGız çünkü anawu birileri romanyadan az biraz okuğanları ğrup yaptılar eşkı komunistlerin ğrubı ve onnar elifbe Kurup uş dort kışı işun milletten de ayırıldılar türk tatar dünyamızdan da ayırıldılar anı bu ğayet bir zarar ketirgen bir zamanımızğa biñ doKuz yuz doKsandan söra tatar derneğinde men de bar edim anı birinci seneler sekretarlık ta yapKamızdır radyoda Konuşmaların da yapKamızdır çünkü o zaman aylık para meselesi yoğ edı ve ğonullı çalışma edik milletimizin kereğin yapmağa ne para stiy edik ne bir şı ne onor stiy edik sadē bere

ediĭ curek can para ve vaziyette emelni dedim men tatar derneğinde arĕadařlarĕa
bizi tarihimizge ĕıĕĕan emel biĕ doĕuz yuz otuzda İayik tuwul mı Şimdi
romanyada Őiĕarayik boni ĕunki dedelerimizin colında olup ta ĕırımĕa bir adım
60 atıan bolırmız biz mında caĕĕiz bolĕanda bizni ne bekliy ırimek beki ĕipĕaĕlar
gibi biz de bir yirmi otuz senede ırimek halindamız romenlerin işinde benim bo
isteklerim cevapsız ĕaldı o vaziyette eĕi biĕ senesinden sonra ĕabirıldım ve
tuşundim ĕatip etip emelni Őiĕarayik necip acı fazılın ulı bora fazıl ulkusal efendiĕe
teklif ettim onun ulı dedi benim fikiri me Şo pütun torunnar tarla ĕabul etti ĕa miras
65 kibı dedelerin o paradan biraz bersek te jurnalni Őiĕarsaĕ degende bora efendi dedi
onlar bermes men odermē sade sen yas emelni dedi olup ĕalması biz de nesil gibi
milli borcümüzni zamanımızdaĕı borcümüzni biz de cerine ketiriyik dep tuşındı onun
fikirine ablası suyum memet te ĕořıldı ve dedi eĕimiz de necip acı fazılın eĕimiz
balları eĕimiz de odermız mecmuanı uş aylık ĕultur mecmuası ĕıĕardı bunu eĕi tilde
70 tatarca ve türkĕe sonra romence ĕunki biz romencede yaşaymız ve bu mecmuanı
Őikarmaĕ işun men eĕi biĕ uşun noyembriye ayın sonunda colışı boldım İstambilĕa
İstambilda zafer ĕaratayaları ĕaradım onlar ketken ediler ĕırımĕa ĕoruşamadım
onlarman o zaman trenge mindim ve anĕaraĕa kettim ondaĕı ĕırımni Őiĕarĕan ĕırım
jurnalni Őiĕarĕan arĕadařlarman ĕonuřmada tabıldım ve onnar ĕeri meni stambilĕa
75 yolladılar ĕunki en balabanımız dediler ismail otar bey yaşay ondan ızın al ve o
sızge ızın berer emelni romanyada Őiĕarmaĕ uşın dediler ĕeri dondim anlařĕan Şo
anĕaradaĕı arĕadařlarman onlar maĕa destek boldılar keldim İstambilĕa ismail otar
beyni tanıdım hayatımda az bolĕandir bēnday unutulmaycaĕ daĕĕalar nasıl
ulkusalni tanıdım biĕ doĕuz yuz seksen eĕide İstambilda nasıl Şimdi eĕi biĕ uşte
80 ismail otarnı tanıdım kene de İstambilda ve dedim bēnday balaban ĕıřiler yetiştirgen
millet eş ĕayıp bolmaz Őēnday cureĕim ĕuvetlendi bo fikirlerge ve ismail otarĕa
annattım as ĕoĕ yazĕannarımmı da ĕosterdim o zaman anca eĕi uş kitap yazĕan edim
ve onnarın yazılması belĕi o ĕadar zor tuwul ama basım parası biraz mesele bola edı
kitap Őiĕarmaĕa ve onnarın da az ĕoĕ ĕolaylařtırdik bo seneler otar beymen
85 taņıřıan son bo laflarını ayttı ĕuner dedi menden saĕa musade Őiĕar romanyada
emelni aman aynı colında tabılacaĕsın onun onun bir colı boldı ulkusal senin dayın

mustecep ülküsal yapKan colı Kırım ve Kırım davası sóz berdım bo coldan
adaşmaycağıma aman ızın ıstedım men romanyada yaşayman romence de yazmam
kerek dep balabān kışı otar ağamız anladı ve musāde berdı etti mağa ve birıncı onın
90 sawlığında şıKKan jurnallarnı cıberdım ekımız ğayet iyi ğayet yahşı annaştıK ani
hediye etıp mağa çobanzade kitabın bergendır ani ediye etıp mağa şúberek şiirin
bergendır bunday ızın aldıKtan sonra ismail otār beyden merhūm ismail otār beyden
çünkü onın olımın men korigende ğayet acındım keldım gerı romanyege ve ekı ayın
ışinde azırlık jurnalnı ocaK ekı biñ dort tārihinde şığardım birıncı sayısın emelın ekı
95 tılde çünkü çünkü tatarca ve türkçe ekı lehçe bolğanda bir tıl bola romencege çevırdım
sonra onemlı maKalelernı pıtın çalışmalarım ondan sōra nasıl memet niyazıge bir
kitap çıkardım ekı tılde o da şiirlerin ve şiirlerine dair kşitik notlarını tārihimizge
baylap bolğanında ondan son necıp acı fazılın kitapların üş editsiyasın bile balları
odegen son şığarabıldıK tatarca ve romence aynı zamanda eşref şemizadēn kozyaş
100 diwarın kiril alfabetinden latin alfabetine ve tatarcadan romencege çevırdıK bunnarnı
epısın ve Kalğan çalışmalar emelın sayfalarında tanıtıp romanyada bizim balabān
şairlerimizni ve liderlerimizni bunnarın epsın aynı fikirmen yaptım milletımın
duyguların Kırım vatan tarafına ve milletçilik tarafına Katıp etıp ketirmek bo
sebepten de belkı altı col yapKāmandır Kırımğa bo sebepten de Karar alğāmandır
105 Kırımğa son seneleri yerleşmege bo sebepten de belkı tuşingemendir tatarlar
romanın yazmağa çünkü menı beK acındırğan rātsizlağan mesele caşlarımız tatarca
oKumaylar bilmimiz dep taşlaylar merak_yoK bile istek yoK bile ve bunnarğa
toplantılarğa ketirip honışmaK bile yasaK boldı ya özlerin sebebinden ya başKa
sebeplerden o zaman dedım ağır ilim kitapların oKımağan caşlar belkı roman gibi bir
110 kitapnı oKırlar dedım milletımın geşkenin kelgenin kelegeğın tuşingende bolhan
yahşı bir vaKiyaların unutulmasın dep tuşingende romanğa serbestlik bar yazmağa
öz fikir ve menden evelkilerin yakşı milletke dair yakşı korünışlerin taşlap yazıp
taşlap ebediyetke bu zaman bilgenlerim kōp edı nasıl yerleşkenner dobruca
topraklarına abdulmecit sultanın gemilerimen toğulip manKaliyeden o zaman
115 livanıge koyler eskı türk tatar koyleri Kıpçakların zamanından sonra osmanlıların
zamanından sonra noğay degen tatar tārihın zamanından biñ beş yuzlerden kelgende
bizın Kartbabalar biñ sekiz yuzlerden sonra en kōbısı de songı mārebeden sonra artıK

umitler p̄tken sonra rustan Kurtuluş umitleri p̄tken sonra biñ seşiz yuz elli uş elli
altı m̄arebesinden sonra bunnarın ep̄ısı zorlıkların Karşısında ç̄ünkü Koşuw p̄tmiy
120 yırımı sene sonra rus roman ve türk arbı bola o cenkte türk cebile çekile bu
topraklardan türk dünyası aK toprak denilgen yerler rromen ikümetin işine kıreler o
zaman dinımız t̄limız adetımız Kayıp bolacaK dep kene de qoterile dobrucanın tatar
qoyleri türkiyenin çorum taraflarına adapazarı eskışeir taraflarına canıdan ayle avıl
Kurup ve yaşayışların tizmege oğraşıp Kolay tuwul qoşmek bir ata sozumız bar beq
125 zengın bos̄an uş kere qoş e bız tuşüniyik ne alde Kaşıp keldiler Kırimdan tuşüniyik
ne alde yerleştiler dobrucağa ve sonra uşıncı Koşuw türkiyege e be millet fiKare
bolır ya be milletin oKumağa ruhça tarihin bılmege vaKtı bolmadı hayatın zor
şartlarından toK bir KursaK tuşuner başına serbestlik berip Kafasına bılğisine bir
şeyler yapmağa artistçe kultura onın işin romanımda istedim bunnarnı qoştermege
130 bızim milletçi kişilerimiz Katip balkan m̄arebesinde altın toplam qoy qoyden bunı acı
fazıl yapa azaplarlı aketeler Kızıl ayğa bereler yardım bolıp romanya tatarların
tarafından aynı meseleler ağırlaşa balkannar nesinden sonra hastalıklar fakirlikler
zorluklar tarafından e biñ doKuz yū on altı m̄arebesı başlağanda eş bir tarihı evrahta
oKumamız romanyada ya başha yerde neşin oKıyık bızim bızim tarih bızim mesele
135 bızim nesilge oKumamız dedim başKa tarihteki biñ doKuz yuz on altı m̄arebesı
başlamazdan evel be topraklarğa dobruca topraklarına türk orduları kelmezden evel
er qoyden ocalar acılar Kadılar ve zengınler toplap alınıp yaş tarafına uzak yerlerge
romyanın lagerde tursatıldı eKi sene anca m̄arebenin sonunda serbestlik kele
aylelerine KavuşKannardır bu kişiler bunnarın tarihin de atların da qım bile mendiy
140 etip yazmağan son eş bir qımse ve aynı sebepler tarihimizin romenlerden üyrendim
bayā qöp şı ç̄ünkü onlar da qomunizmadan Kurtulğan son başladılar yazmağa neler
bolıp keşti rus ordusu Kızıl ordusu yırımı uş ağıustos biñ doKuz yuz Kırk dorte
romyanı zapt etken son bızim tarih biraz farklı men ne vaKıt şıKıp konferanslarğa
romenlerin arasında başladım aytağa dep oğumağa bızim de dayanmamız boldı
145 qomunizmağa Karşı ve bolşevizmağa Karşı dep onnar soradılar sizge neşin şektirdi
ruslar o zaman Kısa bir tarihte bızim Kırimda tarihimizni qoştermege mecbür boldim
Kaşmağa sebep bolğannarnı Kırimdan qoştermege ve ozim de bile analiz yapmağa

mejbur boldım ve bənday tüşüncelerden sonra annadım ki biñ doKuz yuz otuzle biñ
doKuz yuz Kırk bir arasında romanya anı bir genişleme tuya ekonomik politik
150 vāzietinde ve bu genişlemeni bizim tatarlar da yaşay nasıl bolşevizma kelgen son
Kırımğa collar Kapatdı oğışık ēr sene ya eķi senede bir romanyadan türkiyeden
ketip cotlağan bolsalar akrabalarını Kırırmda Kalğan akrabalarını biñ doKuz yuz
yırımı altıdan sonra bu collar Kattiyen Kapatdı ve biñ doKuz yuz otüzdän sonra
Kaberler bile kelmedı savlık ya olım Kaberleri Kırırmda yakın akrabalarından ve bu
155 vāziette varşovya da toplanğan tatarlar ankarada ya da romanyada ulkusalın
mustecep ulkusalın ve memet niyaziyn tarafından aşılğan qosterilgen açılışman cafer
bey seydametke misafirlik boldı romanyada onın arkadaşlarına nasıl edüğe Kırırma
ve biñ doKuz yuz otuz biñ doKuz yuz Kırk bir bizim tatarlarda kultur bir uyanmak
tuyıldı ve bunnarnı emel mecmuasında yazdı evet artık benim mesuliyetim boldı o
160 zamanlarını kene de hatırlatayım ve bənday caşlarını özime yakınlatayım bir tane eķi
tane Kazansam da bə ağır senelerde kene de men... eş olmaydım biz Kırırnı
unutmadık biz Kırırın uşın neday fedakarlıklar yaptık bunnar da bilinmiy yazıp
taşlamasaq çünkü tatarlar romanın eķi cilt kibi qozimē aldım birinci ciltin bu sene
februar yırımı uş çelebicihanın animator elinde şıgardım meydana biñ doKuz yuzdan
165 başlap biñ doKuz yuz Kırğ uşke Kadar aynı zamanda benim annatkan meselelerim
dobruca tatar qoylerinden adımların ata Kırırnğa aşliknı qosterip çelebicihanın
hadisesin qosterip ondaKı şeitlerimizni qosterip sургünnerimizni ve türkiyege
ondaKı tatarlarman aynı birliqni qosterip çünkü dünyamız bizim onday tarı day
atılğamız dünyağa adaşkāmız bayā şimdı toplaşmak bir yerge gayet zor ve tarihten
170 alıp şairlerden alıp fikirlerini romanıma biñ doKuz yuz Kırğ uş noyabırda son
beremen ne vaKıt Kırırın Kurtuluş qomiteti romanyada Kurulğan Karar ala Kırırın
yardım qomiteti bolsın çünkü biñ doKuz yuz Kırğ uş noyabır ayında uş tane balabān
cığitlerimiz necip acı fazıl baş muftımız sidiK ibraim ve ibadulla abdulha degen
aydınımız tren poyezd odep alalar romanın askerı qomandamentinden ve bu
175 trenmen odesada toğilip Kalğan tatarlarını aldılarında dohtor amet ozenbaşlı bolıp
ketireler o trenmen Kara coldan qostencēge o yerde birinci polim birinci cilt pite
artık seneler yaşlar toplaşkanı işün qöp zaman geşirmeden emen bir ay eķi ay

dinlengen soñ eķinci ciltKa başladım o da biñ doKuz yuz KırK_dort biñ doKuz yuz
altmış dört senelerin tārihçe yazıp taşlaycaK kelecek nesillerge çünkü Kırım
180 muācir ketirmek ve onları Kardeş kibi bir millet kibi üyelerine alıp KorumaK
onnarman tārihimizni birleştirmek bir Kaş ayğa bile bolsa da biñ doKuz yuz Kırğ uş
noyabir biñ doKuz yuz KırK_dort ağustosKa Kadar bolsa da bir sayfadı onın
arkasındaKı tesirler anca anca bugün belli boldılar çünkü meydana şıktı neler
yarattı bē sene aynı zamanda Kırımtatar teatrōsı bızde bar edı bızde canlandırđı
185 milletimizni caillerımız de koyde bir şı kōrmegen kişilerimiz bile ne yaKşı millet
ekēmız dep artistlerimizni korgende Kuvañıştılar illā o teatru dobruca topraklarında
bulğariye sınırında tutıldı ve Karap boldı çünkü siberyada episi Kayıp boldılar o ağır
senede biñ doKuz yuz KırK_dort KırK beşlerde rusların komandamente yerleşken
zaman romanyağa başladılar koyden Kasabadan lagerlerge sovyet kişileri kımılgı
190 bolğanlarını toplamağa ve o zaman bızde bolğan Kırımlılar çünkü biz tatar
Kırımtatarı demediK biz Kırımlılar dediK ayırıp onnarın dobruca lılardan er ne Kadar
epimis tatar aynı Kırımtatar bolsaK ta Kırımlıların bāzıları özleri teslim boldılar ve
bızge de ürettiler uzāK Şeerlerge Kaşımız çünkü rāat taşlamazlar ya da uzaK KaşsaK
ta bir romaniye onın işinde taptılar ve oyle bir yerleştirgenner anketlerin ki er sī
195 bilingen birinci bergen Őeitimiz boldı necip acı fazıl onı çünkü o edı başı pıtın o milli
areketlerin aKası ketken soñ berlinge ve soñra tūrkiyege necip acı fazıl birinci
Kapalğan boldı altı künde anketler ve işkenceler işinde onın olıśı berıldı aylesine on
yedı oktyabırde Kapaldı yırımı eķı oktabriye olıśın aldıK ve Őeitimiz neyse bugün onı
dünya tatar milli Őeiti dep aytabıldıK ve tanıtıldıK yırımı sene çalışmalarımız
200 sonında necip acı fazılın olımesi bızni Korhıttı demek rusın Kolu romanyağa da yetişti
ve Kırđı ve ottırdı ve bızni KarañGılıKKa attı tüşúnünüz koyın ileri kelgennerni aynı
sovyet sisteminde bolğan romanyada ya Kapaldılar ya surğun boldılar romanyanın
tawlarına ya da Konüştırmağa aKları bolmadı en cailler tuvarşılar sarhoşlar bunnar
boldılar artıK muhtar koylerde bunnar komunist uyeleri bolıp asıp kestiler o ğadarğa
205 Kadar yaman bolğan edı komunistlerin tatar komunistlerin Őektirmesi uş koyde belli
bolıp bugün bile toprak sar azaplar ve aşılar onnarın sebebinden aylece aylece Şekken
ana baba ve bala bugün bile aytıp yazıp pıtıralmaymız bolğannarını vaziyetini

koştermek ve biñ doKuz yuz elli eKı nisan on doKızda ne vaKıt paşalıye gecesinde
isannın tırılgen gecesinde ĥristiyanların zılları şala ediler bir keşede tutuKlandı
210 Kapaldı otız toKız tane milletçi ve bunnar eger esap etersek on eKı kışı aralarında
sadē necip acı fazılın ve mústecep úlküsalm aylesinden altı kışı bar kiyevleri ve eKı
hanım sułtan hanım necip acı fazılın hanımı ve ablası salıya memet hanım o birinci
şairımız bolıp bızım dobrucada yařaĥan Kışmtatarların o ĥadar ağır ceza berıldı bu
Kapalĥanların listesin ilk maĥa hayatta Kalĥan şeitimiz ali osman bekmambet buĥun
215 bile hayatta bergendir eKımız onı yazıp kořtergēmızdır biñ doKuz yuz doKsan eKıde
kostencēde şıKıkan balabān ĥazetlerde aynı liste stambılda da şıKtı túrkçege çevirilip
menim atımman çünkü menim cesaretim boldı cesaretim neden birinci Kadınman
yaşlıman ve maĥa bir şi etmezler çünkü meni neşin bir şi tā yapsınlar yeter bolĥan
şeitlerimiz bonin işun çalıştım ve çalışaman yaKın yaKın sonına keleyatırman eKıncı
220 cıltımman da illā bir laf bar ne ĥadar yazsaK ta er ne ĥadar aytsaK ta bolĥannarı
şekkennernı ĥorgennermı kene de pıtırāmaymız bir hayat bile bir tı bile az toplap
alalmay nelerge nelerge KatlandıK bız bē yerde

Konuşan: Seli Kadri, 76 yaşında

Derleme Yeri: Köstence (Kobadin)

bişey aytmasın pupi sağa hoşkeldiñ Kardeşim sawolı búiyr bór bór Kardeş búiyr
 selám aleyküm hoşkeldiñ Kardeşim qop yaşa nedaysın arusın mı arum şkúr oziñ
 nedaysın áleyküm selám hoşkeldiñ ále vâý KutracaKsın anı iyin işinde caKkanlar
 caKa ağaşımız bar eken belli kódeğın oğne edı bür ekı gún anıyaKa mınyaka curdım
 5 sóra dedim bu... dua bar edim yoKsám bür yerde dua bar şiyde aman awu sıfatta
 şalıştı ya bür túrk femi aKayda mı ya şonda dua orta mardinge bardıK ta muzewge
 yoK üde cumaã ketken şımdı kettı şımdı... kettı men ketmedim ke aydı dedim alla
 alla şındı bõ ne stisı sen geçmiş qunnerin mı sen Kırimdan mı áfferim onda otrasız
 mı áfferim Kızım seli qadri sen romence Kaydan bilesiñ yazmaã ole mı alla alla baK
 10 sen bızım yazuwımız da barım bız bilmıymız ya aysè balam hã qorip baKãm
 romencege getürgesiñ de şonı seli qadri ep romence de öle yazıla alla alla biñ doKuz
 yuz otüz üş senesinde doGdüK yetmiş altı yaşındama doğma biñ doKuz yüz otüz üş
 senesi ayı yuñye seKız yunyede minda Köbadinde düma alla alla o ğadarın
 bilmeymen balam ebet dedeler kelgen ama bızler Kaytan bilik Kayda Kayşı qoyge
 15 kelgennerin bilmeymen o ğadarın qım bile onu kelmeleri mi onnarıñ mınyaka
 çekilgen meseleleri söz meselá nas annata edı Kartlar eskı zemanda biñ biñ seKız yüz
 Kaşta ya ama şındı o Kadarın ne bilim biñ seKız yüz otüz altıda o revolütiyeden ama
 onnan sóra galba nē olsa da ana bür yaz şa bür Kararlama ya şındı mitlaKKa bür haş
 tane revolütiye geşken onnarın üstinden anā o ğunu şedinsea vardıK ya dört beş tane
 20 yā bütün be orıslar coytmaã Karar amā coytılmaymız bız ya tatarlarını coyttirmamız
 inşallā yā bereket bēsın yā arū bilgenin etip geşindik bereket besın Kayda şalışKanım
 men ustalıK yasadım minaday duwar binā meselesi şındı bōnnarı yasayma soba yā
 teraqot yā bunnarın yapama me şındı şındı yemeklimen ne diyim saã tā yaşliKta
 yaşliKta biraz Gariptip yā şünkü bızım dedelerimiz biñ doKuz yüz yığirim be
 25 senesinde bür taKım amcalarım gitmiş şige türkiyē Kaşip mindan on altı senesinde o
 märebeden evel amcalarım ketken sorā anam babam şey babam da ketecek bolğan
 söz meselá geñş eken o zamannar dedelermen ketalğanı yoKlar Kalğannar minda anā

topraksız mopraksız toprak moprak Kalmamış epsın satkannar sûtkenner onar
ketecekte biñ doKuz yüz otiz altı senesinde papru toKtaân ketken yoKlar Kaldik
30 mında romenyede anā şondan bertli işte dedeler rāmet boldı bīs Kaldığ onnam yerine
kunner geştı şay ętıp Kardaş yā anda mında şalıştıK söz meseła o zamanda zenāt
yoKtı şındı zenāt menāt teran annadıK işkiler bereket besin nasī olsa da niĸolay aru
edı çauşesĸu er kezge Kızmet berdı yā zenāt üretti er kezge çalıřmānmarın çalıştırdı
guzel edı ne diyim tā saĸa şındığı zemandā aru bereket besin yemeklīmiz liberimiz bir
35 kımse bir şī aytmay arumuz bereket besin balaban bar kışkene bar dort tane torün bar
üş kız bir ül baza baza keleler ya boş vaKıtlarında şındı servişteler şKoladalar yā
balaban torinim Kıs Kızın Kızı bar torriñ tornı bar yā sorā eĸincısı de ül torünü o da
serviş yasay sofer obirleri şkolada birsı bukreşte birsı kostencède faĸultate torınar
anā şındı o ĸadarlık elimizden gelgen ĸadar bir şkiler aytamız bonday bolacaK
40 şunday bolacaK bonday geşken elbet elbet tabī tabī işte neler ĸorgenner neler
şektirgenner Kartlar nas ĸoşkenner biñ doKuz yüz on altı senesinde şındı onnar
ondan şekilgen ama Kaysı köyden kelgenin bilmimen ĸoy ĸoyden ĸoy ĸoyden yure
yure tıp romanyē kelgenner ya isapsıs kitapsıs arabaman cayaw ne bilim onı şeşit
türli annatir edı rāmetliler yā şındı başKa tā ne diyim anā onnardan Kalma bīs
45 Kaldik mında ana endi alla Kayırlı ĸunner bersin yā nişan gene nişanGa bir şiyi yoK
onı apaKaylar annar meseleni apaKay meselesi o bizler ne annarmız ama nişan
meselesi... apaKaylar anā ep şo şo şiyge şındığı zaman meselesine gelip kete işte
yaşman Kız ĸorişir edı bir ayım beş ayım bir sene mi onnan sōra bir ana baba barir
edı bir birine aytişir ediler ē işte osman yawĸıt Kadri yawĸıt ismet ē işte seniñ Kızıñ
50 şunday bonday benim osmanıma stimen şunday geşe kunnerin geşirgenner yā onday
bolĸan şimdi de onday sizde de onday mı yā rāmetli episin tutamaycaKmız yā
sadredin bir de sabadin bar edı mında Kırımnardan gelme ama Kayerden kım bile onu
ayta edı rāmetliler rāmetli bolĸandır onnar ya men bala edim o zaman yā onnar
annatir ediler geşken neler ĸorgenler Kırımdan şıKkan vaKtında Kaşan şıKkannar
55 yüre yüre yüre yüre bir tawĸa kelgenner tawdan orıslar kele dep KaşKannar diy
annatir edı rāmetliler sōra anawu taşlaw boyında ana asvalt dökeler ya annaysin men
aytkannarım sen onnardan bir taĸım jip Kaynatkan Kazannar bar eken bar ya soĸaK

boyında taşlaw boyında bola onnar sora Korkularınnan şo Kazanñ işine kırgenner
awdarıp anawü Kazannı bilmem Kaş kun yatKannar on işinde şay ettirip annatır
60 ediler rāmetliler ēy onnar kōp şekken zawallılar kormēdiler ondan mında ya illā
bonnarman men bala edim tā şayna korişe edik annata edik bazıda sadredin ve
sabadin degen yā ama çok açik kozler baK romanyē kelip biñ doKuz yüz kırğ uşın
soñına ana bu aylarda KırK dortte pittı mārebe sawaş ya o zamannar Kırğ uşın KırK
dortke Karşı o zamannar sigara mığara tobılmay epsı yasaK mārebe meselesimen bu
65 yemek falan yorlı edı biraz bunnar tāp bukreşke ketip alemente getire ediler bēletin
yoK kart yoK para yoK deskulkat bola ediler sigara ketire ediler mında germatKa
sigara sata ediler beg aşik kozler yā bizim tamırlar aş koz eken ama ille
Kaybetkenner başKa ana cengiz hanñ kuninden temirmek cengiz han onnar aydağan
bir vaKıttı ama işte şimdı biz koramadıh o gunnerin nē bilik ana ondan ana
70 televizordan bilemız bir kartam bar edı biñ doKuz yüz on ekı senesinnen yoK anā
eskı zemanda anda berdım mında berdım me onı bir da kelmedı bō bütün tatar şilerin
yaza edı beg arū edı āma lap ettim şonday anda mında işte bonday şonday ulan men
de ohiyim ma da ber anawūğa da ber coyıldı sorā yoK şimdı Kalmadı yā getirip
bermediler yere ne diyim başha elbet elbet tabı tabı toylarda kureş bolur edı ya elbet
75 bara edik ya bara edik ya ben kureşmedim ama kureşkenner Kazana edı ya er kez
yapamay bonı bōnday balabanmiz amā oña şalim kerek praqtıka nasıl diyim sağa
terān bilmek kerek bir şikiler oyle durum er kez yapamay onı ebet arū arū kureşe
ediler bir Koçkar salır ediler bayrak salır ediler ne diyim sağa tā para salır ediler söz
mesela bir yikıñğa ekı yikıñğa üş yikıñğa ne bilim alla alla zekiye ttay bolğan bosa
80 o tā bı şikiler annatır edı o Kart ama kostencēde ya yoK yoK kostenciye kettı Kasta
yoK tnevinden mindasın mı sen alla alla ulan ne Konuşa bennar dime men ebet
koçtiler mında keldiler kostenciden kostenciden bı şiy etti şort port şodir bodir
bilmem ne şiktı arada ne şiktı tobıt borazanman kettiler şindı nurbatKa bō dünyada
kör nepis var annadın mı kör nepis ulan ne olacaK be bir torını anawu torını Kalacağ
85 edı söz mesela o Katın Kat çıkarır edı bir Karamasa ekı Karar şaytip Kapın aşar edı
bı şı anā kım bile onı bi şı bolğan aralarında tobıt borazanman kettı çünkü arū edı caş
bala edı bizler Kartaydığ endı onday mesele o apaKayın atı dese koruştun mı tatar
birliğinde sen Kayerde otrasıñ Kaysı memleketinde şiyin Kırım bayā bar akmeşit

anā ep annata ya bız ketamadıK Kardeş ep meraklanıp yurdıK ama işte bır Kışmet
 90 bolmay yā yazıñ ğunı şort port disıñ ana şındı bır Kaş tane Kurban bar onnarın
 Karayman anā ne bılım onı dunya meselesı şındı anā endı Kurban bayram keleyatır
 deb oğa azırlenemız erteden almasañ mınāday şobannan alsañ bek şı bolmay nādāy
 caş dort tane toKlım bar onnarın pesliymen şındı Kışmet bosa Kurban etecēz sizde de
 bardır ya Kuban Kışmet bosa kesecez yā ablam bar kostencēde aKam bar mında
 95 Koñşılarga baramız napacañ tınewıñğı kalendar mūsafir meselesın annata edı
 artından ille caKtıım me onı bugün yā mūsafirge çok sayGı kerek dıy
 piğamberımızden piğamberımızin sunnetı işte ne diyım sağa balam tā sūnnet nasıl
 bola edı mı anā söz meseLa eskı zemanda er kezın Kazanışı az edı ya beş bala ya on
 bala toplar ediler bır yerge bır zenginge bırı alıp kelır edı sūnetçını anā onda sūnet ete
 100 ediler şındı başına toy yasaylar şındı bar bereket besın ama eskı zemanda yoğ edı
 onday sizler arū yerleştıñızım şındı arū kōp yā şektıñız balam Kaşın tūmasın sen
 mınıyaKta ozbekistanda şındı yarı Kayttıñızım söra Kaş sene evelsı şō şıye ketken
 edıK kostencēge Kırımnar kelgen edı ama Kaş sene evelsı üş dort senemı boldımı beş
 senemı geşmiş mi ne er kün bırı sı annattı bıñ doKuz yüz KırK dortte nası
 105 kotergenner Kırımnarını on beş daKKa mūsāde bergen kelgen Kapını KaKKan azır
 boloñuz dışarı anā em cılay em annata erıp ana söra men dúnyada yoKman diy şo
 annatKan erıp anā alıp ketkenner vağonnarman bılımem Katerlerge ğadar bu vağonda
 tuwğan vağon dambır dumbır ketken aylarman tren anā siberyaā alıp ketkenım kım
 bile onı Kayda aketse de men diy vağonda tuwdım diy anā anam meni oštırdı diy anā
 110 bayaā bır yaşında bayağı bır Kapasitatesı barlı bır kışı edı annatKan edı şay ęttırıp
 baK sen neler şektı zawallılar yā bızın tatarlar beğ aKıllı eken be şını de ondaylar ya
 Kayerlerde dúnyaā kelgen Kayerlerge şıKannar ya Kaytıp romanyē kelıp mında
 annata söra bıñ doKuz yüz yetmiş doKız senesinde turkiyē kettım şay ne soñ atı lā
 stambılğa bardım amā Kapı şereminde turdım onda şereminde ama anawū muzew
 115 bar da muzew topKapı sen Kaydan bilesıñ bardımı yoKsem afferım sağa ē
 topKapığa bardım ēy şaynā bır kırdım şayna togerekliy bır aylandıım oğoğo belki bır
 satın geştı söra başhadan aldım şayna aydı dedım şoñı Karayım şını cepKanelere
 Karadım şe na epsın cepKanesı bar tupē de bar oğı da bar oKlar bar eken eskı

zemanda bilmem ne túrlı Karadım baK_sen tatarlar ne ğadar aKıllı eken romanın
120 tupeğı beş altı kilo belki tā ziyāde amā men şay aytayım KırımKı o Kadri yoKıp
ıncıkıy ep tupek sōra oKların Karadım anawu oKlar bilesiñ ya ne ekenin oKların
Karadım bo er bir memleket bar onda Kaş memleket bosa da mınıyere neday teran
uşlu bür ay kele ama tatarınKı onday tuwū baK_sen ne dēn edim tatarınKı mınıyere
mıyığı bar mınaday mınıyanda da anawū kırecek şıgarğanda caracağ anawūnı baK_ne
125 ğadar aKıllı ekenner şo ğadar oĝa bargāşık yasağannar de ama aKıllan yepsınkı tız
ama boñKında mıyık bar mınaday bılay ttirgen mıyık şıgarğan eki yaKa olarınKı
tartsa şıgacaK doğrı carip şıgacaK şalışhan eripler aKıllı kişiler eken amā bereket
besin kene yaşaymız ya romanye de bosa bō yaşKa ğadar bışı aytmadılar tā bızge
yaşaymız bereket besin yā tā ne annatayım saĝa abla túrkiyede kop gezmedim eski
130 şerde turdım şereminde turdım onda bir amcam bar ozim ozim kettim kopsı eskişerde
turdım men ne diyim saĝa eskişere kettiñ mı onda awacılar yerı bar ankarāa ketē
yatırğanda eKı col ayırıla ablayna eskişere kırgen vahtında birsı onĝa birsı solĝa men
solĝa aldım bir binada otra ēken awacılar dēn yerde onda bir enişte bar edı ama Kart
edı zawalı belkı altmış yaşında men o zaman tā caşman biñ doKuz yüz yetmiş
135 doKızda kettim men sōra anā zawalı Kart alla rāmet İlesin anıyaKa mınıyaKa aketti
meni amā Kart kışı bola mı o başladım ozim curmēe anıyaKa mınıyaĝa ama ne ğadar
curdım KonaKbay bolmadıñ mı zor decēm şay ettirip geşirgen edik turkiyede son
beK kop yerlere ketamadım kim bile onı o zamanda da o modalar bar edı sı palto
alacaKmız ballarĝa bilmem ne alacaKmız altın palan töven yoK o zaman amā ana
140 nasıl olsa şıgardık biraz şı nasıl begenmiyeceksin ulā begenmim diyen yer mı o beg
yaman arū yer amā e işte haticeksin bizim topramız mindaki yā yetalğanı yoK
anaylar babaylar bızler Kalĝamız minda sōra sultan amitke bardım ayaso fıyaā bardık
şo yerlerde gezdik bir Kaş camige bardık onday yā son seksen birde bir dā kettim
amā o zaman başKa boldı o zaman şereminde kop turdik kene gezamadık zayıb edı
145 konaKbaylar KonaKbayıñ teran caş bolacaK mınawle araba da bar ama er kezde yoğ
edı belkı şındı bardır şındı Köbadinde toldı araba bis kişkene ekende ne bilim onı ana
bir seKız yaşındama mı doKız yaşındama mı o zaman televizor melevizor yoK
toplaşır edik bir yerge ana bir KısKa soyın aytayım aKıllımda Kalĝan zamanıñ bir

vaKtında bənday araba maraba yoğ oğiz arabaman kete ekenner türmennerge eğin
150 tartmaā falan tówen ya Kasabalarğa oğiz arabaman şını bir Kış bolğan balabān bir
Kış bir aKayın bīrsı eķi ul eķi oğiz cekken bir arabağa deb annatir adī biz de otirir
ediķ şay na awuzimīznı aşıp anā kelgen tirmenģe tartKan Kızılşasın malayın anā bir
māilde KaytacaK iyine bir boran bir Kış eskı zemanda mēm balalıģında Kış
bolğanda bir metrudan yoKarı edı Kar oyle şındı on çintimetru ola Kar cawdı diler o
155 zamanda Kar Kawiy edı sōra zawalı şıģa colģa anā KayaKa bolsa da biz balamız o
zaman annatalar biz awuzimīznı aşap otramız dort beş bala kete kete KaşKırlar çıģa
dī aldına anā Kaşır sürüna oğrağan onnar o zaman o aKay anā kelgen KaşKırlar
ānyaKa mınyaka oğizler ānyaKa mınyaka şı etkenner aKay KorKaninan telefon
direyine mingen dep annatir ediler Kış osa turğan bir sat aķı sat ne bilim onın ne
160 ğadar turğanın zawalı uşügen tüşken aşān KaşKırlar oğizlerin de aşānnar aħret
aħretine Kawuşmuşlar son mında bir koñyalı koñyalı aziz aKay bar edı men
balalıģında kene mem balalıģ eskı zeman annatācam zawalı mından ketken
romānyeden ketken türkiyege üylengen yoğ iş onmırın işinde KaşKan mınnan ketken
anda rāmeti Kartlar annatir ediler kete kete kete kete bir yerge barğan bir tul apahay
165 tapKan āziz aKay degen anā bir ğun beş ğun arKadaş bolalar tul apahayman apaKay
bir Kaş vaKittan sōra sekretin ayta Kara maā aKay dī işte mina blaytecez şulaytecez
falan yerde bo ğadar param bar meni altınım bar şunı yaşaycaz boni aru dī bə bir
geşe eķi geşe beş geşe bir sene geşe eķi sene geşe aKay altınģa kozin tige altınını alıp
romanyē gelecek anā bir ğun aKılna tüşe aKaynı apaKay ketken sapirlikke bo alğan
170 altınını şıKKan colģa cayaw o zaman hayda araba Kayda şiler yōK cayaw taw tawdan
bulğariyē kelgende bulğariyēn bō biz betin biz tarafımıza balaban tawlar bar beķ
balaban tawlar bar bo romenmen bulğariñ arasında ana biz de kettiķ ya maşımama
sora o tawuñ işinde bir taKım banditler şıKKan aldına bo aKaynı o da altınını
Kuşaklağan blayttırıp başKa şı bilmiy şo altınını romanyē ketrecek bişkiler yasācaK
175 mında anā zawalını annatir edı bizim toplar edı bala ekende neler ğordim neler
şektim dep altınını alalar boni da bayliylar sen diler dınlen biraz yorilģāsın diler oģa
baylaylar onı bir Kaş vahit ana bir ğun cata mi eķi ğun cata mi şunı aKıllarına kelip
kene şözeler kelip endı KayaKa ketēceñ sen romanyege mi annatKannar sen Kayda

ketesin K̄aydan kelesin ne işlep curürs̄in bo tuymuşükte ne bar işte biraz param bar
180 men romańyelimen K̄aytama şudır bodır b̄e annata seni onnarın alğan sora baylağan
sora şözgenner b̄ir haş k̄unnen son sora sen K̄ayaK̄a ketecen romańyē m̄i turkiyē m̄i
yere yoğ romańye al bo colnı taw işine b̄ir taK̄im collar bar eken anawū K̄ırsızlar b̄ile
hayduklar annadıñ işte bonnan ketsen şığacañ K̄ara omer d̄en yer sınığır bar
romanman şunıñ arasında onda şığacaK̄sın şay ęttirip kelgen zawalı annatır edı woła
185 sen otırsa onda beğ aru alğasıñ apahay bergeni yoK̄lar b̄işi baylağannar onı b̄ir ğun
b̄ir geşe m̄i eķi ğun m̄i tutK̄annar şayna sora cibergenner şay deb annatır edı r̄ametli
aziz aK̄ay degen końyalı aziz der ediler końyalı demek eş üylenm̄en b̄ir kişige
końyalı der ekenner esķi zemanda końyalı aziz aK̄ay edı r̄ametli sen üylüsü m̄i haş
yaşındasın sen hayırlı yaşlar tā genş ek̄esin men yığirmi altı yaşında üylenđim alla
190 alla nası olacaK̄ K̄ardaş anā askerye kettik söz meseła biñ doK̄uz yüz ellı dort
senesinde askerden geldik biñ doK̄uz yüz ellı altı senesinde Kutıldük ellı altı ellı
yedı emen emen eķi sene yurduk ańyaKa b̄iz eķi üş doĝmuşmız amā ablamız söz
meseła kostencēde mında eķi doĝmuşımız Kartiyinde otürdik sora dedik ey b̄ir geşti
eķi geşti b̄ir sene geşti ğayrı men de endi b̄ir K̄arar berdım işte üylenecekmiñ endi
195 bolmaycağ arK̄adaşlar üylenđi mınaday dostlar k̄ob amā biñde birini alacaK̄sın
erkezın Katıp alacaK̄sın bolmaz b̄ir dane alacañ duwu m̄i sora ana dedik başta iy
yasayık bo iyden başha b̄ir iy tā yaptım men biñ doK̄uz yüz ellı yedi senesinde o
iyge biñ doK̄uz yüz ellı sekizde kuzün ğunı üylenđik sora Katıp arK̄adaş boldük son
toplantiğa kettik b̄ir Kaş kere ańyaKa mınyaKa toylarğa menim arK̄adaşım gence
200 malleli anā b̄ir toyğa kettik onda yaş kibı ańyaKa mınyaKa Karadik sora o şeşek aru
KoK̄udı mağa bola bola bo ğadar bolacaK̄tır dedik anā koriştik annattik esķi
zemanda men tutamadım o ğadar tuttım amā ille bizim zamanımızda yoğ edı şınnar
bar edı esķi zemanda onday sen mende başKa edı ama menden tā ileri oyle barıp ta ē
Kat̄esin palan peşman yoK̄tū esķi zemanda ūzaK̄tan pencerege kelir ekenner yā şatir
205 pıtir K̄iz da Karay eken kimsin anā men K̄ismet etse senin arK̄adaşınman d̄i ekenner
ana bugün bolmaz babam bar üyde ket yarın kelirsın ana şunday etip k̄unner geşken
ne diyim saā yā ana sora k̄un ola mında ablası bar edı onı ablasına keldı şayna b̄ir
korgen edig onı işte men işte sağa k̄ozim saldım ne d̄isın bolırım bolmaz m̄i ülenik

palan baKarız dedı geşti kunner geşti kunner bayaã bir vaht bir ğun dedı bızım tatar
210 şiyinde bir adet bar otı diler onday bī şkiyeler bar Kartlardan üyleneceĝ ama otı
kúygeni yoK vaKtı kelgeni yoK annadıñım yā şay ęttirip şay ęte şay ęte anā kun ola
bir ğun keldı bō zemannarĝa anā üylendik biñ doKuz yüz ellı seķis kuzün ğunı ana
anıyaKta otraman men uzāK mında bir kilometru bar Kōbadınñ kenarı meniñ
servişim ĝara boyında onda serviş yasayman anā bazıda bazıda keş keleme ğe sāt
215 altıda keleme yedide keleme seķizde kelemen mallar kele vaĝonman onnarın
boşattırasın cuķlettıresın ne bilim onı sōn bir ğun geç keldim sāt on Kararlarında Kış
balaban Kar bar mınaday o zaman lümina yoK şi bar ne řōñ atı penerlik lamba
ĝazmen yana sizde de bardır ana ole anā arKadaş salĝan lambanı pencerege me
Kapını KaKtım aş Kapuyı kım o Kismet olsa bayınman dedim eçki zeman
220 meselesindiy anā şatır putır aştı Kapunı sen kormisım anıyerde ne bar diy kım bile onı
ne bar ĝarasam bir KaşKır oturĝan bir yigirim metru anyaKta KaşKır Kurt oturĝan
bir KaşKır bo korgen onı inaldında bir Kaş tawuK bar edı anā tawuKların
KoKsınnan curgen arKadaş korgen onın KaşKır ekenin itimiz bar ama it siktirip
ketken KorKkan KaşKırdan ya anā sōra Kayerde ana anıyerde şıKtım Kapıdan ama
225 zatē sanķi muĝlañĝan anıyerye Kıymıldamay men de kirdim iyge yawaştan şart pırt
ettirdik Kapını oturdik lambā Karap oturdı oturdı oturdı kım bile onı ne zamanā
ĝadar bir mālde kettı şay ęttirip yā zemannar onday edı bızde Kardář onday bir
kunner geşirdik beĝ aru alla sana sawlık bersin selam sóyle memleketke barganda
afferım kişkene bir KıçıK ey sabi yüzüm berecem ama blaşık binaz bularĝa şi kele
230 Kraw kele manat ta boldı bal çıbınnar kele teşe anawu patlay epsın ziyannap taşlaylar
alla alla teran otmek motmek aşamaycaşsız mı curgen kişini Karnı aş eken alla alla
ey sapırı KaramaK kere o ĝadar yerden kelyen sawluKman bar alla zin ačıkliĝı
versın alla Kazadan beladan Korısın

Konuşan: Abibulla Şefik, 75 yaşında

Derleme Yeri: Köstence (Merkez)

ābībullā şefik kendī adım bu şefik soyatī ābībullā kete bızde soyatī ābībullā bīrīncısı
 eķīncısı kendī adım şefik otız dōrt dōrt nisan yetmiş beş aK baş koyinde aKbaş derler
 eķī māllesı var onda men aKbaş māllesinde söra sarıgōl māllesı var ep tatarlar ama
 ortamızda KazaK lar var bilesiñ KazaK ne ekeniñ yawurler yawurlerı bar ortamızda
 5 amā bīr koy ilē aramızğa yawurler kırgen işte bayā bar ama bīr bīr kilometro ğadar
 bar arası blāy bīr kilometro bolmasa yedi yuz metro bar araları aķī māllesı eķī māllesı
 men aKbaş māllesı taw bar bızim nede ormannıK bar nasıl annatam men saā tatarca
 taw dīmiz ormannıK bar yā güner anımıñ babası öyretmen edı bızde serbāre beremiz
 men de yedi yaşındaman oyle o ātirimda Kaldı nesin bilmimen tatarca bız ne dīmiz
 10 bō Kurt şkıy nesı arū bīr tatar cıgıtı KurtulacaK al bayraKını yoKarğa kolge salacaK
 dep bonı balaban deliKannar Kızlar şaldı men balamın maā da bīr menzūme verdı o
 menzūmenı aytayım men sağa tatarca bō ğılsım totay aruşā Kız stambilda tūğan edı
 yaşı boldı altı yedi anasından sordı canġıs anam Kırım Kaydıy yerdır onda bolġan
 Kalk kımlerdır dedı Kızım bız Kırımız Kırımıımız Kırında bizler varmız anam
 15 babam Kayda tez ayt tedı KışKıraKlap cerde bındı toKta Kızım ne boldı şō sağa eş
 tıñnemisiñ anañnı mektepte bīr arsız bala mağa tatar dep eglene tatlı canım ofselene
 bīs ketiyik cirtımızğa onda mektep yok mı Kartanayda Kartabayda edep yok mı dī
 stambilda tūğan anawı türk balları oynay tā tatar tatar tatar dep meni netken dāy şōġa
 canı netken şō menzūmenı mağa üyretken edı yaşında yedi yaşında şından bertli şu
 20 menzūme āKlımda Kalġan eb onı unütmayman er vaKıt netkende aytaman men bō
 tatarlar netken bōni dep anawu da Kırımın imnı gibi mında bız özımıKlarda bōni
 yazġan meñ amcam bōñ babası yazġan bonı illā ańyaKların bilmime men kışkeneme
 yedi yaşında ne üyrenecem illā anawü oşıma kettı bo bızın marşımız demek ki şıkige
 tā kōp sozleri bar edı amā güner belkı bile mi babasınnan Kalġan ne barım menzūme
 25 o menzūme bilmimen şō şkıy dırķü bō şey çok ğuzel edı onı begene edim men
 netkende şō aKlımda Kalġan söra çalıK onda bīs ep tatar can etkendir şeylerin şala
 edik aKyar kım bilgen seniñ aKyar Kayerde ekeniñ aKyar ne ekeniñ men de

KırımGa bardım üş sene boldı barıp kelgenime o zamantları ıordım söra ulān ne
eken bə aKyar oysəm aKyar sebastopol eken bīs sebastopolin bilemīs men ūiyi
30 oKdım ruş tili de irene edim men netkende bizge ureteler ote berli aKlimda Kalgan
iste ama ariflerin taniman ariflerin aru oKima men onlarin sebastopolga aKyar
degenin eş bilimē edim bar anda ūındı sebastopolga aKyar diy ekenner anawū ūkiye
aKmeūitke simferopol diy ekenner bardik kım bile ulay dedi yada gezelev diyler
gezelevke bardik balaban bir camı bar onda beş yūs seneni geşe biş beş yüz bilimem
35 Kaūta mī nede yasalğan o ūundayene osmannıñ küninde Kalğan söra bir ne tā bar
mınyerde bir eūkı camı dī ūikiy tıyerek minarenı yoK o onı bīs sektant dımiz boğa
tūrlū tūrlū din bola ya o dinciler alğan onı tā canı boşatılğan tatarlar alğan onı nege
iūinde de bir taKım bina bar mınyanında yapKannar yeni yapılğan bina onda da
biyero olon neler var bī ūikige netkenner anawū camı de tē tēyerek bōyle onda da
40 barıp namas Kıldik oca yenē ozimīs kendimīs Kıldik kendimīs aramızda epsımız
bilemız namaz Kilmā söra oınyerde bir apaKay bar o apaKay ayttı bizge bo dedi
mevlānaman baīlantısı bar eken bonnan ketip ep mevlānaīa barıp Kaytıp kele ēken
bo kiūiler cenabı allaīa calbarīan kiūiler söra o Kasaba da Kapawlı eken ewel
minawūday portaları aKūam boldı mī sat doKızda söra Kapala portalar bālaban
45 portalar bar mında Kapılar bar Kapılar Kapala Kasabanın iūı söra mınyaKı su Katip
yoK Katip gelecek türk gemileri kele edē dedi kōmır ketire ekenner caKmaīa odın
ketireler odın onnardan satı ala ēdik türkler alıū berišlikmen keleler abır ūabır alıp
keteler mindan amınyaktan kele ūonı o zamantları onda anlatKan edı ondan söra
kettik gezelevten söra bir koyge bardik suliman bey koy dedi dort biş Kanemiz ama
50 bar mī yoK mī o īadar sadē yeni yapılğan bir koy bē ūey yoK iūinde Kazak yoK
urūslar yoK sade musulmanmız dedi uzbekten kelgen basın anlaysın īuzel bizdiy
etip Konīūa tatar balları bar ep bizdiy etip Konūūa Kalay Konūūaman men senmen
olay KonūūaK anawū birileri biraz bızıK Konūūa balabannar söra men sordım da
yoK dedi biz dedi ūeyden kelme uzbeklerden kelme uzbekmız dedi ama tatar nesı
55 uzbekimız dedi musulman aru netken mında kelemız tatarcanı bileler cartı bileler
biraz uzbek tili Konūūa kōbısı ūō canı camı yasaīannar onda bālabān iūkiy camı
türkler yasaīan yeni camı edı tā bālaban da awulı bar awul resimleri var mende kım

bile Kayerde Kaldı resimge aldım men o camın nenı awulâ bar awulına da terek
otirtKannar meywa terekleri elma armut aywa aywa bilesın ne ekenın aywa ermiş
60 onnardan otirtKannar mınyakta söra yaltaã kettik şeyden paytaktan akmeşitten
yaltaã kettik yaltaã ketkende o boylar sâde bakşa meywa bahşaları bar armut şeptalı
amâ yüzüm beğ kop o tarafta yüzüm bağları bar boyle o yaltanın nesine barganda o
catlarğa boyle dağlar bar ya sâde bağ var onda yüzümler mınawü ğadar dalları
mınawüday byaz yüzüm merağ ettim andan amâ alıb aşaycaK boldiK dedim midem
65 mem bızmasın bir tã neterim anawü artınnan su da işersın bir şikiy işersın miden
bızar oziñ de awtobuzman nemen ketesın tanımysıñ nelernı merağ ettim yüzümler
Kaydıy eken tatıp Karayım dedim almadıK söra bir dalı belkı bir okadan pazla bir
kilodan pazla belkı şeyni kordik aşık şala da sazdan şala bir rus Kızına mı nege aşık
bolğan o ayse tatar Kızına aşık bolğa mı bizde anawü olay deb annadım men rus
70 Kızına aşık bolğan söra bergeni yoklar Kalıbı yaltada da bir eykel bar edı onın
daresi... biz gezdik kop gezdik kop gezdig onı yedi ğın Kaldik biz onda ozımız yok
tanış tuwı sâdet anım ne var şeyden ne diler bə bizde Kocası şeyde okraina kiyefte
toplantı neler bola da onda bilmisis ruşa bilmimis rusşa zaten netmedik okidik
mında amana aftada ekı sat mı bir sat mı bola edı rus tılı iyrenmek iştan iyrenamadıg
75 onı kób okımadıg az okidik onı iyrenmedim işte bahçisarayda onda cattik
mınyakta yaz edı biz barganda beğ Kalabalıg edı söra sâdet anım da äyttı ne keldiniz
bu mâlde dedı tamam ne de dedı şındı dedı yazıñ ortası dedı bizde dedı oteller tolı
bola dedı yer tabılmay dedı sizge şındı arabanız awtobuzman kettik bis nege şındı
otobuzğa bir yer dedı park bulamazsınız dedı onda park bulamadıK tıp yoKarGa
80 daK tobesine biraKtıg o şeyler balaban bir bına bar onda märebe ekıncı märebede
annayış yapKannar ya bo şey toplantı onda bolğan onda da beş dolar stediler işke
kırmeye beş dolarğa gezip ne illâ annamadıK bir şikiy epsı yazğanı rusşa yazğan rus
tılımen annamaysın yok Katımızda da brewı netmege tercüme etmege bar edı biz
varğanda onda sizinkileri netkenner biraz ayaK lanGannar Kawğa etkener şeylermen
85 ruslarman Kawğa etkenin sebebi eskı mezarlık bar eken bə şeyde bahçesarayda o
mezarlıkni gredermen tıKannar cayğanlar tüzlegenler orasın mezarın bızğannar
mezarlıkni pazar yapKannar rus pazarı abır şibir satarlar ya alış veriş sonı yasannar

şoĝa ayaKlanĜan bızım tatarlar neşin yaptınız bında ruslar k̇ob_onda bir biri üstine
Kaber kelgende bızın tatarlarını k̇oteklegenner şo sebebi iştan bennar da toplantı
90 yasap baKırşalar anda biz de Katılayık bıs Katılamaymız dedik bıs Katılsaĝ eger
anda söra bıs kırĝende gümrıkten k̇at yazaysın mında yazasın sebebi ne diy gezip
kelgenin turis gibi dedik kelemen dep yaza sen turis gibi gelgesin sen mında nişlisin
bında barıp sen baKırmaĝa onda cezası bar saã şıKkanda tohtatır ruslar töbeler bızni
birde ya da mapıske neteler dedim bolmas bülay ṡadet anım oĝa Kızdı dedi neşin
95 dedi ne bişim tatarsınız siz dedi kelip bızden yaK tutmaysınız dedi kelip bız de
baKırayık oĝa yoK dedim bız yapamamız bızın k̇ob_edi bında bir otobuz kişı var_edi
altmış yetmiş tane kişı dedim amā bolmaz dedim bız baKıramamız barıp kıramamız
onda kelmeseniz dedi ayse dedi darıldı bızge söra tercumanlık etmege kelmedi kendi
başımızĝa kettik kezdik tatar gitı bar_edi tek bahçesarayda işinde gezesin ya anawü
100 harem bar haremın nesı salonnarın nesin kezugende bir KısKayaKlı bir anım bar_edi
çok güzel Konuşa tatarcanı çok güzel Konuşa o annattı bızge güzel Konuşa söra
anıyaKta şeyde gezelefe kettik şo nege onyaKlarda yoĝedi ozımız kendi başımızĝa
ozımıs soray edig anawüdan minawüdan k̇orgen tatarca bilgen kişilerden sonı soray
edik türk loĝantasında aşadık beşer dolar mı ne keldi kişı başına bahçesarayda
105 türmadık ya bız baKçesarayda cattig onda Kaldık aşada yoKarda kemping derler
bizde orman işinde iyler bola blay taKtadan yasalĝan şunlarda cattık amā minyaKta
da bir nesı bar men o taKtaĝa barıp catmadım tualeti yoK şikiyi yoĝ_onda
cuwunmaĝa tıraş bolmaĝa suwı yoĝ_onda lâzım şişemen suw alıp ketecen_olay
cuwacan minawüda bir aşası var_edi bir de yoKarı o ĝadar şunda cattım men on dolar
110 odedig akşamĝa anā dort akşam mı beş akşam mı cattig onda onar doler kında
akşam kelgende varıp odiy edik söra cata edik kelgende zaten gezip kelemiz
ertenmen ketemiz bız ṫab akşam doKız Kararında kelemis otmekni bir mezel aşay
edik erten amā onnar bere_edi ḃo catKan yerde yoKarıda minawüday bir töyerek nesı
var üstı cabık tek awalı şonda aşay edik yoKarıda yoKarĝa minesın o bahçesarayın
115 şikiyi nesı bar ya camısı nesı aşadan onyerden bir... cat kete blay blay dolaşp
yoKarĝa barasın şoĝa bara edig şonda cattık onda turdik iwlerı bar taKtadan
minawüday parşa kişkene kişkene iwler söra balaban bir salonı bar_edi kelib_onda

serbäre berdı tatar balları ƙozım aldında Kaldı söra o balağa ƙobizmiz para berdık
yedi yaşında bır bala ƙıyınge blay KuşaKın nesim baylağan Kalpağı var başında bır
120 Kız balaman pısağ awasına oynadı amā çok güzel oynadı çoğ oşıma ketti o
meraklandım anda söra epşımız ona alkışladık söra para verdiğ onnarğa
ekewlerine saw bolsın para verdiğ diy netkende men başladım bermege söra
anawular cuwürip keldı bız de beremiz bız de beremiz Kuwabdıg anawu bala çok
güzel oynadı amā ana onday etkeni kelsin mında şındı keldı mında festival var edı ya
125 keldı eķı ne var edı bardım aysē Kalabalık yer tabamadık zor minawüday
merdvennerde otırdık ama men taptım yer çok güzel edı çok güzel edı söra anda
baKçesarayda loķanta bır anımıñ restawrantı war anda aşadık tatar müsülman bolğan
barğan yerde müsülman nelerine aşadık bız şeyde de iyede aşadık nede anawü
yazda ketesın ya deñis boyında ban ayttım da yaltada onda da ep müsülman anımı
130 bar bızge şübereketirdı tatar Kızları bar servit etkende şo ğarsonnar bız bereketli
olsun diymiz bız mında yerliler sizde aşınız tatlı olsun söra birewüsine de ayttım
Kızım dedim seni sewdım dedim meñ de ulım bar dedim ulıma alacam seni inşalla
diy maā ƙulemen men de anā barğanda men atım şefik şefik anā keliniñ keleyatır diy
o da ƙule bile tatarca bile o da ƙule ketirdı şübereketirdı bız şübereketini Kurü ozin
135 olaytıp aşalamaysın tıKalasın tã şübereket lâzım ya çay bolacaK ya ƙompot cemişten
Koşap ya Koşap bolacaK ya da ayran bolacaK bır şikiy dedim Karadım Kızım dedim
beni Katip aşaycaKımız dedim tıKar be neni netkende minawüdây da balaban da
şübereket bızde kişkene yasala ablay bunnar balaban bız onnarğa noğay şiberēi diymiz
mında mında noğaylar da bar ya ep tatar bıs Kırım tatarımıs bızge onnar Kırım diler
140 Kırımlı diler noğaylarğa da noğay dimiz bız mem dedem şeyden kelme kerçten
kelme kerç tatarı siz de ep at dışınız mı at minesin ya mem Kartbabam at demiy edı
oğa ırğaş soyına KısraK derler anawü birewüsine cılKı cılKını ketir diy cılKı erkek
soyı bız at diy edik söra odiy bızge ep cılKını ya KısraKın ketir diy ya baytal diymiz
ya biye diymiz anawü birewüsine aygır diymiz ulay Konışa edı onın Konışuwü
145 başKa türlü edı dedem Kırımdan kelgende yedi yaşında eken ille onı ozi aya bız
keriş tatarımız keriş tatarımız dep bız kerçte mı şından anladım men barğanda
ƙordım ya kerç ƙostel harita bar sizde ondan Karadım kerç minyaKta bır ƙolı bar blay

oĝa Kārşı ańyaKıa ketsen aza deńizine Kārşı ańyaKıa ketsen kerç ońyaKta eken aysá
rāmetlı Kartbabam kerç kerçimiz bız kerişimiz keriş tatarı dep oysem kerçten eken
150 kelme o annata edı onı söra eķıge bolıngen bunnar kelgende bızın koyımızın Kıpında
bır koy tā bar keracı degen onda onnar şońGar söra bız de onnarı Kızdıramız tā
keriş şońGar dep söra anawū birilerı de noĝay noĝaylar aynı noĝaylar at etı aşar bız
şońGar keriş at etı aşamamız siymiymız at etin soyĝanın ĝormedım eñ ĝuna atın
soysañ ya soyıb aşasañ dep bızınķıleri ayta edı bonı at dedı onıñ cegesın aman işin
155 ĝoresin o saĝa şalışa sen onı lāzım soymaycañ Kartayıb olse ozi Kaytan soyıp pek
Kart keçıramay endıĝı soyasın o zamantları itlerge beresin etin aşasın ya balaban
şuK ur bar şuKurĝa atıp ĝomesin ole ayta ediler ama bız aşamay edik mında bar awū
noĝaylar eb ońyaKtan kelme onnar amā men Kırımĝa barĝanda birewūsı yazar
mında keldı e şındı toplantıda bar edı o ayttı maĝa Kırımı bolsañ aysá mıtlaKıa
160 noĝaysın epsımız noĝaymız bız Kırında bolĝanımız epsımız noĝay sayılır dedı yoK
tatarı matarı yoK noĝaymız dedı olay dedı bolmaz be aKam dedım bızdeĝı mında
dedelerımızden olay eriştik bız tatarmız noĝaylıK yoK bızde acilikke kettim men
dort sene bolaytır acilikte ĝordım Kayerlı tatar Kazañ Kazandan dedım aru dedım
Kazañ degende noĝay bennar dedım at etı aşadıñ mı dedım men aşamadım cedım
165 dedı aru tuwū dedim sen dedi dadın alĝanı yoKsın dedi maĝa demek anawū at etin
dadın alĝanı yoKman anawū arKadaşlarım da ĝule ana aldıñ payını dedi bızın
aramızda noĝaylar da bar at etı aşāa soyları bar minawular da ĝuleler men
arKadaşlarım noĝaylar da bar bız Karişikimiz anā aldıñ payın ĝordın mı dedi sen
dadın alĝanı yoKsın onıştan bilmiysin Konşasıñ anawū Kazan tatarıman ama
170 onnarın KonşKannarın aņnaysın söra ĝırĝızıstanlar da var edı onda uzbekler de var
edı onda türlüsi kele acilikte otobuzman gittik dort tane otobuz bar edı bızden bır
otobuz tölı romaniye tatarından bır de bır otobuz yarı Kaldı o yarısı da bulĝariyede
toldı bulĝarlar totırdı onı bulĝarlarman bulĝariyede tatar tā ĝöp müsülman türk ĝōb
onnarda söra bız onnarĝa baĝlanamız bız de bır muftı bar onnarda on bır tane muftı
175 bar bulĝariyede nişin musulman ĝop onnarda şonnar onnar organize yapa bonı
netkende bızge de Kaber cibere söra ne ĝadar awtobuz kerek bolsa aytıñız bız
yazılamız minawular telefonman bildireler bızde de bar yetmiş ĝişi ya yüz danek yüz

dane kiŝiĝe ҡore otobuz yollay mında bızın ala onnarman barabar toplı ketesiñ artlı
artından mından ketkende bulĝaristandan geŝesın turkiyeden şeyden siriyağan urđun
180 sōra saudi arabıñ sıñırına ҡıresıñ ondan şoman onda barasıñ bız otobuzman ketken
ıştan beş ҡın beş kece ep yolcılık etesiñ onda barĝaŝı ĝadar uzāK beg uzaK col
aztobuzman ama uçaĝman ketkenner tā rāt bola bız ayaKlarıñ şışe blay ayaKlarıñ
nete blay tıra tıra Kan oynamay cırmıy blay ęttırıp sarkıp tıra ayaĝıñ şışe ayaKlarıñ
tıŝkende zor tıŝesiñ otobuzdan tıŝkende ayaKlarıñ cırmıy sātlerce otrasıñ keşe ҡundús
185 turmadan ayday yoK bır yerde dıñlenmege nede otelde nede turmaylar otelde nede
toKtasaK netsek yoK onnar eķı ŝoför bırıśı cata bırıśı ayday deñiŝıp eb aydaylar
medinege barasıñ medineden sōra ikramĝa ҡıresıñ ikramĝa ҡırĝen sōra kene ketesiñ
ikram demek şey bıyaz ŝıķıy ҡıyesıñ ya ҡolek bıyaz ҡolek ne ҡıygende oĝa ikram
derler ҡolmek te tuwı ama o tıĝıwlı tuwı o bırewsı aŝaĝa baylı mına bırewsı de
190 ıtıñe ortıwlı bıyaz kepinnik gibi demekı o kepin gibi sen endıĝı olĝesiñ o kepinıñ
demekı oĝa ketreler onnar onda barĝanda māŝerge barasıñ maŝer arafat daĝına
şıKkanda o zamantları onda bēmbıyaz pütün yalı onda her kes başına bi ŝıķıy yoK
ayāñ ŝıplaK papış bar ayānda papıŝmen ozımız alamız anda satıla ozıñ alasıñ aynı
kıyeler papış türlü türlü papış şart tuwı colda satarlar andan alasıñ papış aydıy papış
195 yaraycaĝ ayāña oĝa ҡore ulāñ bar nede onnarın almaysıñ onnarın sāde camıde
kıygende Kullanasıñ onı mına mınawü camıĝe ıtkende bē ıyseñ arü anda netecek
mı bız alıŝıK tuwumuz nege ille bēĝa musāde vermiyeler bonı ıyesıñ başına anda
ıymēe yoK kepinge ırdıñ mı olı kişı diy başına ıymıyceñ bēnnarın ne zaman
ikramdan ŝıKtıñ sōra bız de calan baş anda beĝ sıcaK beĝ sıjaK onday KırK beş
200 KırK bır derece kele sıjaKlar bız alıŝıK tuwumuz mında bola eñ sıjaĝı mında otız
dereceye ŝıĝar yetiŝe ama yazda ana anda KırK bır KırK beş derece ne kelgende
başına ura uneŝ men de alıp kāt parŝaları bola edı onnarnı bılaytıp salıp cıre edım
bılaytıp netkende baŝım dayanmay anawüĝa ikramman cıresıñ tawabıñ yasap pıtırgeŝı
ĝadar arafatta bız bır afta türdıK ikramda bē bıyaz ŝıkimen türĝanımız er ĝunı onı keşe
205 undız oman catasıñ oman turasıñ taŝlanmay yoK em aptestlı aptes barıb alasıñ onı
boynıñdan teran mınyerın netesiñ Kollarıñ boş yoK Koliña ırmıy o ıtıñe ortesiñ onı
tek bılaytıp buıyerden baylıaysıñ ırtlı mınawüday şoman mınyāĝıñ da cıpmen
baylıaysıñ ya KusaKman ya cıpmen bılay baylıaysıñ ozından cıbı bar onıñ baylıaysıñ

onı tūguwlı ne tuwı tūguwlı bolmaycaK kepın tıguwlı tuwu tā insan kepın kiysen
 210 tıkmıy bılay bo da onday söra koleğın da bar ondan şıKkan söra koleğın kıyebilesın
 kolek ne o üstıne tartasın onın cellerı bar cebı bar mınyerde bır şıkıy mendıl ne
 salmağa başKa mınawünü da kıymesen kıneşte başın awura bonı kıymıyceñ ayāñ
 calanGayaK bolacaK catKanda ayāñı ortmiyceñ başın ortmiyceñ catKanda anda
 şadırlarda catasın yoK toKınamadıK oğa barmağa beK ne caş bolacañ oğa Kuvetlı
 215 bolacañ o zamantları barırsın bızdıy etkennerın afrikan araplar kele mazallı
 deliKannılar caş caş kele onnar ańyaKtan kele baylanalar bır dort tane beş tane bır
 biri üstıne Kolların kırtleştırip Kağa kete epşın aywan gıbı onnarda yoğ onnar dağda
 bıyigen bır taKım neler sen cıGıla ekeseñ seni de basa kete Kart apaKayların şiyıny
 keteler olgen de bola bızden eKı apaKay rāmetlı boldı bızın gruptan ketken dört taneK
 220 otobuz edıK dört taneden eKı apaKay rāmetlı boldı onda cenaze namazın KıldıK
 onnar alıp keteler bız kıormedıg onnarını morga şıkıy kele ya ükümetın nelerı onnar
 alıp kete toplaylar bılmıymız bız mında ketırılmıy Katıp kelegeñ o ğadar neñ işınden
 Kurban da ketecek lāzım annadıñ mı Kurban da bolacañ lāzım söra zānetsız de acı
 olamaz lāzım zāmet çekeceksın ne ğadar zāmet çekeñ sawabı o ğadar pazla diy
 225 zatēn Kuranda birge olay diy zāmet çekmeden diy ewelı ucaK yoKtı avyon yoKtı
 ewelı dewemen ketkenner abından atman ketkenner rusiyadan atman şığa ekener
 onıştan ruslarman turklerden Kawğa etken temurlıñk bu geşkende timurlıgın yealisi
 kete eken bunnarda anawü mewlāna bar mewlānadan końyadan geşeler collar olay
 ondan geşkende anawular basKan bere ekenner bunnarın paraların ala ekener
 230 parasız da colğa şıguw bolmaz atman keteler anawular şığa türkler atlarman yetşe
 artından paraların alalar bunnarın söra zaptet askerler zaptet kişilerin diy mem
 memleketimden geşe men Katıp Karayım kişilerin diy şondan Kawğa şığa ekewlerin
 yıldırım bayezitmen temurlıñk onıştan Kawğa eteler urğun başKın bere eken yaliyge
 onıyaKta bar çeçeni de bar uzbeğı de bar sürü sürü kele ekener bunnar dallarını aşa
 235 onnarın paralarını aşa ama şındı ucaK bar yā otobuz bar ańlayış bar gümrıklerde
 pasaport koşterdın ketesın odısın bıñ eKı yüz yewro odedım men otobuzman nemen
 getseñ ucaKman gitseñ aKı bıñ üş yüz yewro o beK palı edı söra men de emeklı
 boldım aylıKta bolğan bolsam o zamantları bellı bolmas edı emeklı bolsañ para tā az
 bereler tā aKbaş koyından ondan on dört yaşından mında oKülğa keldım men mında

240 oKîlin pıtırđım meŋ zenātım ceŋyan nesı elektrık usta edım men mında Kaldım söra
 ŧalıŧıp söra anem babamalar da ƣoŧtılar yaKın yaKın mınyaka Kasabaĝa yaKın
 ƣostencēĝe yaKın bir ƣoyge tatılcaK derler tatılcaK degen ƣoyge ƣoŧtı onda keldiler
 onda da rāmetlı boldı Kardaŧlarım yedı doĝmıŧ edıƣ bız eƣı tanesı rametlı boldı eƣı
 Kıs Kardaŧlarım birewüsü men acılıkte ekende rametlı oldı birewüsü ondan tā ewel
 245 araları seƣız ayım işinde ekewu de kettı dört erkek Kardaŧmız bız üŧ tane te Kız
 birewüsü Kaldı Kızlardan menciye ŧaziye bar edı Kıs ģardaŧım söra eŋ balaban edib
 abiyım edip bar sidik bar söra men ŧefikman söra repik bar dört erkek epısı tatar
 atları tuwı baŧKa túrg atı nesı tuwı tatar atları bunnar eƣı elim bar Kızım bar Kızım
 türkiyede dedim ya ƣamer nettım men onı ƣamel yazılĝan anawular annamay ya
 250 KazaKlar ƣamel yazĝannar onnar ep yawurge tartalar ƣızım ewlı eƣı tane torinım bar
 stambılda otralar Kocası stambilli ocası türk meŋ Kızım gezmē bara onda söra
 tanışalar ŧoman iylene onda söra iƣı ulım birewsı mēndis esap faƣultesi pıtırđı
 birewsı de ƣalıŧa mında usta onnar delikanni iylenmediler tā ille gezeler
 yawurlermen gezeler tatarca bileler ama zor Konıŧa onnarın tilleri bek dönmiy biz
 255 Gayet annem babamız ƣoy yerinde toplı bolı otırĝanda tatar da ƣob edı ŧındı mında
 tatar mınyerde bir Kane otursa bir Kane tāb ańyaka bir Kane tā ańyaka siyrek te
 tabıŧasıŋ söra etrafıŋ sate yawur bolĝanıŧtan yawurce Konıŧamız yawurge aliŧkan
 tillerımız söra oKulum da men eŧ oKumadım ki tatar tılın ya türk tılın eŧ oKumadım
 men bilmiyem latineni oKıyman men ama pek zor oKıyman latince iş yapmadım
 260 ŧo arıflerim bē arıflerim Kazahŧası bēnday ille bē yoK bızde mında men oKılamam
 ki men bilmiyim oKımadım bu tılını bunnarını oKımadım eŧ pek zor oKıyman
 oKılamayman aliŧik tuwūman men de oKımā bilemen ne yazmā bunnarını romanca
 bilemen romanca oKıyman eŧkı adetlerden bilsek te endiĝi unutKamızdır tāb o
 yaŧtan söra aKılda Kalmadı ki caŧ ekende bile edıĝ onı tırlısın bile edıƣ caŧ ekende
 265 ŧey oraza aylarında sarı eŧkı aymā ketesiŋ atKa mınıp barıp üy üyden cırıp sarı eŧkı
 aytasıŋ söra nawrez keke nawrez keldı ƣorınız ƣorınıĝın beriniz cennet olsun ceriniz...
 nawrez ĝını mübarek iy artında atlar Kıyrintıĝıp otlar cımırta bergen Kartlar cımırta
 day patlar cımırta bermesın para bersın dep aytalar tatarlarıŋ birliĝı yasadı bızım
 demek diler ya sizde Kawe ortada pazar bolĝan yerde ańyerde Kawe bar pıtın mindiy

270 etken Kártlar onda toplaşamız çay bar Kawe bar ne steseñ otamız kát oynaylar
 başKaları bılgennerı men onday şikiyge kırışmiy men anda annatıb otamız söra māl
 kelgende men camıge ketemen söra camıden Kaytıp söra iwge kelemen otmēmı aşān
 söra mınyerde televizor sesliymen iwde yāsin oKıyman ertenmen tırıp namazım
 Kılğan söra bır yāsin oKıyman arapşa mewlıt oKıyman ilāye onnar er ğın oKılmay
 275 bır mewta toplanġan söra yedisı bola yedi ğinden bır duwa yasaylar bēnı oKıylar
 mewlıt yāsin oKıy oca başta yāsin oKıy oca yāsin oKıġan söra mewlıt başlay
 mewlıtı oKıysıñ mewlıt oKıġan söra Kūran bolsa eķı Kuran üş Kūran onı
 baġışlaysıñ şoman pıte onnan söra KırKı kele KırKı ġından söra kene duwa üşı
 apaKaylar elli eķısı apaKaylar yasay onı bıs yedisın KırKın yüzün senesın cılın
 280 yasaymız anawū Kalġanın apaKaylar yasay iwde toplaşıp KulaK şorbası yasaylar ya
 o zamantları KırKından söra elli eķısında KulaK şorbası yasaġannar Kaşık borek
 şorbası noġaylar KūlaK şorbası derler túrkler mantı derler söra ġobete derler ama
 ġobete turlısı bar kerç ġobetesı bolır blay ayday bolır eķı ay ortadan bolıngen
 blayttırıp Kaplana kenarın búresıñ söra bızım Kırım ġobeteleri blay túwerek bolır
 285 tawanın túwereginden Kapap kelesın tā bürıp bürıp Kapaysıñ ya mınawū kerış
 ġobetesı eķige bolıngen yarısı mınyaKta yarısı mınyaKta kerış ġobetesı o söra tā
 noġay nesı bolır noġaylar başKa onı bılmiymen noġaylar yasay onı şıberekler de
 noġaylarınKı balabān bolır mınawūday bolır bızıñķı bē ġadar bolır bır dort
 Kawumda bızımķı pıter ama anawūların eķı şıberek aşasañ toyarsıñ söra etı ne ġop
 290 Kalın sala onnar bız etın az salamız Kalın salsañ anawū et aru pişmiy annadıñ mı
 ince cayıp ince catsañ etni o pişe adam aKılı midege de awurlıK bermiy anawūnı ġōb
 aşap cıbersañ sawūrta midege toKına onnar onıştan ayrı bola bızıñķiler anawūlar ayrı
 onnar olay alışKan bız bulay alışKamız ġobetenı pırijmen et Kawurıp et bola ya
 Kıyılġan et ama Kıyılġan etmen pırijnı Karıştırıp onı salasıñ söra pılış etı de balaban
 295 ep pırijmen Karışık balaban kemı taKımman onı da salıp olayttı yasala tawuġ etimen
 de yasala nemen steseñ yasala söra cantıK ta kışkene kışkene söra noġay ġobetesı
 cayuwlı Katlışık Katlaşık mınawūday noġay ġobetesı onnar tatar ġobetesı olay da
 bola mınawū Kamır túwerek bolıp o da bola mınawū bızıñķileri Kıyık bolmay
 bızıñķileri işine şikiy totıra ufaġ ufaġ blay ettırıp şıberek diy boġa amanā kışkene

300 kişkene Kamırdan o tatar nesı ıobetesı o zamantları taze bola o Kattı bolmay yımşaK
bola onıştan onı Kartlar aşaybile bızde de yapıla onnar oğa sıt netmiymıs ıp
cımırtanı sıtıp KaymaKman toKıy onı oğ işıne toğe āmurıę ũstıne eę ıp bız oğa
Kuwurma diymız ciyırma diyeler sōra pıde diyeler tũrkler pıde derler oğa bılay bılay
toplap toplap mınāday onday bız Kuwurma diymız Kuwurasığ ya bılayttırıp oğ işıne
305 tōęesıę bo cımırtanı toKıp KaymaKman barabar penerlı bola oğ ozi zatēn işınde
pener bola KatlaşKanda pener salasığ sōra bılay parşa parşa tel tel Koba olāyttırıp
tartKanda parşa parşa aşaysığ taze cımşaK cımşağ onnar tũrkler oğa pıde derler
noğaylar ciyırma derler bız de Kuwurma dermız Kalay aytsağ bunda annarlar onı
ıoyge bargānda rāmetlı annem bır de bır Kıs Kardaşım rāmetlı boldı dedım de men
310 acılıkte ekende meğ kelecēmı eşitti mı etlı sarmırma yasar sarbırma etlı ola o sarasığ
onı ince etıp cayıp sōra bılayttırıp tōwerekliysıę onı bılaytıp aylandıırıp aylandıırıp
salasığ tawağa ya bılaytıp sārıp aylanıb aylanıp kele başta olāy sōra tā balaban kele tā
balaban kele olaytıp salasığ onı Kıyılęan et atasığ arasına Katmasın dep işıne KapaK
yasay ũl ep cayılęan Kamırdan sala bır tane o KapaK bola oğ istıne tũra o KapaKnı
315 alasın mınawuğ astı sōra KapaK tutmay anawu cımşaK bola aşağanda mınawũ işıne
KapaK salsağ Kapağı sert bola onı da alıp bız ballar ekende oğa talaşıp ballar aşay
onı ama Kart kışı aşalamay onı o Kattı bola anawu cımşaK soyın aşay Kart kışiler
KapaKnı salsağ astı cımşaK bola salmasağ Kattı bola tıştan Kata teran anawu
sertlendıre ya ũstũn ateş mınawũ KapaK onı Kapay astında terlep pişe mınawũday
320 cımşaK cımşaK pişe sōra yasay edı rāmetlı annem eę sũygen işkiyim o edı Kamır
aşın bek siyermen sarbũrmanı rāmetlı bardım mı Kıs Kardaşım anem olęen sōra Kıs
Kardaşı yasay edı mınawũ bırilerı bılmıy edı sōra mınawũ kişkene şındı eşittım bile
anem yemekke beğ usta edı o toylarda nede KazanşılıK yasay edı sōra mınawũ
balaban Kıs Kardaşım da toylarda cırdı anawũ kişkene soyı o başladı endığı toylarda
325 cırmıy mağa aci duvası yasadım kelgen sōra o kelıp yardım etti e yasap kettı
yemeklerden o dedım anemizığ sıırın alęasıę dedım dolma şorba yasaysığ bızde
duwada sōra fasıle paKla etmen ya sarma yasaysığ ya Kawa buwer bola da buber
yasay şındı dolma bıber sezonı edı mālı dolma bıber yasadı duwada sōra soğında
botKa ya pılaw botKa yerine pılaw şındı ewelı yoğ eken bu pırij o ğadar ıp onı da

330 bulğurdan yasay ekenner onıştan botKa ketken tatarlar botKa degen ewelı şındı
ķobıŝı bo bızlerden nettı ya o KusKus şıKtı KusKustan yasaylar tã aru bola yımşaK
bola Kartlarğa tã aru bola şındı azir alamız ewel iyde yasay edı onı anem onı tekne
derler mınawüday tekne Kamur yasağan teknesı ondan alıp ep blay uwalar uwalar
söra onı elekten geŝire siyrek elek bar edı derıden yapılğan aywan terıŝinden túbı
335 yoK mınawüday onı teşe anawu andan aĝa bır Karar soyları ırı soyları Kala ırı
soyların tã başlay uwumaĝa ufaK bolsın epsı bırdiy bolsın tuwı bırewüsı balaban
bırewüsı kışkene o zamantları ŝırķın türır söra furunĝa sala onı Kurüta onı furunĝa
salğan söra Kurıy totırıp bır torbaĝa salasıñ onı asıp ne ĝadar yemek kerek bunnarnı
yasamaĝa onnan alıp yasaysıñ başha ot tã kerek Kuruĝan söra otıra aylarca tıra
340 bızılmay KusKus diy edı o cımırtaman sãde çoK ĝuzel bola o İwde uwülĝan soyı bo
tikãndan alğan soyların dadı da olmay ama İdare etesıñ işte İwde yasamã bılmiyer
şındı bılmiyer yasamãĝa bö KışKışnı uwumaĝa bö gençler ewelı Kartlar yapa edı
bonı Kartların türlü türlü yemekleri var edı bö Kırımdan alıp kelgen bö adetleri
annaşıla o tandır ekmeĝı tandırĝa netken ŝöyin Kazan Kalın Kazanman Kaplay
345 astında tandır otmeĝı bola ot caĝa tandır Kıza oĝa otmeknı sala işine de ketırıp sala
ŝöyınnı Korını işine toplay blay tıra onda sãtı bar bır sãt tırsa otmek tüm tüwerek
mınawüday otmek Kabara pışaKman zor kesesıñ mınawu ĝadar tılım bola ama
cımşaK boyle ĝuzel bola damlı bola tuwü mınawu otmekler gıbı onnar otmek tuwı
alĝanda toplana ablayttırıp bız de beklep tıramız cıllı cıllı ekmek şıKtı dep KırK dort
350 senesinde men otız dortın tuwü mı bosam on yaşında ekemen atırlamayman anawü
onnarnı ama Kırımlılar ĝop Kaşıp keldı mında ĝop yardım etken babası yardım etti
onnarın darKattı Kartbabãm İyinde bar edı ŝerıbaKay aptulla bır de rasım bar edı üş
tane Kırım erkeĝı onnar Kaldı onda Kartbabãm İyinde catıp tırdılar söra aptula
Kutüldı rasımnı tuttılar onı alıp kettiler oman siberıyada eken söra aptula ketti
355 memleketinde üş ay türüp keldı ĝorıŝamadı pek uzaĝ ki kelãĝanı yoK o kışı o
KaytKan söra kelgen ama tabıŝamadılar aptula ta öldı mında endek Kara Kıyısı
degen bır ĝoy bar onda yedı tane Kızı bar edı sãde Kıs aptula tanıĝan edı söra menı
rãmetlı bolĝan deb eŝıttım mında tatarlar bar bunday Kart soyları yoK şındı
mınyerlerde rãmetlı boldı bır tanek tã bar meñ aKran asker arKadaşım barabar

360 askerlik yasān edik̄ men su askeri edim askeriye gemisinde onıştan bilemen men
asker ekende bardım sewastopolğa askeriye papışman barıp turdığ onda am bilmisın
ki aKyar ekeniñ o zamantları eşitmedim birew yoK ruslarğa Katip soraycañ tı
bilmiysın onda barıp turğan edik̄ balabān liman askeriye portı askeriye gemileri bar
edı orıslarda kōb edı gemi bızde az edı on on beş tane gemi bar edı onnarman tālebe
365 ballar bar edı men yasağan gemimde men minawūday elektrik motorların onda
onnarnı bızde üyreneler gemin odesaā da bardım ama Kasaba işine şikmağa izin
bermiy ediler papıřdan koresın ūaktan ama sora men kettim odesanı da kordım
kiyefke de kettim kendi arabamman gezip ketken edik̄ maç boldı bızim romannarman
ukraina oynadı o zamantları kiyefte beş kın Kaldik̄ otellerde dört aKşam cattik̄
370 kendi arabalarımızman gezdirmeye izin bermedı kiyef bek biyik Kasaba dedi
Kalabalik̄ bola mında sizi çarparlar arabaman zor bolırsınız dedi biz otobuz salırmız
sızge dedi otobuz er saba alıp kete aħşam ketre edı otelın parkında bızın arabalar
onda turdı maç pıtken sora minıp er kes Kayttı memleketine eki biñ sekiız yuz tanek
araba edik̄ odesadan Kırımğa kettik̄ ya aynı ep şunday sade tüm tüz tarla yoK dağlar
375 mağlar deñiřtirdik̄ teran bē şeyler bar edı taKtadan şındı şiktı ya melaminat saldik̄
üstalarğa berip yaptırdım o eskı iwler şığardık̄ kopten edı sora minawūlardan
salayık̄ şındı sora camilerini de camiler taKtadan edı şındı termopan aru Kapana
suwük biraKmay onıştan ama ses te gelmiy sora eki tane cam bar onda terlemiy
onnar minawu perde minawu jaluzi ama kettik̄ biz Kirim betke adet tuwū mı
380 koylerden geşesın erus koylerden eş bóyle perde yoK pencerelerinde neşin
Kullanmaylar simferopolda da kormedim bloklar var bloklarda bızde Kara blay
perde korırsın camilerinde onnarda yoK be perde bēnday perdeli kormedim

Konuşan: Yusuf Salim Ruşen, 73 yaşında

Derleme Yeri: Tulça (Babadağ)

biz babadaKta kóp zamandan berli yaşayma ama biz şimdî bə şeyinde bu tarafında tatarlar tatar de Kırım tatarları biraz azdır bizde bə tarafta noğay tatarları koptir noğay tatarları noğay tatarların bilesin Kaydiy onnar şeylerin tamirlarin hatip kelgenin minyaKa bunnarin rus marebelerinde tunanin miyana sigargannar bunnar şimdî

5 mähmudiyada murigölde Kara ibilde tatar noğay tatarları vardır şimdî bizim Kara muratta tana koyinde ep bazı bennar şimdî ama Kırım tatarları şindî topli topli dobrocani ortasindalar meni babam dobroca tügen dobrocada ama dedelerim aKmesşitiñ yanında tüğannar onı koyin bilemiz biz ama şındı bilmiymen ne adın ismini bilmiyim şındı ne ama bir balaban bir koy eken şındı de sonra men bə

10 Kuşaktan geldik te ya beşinci ya altinci jeneratiye... onnarın şiden birincisi hayrulla degen soyı biñ sekiz yüzlerde tüma Kirim osmannı zamanında ondan söra yusuñ kele meni adım şındı yusuf salim ruşen yusuñ kele duñyağa ep Kirimde şe koyde koy mı hasaba mı bilmem ama ne de bosa aKmesitke bir on eki on uş kilometro eken onda aKmesitte seminarların yasağannar bu şiyे hadar ondan bə rus marebesinden sonra

15 şeden bennarin bunnar çekileler türklər osmannar yanı türklər Kirimni şı etkende birakKanda onnar dobrocağa kelgenler dobroca kelgendel kelgende bilbilge kegenner bilbil dedikte şındı siz bilesiz çokirliya o yerge kelgenner elk gelgende Kirimdan ondan babadaKta biñ sekiz yuz toKsan Kararlarında buradan biñ doküz yuz ekige gadar bə üde bir de tişarida seminar var eken musülman seminarı mında

20 yasağannar mem babam bir de hartbabam diyik biñ sekiz yuz yigirim beşte kelgenner ne zaman osmannı Kirimni birakKanda biñ sekiz yuz yigirim beşte deyil mi o zaman bennar kelgenner türk vatandaşı bolip bə tarafta şimdî bennar epsı meni babama gadar epsi molla disiniz siz oca disiniz mi a şa molla eken bazıları yuksek okul okumış bə yusuf Kazanda seminarda profesor eken onnar mında kelgende professorını bitirgen

25 sora endek Kara Kuyisına kelgenner şındı eskı curtları o yerde ondan söra isa keldi isanın balları meni babam adıl epsı molla epsı oca mejdiye seminarın pitirgenner mem babamı bo koyge ebe koyine cibergenner o anda ocalık imamniK yasağan o

zaman bīs tuwǵanmıs sōra bız de otırdıǵ mında bīr Kaş sene bızım bo devır geldıkten
sora oKuw zaman geldıkten sora bız çernavodaã kettık onda liçēnī yasadık ondan
30 sōra onı bonı ettık men şındı ozımī annatayım çinematografiye onda edım ondan
kōstencēde işledık kōstencēden tulçaǵa keldık tulçadan babadānda iylendım şındı
babadaKlı boldık şımdı yetmiş üş yaşındaman ebe koyinde toprāsarın yanında ebe
koyinde men balabalıktaKın bonı bilemem koyını yarısı tatarı Kırımtatarlarından
başKa şelerden deyil şımdı eşitemen eş bīr tane Kalǵanı yoK camını mamını
35 bızǵannar mektepnı bızǵannar yoK şındı pıtkenner bo en qobı şındı Kasabaǵa kettiler
ya Kasabalarda ayat tā aru Kalbı yaşaması koyden KaşKannar biñ doKuz yuz yoK
biñ doKuz yuz seksen aralarında Kaştilar onnar koylerden koy musulmannar
Kasabalara ketkende şımdı tulça dedikte tulçada şındı ne ğadar balaban murıǵölmız
bar edı üş tane mī dört tane mī musulman bar balaban şındı murıǵöl dedikte on tane
40 on beş tane musulman bar mı yoK mı en bılıǵılı profesor şıǵarǵan doKtor şıǵarǵan bır
Kara ibilmız bar edı emen emen musulman rütün koy şımdı bar mı altı tane yedı tane
mı musulman doKtor ep Kara ibilden başKaları ep Kara ibilden Kara ibilli zeki
adamnar şıǵarǵan şımdı Kaysın sorasanız ħara ibilge keteler en bılıǵılı kişileri
şıǵarǵan ama Kara ibil de pıttı şındı şındı tulçaǵa keldiler tulçanın yarısı emen emen
45 biñden tā qōp musulman bar onda yarısı tatar yarısı türk arnawutlar da bar ama
tatarlık geşe tā üstün tatarlar tatarlardan doKtor şıǵa tatarlardan muendis şıǵa
tatarlardan imām şıǵa men bazıda sorayman ya qosteriñiz maǵa bīr türk imam bolǵan
yoK bonnar da yoK şımdı bız ulā diymız bīr dāmat türk bolsın dep yoK amā şındı
tatarlık nı yoKarı şıǵarmaymız tatarlar dā patriot dā milleteçi şeyin süygen bız tatarlar
50 er waKıt tatarlıktan yaşasın bız bilyiñ degen kişilerimiz tatar er waKıt becerir pütün
şeylernı ne de bosa Kayda da bosa becerir şımdı bızın babadānda şımdı bē babadaK
türk Kasabası türk Kasabasın işinde bızın tatar bılıǵı bardır şımdı bē eñ aru bır şı
men emen emen altmış sene boldı men türklerin arasında yaşayman belkı mem pütün
kelmelerim beq uymay altmıştan dā fazla türklerin arasında yaşadım men şımdı
55 buǵaz koyinde bosın babadānda bosın tulçada bosın men türklerin arasında belkı
men ep kelimelerim beq tatarca bolmaǵan olsa afedersıñız menī ānımım şındı türk
bır ulım bar mudır başĥa kişilerimiz yoK şımdı ebe koyın annatayım sizge Kırımın
bilemen Kırıma ketkende ellı yedide kırdım men sewastopolǵa odesa bosın şeyler

bosın o zamannarda tã bız talebe edik o zamanKı kıunner üyer binalar tatarların
60 eserlerine beğ uyuyıdı şındı pıKarelıkı mı aytayım bızın camilerde ezan okıy edik
te şındı remezanda bız altı yedı yaşında ballar ama ezan bekleğeniñ iyin tóbesine ne
ğadar yukseg eken iyin arKası bız ballar iyin üstune minetanedik ne ğadar alçağ eken
onnarın şeyleri sōra iylerin içinde tartma degen tartmalar bar edı sōra dırek te bar edı
çatı tutmağ işün pıKarelık kōb edı şalvar kıyemez ediler şalvar yoktı ama men tã
65 kıçkenelikte dedelerime ketkende tatar şalvarları kıyetanedı şındı bu pantolonlar ştan
ā šā turu dā aşāda edı tã uzun edı bu tarafı soñra cınden bıyaz bır Kuşak
saratediler bunnar sarık doKıma cınden bır de dā korğışlı biraz şey çubukları var
edı tıtún işmek sizde ne diler bu çubuklarğa lüle be bē uzun uzun bunnar kıreşke
şığatediler ama şındıkı ğunner deyil erkekler Kartlar Kartlar caşlar caşlar bunnar
70 sıra sıra bunnar otürir ediler sayğı dā büyük dā balaban edı o zamannarda şındı emen
emen pıte sızın Kırimda da şındı sayğı mına kışkeneler o ğadar şı deyil bar amā aynı
bızın romańya gıbı bırısmen tatarca Konuşmak steseñ ukraina bılmesen
annaşamasıñ bır tatarman bu eskı adetler yeskı adetler bonday kıyingen bonday şiy
etken kōp annatKan eskı şeylerni annatKan eskı atırlama şeylerin annata edı bızim
75 ballar onnarın Katında otratedik annasaK ta annamasaK ta şındı bır duyğuş
koremen o Kartlar doğrı bır şekilde aytatedı o zaman Kırimninar işün Kırimninar
erušlarğa Kalğannan soñra erušlardan ewelı turkiye devletı edı Kırimda ne de bosa
bızim şındı keldik tatarlarğa tatarların toyları üş kün turatedı bolatedı şındı
cumadın başlan edı cuma ğunı duwayla duwadan soñra ahşam sayğılılar keletanedı
80 cumartesi genşler uşun pazar ğunı pazar toy şeyleri şındı bır atırlağan bılgın şeyim
bu edı bē bızın babamim ağasın ulı üylenecek edı nazarşıdan ocanıñ Kızin alacağ
eken emen emen yığırım yığırım beş tane belkı ne ğadar olsa bır toplı at... şıktılar
kelin alıcılar bız kışkene ballar edik beş yaşında altı yaşında ballar ama atırlayım
normal keldiler bır şey ketirgenner toKız mı moKız mı ketireler mujde mujde
85 ketireler kelin keleyatır ā šā o kelin kelgennen sōra zewKlar ama şındı onı bıle
annayamayım şındı bız yakın tuğannar edik şındı kıyewge bē kelin kelgende kelin
bar yığırım bır yığırım ekı yaşında bız ballar yedı yaşınımız beş yaşındamız
epımızın Kolımızın optı onday edı o cengemiz şındı doKsan mı ne yaşay ama
türkiyede bē sene keldı ama atırladı cıladı sen kelin bolğanda bize kelgende ben ya

90 altı yaşında edim ya beş yaşında edim bızım Kolumuznu optunuz o zaman onday edı dediler sonra onnan sora kureş bolatanedı tatar kureşı tatar kureşleri şımdı ew saıbı mı şeyler bir Koçhar şıgarırlar Kazanş üşın o zaman tatar pelwannarı kōb ediler kureş kúş bosın sıjaK bolsın Kar bosın o kureş yasalatanedı o toyda bonıñ toyında be pelwan şıKkan dep ayılır edı sonra detalyege kırmıyık şımdı pazar ğunı boldı kelın

95 keldı kureş boldı aham bolacağ aħşam bolğanda erkekler aKaylar o zaman salon yoKtı damnı bırınde damın içinde onı temizler ediler saman toban serer ediler onda dawulcılar mawulcılar salalar genşlerge aħşam keşeye hadar ondan sonra kōb alaylan ā şā kıyew Kapaylar kıyew Kapamaā şımdı kelını azırlegenner bir odada súslegen muslegenner bonnar şımdı kıyewın ketreler kıyewın qop zorlık tan geşireler o Kapığa

100 kelgeşık türlü türlü şeyler folklor şeylerinden sonra tawuK keseler en soñ onda abdes aldıktan sonra namas Kıldırılar hapıda ondan sonra kelınge kırebilecek tışarıda şımdı bazıda bazıda tatarlarda bir parşahay Kannarında bı barşahay hawğa bar ya hawğa bolatan biraz hawğa bolmasa tatarlık bolmas tışarıda şımdı bu da yaptı sen de bunın dayın Konıştıñ dep tartışınabolır bola edı aKaylar arasında damāt şımdı

105 Kapalğan bennar şımdı sabā Kadar şımdı bız ramañyadayız bazıları raKı işer edı o zaman bazıları işmez tışarıdan anawu işken ya o da bo da musulman ya onnar bar edı şımdı bo adetler bugün be saatte emen emen pıttı bızın be taraftaKı tatarların şımdı Kıbla tatarların adetın qop bılmiyemen normal bılmek lāzımdı nışan şımdı dedikte bırsın babasımın anawun Kızın babası arKadaş eken ya dedesı anawularla biraz

110 tanışhan onnar dı ki menı bir Kızım bar üylenecek menı de bir ulım bar ama tanışmaylar bırı bırıne bılmiyeler o balaban mı kışkene mı dā şışman mı bılmiyeler bırı bırıne onnar genşlerden sormadan onnarın söz bereles bırıne menı torınımman sen ewleneceñ sonra tanışmaK zamanı keldı bunnar şımdı o zamannarda otomobil yoKtı arabayla aru atlara mınıp keteler Kızğa o da Kızın üyine deyil ya onı da bir tanışına

115 ya bir aKrabasına oradan annaşıla Kızın da şahıralar Kız da o zaman kelmiy onday etıp ayıptı belkı e yerde perde arasında mı ne de bosa bırı bırınen sesleri eşıtel eger dā modern bolsa bırı bırıne da uzaktan kırebileler be eken boldı amā be eşıtmekşe benı bılmiyemen yuzde yuzın bılmiyemen Kaydiy bolğanın o Kızın yerine başhası da kelebılır annadıñız mı başhası da kele er kes gibı bir de iy lengende

120 kıyewın Kapağanda o zaman da qormiyik ama saba bolsa qorgenden sonra bir qozde
o erkeye bir şiy demegen kişiler de bar amā aması var eski tatarlarda be boşanmak
şeyleri ayirmak şeyleri biraz Kullanılmay edı o zamannarda belki o ğadarın
bilmiyem ama belki nekā üyligi de bolır edı sade nekāyla resmi deyil imam nekāsı
ayırılmak pek çok ayip bī şeymiş ayip ne de bosa şinnamak bala bosaK ta
125 ketetanedik ya damnı Kapısınan Karay edik şinnamak güzel bir zanāt bī da bī
grup şimdi bir Kaş tane erkek onnar bī şiy aytarlar ańyaktak ilar onnarğa Kaytarma
şeylerin episi şiy bu şeyler genşlik toplantılarda da bar edı şindi Kızlar bī odā otirir
erkekler bī odada arasında anā Kartlar otira bī şekēyler bolmasın aralarında amā
Kızlar o odadan o da var edı onı atırlayım men Kamışımın cürgen Kızlar be taraftan
130 şınar erkekler be taraftan güzel bī şekiy şimdi be yaşta sizge masal annatmak so
ğadar bilemen sizge aytayım be babadağ var ya babadağ şeir burada şindi bī su aħa
bir zaman birisi adem mı madem mı bilmiyem ocanan rastlaşa o qopırın yanında
ocağa diy oca mağa bī duwa etse diy men be qopırden geşecekmen ana mağa bī
duwa etse mağa o da ne diy şindi oca yarın okırman sağa bī duwa diy ēy murat diy
135 be qopırden keşşen şo suwün işine tüşşen cemāt kelip seni şıgarsa en arū şiy āmin
deriz diy oca sen misK ıllaysın sen menı kufürliysın bolır mı boyle şey be qopırden
neşin tüşecekmen diy o zaman aħılına ketre men mında birinci kelgende so qopırden
tüştim cemāt keldı musulman cemāti keldı emen şıgardılar menı elbise başħa şeyler
kıydırdılar episi de iyüne aldı birer ğun birer ğun misapırlık etti dedı sağa da bēnday
140 şey raskelse sen de bedır en aru duwa dese soğa tüşşen de zemātın yanından KırK
ğun bedawa etmek aşarım şindi nawrez dediĸte bız pek kişkene ediĸ ama mem
babam oca edı anem de oca edı şindi Kaydan bilgenim bilmiyem beş yaşında ediĸ
bī dal Kral ağaçlarınan bī dal aldıĸ oğa yakınları bī mendil mı bī şeki yasar edı
şindi üş tane bala ediĸ bī tanesın atı mōterem rāmetli oldı bī tanesı mūsa üş tane
145 bala şindi iy iyden geşemiz nawrez keldı qorıñız qorıñın berıñız be şeyler şimdi de
bar mı yokım bilmiyem bonı belki be tatar şeylerin de bardır bu adetlerin o
zamannarda be KırK üş KırK ekı zamannarında bız yaşadık o zamannarda sonra
bilmiyem ne olğanın Kırlez dediĸte bārde Kırlezde bızın eski bī mezarlıkımız
bar edı mezarlıkKa pütün anneler balları şeyleri onda şıgatanediler bī KalaKay may
150 KalaKayı onı bī torbaā salır ediler bī şekiler tā salır ediler Kırğa şıga ediler şölge

155 onda otırıp ballar oynay yaşlılar ne Konişkanın onı sizge doğıdan annatamam ama
bır Kırğa şık bır adet edı bə ilbārde bu şölge şıkmaK bu adet edı şölde onnar
Konişalar ballar oynaylar başKa duwa bılgennerı mezarlıĝ bolĝanışún duwa oKıylar
bır memnuniyetnen üyelerne keleler soĝra pütün şeylerin üyden ketire ediler onda
mezarlıkta eş bır şekiy pışırılmıy edı Kıdırlez ħalaKayı dep beK şey ediler mayasız
Kabartılmaĝan mayına basılĝan ómeĝıñ atı KalaKay edı bizde bə tatar Kórimın men
yasadım mında qóstencēye ketıp qóp curdım bonı ışún soĝra bə camın tamırın
durumun men qósterdım āna şa emeklı edım o zaman

Konuşan: Baubek Ruziye, 77**Derleme Yeri: Köstence (Endek Karakuyusu)**

aysa men KİRİMŞA kitabın OKİMADİM minawü kitabı maã bir kitap ya da bir ne
 ketirñiz OKIYIM mında ama men de sizin tİLİŶIZI stİmen bİLİM oĝa ĝore lãp berermen
 yã anã bir masal bİrsēñ bir masal annat masal bİlmesēñ ozİñ hayatıñ annat ne stesen
 onı annat ē biraz KŪlaĝım da ēsmiy KŪlaKlarım ĝuruldİdİk minãday ĝŪrŪltİ bar
 5 KŪlaĝıma bastİnda anã ūlerİ salganda bi kırıp Kaldı ĝorent anã ĝndan Kaldım Kapaalı
 KulaKlardan mēm adım bawbek ruziye urziye dedı maĝa onİştan a şey onnar urziye
 dİler rawziye dİler ĝım atİb ayta aytsã aytsİnlar men mİ otızınñ biñ doKİz yŪz otızda
 seksenĝe kırdım Kayırlı yaşlar iş ĝoştermiysız ama dİĝİncı dēn ĝoyde teĝaman
 dİĝİncı dēnde toy endı Kalmadılar onda yã bİr ew yoK birew yoK aydİ yaşlıĝımİ da
 10 ne aytmáyım saĝa aytarman anã anam rãmetlı allã rãmet İlesİñ omİrawŪñızınI cawŪp
 curİñiz der edı omİrawİ nēken sızde bar mİ ĝnday İlafı da yoK yã omİraw
 ĝoĝregİmİzdeki nal vayİ omİrlarİñızI cawŪp catıñiz omİrlarİñızI omİzİñızI sız ne dİsİs
 omİz dİsİz mİ er kes o aslı noĝay mēm anamalar aslı noĝay o yãKtan ūrŪsyeden
 kēlgen onnar amã ūñ babası ūrŪsyeden kēlgen bonnar kelİp bİyaKta tŪĝannar sōra
 15 bİyaKtan alĝan ŝİ anası da ūyaKtan kelgen babalarİ da anİyaKtan kelgen mēm de
 babam olay ep ūyaKtan kelme amã Kırımdan ŝİKKanı yoĝ onnar onar mosĝovadan
 ŝİKKannar şİKKanda mosĝova betten yã sōra naptİler onı bİlgen kİşİler ē sızİkİler
 dedı nadã Kazandan ŝİKKan tatarlardan eken noĝay noĝaylar sōrã Kartanam
 aytatanedı noĝaylar noĝaylar da bar dedı noĝayŝİKlar da bar noĝaylar ĝım eken
 20 noĝayların en arŪ soyı en temiz soyı dİtanedı anay dİdİkēnner analarına anay
 dİdİkēnner noĝayların ĝımı ŝİñgene Koslı ŝİñgeneden bolĝannar soyları nini
 dİdİkenner anã sōra... Kartnenemalar noĝay şa ĝonİŝar edİler ama anay der edİler
 babamalar anay der edİler anasına yã anã ĝndaytıp şİ bolĝan yerlerden diy babam da
 noĝay edı noĝaylarını bİr ĝımsege ayttİrmas edı rãmetlı... Kabile ayırılmasın bİs
 25 muslomonmİs tŪrŪk bolayİK noĝay bolİK KİRİM bolİK bİr bolİK der edı rãmetlı nİŝİN
 ayırasİñ sız noĝaylarını ŝİñgene yerine sayar ekēdİr noĝaylarını noĝaylar ŝİñgene
 tuwul dİydı Kara mİratİmİn aytatanedı Kara mİratıñ mİletİ yarİdan pazla ŝİñgene

milletinendir onnar onnar ure ediler dīdı baydılar nettiler endı ağabey boldılar bır
 kımse aytar mı şingene deb aytımās yā Kara mıratta sāde bır fāmiliye bardır dītanedı
 30 aptūlā degen onnar aslı temiz muslımandır onnarda şingene yoKtır der edı rāmetlı yā
 anē onday mīnaday Kızlar kese vāy bır bīrımızge caşlar curē edı üw üwden palenede
 Kız keldı aydıñız epsıñıs onda ciyilisıp barayıK ciyilisıp baramız hoşkeldıge dep
 ertesı aKşam mısapırler soprağa şahıralar onda baramıs toplaşuw sora bır ciyin bır
 ciyin tannatKanın tüymaymis yā o ğadar da bılmiyemen iş pèşman tuwuman
 35 caşlığıma Kartığıma da peşman tuwuman caşlığıma da Kartlığımda süymedım
 destraktiye ama caşlığımda beķ sefasın sūrdım sora caş ekende şın ayta edıñız mı bır
 bīrımızge bilesız mı onday bır şın aytıla mī bızde aysē aytmayıK mı yā anā beķı de
 esitkēsındır Kocalıdan ketme buķreşten cewat degen esittıñ mı cewatnı doKtor şī
 koloner boldı askerlıkke ketıp koloner boldım dīdı artıma Karadım bibilerım caş
 40 Kaldı cılay cılay Kaldı artımdan dīdı babam oıldı anam alıp ħaldı anawūlarını dīdı
 kiçkene dīdı men kettım dīdı ama otırmadım oKıdım dīdı koloner formaçıs boldım
 dīdı doKtor alēmı de aru etiyim alēmge lāj beriyim aru bosınnar dep dīdı onday şī
 ettım dīdı o Kudamis sayıladı onıñ Kıs Kardaşı mēm ābiyim alğan edı ābiyim oıldı
 Kıs ħardası saw dēndiy özi olıp ketti şındı bē Kıs Kardaşınıñ Kızı mewlüt oKıttı
 45 buķreşte oKıttı buķreşte blok apartamentinde kōp odalı bır odalı blok ları ozi bek
 balaban yerde şalışadı em romańya işinde kete edı em engilezlerge fransızlarğa
 nelerge üyaKlardan şī yasaydı koz aşık lar onday şiktılar zawalılar ne bosa da soñra
 onda kelgenı mewlüt oKıttı mewlüt oKıttan cewat keldı allā rāmet ilesin bas soñgat
 ayāña palareziyesı bar bo Kışı Kayda ğaldıñ ħuda dedım aman alla kelgen bosañ
 50 senden de men de estereng menden de sen estereng aytsana bır şī dedı maā toħta
 aytáyım dedım koķten işhan tırımtay omıraw cūnı cını pamıKtay aħ şu yarı da tutsam
 men şaynar edım saKızday dīdı yā anā vay didım men ne túymadım men senin
 kelgeniñ bıs keleceğın bilesiniz ya dep Kazannı men aşaman nemetip men pisirdım
 yemeklerden sen tamam mewlüt oKūlayıKta keldıñ yā sen noğaysı mı noğayman
 55 noğay bōsañ dedım bōnnardan epısın bilır edıñ anā onday sōra otırğan yerimize anā ē
 selām ciberiñ mağa şīñnasın men awuraman balam men ewelkı kınım ep way anayım
 menim tā biraz ewelden kelgen bosañız keçen sene kelgen bosañız kōp şī... menden

de ahlıda da tırmaydı mīnā bas ğurildegende ama Kaydiy bōsam beş waKıtın
 taslamayma ana aħşam Kılırman deb otıra edim sonra Kaber ciberele şıñnayıK ta
 60 bonnar baslaylar şıñnamaā misapirler andan mindan kegen misafirler boladı biz bir
 kegen misapir Kālpten tayıp Kaysıñızğa honayıK Kanatım cayıp diydı bir ses şıKtı
 mızılıKı bılmem bizge bir haç cewab aytayıK eñiñızge dīmız onnar ayta sōra erkekler
 aytata bir yer bızğa mot edı mī aytiwı şıKır cewabın cerin tapmasa eteĝiñ pıKır
 diydiler pek mı bu kartlar Kırım üden kelgen edı bizge o hadar onnardan kop şıñ
 65 ürengenik şındı yoĝ onnar epsın caKtilar da anawü örüsler kelgende cewāb aytsañ
 cetib at cetkerib ayt otiz eķı dabıldan otkerib ayt yani baKırıp ayt demege otkerib ayt
 baKırıp ayt demek ya otsın cureĝiñe aytKan sózi yā anā basaylar sora way bir aru
 pidansıñ Komızın dalge iş talpındırıp taslamam nişķin alge zorlık şıye talpamam
 seni aşhınğa aşhılığa anā ne deb aythanıñ unuttım şını birısın bir dernē aketiyyik
 70 bunnarnı aytırmā mennen pittı balam diyim ama patada catıraman ille alketti meni
 men diyme alemın Karşına şaytanday otrayıK mī ölüm diyim eş kètmem diyim anā
 üytib üytib perşembı cūwĝan şarşembı cūma tara cumartesi pazarĝa cawşıncı coldan
 ħara didı bar aĝañız barce ne celpi bir aĝaña aytsın belķı dāme duñyası bir kelip
 Kaytsın dīmıs cawşı beklīmıs aKıldan cawşı aytırmaā kegen kişiler üylenecekte
 75 aytırmaĝa kele cawşı yırmi eķı yaşında keldim biyaKa minda ülendim men on yedi
 yasında ekende bizim koyge toyĝa kelēdı doKtor timeriñ babasın toyı bolatır doKtor
 timur bizim koyden koştenceden yusuf ya yusuf sonra şındı bo da toyĝa kelgen
 mñnyerde Komşımız bizim koylı apaKay ozın Kızına bonı bir de eķı Kızı bar onı eķı
 ħızıman ozi ārāba aydattirip alıp kele ediler koyge aman aman bir toy bir toy boladı
 80 bizde allā Korısın ayaKta cerde tuwümüz ne şalĝı gerek ne ne gerek bir maneler bir
 oynnar ozimis dawulcı getirdi Kuwalaymıs ozımız māne aytip ozımız durķı şalamıs
 ozımız oynap otırĝanda durķı şalamız sade yā koĝten işhan avyonıñ teĝerşigi
 ĝayķasıs uzaK pır yerden bir yar sewdım o da maĝa paydasız dep şalamız da anā
 birewümüz başlāsaK epısımız şalar bek zewKlı bir koyımız edı şaşķınlık men
 85 biyaKa keldim vay bir birin şı tediler allah alla dīmen insan dīmen aşhın bolmalı bir
 birimán aru bolmalı mābet bolmalı sırıñnı aytarsıñ o da āytar saĝa sen kellersıñ o
 keler saĝa kelgen ketken yoK Kapıları kırtlı Kapawlı otralar kop Kapıların kırtlep
 otırĝan kopķısı bar Kapılarına barsañ kırĝım kelmiydi men onday yere kırĝım

kelmiydi kı̇m ḃr ḣaṗsı kı̇rtlı bolsa kı̇rgım kelmiydi ya da q̇orse ẇy K̇oşkelġesın
 90 ḃzım ṁllege kı̇rsene biẏrsañ ḃr ḣawe edersın mende o yoK̇ ẏa menı kı̇m kese
 kesın Kaḃütemen otırsın annatsın ẏa aş bosa toysatayım cañĠız bosa stese
 kiseṫyım aṅa odayman ẏa aṅa oday ḃr noğayman olay bersın ḃr noğayğa bardım
 yalan ḋnya yalan ḋnyaken bo ḋnya balam barmadım balam ṅṁṅ barayım vañıt
 yoK̇ men ḃr eK̇ı balam bar ekewu de apahaylarnı ayırıp mende otıraḋler aṅa
 95 balabannıñ eK̇ı K̇ızı bar spañẏa kettı anasıman ayrı anasından onnar spañẏa kettı ḃr
 kel̇ip kettiler keşen ay K̇azaK̇Ka bardı biẏİK ta K̇azaK̇Ka kışkene K̇ızı da spañyolğa
 barğan aṅa K̇arıştıK̇ K̇aldıK̇ naday kışkene balam da q̇ostenceden alğan edı ḃr K̇ıs
 sonra onda otırdı turdı aydı ketiẏik anam awura ya da babam awura ḋı̇ eken awurıy
 edı babası ketiẏik te ḋı̇ bar ket ozıñ babañ aydı ḃr toy bolayatır dayım toyın yasıyatır
 100 senın dayıñ toyı ozıñ ket aṅa zawalı K̇ızı bar ondiy o K̇ızın q̇oterib alib kelė edı
 toyğa apaK̇ayı kelmiy aṅa öytiy öytiy ır ır K̇awğa bolip ayırsalar mende otraḋı
 mejdiyeden ḃr K̇ıs tutadı oña o K̇ız da maraz ḋiler şındı spitalğa getken kelib
 otratedı aṅa ciyıştırır edı sıprır edı er ş̇iler de cuwar edı erten bosa bala ozı k̇ip kelė
 edı ḃe bala tatar ṁnawu K̇ızım boladı mejdiyede otraḋı o ḃilesı ṁı tanısı ṁı sen onı
 105 ėy q̇öp canıK̇tan keştım q̇öp canıK̇nı q̇ordıq̇ ẏa bıgım de mejdiyeḋdım men kelib alıp
 kettiler ocapiller türkiye ocapillerı ocapşı ḃz ocapil diymiz yarın da ṁm iyimde
 bola ṡṗet er salı ṁm üyimde bola ṡṗet apaK̇aylar kele Kaydan mınapıK̇lar
 kelmiydi keseler ne boladı az ḃr ş̇ı ḃr ş̇ı üyreṅer ḃr K̇orK̇Kan ḋay allaK̇tan ḋay ḃr
 ş̇ıqıy o geçen annatK̇anı eş aK̇ılımdan ş̇ıK̇maydı o q̇alendarnıñ artına da yaza da o
 110 zaman oK̇ıyman q̇öḃsı biñ bereket bersın oK̇ıgaman diyeṅem em şalıştım em oK̇ıdım
 on eK̇ı yaşınnan sen ótmeğ aşıp ótmek sal ya Kartnenem q̇osṫeredı mağa ṡora
 tawalarğa salırman ṡora da bar ḃirewnı şahır... palende ketemen anawū ṁlleden
 Karayman ḃirew yoK̇ er kı̇mse işte q̇oterip peşkatma ẏa onday ş̇iler q̇ordıq̇ balam
 sawlık bosın boldı q̇op sawlıkarnı anam da aru yaşar babam q̇op yaşamadı altmış
 115 eki yaşından öldı beq̇ cuwırK̇lar edı yoK̇sıllarğa yardım etiyim oK̇sızler parasız
 otırmasın onnarnı ḃr yerge tığayıK̇ ėy aK̇aylar toplaydı aK̇aylarnı kel̇iñiz ḃiyaK̇Ka
 ḋıdı bu oK̇sızler nemen yaşayıK̇ ḃr cañĠız ana ḃr yağa ş̇ıK̇maydı zawalı ḃr ş̇iden
 Kaḃerı yoK̇ otı patlağan ḃr anası bar edı aṅa onday ḃr ābisın sıyır K̇oy baK̇ṁa

tıǵadıǵ Kardaşın da Kozi baK mā tıǵadıǵ ana öytıp anawūlar razı bolıb netēdiler anā
120 onday etersin menim Kaynatamnıñ tábındaş men tabındaş ta Karayman ũyaKtan
Kaydān noǵaylarda bardır o tábındaş bılgen şındı de Kalǵanı ne ěken tabındaşlardan
men tabındaş Karayman noǵaylardan bu tabındaşlar bır bırine Kız berıp Kız almajlar
ep noǵaylardan bēkı de Kırımınarda da bardır yā menim babam tabındaşı
unūtKāman anamdaKı baraklı barak Kabar Kabar ũstirmē cuwūrmay tā insanı
125 barak anawū balaban itler mınaday qozı mozi Kuwurcıkı yā KaynatamdaKı subızlı
sıbiz yaramaz soyı itten basetemiz şındı barak o şaşlı Kuwurcık şaşlı balamban
barak onın kışkenesı de bar söra eķincı aythānis sıbiz degen o yaramas soyı uvey
ya... anam dıǵıncılı tuwı anam aslı taşawlı qoyınen saǵınaman Kızlıǵım da onda
yasadım men sade ābiyim de oca bolıb otırdı onda Kara mirattan ańyaKa airporttan
130 ańyaKa qıntuwar bette taşawulnıñ artı Kır adlı şayır Kırımǵa kiyew bolǵasıñ cayır
cayır dep durqı şalǵannar ābiyime dayım ceñgeme umrelı alardı patise alardı bır de
Katipe şal

Konuşan: Suyum Memet, 75 yaşında + Güner Akmolla

Derleme yeri: Köstence (Merkez)

S.M.: suyum memet biñ doKuz yuz otız dörtte yırım üş şubatta çelebicianın olgen
 kunı yetmiş beş totırdım yetmiş altığa kırdım azaplar koyınde dobrocada tatar koyı
 babam tarafi cankoy tarafinnan keldı senesın bek bılmem er alde biñ seKız yuz
 altmışlarda ana tarafım kerçten babam seminar yaptı ama ocalıKını süymedi
 5 seminarın pıtırgen sora biñ doKuz yuz yığırım beşte babam biñ doKuz yuz altıñ
 balası babam atı neıp haci fazıl anam da sultan sultan haci fazıl seminar pıtırgen sorā
 bukreşte eKi sene bir kōperatist bir mektebı yasağan onnan kelgen sorā bir bankada
 mufetişlik yapKan babası olgen sorā bulut haci fazıl babası mejbür bolğan tarlaların
 işlemege seksen ektarı bar eken Kartbabam abısı avoKat bolmağ İstēn mustecep haci
 10 fazıl turkiyē varğan sora ũlkũsal sōra Kardaşı da babam Kardaşı da bir ayahtan yaralı
 şıKkan kışkene ekende şıKkan topallay edı demek tarla işlerimen bolamaycağ ediler
 onıştan babam tarlalarına çalırtırhan vaziyetımız aru edı tatar koyı balaban
 Kalabalığ edıK o zamannarda nasıl bılmiyem Kaş nufısı bar edı Kaş nufısı yoğ edı
 azapların eKi märebe arasında romanyanın işerisinnen de ketırgenner romen KalKı
 15 elar ayrı bir mällede otra ediler ama Kalğanı bılmem Kaş mälle asıl yedi seKız mälle
 bar edı tatar mälleleri kopısın vaziyetı aru edı onday romencesı kāwur ama ne de
 bosa vaziyetleri aru edı kırK ellı altmış yetmiş geKtarları bolğan babam babamını beK
 beK süye edı KaK beK süyediler aru tabıyatı beğ aru Kuler yuzlı birewnın işın yardım
 stese er seferı yardım etedi nenem de onday beğ aru süyüşüp üylengenner beğ aru
 20 annaşa ediler biñ doKuz yuz Kırğ uşın soñında noyembrida Kırımdan keldiler bir üş
 yus Kırımtatarı keldiler ruslardan Kaşıp almanlar şiden şıKkanda marebenı Kaybetıp
 stalingrattan sora bıyaKa kelgende olar da ruslar keleyatır dep Korhıp Kaşhanlar
 bazıları aylemen keleler em apaKayları em balları neleri bazıları bir ozi bir özleri
 aylelerin taşlap şunday etıp keldiler men o zaman doKız yaşında edım babamman şo
 25 arKadaşları seminar arKadaşları oların topladı zaten şı ediler onday bir birimen
 korşe ediler nete ediler yardım etiyik dep bir komite tatarcası bılmimen bir teşkilat
 Kurğannar yardım etmek işün odesadan barıb aldı olarnı babam eKi arKadaşıman tā

uş kışı bolıp oların ketirdi türk mektebı dēn bir mektep bar edı biyerde bızge yaKın
onda epsileri keldiler ama tret tret bir haş tret keldiler bə eşyalar kelgende sıptı
30 ozenbaşlı toKtor amet ozenbaşlı onın şisinde keldiler bo uş yuz kışı olarını şilerge
ülerge yerleştirdiler bu komitet tatar tatar ülerine sora bir Kaş vahıttən sora bazıları
dediler bıs ayrı otrayık Kalabalık bola rātsiz etmiyık ne de bir Kaş aylene bilemen
onday şimen kiraman otırğanların koylerge cıberdiler bızge azaplarğa da artist şiler
ansambılsı kelgen edı o zaman da tanıdım şını bə sıthalil bilesın sora şiy resam
35 resamıñ yapa edı ɵ artist edı ɵnday sıthalil ama ana onı atın bilmimen onı atın şı
ëtermız anda bir kitabım bar mem onda Kararmıs onı apaKayı mefyem aptiy o bar
edı bə şiyın aylesı bar edı doKtor smail amet İsmail onı apaKayı şiy edı men amcam
apaKayıman şı ediler kuzen ediler doğmış ballarlı ediler Kızları bar edı oların bızge
ketirdi babam sora doKtor amet ozenbaşlı Kocan... yaptı apaKayıman ballarıman
40 dilavermen şiy mefyem olar başha yerde Kaldılar sora azaplarğa kelgen bu
ansamblüda hatırında rema diy edik bis remziye aptiy bilesındır ana bə remziye
baKKal o aylesimen azaplarda otırdılar sora sabriye aptiy recebova sabriye recebova
meşur yırıcı tā başhaları da bar edı şını aK lıma kelmıy ruslar kelgen sora ruslar yırım
üş aġustos Kırk dortte keldiler...olar sora Kırımınarı şı etmeye başladılar awlamaġa
45 tutıp rusyā cıbermek uşun Garıpler Korhıp saK landılar nettiler ama saKKan kişiler
de boldı em özlerından em mındaKı kişilerden olġan bir Kaş kışı saKKanar ve
kopısı ɵrusyaya cıberdiler saKlanıp Kalġan soyları bazıları romańya İşerisine kettiler
bazıları bıyahta Kaldılar bu... koyden bir Kaş ay bir koyde bir Kaş ay bir koyde
babam şı ete edı şɵ olġeşik arKadaşlarına haber etedı sen alsa dep... sora babam sırası
50 ta keldı neşin saKladın neşin yardım ettiñ ne dep onı tuttılar Kurban bayram edı om
beş oKtombriye bir afta soñra olısın berdiler doKtor aytKan ozın asKan dep ozın
asKan kışı tılı şıġa tā zaten mapiske kırgende bo şıynı bel kuşaġın bə Konduraların
şılerin şıharalar nemen asacaK genë aru olısın berdiler o zaman kordık başında cara
er alde bə elektrik skembege salınġan başında şunday vücüdünde de Kaş yerinde
55 onday canġan canġan bir türlü şunday şı bar edı ondan sora er alde babam bir şı
aytKanı yok Kırımların Kayda saKlanalar ne dep soraġanlar ɵlar da bile bə
sekuritate diy edik bıs sigurantsa bileler babamın epsın bilġenin eş aytmañġa

ķotekmen bē elektrik skembesimen ottirdiler men on dōrt yaşında edim babam Kırğ
eki yaşında edı bır Kardaşım bar bora degen buķreřte otra o şındı menden eķı buşık
60 yaş kışkene bız oķsız Kaldık babadan anamız Katımızda edı ama üş buşık sene
sonra onı da kelib aldılar bır sene mında seķuritatede pıtın keşe ķundiz ķotek sorģu
ķoķ şınallar o zaman bılmiyim güner biledir Kaş kışı alındı otız doķız kışı bır kışı
aru etip řaķķan olarnı o kışı olarnı şınde edı bē ķomitenin şınde edı er kezın bile
edı Kayda yurgenın onı zayıf tutķannar yaramay şi tuwul ama seķuritate bilesın ne
65 ya ķagebe sızın ķagebe yok ne yaramay şi yasaycaķ o zaman yasağ edı unütķaman
ondan ewel otızda aķasıman abisimen mustecep ulķusalman aci fızılman sora bařķa
bır arķadařlarımın da o bır kışının eķı kışının şisimen bomaycağ edı arķadařların
toplap o zaman amcam avoķat řide ědı pazarřık romańyada edı emelnı řığarmağā
başladılar babam da em para yardımını em onda yazdı menzümeler neler yazdı güner
70 bile epsın sora nenemni bır sene mında tutķan sora şi ettiler babaların ķordiler
babaların ķorgende neneme seķis sene seķis sene berdiler babam aptesine ablasına
beř sene ońıkın sora eķı senesın tüşürdiler üř sene yattı o bařķalarına da on sene on
beş sene yığırım sene hayat boyı üş kışıge hayat boyı bır davağā berdık bır şi řıkķan
edı şenday aķları bar dep men lisenin sonģı senesinde edim pıtrdım şıge kırdım bır
75 vazife şıte bır yerge kırdım ülendım bereket bē nuredin bır sene ewelsı tańıřķan edık
bız oman bır arķadařım tańıřırģan edı sonra ne bılım bır yaķlaşuw boldı netti
ülendiķ sora eķı ulımız bar balaban soyı emiratte abudabide ē müyendis onda şındı
Kızı da ketti Kızı da şiy yasadı turistik eķonomik bır fakülte yaptı kışkene ulım da
tükāńığımız bar onı Karay babam yok nenem yok o senesı tā son sene edı
80 G..A.: emir bar edı ikimetın politik cezalıların balları er bır mektepten bırıncı sınıftan
bile atılınar hatta onların ķoyinde eń yaman tatar ķomunistleri bar edı benim
tuğanıma ķore ana oķulğa ketecek sabahattin bolat o ķoyın zenginnerın balası ana
oķülına alınmağān ķünkü babası zengın eken ne ğadar yamannık bır bırımızge
yaptık ele onun ihbarman o lisede eken romannar tutıp atmadılar onı řay ětip pıtrdı
85 tek o Kaldı ana öbirsilerımıs gece oķıdık ķundūs ĉalıřtıķ bıs lisewın ķundūs soyına
kıırmege aķķımız bile bolmadı onıń Kardaşı bora men bo yařtaķılar bek şektık

S.M.: boranı şığardılar sora şıyge başKa yaKa ketıp çalışayım dedı braşovha sora bıs ep kele ediler kım otra mında bıs otırğan yerde şö ondan şıharmak stiy ediler ep Karay ediler şö soKaKa ta kore edik bənday

90 G.A.: arKamızda peşımızde er vaKa it bır polis boldı bız ne etemiz kımmen Konışamız doKsanğışıK bız yaKın doKsandan soñra da bır bırımızñıñ Konışıp bolğanların annatmağa saKına edik o ğadar KorKı sındı cureğımızge

S.M.: sora ellı üşte tüşındik başha yaha ketiyik Kutlayıĝ olarıñ şilerinden baqu dēn bır Kasabağa kettik sora Kardaşımı da ketirdik onda o da keldı Katımızda nenem
95 şıKKaşıK onda otırdıK balaban ulım atta onda tudı nenem şıKKan sora biyaha keldik ne senesı keldıĝ o zaman biz ellı altıda ama oĝaşıK ta sekız yaşında edim mında otra edik koyde otırmay edik şilerde tatillerde kete edik koyge onda üyımız bar edı nenem şö şıKKan sora altmış haşlarda bılmimen üyimizin de koyde üyimizin azaplarda pek ğuzel üyımız bar edı yoĝ ettiler tolalarıñ krametleriñ er bır şı devlet tuwul
100 komunistler koyın komunistleri

G.A.: koydeki komunist tatar edı bo kışın taşı topraĝı Kalmasın atı ayılmasın Kırım ayılmasın onnar evın miratıp Kalawın miratıp er şeni mustafa degen koyge mektep yasaldı onda taşıdılar şındı curtta bır şı yok boş toprak oĝa Kadar kettı bızım duşmanlıĝımız men de aKıl beremen şımdı necip aci fazılın ballarına o curtnı Kurĝan
105 aci fazılın torünlarına dimen o yerge bır telden anawu mıhlı telden tartıştırıp Kalaw yapıñız da yazıñız bə yerde bır curt bar edı bə curt neday edı ve kım cıKtı bo cürtnı dep çunki bo bızım tarihımız işte neşin necıbın Kabatı ne Kırım degen vatan degen ve üyinde şiberekler aşatKan Kırımdan kelgen tatarlarĝa bır bə Kabat bunnarın koyge şındı o koyıñ mektebı bız onda ketecekmiş bılmiyemen curekleri hatıp dayana
110 o koyde barmadılar KırK sene eş barmadılar KuwüldıK zaten dobrucadan KuwüldıK bız KalK arasından KuwüldıK

S.M.: o beĝ balaban milliyetçi ne deb aytayım endı endı biline tā aru biline ya kitap yazdı dobruca ve türkler yazdı Kırım tatarları dünı buĝını yarını sora ata sözleri kitabı sora bır kitabı tā şıKtı hatıralar sora oĝa ekledı bo hatıraların berlin hatıraları
115 edegemen edege ne o Kırıman ya bilesıñ onı Kırımdan ama o poloñyada tuma

Kırım tatarı gene bek milliyetçi edı o da ekewı barıp berlinde Kaş ay turdılar sekiz ay turdılar Kışta cafer bey seydamet oların cibere

G.A.: türk konsolosı bır de ankaradaKı alman ambasadası imza bereler ekısı Kırımı hitlerden istesinner tatarların memleketı dep

120 S.M.: onday etıp şı etmiyceğ ama ille mindan da stekli asker tatarlarğa ilan etkenner netkenner bek kop onday caş tatarlar marebe etermıs Kırım üşün dep Kırımğa ketermıs eger bizge berılse dep vâdetkenner ama bõmadı o zaman zaten cenilëyatır edı almanya

G.A.: noyabır KırK birde kete o berlinge stalingradın cenilmesinden soñra annaşıla

125 artıK rus kuvetlendı dep sekiz ay soñra Kaytıp kele çünkü hitlerin eş qoralmay qorinmiy hitler olarğa ama onıñ Katında for mendel degen bırı şö cevapnı bere müstecep dı sen o ğadar milletçisın turkiye de arKanda bar pan turçist politikası yapsan sen bizge kerekmiysin çünkü biz ozımız almannar stimıs Kırımı gotların zamanından o topraK bizimkı o zaman geri kele romańyadan son seper geşip

130 sawluKman Kal ala doĝmuşlarından aylesinden men qoralmadım men zaten bir yaşında bala edım o zaman kete turkiyege ve olgeşık Kırım üşin çalısa bõ kişi Kırım üşin bir omır yetmiş senesın Kırım uşin baĝısladı bek balaban tatarımız men ozım biñ doKuz yuz seksen ekide tanıĝanda o seksen yaşların geşken edı doKsan doKızın balası tũwma bõnday qordım alla dedım bõnday balaban tatar yetişken milletimde

135 boĝın işaret biz millet gibi Kayıp bolmamız çünkü asırların arasına bõnday bır tatarşık qozlerı carık bere edı Konuşması insannı şaşıra edı men sade o ğadar soray edım mustecep aħay dedım bır omır Kırım pütün hayatıñ pütün çalışmañ pütün tişünceñ Kırım üşün boldı neşin aħlısıñ soñra maĝa dedı bır Kaza geşirdım men koştencemen buqureşt arasında trenden õ Kazadan olmeden Kurtıldım dedım alla

140 maĝa bo omırnı baĝısladı men de vatanıma baĝıslayım omırımı bo sebepten çalışaman Kırım üşin

S.M.: ama babama bosın abisine müstecep ulküsalĝa bosın memet niyazi bizin eñ balaban minda şiyimiz şairımız o aşılaĝan o profesor edı şide seminarda mejdiye seminarda amcam türkiyede oħıy edı ama marebe bolĝanGa Kaytıp kelgen edı

- 145 romanyā sora Kayda barıp okı isin mındaKı seminar Kapalmān edı onda barıp okıdı
šte bır sene sora Kırımğa Kaşıp kettı soñradan bek keş eşittik bis
G.A.: altmışlarda eşittik biz benı belkı atmıştan sora da tıydıñ
S.M.: bır mektúp kelmiy edı bır şı etmiy edı biz keş tohsandan sora tohsandan sora
G.A.: ama sürgün bolğan tatarlar dep altmışlarda ep müsteceb aKaydan Kaberler
150 keldı ama qop şı bılınmedı illā şındı er şıynı bılemız biz ekewımız eķı biñ dortte
Kırımında aķı afta meşyem ozenbaşlıñıñ iyinde otırdıK qoy qoyden cırıp kışılermen
KonıştıK bē surgunge dair ve soñra mında kelıp kitap ta yazdıK romence
S.M.: Kaş kere ēbet pek süydım pek süydım sıptı barğanda yetmiş eķide şimen
eşimmen kettik bır vaporman bır aftalıK gezintı edı Karadenizde bır ğun yaltada
155 KaldıK o zaman bır tatar yoğ edı tatar yoğ edı bır tatar qormedıK ep bēnday etıp
Karap yoğ beķim qoylerde o zaman bēnday ciyim bosın tiş müsür dī tiş müsür
Kalmadı yapılmay endı bala sıptı bır tişi şıKanda bırıncı müsür diy ediler bırıncı
men balalığında bar edı ciyim yapıla edı onday müsür püsürler de sorā findıK fıstıq
onday şiler neler bonbonman nemen qop şilermen Karıştırılıp aşay ediler caşlar
160 Kızlar pašalanıp onday dırek tuwul önday tawalarğa similerge salıp ketire ediler o
zaman milli şiler pışirmiy önday şübereK qobete cantıK ne onday şiler pışirmiy e
boların sıcaK sıcağ aşaycaKsıñ tā o zaman tatlı şiler pışirile baKlavalar neler türk
baKlavası önday ama son seneleri telefonman arap Kayırlı bosın
G.A.: eñ şalğannarımız on eķı ordek Kalaşım şalaşım bostorğay ay anaylar türk
165 durķileri de bar Kanařyam bizñkiler çıpiyim ay Karılğaş aruşe Kızman dost bolsañ
S.M.: bır yaştan sora unütasıñ bilmisıñ bē şora batırman nemen şıKtı kitaplar maya
un su tus mayanı cıbıtkende teraKay şeker de salasın şı bosa mayan aru taze bosa tez
şı ete o sora şı etesin şıplaysın aru etıp salasın sıcaKKa üstün aru etıp cawıp netıp e
ose teraKay may da Kuydım evet ebet men may da Kuyaman sora o oseyatırğanda
170 oşkeşik etni azırlēyman tatılğan et soğan tatasın aşı tus buber nāne nane bizde er bır
şıge salına tā şübereKke bosın cantıKKa bosın başKa şilerge de bır domatis şiy
etemen erendlimen naday etıp sora anawun tuzı şısı suwı dadı şıKsın dep şındı
domatislerin bek dadı bolmay ama sera domatisleri bolğanGa ne deb aytayım
mınawüday etıp kesesın başta mınawüday etıp uzun etib etesın sora mınaday etıp

- 175 kesesij onlarin mınaday etip mınaday etip ezemen togereg etemen sora cayaman
oKlawman sora olarin işine bol bol etip etin salaman mınaday etip toplayman
kenarların sora bir tawağa may Kuyaman oğa batırıp tızemen sora tawağa bir on on
beş daKKa şe tā Kabarsın dep tutaman şige salmazdan burun fırınGa salmazdan
burun sora Kabara o ondan sora ā şa on beş yığırım daKKa turğan sora fırında içi
- 180 cımirtaman ne ğadar Katıp koźden işte etemen aru etip şırıp üstüne Kuyaman sora
tā da fırınğa salaman ne de bosa şıKKan sora sulı bir temiz eskı onday şı etemen
cımşasın dep sulı testımal salasın Ө Kaytara o şısı Kattı yerlerı yerlerı bolmay
G.A.: bizde anasın babasın üyine barsın pişken aş degen animizma rusçada bardır
oğa inanğan millet anawü otmeknı anasın babasın üyine ciberemiz sora aşaymıs
- 185 demek olay bir inanş bar millette
S.M.: biznı şo bala ikende stimis tā tez tez men aşamağa o KoKı Katıp cantıKtan
neden çekkende onıstan aytatır diy edim men anasına babasına ketiresın dep tatar aşı
dımıs bənday tatar aşı şte tabaK borek kobete ebet sar burma maya salmaysın oğa
sūman tuzman un Kamır ezesij yök cımırta Katıra onıstan salınmay... basasın etin
- 190 azırılış bə cantıKKa azırlegendiy etip soñra toğereg etip cayasij men cantıKKa da
tā qop su salaman ama illem ayırla bek sulana ana onıstan şımdı az keldı Kałba men
de ozim mınaday sulı bosa süyemen tā sık pişirile tatar aşları sık pişiriledı ele qoyde
üyde şımdı şirek yasaymız
G.A.: ...rāmetlıler mektupleşe ediler arap elifbesinde tatarca yazıp hatta bir ğun
- 195 nenem bıyahta edı biz ibrailda otıra edik mektup keldı şalt şalt aşık arapça yazılğan
oKımā bılmiyım onıñ nenesı menim neneme yaza mektup onnar onı bileler onı bile
ediler ya Katıyık ne üyrendik ne de qop şını sanki olımsızlerde Kaldık zavalılarda
bizınqılar Kapaldılar altı qunin içinde olısı berıldı babasın olarınKı en balaban canıK
boldı ana dew diy aKay Kırğ ekı yaşında aKaynı o ğadar şektirgenner āna bizim
- 200 aşamızda edı qagebenin binası bir muallım aytKan qoylerden bırı epimizge qotek
urdılar anket yapKanda aman bə tatar day tormadan qoteklediler turmadan turmadan
şe bırı ala bırı taşlay insan dayanmaz ki o ğadar qotekke pek yaman qotekledı eş bir
vaKıt aytamaymız onı cılamadan men meñ onı aytamayman cılamadan zawallılar
şındı doKsandan sora onın qunun yapıp azaplarğa kettik bir awtoqar ekı awtoqar anda

- 205 Koniſa edik onı qöp qıſı bilmiy çünki yasaK boldı KırK yedı sene menim rametli
nenem cawun cawa yırmı eKı oKtombriyede bız ketemiz azaplarĝa ef dımen cawın
cawa ſamır qoyın ſamır Kılba ketamaycaKmız dimen ana nenem rametli otra
biyerde men ſeitın qunı aſılar dı quneſ ſıĝar ſamır Kurur endè onday bolaydı inansaŝ
o ſeit kettı onın qunı yasılır ep er sene onday bola onın quninde cawun toKtadı quneſ
- 210 ſıKtı mezarlıKKa bardıĝ ana ſay etıp

Konuşan: Abselam Adnan, 74 yaşında

Derleme Yeri: Kstence(Mankaliye)

apselam adnan meņ atım adnan bız apselam ketemiz adnan biņ dokuz yz otiz beş
on dokuz deçembriye buyir yetmiş drt aKbaş Krimdan kelgendır men Kartbabamı
blmiyem kmnıņ onnar bek kpten Kartbabamım Kartpapası mında blmiyem
biyağın babam biņ dokuz yz onbirin balası adem babam atı ama oņ babasın atı
5 Kartbabam apselam onıştan bs Kartbabam atında ketemiş t başKa t soraycaK o
waKt bziņ zemanda pKarelig edı er kez ozı bile edı ana anda mında zenginnerde
şalışıp ya bir uwal eğinge aman bir şilmek eğinge koyde ana toprak bar edı ana
řoņa eğin egetanedı msr egetanedı ana şonı şapalay şoman bz beş doğmiş edik
ekewı adığı altı tane ekewı vefat boldı oldı dortewimız yaşaymız şındığında eğı Kıs
10 Kardaşım bar br de ul Kardaşım bar mında episi mında manKaliyede acilikke elbet
bek gzel gzel bek gzel oņ asıl nesın aytmaycaK man mından manKaliyeden men
bir ozim men awtoşarman maşnaman beğ aru kettik beğ aru keldik beğ aru yasadığ
vazifemıznı her ciyeten beg yaman memnun bolıp keldim o anı beğ aru edı Kızım bz
ana barđan er gn erten mna turar edik abdez alıp pişmila dep nege keter edik
15 vazifemıznı krmege acilikte ana her gn ř başta medinege bardığ onda turdik bir
afta ana ep camilerge barıp namaz Kildik beş waKtnı onday işte nemizge otelge
kele edik kene eğındı aKşam sz mesela yası namazların Kildik krdik ptım
camilerini krdığ oņ işinde epsine barđan camide eğı rekt namaz da Kldı sra nege
mekkege kettik mekkede daa onda turdik dort kn beş kn ondan sra arafatKa
20 kettığ onda turdığ ebet Kl saldım br arKadaşım acicadan eb aKbaşlılı bala atib aci
o tap yoKarđa mında... turkiyege turkiye drt def bardım drt kere bardım
ıstambılđa izmitke bo đadar başKa anşarağa nege ketmedik meņ mnyaktan
eřitmedıņ men onıņ kitabı da var eniştem bar edı vefat boldı o alla ramet memet vani
yurtsever ya oņ arKadaşı aylesı meņ tizem nenemmen doğmişlar omırşalı t men
25 kmıņ tarafinnanman arKadaşım tarafinnan şo patma onday omırşalı memet vanıņ
yanınnan lı bar edı ekim vefat boldı Kızı kp keldı kele kene ozen tanııņ mı
eşitmekçe duydığ blmiysim oņ arKadaşı da neli mejdiyeli erit romanıyeli tp

mından balalıK tan kişkenelikten tanıma Kızım o zawallı alla ramet eylesin yedı seKıs
sene mapis yattı Kırım nesimen onnarman saklağan caşarğan curgen oKuğan söz
30 meseála men aru etıp aytmā bılmiycem er alde Kırım meselesimen önday mapiske
atıla on beş sene tıKkan ediler Kızım āna yedı büşük senede mī seKıs senede ātıldı
mapise onnan keldı ana epşimis bardıĝ eniştemiz kızayınGa koşkeldıge söra netıp
alla rametli babamın annata edeler men mında KalamaycaKman mem ballarım
mında faKultatenı pıtırdı uludaĝ Kızıda men turkiyē ketecekmen dep turkiyē koşıp
35 kettı dört kere bardım men nemetıp coKlap olĝen söra da bardıK duwasına bar KırK
beş KırK dört Kırĝ eKı èKı ulımman bır Kızım bar toy adetleri evelKı adetlerimizi
bilemız ewelı ana dört Kın toy bolır edı şındıKıy iKı ĝin toy bola Kobete toy ħına toy
iken toy Kına toynı Kızlar sıraman otırır caşlar uzaKta şinnar ediler biri birisine
Kaytarar edı Kızlar şinnar Kızlar toKtar caşlar şinnar edı biri birisine ama biz
40 bılmiymız ana ewelı arabaman edı at toy alına şıĝar edıñ toy eketır edıñ atlarıñ
Kulānda batıkları cawluKları cen Kamşıĝa brem cawluK baylānna edı caşlar toKız
alır edı yā kiyew toKızı bolır edı kıyew cıĝıt oñ tarafınna bır caş bala tanıp oñ
toKızını arKasına baylap kelér edı nişan ana başta aħrabalardan ana kete ana ewelá
adet önday edı Konışır ediler ana mem ulım señ Kızıñ topraĝı bar ya aywanı bar
45 zestrası bar epşısı aytar ediler barın yoĝın bereceĝin onnan söra Kını keser ediler ana
Kın kesken söra ana pşimíla deb ayıñ söz meseála fılande toy başlar dört Kın toy bolır
edı peĝ aru er kez Kızım baştan bayramda camıge ya er kez caş bosın Kart bosın
bayramĝa bayram namazı Kılına onnan Kabırstan er kez oziñ nesine bara oziñ
mewtasına anasına babasına doĝmişına söz meseála ana söra bır birisine balabannarĝa
50 baramız Kol alıp bayram Kurban bayram Kayırlap otamız aşaymız bır tatlı bır
bombom bır sup tezekmen decekmen saĝa er alde bır birsimizge kelemız ketemiz
Kızım sunet ciyinnarı Kızım ewelı üde bolır edı kelır edı sunetçi şındıKı bır apta on
ĝin ya bır ay söz meseála er kez Kolāyına Karay barıp sunet ettireler suneĝige söra bır
aptadan mı eKı aptadan mı bır aydan mı duwasın ettire söz meseála şaĝıra Kart Kuran
55 baĝışlana neter kene şo başlar başlaĝan dāy etıp dawulman ya dawulsız toy yasay bır
ĝin eKı ĝin cenaze kene aru Kızım şındılık ana olse toplana buĝun Kındız vafat etse

ekinci güne Kala ana Kısım akraba saygan süygen tanıgan bılgen keleler baş
sawlıkKa cenazege

Konuşan: Kösep Necat, 74 yaşında

Derleme Yeri: Köstence (Mankaliye)

necat kösep kösep necat babam atı pevat sarıgól koyıdır biñ doKız yız otız beş eķı
noembriyede sarıgól koyıdır bin doKız yız otız beş eķı noembriyede sarıgól
yāsayman manKaliyede Kırımdan kelgen edı Kızım onı bılamaymıs ki rametlı
nenem biğ aytatanedı ama bis caş edik biraz unuttık bılamaymıs bizge Kırımnar Kır
5 dortte qop Kırğ üşte qop keldı ama zawalılar Kırğ üşte keldı onnar ərıslar kelmez
burün keldiler olar col yasamā şığaralar olarnı colların yasamağa bırden keke Kaşalar
biyaKa can KutarmaKıştan söra bir bir ulı eñ balaban ulı memen yaşlı birewı
kışkene eķı ulı var edı Kaynanasıman bizde turdılar söra babam olarğa iyretti
bulğariyeden colların babam alış verişlik yasadı o qoylerde bulğariye qop yerlerde
10 oğa col iyretti sen dedı sade tatar türk qoyından onnan sora sora be minnan ketken
sora rametlı yaşaydır ya turkiyede Kaynanasıman nesimen kete balkan işı
bulğariyede Kaynanası rametlı bola babam altmışta turkiyeden bir metıp Kabletti be
o eripten atın unuttüm ya bar edı katların caKtım men KorKıp caKtıK bis iyimizge
sen bılmiysiñ bızıñ sıfat bıras... bızın soyğa bızın soyğa qoptık bar epsi tatar ama
15 tatarlar epsi bir tuwüdır qomunis soyı da bar işte qopısı qomunis men şö babam
Koyların baKtım bir Kaç sene ğadar azğana Kalğan sora pırcılıKka topraKmızın
ışledik topraKmızın ışledik pırcılıK yasadıK dohsan dörtte şiktım pensiyē yemekli
aru pensiyem keşinemen rmetlı cinamesın bubasında men arapşa yirendim bir sene
oKıdım onnan sora mektep Kapaldı bıraKmadı qomunisler söra bir talay şındıqıy
20 Konışa ki ne diy alem stemedı oKımā diy stedı alem onı ama Karab ettiler cinabesı
bile bileseñ Katıp şektı babam alla ramet o altın ıştan minawü şaşların cıKtılar ēy
Kızım Kızım söra netile bu balkan işke barğanda bulğariyede zawalılar Kaynanası da
var ana bir apta ora zawalı fruqtı aşay meyvelerden yok aşama dı rametlı bolğan bir
ozi toplağan Kaynanasın şuhur Kazıp bir ozi bir aptadan söra apaKayı awura
25 apaKayı da bir Kaş kım yaşay apaKayın da qome eķı balanı birewün taşlayıp ayırma
colğa kete kete kete kete allaKtan başına keke eķı bala berdım diy ayırdım diy Kayta
ala balasın babama altmışta babam turkiyeden bir metıp keldı bu rametlı şe emşire

bır zengindeş şofer yetişken ana babam şereminde soraştırıp soraştırıp taba cilap
cilap bır toy etıp ana babama ayta şönday etıp apaKayım̄ı Kaybettim şönday etıp
30 yetiştım ana ne de bosa babama rametlı koyımızıñ ocaKayı aci opaKay edı metüp
yazdırmā misade b̄ermedı men b̄ıras torasın aytayım buğın dünya yarın aKret b̄ıraz
eķı yaKlı olmamıştı babamalarğa Karşı kele ědı sıs babamalarğa ayta edı K̄apalmadı
ya ěki yaKlı edı şube bar ěki yaKlı edı söra rametlı aci op̄ aKay babamalarğa ayta
babama ayta innerım diy sade zeñgın Kızları bar öman ıy boldı diy sebat bar da
35 patron d̄imen de ul̄a di bar ayt oziñ di men Katıp aytayım d̄ı ber altınıñı aketıp ber
diy ana zawalı onday ş̄ide şalıştı yalan aytmayım p̄ewat babam op̄ıyaKam refat
aKam onnan söra ziyne aKay o neĵib aKay neĵib aKay Kattı boray d̄en tuzlada ılı
bardır oca o bır col taptı turkiȳe barıp keldı p̄it̄in altınnarın yuzıḡ etti oların pek
almadılar söra ne de bosa olar söra b̄ıyaKta amet aKayalarğa da b̄ıraz çerçetat ettiler
40 o da toprasar şef̄iKtır om̄ beş seneni b̄ilgen men teķırğolde duwada patlayım dedem
men rep̄iKman kettim muamermen kettim söra muamer bonı alıp cure söra men de
öğ̄a ayttım b̄ilesiñim̄ı dedim b̄e kışı ĥattı koyını dedim way dedı aytma necat bır ş̄ı
dedı men oz̄ime Kormayman ondan ama patlaycağ̄ edim ama nizamed̄ am̄ aytma bır
ş̄ı dedı nizamedinin anasıman men nenem doğmıştır topr̄asar Kızları nenemiñ tatası
45 onda Kocası rametlı bola sarıgołge t̄işe nenem de gezip kele k̄ene ola babayman on
doKız yaşında ıy bolalar babam iķin balası sarıgollı nenem ıñiñ balası biñ doKız on
altıda da on̄ ıñ yaşınna eken bek şekken eķı aKası b̄ulğariyede yesır Kala yesır Kala
üñ sene üñ buşıK sene turalar b̄ulğariyede aş KaldıK balam diy maşak̄ toplamā
ş̄iKtiK diy yoK ana kele sarıgołge babamalarda Koy aywan ĵob̄ eken iy bola
50 babamman ana o waKıt er kes şo tarlası bar maşak̄ maşak̄ maşak̄nı toplay taşħa
salıp ěze Kızılşa zawalı nenem ayta maşa maşak̄ toplaymız diy ana maşak̄nı izemiz
ezemiz Kızılşa yasaymız diy şay ětıp tartıp otmeg etıp aşadıK maşak̄ tirmen taş diy
edıķ meñ arKadaşım da Kırğ ıñın balası dúnyā kelgen babası marebede ole aslı tuma
ośme Karagoy oşkul d̄en b̄ırları bar onı söra Kartbabası ĵotere ala aĵılarğa ana zaman
55 kele Kartbabasın ĵotereleler Kartbabasın ĵotergen söra b̄olarını ěden ş̄ığara yoK aĵılarda
ķor̄e kep Kuraylar Kırılar söra bolar Kayda ketsın Kaytaram anda mında otııp cure
ama perwelge iy bola perwelde de iy bolğan rametlı Kaynatam... rametlı ĵob̄ ayta edı

maĝa ana sora onı aytatanedı balam şokay... er kez şalışhanın aKız bere edim diy
yedı sene qondamnat etkenner aş haldıĝ necat diy calan ayaK ketemen diy on eKı
60 yaşında diy kıımı iylede otmek aşayman diy bır cımırta diy teran marmalat diy kıımın
Kızı bE kıımın Kızı deb aytalar diy men de ayrı aşayman diy ayrı aşan vaKıte kelme
eşek kelmeşek deb ayta di tatarlar iyge kelemen cılayman ne cılayman cılayman
nenem de ana ona şay etıp aythanın kelmeşek deb aytalar maĝa dep cılayman diy ana
şoların şekkenı bek şekken ondan sora sora ıKı bır Kartbabasına bır qoz bergen
65 ekenner o mapıste ekende olecatır ekEn o zaman olar... mapısten Kutılĝan Kutıldı
tarlasın ikümetke berdı sora bır qoz bergenner oña onnan tatarlar şıĝarıp atKan ya
vay anayım vay anda mında yaşatalar zor ama bır ınısı bar bır de bo Kızı bır de şo
Kızııñ ozı bır de bır Kızı bar anda mında otralar Kayerde tapsa o yerde yaşay Kayerde
kıım Kabletecek alla qoştermesın bonday Kızım men sã aytayım babalarımıs bo
70 denızge kelıp Koy cuwar edı er kez cuwalmaz dedı birlıkte ediler col arabaman
rusiyeden kelgen sora KırK beşte Kırĝ altıda bır draĝlin keldı... rametlıĝe bİraz
ayttım men aKay dedım sen tarlaĝ bızın Katımızda aru cerde edı neşın aldın
emursiyn aKayın cerın Kara soldan Kİbla bayırda bekıim de sarıĝolın bİlesın ana
yaKın bosın dEndır tã yaKın bosın dEndır beceramadılar yazıK yazıK... anawü ekewı
75 inciner beĝ aru yetiştiriler bız baratanedıK bızden kelıp coKladılar Kaynanam aKası
alziya bE kameralarman bE... pİr awlada oşken olar Kartbabasın qoterĝen sora şıĝarıp
atKannar Kartbabasın qoterĝen sora Kara men sã bİ şİ tã aytayım bE necib acı
rametlİnİıñ pazıl dEn ulı barım yoKsem babası pazıl edı mİ o pazılın ulı bızın
Katımızda bır doKtoritsaman iy boldı men o yerge qoşecekmen ahran iyin Katına
80 Koşşı KazaK doKtoritsa bİraz alşaq boyı torını mı yã Katıp qorişemiz ya ay alla
Koşşımıs pek te aru uzlaşamız ya aru kışiler babası direktor de şqola edı peçenãgada
sora kedı mında mında şqolalarda profesor gibi şalıştı anası da profesor ıKı ulı bar
Kaİba şİndıKıy üşİncı balası bar yalan aytmayım doĝırdı torının balası ya unüttım ya
way sunet etti ballarını er vaKıt o Kocası kelgen vaKıtte ceĝem gele hadım oĝıta
85 nenem ceĝem hadım oKıy anasına babasına babası öldı nenesı saw profesor saw
men Koşşı bolacaKman babası öldı nenesı saw doKtoritsanın alla ramet ilesİıñ
Katıcek... necat sarıĝol şepİ aKayman şepİK mennen bır yaş balaban şefİK ne de

bosa... ne de bosa aru kişiler edi ekrem aKıyman zavalıman beg annaşa edik bis
tarlamıs o yaKta bolğanda... ebet bızge de şonday yıgırım doKız ektar yer berdı
90 yıgırım doKız ektar yerden sora on eKı ektar yerge de para berecek yedı seşıs sene
geşeyatır yalan ayta sağa aytayim on dört sene dawa ettım iyim mırattı... bıs topraKnı
KazaKtan aldık şoz tıqtılar mağa

Konuşan: Rakiye İslam, 77 yaşında**Derleme Yeri: Köstence (Merkez)**

rakiye islam mem ozim atim rakiye islam islam islam biñ doKuz yuz otiz eKide biñ
 doKuz yuz otiz eKı altmış toKta toKta yanlış aytayatırma yetmiş altını totırdım
 yetmiş yediĝe ketemen yetmiş yedi ana şā aKbaş manKaliye Kasabasın Katında eş
 bılmıymıs eş bılmıymız çünkü bızde bır adet bar nasıl annadım er tatar onday nini
 5 baba balaĝa bır şī aytmay ne kım ekennerın ne Kaydan kelgennerın ne şekkennerın
 ne bahtyarlıKların aytmaylar bız de soramaĝa bılmedıK bılmedıK bır şī aytma bılmedı
 ninem tişünemen sade řalıřmaĝa bırdiler bızge ketirsınner urba aşayt ne o ĝadar
 aman üretmek bır şını üretyıK mına bıs tatarımız bızın dedelerımız Kırimdan keldı
 aytmay bız de soramā bılmedıK eñ balaban dertim mem bır şī soramā bılmedıK
 10 ninimiz oldı sora babamız oldı kımden soraycañ bırew bılmıy bır şī Kaysı nasıl
 annadım söra meñ Kartbabamın babaları kelgenner Kırimdan demek dedelerimiz
 babām babası tuwū da babām Kartbabası ne de bosa on seKızıncı asırda aman Kıp
 tatarlar mında dobrucada bilesizim ne vaKıt kelgenner biñ seKız yüz Kırimnı ruslar
 yeKaterinā Kaşan ellı doKıs a şā ana o vaKıt Kıpısı türkiye Kaşalar türkiyeden mında
 15 da keleler bır talayı mında kele türk ükmetı bır talayın dobroca o vaht türklerin emri
 astında edı mında ketreler ozin memleketlerinnen aman ondan evel kelgen tatarlar da
 beK Kıp dı tıp Kumannar zamanında Kıpçaklar zamanında kelgenner Kıp tatar keldı
 sora biñ seKız yüz yetmiş yediden sora eksilmeye başlaylar mınawu ruslar romınnar
 turklerini cenneler e vaht Kıp tatarlar kene de gerı türkiye Kışeler bır talayı Kala eş
 20 bılmıymen şektiler mı şekmediler mı řeĝiřtiler mı romınnarman řeĝiřmediler mı... on
 yedi yaşına yıĝırım yaşınaşı yıĝırım yaşınaşı yaşadım sora aKbaşta mektep yasadım
 yedi seKıs sene ondan sön Kostencege keldim liçew yasadım tatarca ondan sön
 evelden men kişkene ekende romen mektebine kete edıK ondan kelgen sön iyli olĝan
 sön tatar mektebine kete edıĝ aman türk kitapları oKıy edıK yedıncı bere ediler
 25 kitapnı adamnar şişşilikmen oĝraşa ediler şişşilik demek çifçi topraKta şalışa ediler
 ege ediler Kızılşa müsür bostan ayvan ostire ediler Koy tā Kıp sıyır at oĝız az edı
 bızın Koyde eşşek ne beK yoĝ edı degenim yaşayışımız aru edı o z aramızdı çünkü

aKbaş degen koy üş Kart yerı bar mınyerde bız otra edik mınyerde romenner otra
ediler mınyerde başKa tatarlar otra ediler başKa tatarlar ep bız diy tatar aman işte
30 koyın kenarında ölaytıp mınyerde en başta annaşıla mınyerge en başke yerleşkenner
mınyerde toprak pıtken sön mınyaKa kelmē başlaylar bıyağı tüzlik bıyaKı biraz
bayır şayır ortası Kalğan ortasına söra romenner kelmē başladılar romenner kelmege
başladılar aramız aru edı neşin aru edı men şındı onday tüşünemen bız paşnik
kışilermız caba aytalar tatarlar bunday eken şunday eken annaysın mı paşnik ne
35 degenın bilesiñ mı paşnik demek bırewge zarariñ tımiy bır şı̄ aytma bılmiysiñ
zararsız ā şa zararsız demek taKılğanı yoKmız bırewge stegenimız ğadar yardımda
bulunğanmız onı şın timegenner bizge bunı aytalarsıñ mı aytamasıñ mı yabancimis
men em kışkene edim epsı abilerım aKalarım abilerım ablalarım ana bırıśı sıdıKıye
ana bırıśı öldı tameriñ nenesı ruKıye abilerım sade bır tanesı yaşay bukreşte kerem
40 şaip günerın babası öldı ekrem degen bır abiyım bar edı aKbaşta o da öldı moterem
degen abiyım bar edı o kıopten öldı degenim men kışkene edim tā kıop ıyde cure edim
ne etedim yardım etedim şte ablalarım Koy Kaytaramān şipşelernı Karaymān ne
diyim sağa tawğa ketemēn Kızılşık cimağa Koradan soğan ketremēn ıy aldım
sıpramān damlarını temizlīmēn kışkene bosam da eş kırlı yerlerge bek Kızatanedim
45 Kuwetim bolmasa da yawaş yawaş ete edim temizliy edim damın temizliy edim
mekteplerden kelgende ep onday ete edim damlarını temizliy edim ıyıñ aldım temizliy
edim yā şaşıp Kala edim ablalarım ceñgenelerim neşin etmiy aman olar itmiy çünkü
şölge keteler bazıda yemek pişireler bala Karaylar tıgeler toKıylar işte kılim toKıylar
urbalıK yasaylar orme oreler vaKıtları yoK etse de siyreg etediler ama men diy er
50 ğun er ğun etmiy ediler men aKılımda anawū tawuKların Kozlağan yerlerin şunı bile
deñiştire edim ilk başta miñ kelgende cımırtalar temiz temiz bola şığa ediler belkı
başKa turlı kıumes kıumes nenelerimız de kıumes diy ediler tawuKlar şökımağa
çoKımağa şökımağa başlay onday onday sora mektepke kettim kıolektivizare keldı
men liçewın pıtırmıy edim tā kıolektivizare keldı kıolektivizarede er şını aketip berdıñ
55 ne etecen Kıoy yoK sıyir yoK at yoK araba yoK er şını aldılar ne ettiim vaķantsalarda
üyde otra edim ne ete edim ceñgeme yardım ete edim üyin temizliy edim sıKağa
edim soğa edim beş tane balası bar edı epısı birlı artlı artından saman şı̄ bır bel
pencere sürtesıñ üyler kıöp kıoyde mınyerge bır oda yasaysıñ anıyerge başKa yasaysıñ

anda tā da ne de bosa ƙob edı aman èñ en eyecannı bır hatıram bar biñ doƙız yüz
60 Ƙırğ èğide Ƙırım tatarları kelgende doƙız yaşında edim men doƙız yaşında edim
men sene sonında tudım doƙız yaşında edim cure edim erkekler arasına ƙırıp
saƙınmay edim birewden artına ƙırıp otırıp bır kenarda sesliy edim beğ annamasam
da sesliy edim òf bır muzıƙant keldı ediye ablāñ efendisi balabān şalgııcı kemane şala
edı awuzdan da bek ğuzel şala edı òf òf unuttım sidalı aƙay bır durƙı şala edı doƙız
65 yaşında Ƙız ne bilecek bır eƙıştane söz aƙlımda Ƙaldı Ƙırım Ƙırım degeniñ bır yeşil
ada onı şala başƙaların şala bır de bır durƙı şala edı Ƙayda barsañ tatar Ƙalkı şaşraw
şaşraw bolğannar annadıñ mı cayılğannar şaşrap ketkenner meseła alasıñ tawuƙ larğa
ya bır cem atasıñ şaşray kete er yaƙa şaşraw şaşraw bolğannar birew cılamay edı
menden başƙa cılay edim kelgemen o aƙay abiyim mutemerıñ babasına kelgemen
70 ƙire edim men de eşitiyim dep sora şıǵıp kete edim cılay edim demek ki doƙız
yaşında bosam da ƙım ekenim men bile edim tatar ekenim men bile edim canım
awuriy edı cılay edim Ƙomşılarımız da eşitse mağa ƙule ediler onıñın men tatarlar
onıñın men pek ƙop Ƙabāt taşlayman biziñ Ƙalkımızğa memleketlerin coytmağa
özleri de yardım etken birleşkenı yoƙlar birleşkenı yoƙlar bır curtsüyer şıƙsa onı
75 maytatlağa alğannar onı seslep oman Ƙoñışıp otrğanı yoƙlar oğa ƙulmē başlaylar
doƙız yaşında balamā ne cılaysıñ oğa dep Ƙoñışılarım mağa laf ete ediler añnadıñ
balabān balaban opaƙay elli altmış yaşlarında ne yazıƙ ki ne yazıƙ birew bır şı
aytmağın ƙışı neşin cılaysın dep aytmağın ƙişiler sade babamman günerıñ babası bır
de özim abilerim aytmay ediler onday şı episi milletçi ediler aman başƙaları
80 bılmiyemen sañkim tatar tuwū ediler sañkim tatarların duşmanı ediler sislep otra
ediler seslep sidalı aƙay sidalı aƙaynı durƙı şalvan aman teran bır şı sorasın bır şı
bılsın eş sora bır Ƙabatımıs tā bar aƙaylarımıs apaƙayların etrafƙa şekkenner
taşlağannar sade özleri Ƙoñışƙan ah apaƙayıñ işi bala oştirmek degenner bilesiñ mı
yemek yarasın Ƙocasın Ƙarasın bala oştırsın bız özimiz miyaƙta Ƙoñşayıƙ politıƙa
85 ne apaƙaylarımız aru soyları ta bar edı aman ƙormediler Ƙoşılmadılar Ƙoşılmadılar
çünƙı Ƙoşmadılar mağa şasıp Ƙala ediler bazı ƙişiler sen yalmaysıñ mı Ƙızsıñ endı
doƙız yaşında nişliysiñ erkekler arasında dep onday şı bolır mı mına men boğa bek
Ƙızam pek tüşinemen bır milletmıs menim aħrannarım menden esliler tā bek bileler

menden söra kelgenner de bar tatarca aru bılgen aman söra mınawu Kırk yaşındaları
90 otız yaşındaları beğ az bile illem sen bir eği tatar apaKayıman qorişmeñ kerek guzel
Konışkan tatar apaKayları bar meñ meñ bir tanışım bar aman buqureşte ya o da esli
bir apaKay şındı men onday aru etip Konışmayman... kōp tatarlar keldi ablam iyünde
anıyerde bir Kart bar da otra da ablam iyünde otırdı şı anife ablañ doğmışı eği ulı bar
95 edı refatman talat onday aru qışiler ediler onday aru qışiler Kırk dörtte ruslar
marebenı coytkanda Kaştılar bir keşe keldiler sawluKman Kalğa Kaştılar zawalılar
eş bılmıymıs sora Kayda yetiştiler sawlar mı eşittik anawu birden birsın eği ulı bar
edı anife ablañ da eği ulı bar edı memen aħran ediler bir ne diy men zeynalman
dilaver ballarım atı Kırım balları guzzel guzel terbiyeli terbiyeli ballar olar aKbašta
tumadılar Kırımdan Kaşıp keldiler bo zeynalman dilaver nenesimen babası olgen
100 colda mında keldiler otırdılar meñ ablam üyünde gūneralarda da otırdılar başha
yerlerde de otırğannardır belkı ne de bosa Kaşıp kettiler Kırk dörtte eşittim kē epsi
olgen eken dep sade bırsı Kalğan dilaver Kırğ eķide mında keldiler romańyağa
dobrocağa Kırk dörtte Kaştılar cermannarman barabar ruslardan KorKıp ruslar
kelgende aldılar tā olarnı Kırğ eķide keldiler Kırğ eķide keldiler savaşında eķı sene
105 otırdı otırmaz ruslar cenmege başladı eş kelmedı Kırğ eķı o biziñ dedelerımız
mındaKı dedelerımız on seķizinci asırda kelgenner bir talayı ketmediler ketseler
ruşyağa Kırımğa ketmediler ruslardan bek KorKa ediler yā onday mında bir Kırımlı
tatarı bar mına bu blikıñ artında otra Kart men onı bir gere qordım omrınde meñ
bloķım aldından geşkende Karadım bir tatar apaKayı kelēyatır ekserı bıs
110 selamlaşmaymıs e bē apaKayıman selamlaştıK selamlaştıK KonıştıK bir on sene
bolğandır men asıl Kırımlıman atım salıya dedı mınyerde otraman dedı şındı otra
mına peryanıñ onıñ Kızıman feryan pek dostlar men mınawu aşada otraman anawū
parķ bette otraman zeynal ulımman otraman kışkene ulımman otraman... yığırım
seķiz yaşında ewlendım ama bala keş yasadım iy yasayıK dedıK iy etiyik dedıK pılan
115 etiyik dedıK töwen etiyik dedıK bıras keş yasadım ama men zeynalnı bilesıñ mı Kaş
yaşında Kırğ üş Kırğ üş yaşında eş qostermiy ya yaKışıkli bir bala edı guzzel bir
bala edı büyük ulım çelebicihan çelebi celan çelebi celan büyük ulım atı inciner
cernevodada muyendis kışkene ulım matematiķa yasadı matematiķa ama pıtramadı

ōf eş Kalmay edim bir toydan barıp kore edim en bek tesirleñgen menı bir toyda
120 bilesizim ne edı kışkenemen şığıp Karay edim atKa mine bir bala büttün cemātnı
toyğa şaKıra edı aKay apaKay bala şağa atman koy ortasından geşip baKıra edı
toyğa toyğa şaKıraman memet aKay Kızın ya da ulın ülendireyetır bütün büttün
kişiler büyüysın Kartlar caşlar aKaylar apaKaylar bə edı adet er kez bara edı epımız
bara edik nasıl keçe edı biz masağa otırmay edik beğ kop bütün koyını Katıp
125 toydıracaKsın ama Kart soyları üylı soyları epsi apaKaylar ayrı aKaylar olar barā
ediler olar aşay işe Kayta ediler şilerin ediyelerin de akete ediler bizler caşlarman
Kızlarman işte geze ediler otra ediler şınnar şalına edı dawullar da oynay aysē bar ne
diyim men sağa mına selām aliykım biz de keldik atımın başın acımay cibere berıp
alıklar selām Koşkeldin sen ekēsin bahçelerde aşılğan ğul ekēsin ay bir kop bile edim
130 ama unüttüm ya ay Katında bir men şındı Kaysı aKılma kele onı aytam ay Katında
bir yıldız ay balası bay balası bolğan ay Katında bir yıldız ayğa batık bay balası
bolğanda kımden atık ay Katında bir yıldız ay balası altın sudan su işer bay balası dı
bir Kız ay Katında bir yıldız ay balası altın tastan su işer bay balası sora oğa bir caş
söz vere onı begengende o kritikāt ete ay Katında bir yıldız ayğa batık bay balası
135 bolğanda kımden artık annadın mı ā şa diy ana bə ekewı menı tesüyirleñdöre edı
kişkenēdım aKıK atten on ekı on bir on yaşından o bı şı bilmisin ama men kene curıp
netip üyrene edim naytayim nişannar mı aha yā yā yā olarnı bek bilmiyen aman şı
ocaKay kele edı Kızğa ekı üş tane Kartman koyın kışı ekuş tane arKadaşlarımın
koyın Kartlarımın Kızını step ulğa ana oca söra ne deb stenile edı bilmiyen Kırırında
140 Katıp meseła amannık ne sorağan sön aytasın neşin kelgenin e mına şte bizim ulımız
pılan sizin Kızınızı begene eger steseniz beriniz allan emirimen piğamberin allan
emrimen piğamberin Kabulıman sizin Kızınızı bizim ulımız fırlange step keldik ne
disız berersız mı berseler berermiz di şay tıp başlamaydı onı eş eşitmedim onı
Kırırında bar edı bu adet onday onday onday bizde de bar edı bu adet aman bonı tā
145 sıptı caşın babası tüğannarı yaKın tuğannarı Kızını kelip korseler o vaKıt Kıs korıp
Kawesın tuta eken olarğa ayttırıp kelgende Kıs korımmiy edı perde Katında perdeñ
artında otra eken Kıs ne aru adet bo belkı bizde de bolğandır bo bir vaħıtta bir vaħıtta
belkı meñ nenelerim balaban ablam tutħandır bo adetlerin ama men tutamadım men

tutamadım nişan bızde veriyeta berilmiy edı bir yüzük ketirile edı bir yuzık tek bir
 150 yuzık Kızğa abır şıbir kiyimniķ ketirile edı testimal papış orme ne bilim onı para
 evelı bir vahıtta altın da bere ekēnner onı paranı altını Kızğa ketireler vay vay satı
 alayatırımız dep tuwul bir yardım gibı demek bē bir yardım gibı Kız belķı para yoķtır
 kop o ğadar eşya yasaması kerek bir yardım edı bē Kızğa yardım gibı berile edı bo
 paranı nenı altını Kırımında da ondaydır em de yardım gibı berile edı bo meņ nişanım
 155 bız modern ediķ men studente faķultate yasadım buķureřte meņ de nişannım ep
 student edı ep buķureřte aynı yasta ediķ bir ğun aramız āna ōf men nişannımdan
 ayırıldım ya sōra ozımız nişannandıķ bē faķultate student nemen edı ozımız
 nişannandıķ toy yasaycaķ boldıķ vaķantsa marede ūlengen balanı da tanıy edım
 kōpten oman ķoriřtik bir şide tāřladım nişannımı oğa bardım nişannım beg bir aru
 160 bala edı yaķıřıklı ne diyim men sağa romanca aytmā bilecem tatarca ķordıņ kaydiy
 zor kele yaķıřıklı insanĜa yaķın pek bir aru bala soņunnan bildim beg aru ekenin
 ķomparatiye yasağanda ķomparatiye bilesıņ mınawū iylengen balam o da aru edı
 ğuzel edı o da bırsı nişannım esmerı ğuzel edı mınawu bēyaz ğuzel edı bēyaz edı
 ğuzel edı mınawu ūylengen balam ne diyim men sağa cesaretlı edı anāwu başKa turlı
 165 edı sora bir de meņ nişannım ekewümüz bir yaşta ediķ aman faķultatege askerlikni
 yasağan sōn kırdı demek kē o tā ūř sene ta faķultate yasaması kereg edı meņ abiyim
 Kariřtı beklep cureceksıņ mı onı ūř sene tā dedi ūř senenıņ ıřinde ne bolır ne bolmaz
 mınawu bala ondan tā aru dedi mınawu Kocamı ışte iylengen balamı turlendım
 şektım mınawuğa aru edı ama bıras saruşlığı bar edı Kocam efendım beg darıldı beg
 170 yaman darıldı darıldı o ğadar darıldı nasıl annadım en balaban meņ en balaban
 duşmanım boldı ama o da bo da aru tuwul men oğa duşmannığ etmedım meņ
 efendım oıldı ama anawū yařay ķostencede tuwū mejdiyede ewlendi apaķayı oıldı
 başKa apaķay aldı iş Konışmaymıs eş selām bile bermiy ķorse alen dā darğım ķim
 bılsın ne bilim onı bızde bış adet bar da balabannarı seslemiyceksıņ er vaķıt
 175 balabannarı sesleseņ onday bola eken abiyim Kariřılağan bosa men anawūman
 anawu bışincısımen Kalacağ edım Kismetimde bo yazıldı Kismetimde bo yazıldı
 ama şegeceğim bar... genķler şıntı camıge bek baralar bek baralar genķler Kartlar
 bara haşanda genķler aman bek bara apaķaylar da bek barmā başladı ķünķı camiler
 yasaldı apaķaylarğa da bar yoķarıda salon duwalar nē diyim toplasıņ ķoriřesıņ

180 teran annatasıñ bĭraz duwa başlıy bek op oKıla yasin tebarek amme bŭtŭn sureler
oKıla ondan sŏn bağışlana olılerge aşlar da pışışıle şorba fasolemen et sarma botKa
Koşap malebe sŭtlıř yada sŭtlıř sŭt aşı sŭtlıř sora cemiş salma meseġa Kaysa şige
ore vaşıtKa ore yŭzŭm portaKal banane er şiden neñ bosa salasıñ Kave bĭr talayı
baKlava bile yasay mĭnaday uş oře etile eş yasamadım men eñ ışkene bolđanıma
185 ablalarım yasap yasap ĉibere ediler bayramlarda ā şa ā şa ōnday eñ başta cayasıñ beş
altı ince ince cayıla işine cevez salasıñ mı ne etesiñ bĭlmem Katıb etile ne de bosa
duwaday duwaday ış oşelı etıp piřiresiñ may Kuyasıñ sŭyŭrap Kŭyasıñ beğ aru řiđa
şeker Kıyığı evelden de onday ayıla evelden de onday ayıla onı orayılar cevezlerin
sebeler oğa paKlawa dĭsız bĭz baKlava bŧ bĭziñ bŧ şeker Kıyık tŭrklerin baKlavası
190 bĭz olardan alđanmız bese bellı bĭzin bĭziñ dedelerimıs kelgenner bondan yŭz eğı yŭz
sene evel unŭtulđan balı tatarlar evelden bek yasamay edı bo paqlavanı bilesin ne
yasay edı tatarlar Katlama Kartlama Kıyđařa ōlKum Kıyđařa ōlKumıñ balaban
togerek soyı ulKum ışkene ışkene loKım tuzlı tuwŭ teran tus Kuyasıñ yasağanda
un may ne tatlı ne tuzlı bĭr ōtmek tiy mayđa piřiresiñ onı neken o şuberek bar sizde
195 ya şuberek cantıK ırde ırdeniz bar mı ep cantıKKa ōřay blaytıp yasağan sŏn
Kamırın ařıtasıñ ışkene ışkene etıp Koparıp teran řı etesiñ Kıymanı ūstine salasıñ
sŏra mĭnaday etıp kenarların aru etıp taptaysıñ tizesiñ tawađa o tawañ ūstine sŏra
olarıñ ūstine cımırtaman KatıK ya da Katıđıñ Kaymađıñ bĭz ođa aKbaş bette ırde
dimis mĭnyaKta cantıK diler cantıKman ırde nasıl annadıım men ep aynı mesele
200 aman dere boyı bĭzmen aKbaşlıman dere boyın oyı dere boyında bĭr oy bĭzler o
yaKta cantıK demiy edik ırde diy edik mĭnyaKa keldım men mĭnyaKtaları cantıK
dĭler aynı mesele bĭzde ĉimřaK bola bĭzde ĉimřaK bola obeteni nenelarımız Katıp
yasay edı Kamırnı yasayılar en başta işte suman tuzman mayman uwalar bĭr oKa un
meseġa unni Kuyalar tekmege ūstine may togeler onı sŏra Karıřtırasıñ aru etıp anu
205 maynı ō mayman unni Karıřtırasıñ aru etıp ondan sŏn suman tuzlı sunı Kuyasıñ bĭr
Kamır yasaysıñ ā şa Kattıca o Kamırnı bolesiñ bĭrisı balaban bĭrisı ışkene parçası
balaban betin cayasıñ bĭr parşa Kalın etıp cayasıñ tawağa salasıñ oñ işine Kıyma etni
pırijmen pişirip şonı salasın togesıñ oñ ūstine cayasıñ sora onu eğıncı Kamırnı da
bĭraz ince řiđa o ūstine salasıñ sora onday etıp burasıñ ā řa burasıñ bĭr cımırtañ

210 sarısın cağasıñ er yerine pırınğa atasıñ ana o ıobete bızde endi yasaymis evelı
yasalmay edı men aKbaşta yasalmay edı Kırırnda bin enteres sızde tã bızde
aKıllarında ne Kalğan dedelerinden onı yasaylar Kırırn tatarlarımın dobroca tatarları
bin dokuz yüz kırk ekıgeşı bır lıgaturaları bolmadı bağlantı eş bırew ketamay edı
rusıya edı tã epısı rusıya sayıla edı bırew ketamay edı bırew kelmiy edı eş kelmiy
215 ediler turkler türkler de başKa turlı etıp yasaylar turklerden alaKada edık bıs bızın
ıoy bıraz dere boyında bolğan ışun izolat edık bız yani izolat meseła men otız
yaşınaşı bır türk ıormedım bızın ıoyde türk yoğ edı eş ıormedım sade eşitmekşe
bilemen türklerin ıormedım ama bek cıladım turkiye şın beř yaşında edım kemał
atatürk olgende kemał pařa olgende beř yařında edım men abiyim günerıñ babası
220 keldı galataman babama ayttı kemał ataturk olgen babay dep camıge kettiler men de
oların artından olar cılay cılay kettı min de colaman barabar cılay cılay kettım o
đadar arKadaşlarım bar edı epısı kele ediler bırsı cılamay edı neşın... ağ unıttım men
kışkene ikende bır dayım bar edı amcam bar edı beg aytatanedı babam meñ amcam
babam doğmışı o beg ayta edı bır oñ ulı bar edı acel aKamız o da beg ayta edı men
225 beş altı yaşında edım sora ıoştıler kımden eşitiyim eşitmedım ama o beg ayta edı
Kırırn şora batırın nenı sade atları Kaldı... üş yaşında uş buşık yaşında torınım
annataman annataman ekı yaşınaşı torınım beg erte Koniştı ekı yaşınaşı sade tatarca
Konişa edı Kaydiy aru etıp Konişa edı parKKa řıKmã başlağan sön gradinitsã da
ketmẽ başlağan sön unıttı tatarcanı romanca Koniřa şındı sade romanca Koniřa men
230 oğa tatarca äytaman annay cevapnı romanca bere aytma romanca tatarca ayt ulım
dimen bıs tatarmıs dimen oğlanık bilgin bilgin aytmay aytmay şını aytaman men
oğa tatarca äytaman on bır masalnı aytaman on bır degen bır masal bilemen men on
bır bala bır zengıne barıp şalışıp tã nenı aytaman toğa men oğa durkı şalaman Kırırn
Kırırn degenı bır yeşil ada... bır bır pıKarẽ bar ekèn ıoptẽn bır pıKare bır aKay bar
235 eken on bır tane uwulları bar eken şalışalar aman yetişmiy bır şi çünkı topraK aynan
yoK pıKare Kalk evelı toprağın bolmasa pıKare Kala edın ne đadar řalıřsañ da
ıunın bırsinde ballar teran oşkende nenesinden babasından musade step şalışmağa
keteler evelı ıoyler enday sık bolmay ta siyrek tabarmız bız bır zengınnı ketiyik
Karayık dep keteler dorbalarına bırer parşa otmek alıp keteler keteler keteler bır
240 řolđe rast keleler müsür bostan eğılgen ot başan er yerın boların bırer de şapaman

keteler soramadan bilmeden kıymıñkı eken şapalaylar temizliyer akşam bolğanda ş
kele dew dewıñ eken dew ayuw gıbı bñ şı bñ insan işte insan aman monstır balaban
yaramaz ebet e kele nişliysis sıs mında diy mına anawu topraKnı mında şalıştık diy
kordık ot başhan müsürnı bostannı da di Katık şalışmağa şıktık di mına anawün
245 temizledık ettık beğ aru saw bolıñız diy aydıñız meñ iyüme diy meñ topraK larım bo
diy yemek beriyim sizge akkıñıznı odiyim di keteler ana şay aşaylar işeler degen diy
su işeler işeler degende bizde başKa şı de annaşıla dobrocada anu on bñ doğmuş on
bñ tane doğmuş ekenner eñ kışkenesı beğ akıllı eken beg tırı eken inanmay anü
kişige eş bo bek yaramaz bñ dew diy seslep cüre ne KonışKannarın eşte apaKayıman
250 plan yasaylar keşe men olarnı ottirermen epsın sora siz ekıncı ğunı friptura yasarsız
işte yemek yasarsıs a şa ottirermen siz Kazannarnı asarsıs pişirersıs friptura yasarsıs
kışkene bala şımdı kele Karay Kattiyim Kattiyim abilerım Katıp Kurtulayık bundan
dī epsın başında fes bar eken bē dewıñ de on bñ tane Kızı bar eken on bñ Kızı başKa
odada cata ekenner epsı batikmen on bñ anu on bñncı bala keşe yawāş tūra abilerin
255 feslerin ala Kızlarıñ batiklerin tartıp şığara başlarından fes kisete batiklerin abilerine
baylay ozine de baylay cata dew kele keşen bñ mālinde Karay epsıñ batıkı bar alla
diy meñ Kızlarım yannişıp diy mınawu odada catKannar anawü odanı şige on
birlerge bergenner dep epsın soyıp kete Kızların soya aman sora ketip cata on bñncı
bediy Kulağıman şı ete dınniy Karay eşite nişlegenın abilerin dew ketken sōn bñ
260 malden sōn abilerin iyata tez Kaşayık diy mına bunday bunday etti dew diy Kaşalar
keteler işte bñ pōt bar su var eken suñ üstinde bñ pot var eken kopır a şa sōnman
geşeler anıyaKa kopır a şa erten şı dew tūra alla diy bo ballar neşin turmaylar şo ne
Kızlarım tura ne ballar turalar diy işke ciberecek ballarnı pişirecekler Kızları da yardı
etsın nenelerine barıp Karasa ne Karasın ozin Kızların soyğān Kızlarına fes kisetken
265 on bñrler kete kopırge Karay kopırnı kopten geşkenner on bñrler Kaytatırlar ey
edepsizler mağa ettıñız eteçeğınznı on bñ tane Kızım başına keldıñız on bñ tane
Kızım başın aşadıñız diy tutsam sizni aşşacaKman epıñznı tırlıy tırlıy diy on bñrler
kışkenesı etkenımız āz eteçeğımız kōp dew efendı diy baKırlay o da ne ete bilırsız sıs
tā mağa diy men sizin diy epıñznı birliy birli aşarman di ana ondan sora bē on bñ
270 bala başKa bñewde şalışa bñ zengındē şalışa o da bñ nevi padişa mī eken ne eken

bir padişaga barip şalışalar pek şalışmalı bolğan işün bonı etrafta şalışKannar bolarnı
kunnemē başläylar padişaga barip fitil tığalar bolar yaramaz bala bolar şundaylar
bolar bundaylar dep aman ellerından qop şı kele şalışmā da bileler yaramazlıkın da
bileler sen bolarnı dewge ciber diy dewiñ bir atı bar diy birewde yoK onday at diy o
275 atın alıp kelsinner sağa diy onı Katıḅ alacaKlar dewden diy alarlar di epsı alamaz
aman anu en kişkenesı en tırı diy onı ciberseñ ɵ mitlaK atsıs kelmez diy em de ɵnday
bola ya Kate ete atın ala kele ondan sön lambasın alıp kele penerlığı bar eken dewiñ
bek qorınmegen bir penerlik onı da alıp kele yorKanı bar eken onı da alıp kele tap
sonda dewnı alıp kele onı da Katıp alıp kele çünkı anū padişa şındı dewnı stiy
280 qormek dewin stiy aman Katıp qorsın qım alıp kelsin onı Katıḅ alalar bara on birler
tawğa terek keseler o da dewiñ tawı əkən kişkenesı de bir balabān sandıK yasay
başKa abilerimen dew kele nişliysıs şıs mınyerde mına diy mına diy anu on birler
epsı ketmiy on bir Kaş tanesı kete tawğa on birler diy öldı diy şolarğa balabān bir
tabit yasayatırımız diy qomecekimiz diy mezarlıkKa ketecekimiz diy anū şalışKan on
285 birıncı balaman bir Kaş tane abısı sōra dew Kuwana Kattiler olar mağa diy Kızım
başın aşadılar penerliğim Kırsladılar yorğanım aldılar atım Kırsladılar ne de bosa qop
şiler ayta kene aru olgenner diy men de yardım etiyim diy yardım ete olarğa yasaylar
balabān etip şındı anu kişkene balaşığ ayta dew efendı di sen buğa qır de Kara diy
Kayday siyacaK mī ekenner diy olar da on bir tane bala qöpler diy ep̄isi bir yerge
290 sendiy bolacaKlar diy matü dew qire işke qırgemen Kapay sandıKnı muKlay mına
on bir menmen diy on birıncı bala on bir tane doğmıştan menmen diy anā şay ɵtip
dewmen pite dewnı akete padişaga akete bere şulaytıp Kala annaysıñ mı dīmen
annayman diy begene sora sora Kırımın şalaman Kırım Kırım degen bir yeşil ada bir
de gılsım totay aruşe Kız annay çünkı televizorda türklere salaman men ekserı şındı
295 ɵmen baKıra kelgende anniy tez kel tez kel türkler tez kel anniy türkler bar
tevizorda diy demek ki aytacaKsıñ balağa üyretceñ üyretmeden bilmiy annadıñ mı
aytacaKsıñ mına señ ballarıñ mına diner olgen balan beg merağ edı onday şige o
onday şige beg merağ edı raKī tiziy annatsa mağa pılan Kırımın annatsa mağa mende
vaKıt bek bolmay ama kene bılgenim ayta edim ama bir şı oKımağan sön bir şı
300 bılmegen sön annatuwiñ da onday balam onday balam ne de bosa dertsiz baş yarasız

terek bolmay ekèn aceba real bĩr Şi mĩ bu aceba onday mĩ dimen er kezĩn dertĩ bar mĩ
men dimen ki dertsĩz ĩŐĩ de bar yarasĩz terek te bar soĩnĩndan belĳĩ yaralı epĩmĩzĩn
bar aman illem yaraĳa baĳlı dertke baĳlı ya

Konuşan: İdris Smail, 76 yaşında

Derleme Yeri: Köstence (Kobadin)

men neşim diceğim ki asıl tatarların memleketi Kazahstan ondan o Kazaklar demek söz mesele men o meseleni demek bo asıl biziñ memleket asıl Kazahıstan asıl tatarların memleketi biñ sene ewelsi smail İdris idris smail demek baştan anlatayım meseleni kim men mi otiz dört yetmiş altı Kubadin Kobadin Kobadin men Kulam

5 süklattım minawu cevez topladım da sükladım olar Kırimdan kelgenner koşıp mında iki yüz seksen sene ewelsı olar ayttilar dedı bir Kırimda bir koy bar eken KirK tanek aşlaw bar eken anawu nede bir nesinde şeşmeni Katında ondan koşıp kelgenner aman men de o koyde KirK tanek... bar eken şeşmeni Katında onnan koşıp kelgenner

10 yüz seksen sene bar ewelsı onnar Kırimdan Kaşıp kelgende demek onnarın bolşevikler netkenner demek olarnı sorāğannar sön olar vapırğa minıp kelgenner miyaKa kelgende men dedelerim kelgende bir doğmışı bar eken altın bar eken miyerde bilesim o Karağanda tüşken demek deñizge Kara deñizge tüşken sön bir taraw kımnerge aytKannar ne soñ atı anawu vapır aydağan kişi aytKannar meñ abiyim tüşti mında diy eken bile altını bar yapamaymıs bir şı dedı ana baKıra baKıra

15 olgen demek suda onday son mında deçeğim KirK dörtte Kirğ ušte mında keldiler eki dane Kırim balası yaş... sön mında keldı mında ciyın bola biz balamıs on yaşında balamız ciyın demek bilesin mi ne Kız akraba toplasa men pencereden Karayman bular gitara şalalar bunday bunday türlü türlü şı sabayman sabadin son bir ta bizge de kelip cata ediler bedri aKayın üyine ketip cata edı... epsı er aKşam birer yemek

20 berirler olarğa son ta da bergen sön mında bir dane kodoş bar edı erecep kodoş bek yaramaz müsülman duşmanı erecep bir de abip degen aptıraman miyaKta abip olar ularnı şekamay ediler demeg olarnı tutturdılar orislarğa demek bo orislar mında tuttu da yedi sekiş sene turdılar mında orislar demek olariñ orışha tutturdılar şöle tuttırğanda bolar demek eki üş kun ewelsı olarnı biraKtilar amediy aKay rametli o

25 profesor edı olarğa bülitin yasayca edı demek ki roman insanı dep demek bo sabayman sabadinge guzzel ballar ediler şındığı kelgende väy diy edı bo bo demek bo iki Kırimdaki men nenem rametli ayta edı bonday bonday atmış yaşında edı o

zaman sizlerin neşin Kaşip keldiñis sis Kırimdan diy edı bo ey diy edı bizler diy edı
memleket yasaycaKmıs biz adol hitler nelermen KonıştıK diy edı demek Kırimnı
30 alayıK alıyans bolayıK olarman barabar demek bolşoviklerin tuttūrayıK annaysı mĩ
sen şındığı şındığı bolar men e yerde seslimen demek şındığı bıznı bolşoviklerin
tuttūracaKmız dedı bız kop kışılernı dedı tuttūrduK dedı komunistlernı demek olar
lemseler urdılar oların dedı annaysın mĩ awu ballar sen şındığı bıznı apketecekler
onda dedı onda yerımızge dedı apketıp oların balları bar dedı bızlerı de onda
35 uracaKlar dedı demek bo eķı balanı demek olar tuttūrganar kop orısların tuttūrganar
demek fena yasağan söylearı patriotik demek ki memleket üşün şalışhan bə eķı bala
onnaysım sen şın bolar tuttūrıp dep bolar bızı de uracaKlar dedı soñ bir ta da rametlı
men portada bız biyerde turamız Konışıp neni diy mına KaradıK eķı dane bolşovik
caş balalayka bar Kollarında minawūday kettiler way dedı denem ayttı bə balların
40 tutacaK bolar dedı o balar ayaKKa Kaş tamedk attılar patır patır attılar awtomat
balalayka bar edı olarda son bir ta da bir yarım sat geşmedı arası ketti artınnan sabay
bir orıs balalaykaman artından da sabay selatin ketti bənday sabayman selatin anniy
dedı razı bolıñız bonlar bıznı ottirecekler dedı barıp e yere anawū orıs bir de
balalaykaman urdı anawūğa demek anawū sabayğa... cerge ceğıldı anawū bala bir de
45 tēpme urdı anawū orıs demek bileşip orıs yaptı... alla bile ne aytKanın orışsa
bilmimen anawu zawalı kozlerin yaşları tut alıp ketiler bilmimen ne boldı mına
minawo pezemek tuttūrdı o da ne şö atı erecep pütün ballar yaramay şıktı demek delı
boldı ana bırsı de türen KaKtı ana olar tuttūrdı o eķı balanı tuttūrmağan bosa erecep
tā ballar bar miyerde bir de anawū abip suliman degen abip degen ana olar aptıraman
50 o yaKta ana olar tuttūrdı olar tuttūrmağan bosa bonı bə ballar mında bolacağ ediler
demek şekamadı... tatarlar peğ aKıllı onıştan biziñ tatarlar söz meseła men tatarların
istoriñasını anlatayım men sizge... men seķıs oKıdım seķıs kłasa oKıdım beş te arab
arab oKıdım demek bo asıl Kırimnarın memleketı qazahstan nazarbay onda tā
preşidin nazarbay ana demek bə demek Kırimlar recion recion demek bir recion
55 bızde nasıl dobroca demek recion recion bo tatarlar onda qazahstanda bir bənday bir
balaban neler bar eken demek... bo qazahstannar ne diler ulā bo tatarlar nē o ğadar
aKıllı ay Kolay Kuladılar memlekettēn Kırimlarnı olarnı Kuwalağannar biñ biñ eķı
yüz biñ üş yüz sene ewelsı Kırimlarnı ondan Kuwalağannar Kazahstanlar...

kelgenner rusiyağa rusiyağa kelgenner bo adanı qorğenler Kırmnı bir ada o bilesin
60 ana so adanı qorğenler o adanı qorgende mında adada o orislar siyrek bar eken anda
mında onda Kalğannar Kırimlar epsileri demek son söz meseła ondan son tsaris kele
ep onda da Kırimlar biraz deştep bolğan sön memleket Karaylar ta şındı
memlekette Kuwasın memleket Karaylar şındığı Karağanda bonda bo tsaris diy
bolarğa ne bar mında diy KuwalayıK mından degen bo Kırim oris memleketi degen
65 mından KuwalayıK buların bular baş qotere awtonomiya stiy degen ana bizde
romanyada bilesı mı awtonomiy stiler uygurlar arbálda aman o roman memleketi
nasıl bir vaKıt bolmaz awtonomiya roman memleketi awtonomiya... sön
Kuwalagannar o zaman bizin dedelerimis Kaşhannar demek yüs seksen sene anawu
tsarşıkları mında kelgenner şındığı bizler bilem oların lafları bar bizde demek...
70 berseler bo nenı demek bo adanı berseler Kırimlarğa Kırim bolsa tá aru men de
Kuwanaman memleketimis bolacaK aqnaysın mı sen aman oris yaramaz millet o
demek o basarabiya bar bonı bermiler tamam yedı seKız ay memleket bar edı oris
azerbaycan uzbekistan turkmenistan ceçeniya Katip marebe eteler bermiy yaramaz
millet demek Kain demek söz meseła şındığı bo Kırmnı meselesin sizden
75 parlamentten deputatınis ketti türkiyege türkiye ketti keçen afta ketti türkiyege
Konıştı Kırim meselesin demek nevyorkta onu da KonışacaK Kırim meselesin
KonuşacaK demek ki bo Kırmnı salacaK okıtmağa demek Kırmnı meselesin
demek annatacaK demek Kırmnı meselesin demek nasıl bolacaK bo şızın
deputatınis ketti Kırimdan eKı deputatınız bar eken şızın parlamente āna olar
80 ankarğa kettiler onda Konıştılar demek ki bo Kırim meselesı neday KalacaK demek
ki bilesı mı bo şındığı sizler Kırimnar demek oların nesı yoK memleketi bolmān sön
demek ki sözleri ketmiy onuda onda eKı yüz elli memleket Konuşa onda bilesı mı
demek Kırmnı memleketi bolmān son Konuşmağa aKkıy yoK şındığı bonda demek
türkler KonışacaK türkler KonışacaK Kırim meselesi işün onuda o zaman ne
85 bolacaK onı belgısız demek awtonomiya bolacaK mı bolmaycaK mı onı o yerin
esapın onda qorecekler nevyorkta ana onday mesele Kırimlar deşteptir onıştan beg
aKıllılar aman ana işte memleketin memleket asıl bizin memleket kazahistan onda
aman alar olar da Kain Kuwalagannar bizin minawu stalin Kattı stalin Kain cınıs o

bek Kain o stalin demek men aytKanday sizge demek bo be tatarlar KAydan keldi
90 mında kazahistandan ketiñiz Kazahıstañğa dedı KırK dörtte öyaKKa Kuwaladılar
epsın uyaKa ana sebėryağa da ciberediler o sibeıryağa cibergennerın sağa aytayım
ana demek sana aytım ya bunnarın demek sabayman sabadin bar edı de ya eķı bala
ollar demek lemselermen birlık bolğannar memleket lemseler de yalan aytKannar siz
95 oların urayıK sizın memleket siziñ bolacaK dep sön bular ta caş koıtergenner o
sürgunnuķnı oyaKa itegennerın oların babaları dedelerı ana bolšoviklerin tuttırğan
ķışılernı sürgun ettiler sibeıryağa annadıñım sen şındı meseleñı demek olar Kası fena
yasadı demek ö yaKa şındı söz meseła men sağa bır şı aytayım men mında
romınyede bereket bersın beķ aru yaşayma şındı o ğadar aru yaşaymıs turkiyeden tā
100 aru yaşaymıs demek şındı ğı men mında kelsem kotırsem anawu KazaKnı ottirsem
mınawun ottirsem men memleket işlimen desem menı de Kaparlar mapıske bereket
bosın romannar o ğadar sayalar bızın belkı ozlerden tā kop sayalar ana men
primariyē baraman KAyda barsam mejdiyege o ğadar sayalar menı müsülmannarnı
bek sayalar ama men bır eķı KazaK ottirsem yadaysem ya türk bayraı kotersēm ya
105 tatar bayrā kotersēm onda biyür tatar bolayıK o beni mapıske Kapamazlar mı
Kaparlar em pensiyem keserler em mapıske oláy tuwul mı efendım olar Kırımnar
bilesı mı söz meseła lemselerin lafına Karamasaydiler olar lemseler biraz demek ki
nefis olar qaptor etmeye Kärädı pütün duñyanı demek bır cınıs Kalsın demek olar
guzel kişiler Kalsın bınday awurğan mawurğan kişini ottire ediler sön decegım olar
110 Kırımın ottiracay ediler demek anawunı mınawunı tutturmıycay ediler o zaman
demek ki bır şı bolmaycay edı Kırımdan ne sürgunıķ bolcağ edı annadıñım sen bır
şı bolmaycağ edı ama sen tuttur anawunı mınawunı ottır sen onday şı bolır mı ne
disiñ efendım söz meseła menı tatar bolacaK bıyerde tatarlık bolacaK dep ketıp
ottiriyim bır eķı KazaK ottir anawu mınawunı ottirsen... ya ottır ya sürgun... ana
115 mesele onday alla bersın memleketleri bolsın bızler de belkı Kırım adam aKılda
tüzelse memleket bolsa belkı de zamanı zaman kelır belkı bızler de öyaKa ketkendiy
bolırmıs... bızıñ dedelerımız onda netken aman mında da aru yaşaymıs alla bile
öyaKta neday yaşaycağın bilmimıs şındı siz bilesiz onı ayttilar mağa ket dep ama

ketmedim men nişin diceğim men biraz ayaKlarım awurdı demek tratament yasadım
120 onıştan... bar torınnarımız aysē annataman ular bileler epsın olarğa duwa üyretemen
aytaman bızın dedelerimiz kelgen Kırımıdan dımız bonday bonday bo Kırımlar
Kırımlarını demek sözi bir vaKıt olmez olmez neşin pütün dünyada Kırımlar var
amerikada bilen bar Kırım awstraliyada japoniyada pütün yerde Kırım bar neşün bir
vaKıt Kırımlarını sözi olmez sözi söz bir lap bar tatarıda olsem oliyim sözüm olmesın
125 dı de tatarların demek ozım olsem oliyim sözüm olmesın... destan arū ama bir yaKtan
yalan da aytalar añladın mı aman ğuna yalan da aytalar ğuna bir vaKıt bir kışi yalan
ayttı mı ne bo dúnyada ne bolır ne olgende de demek söz meseła kop kışi yalan ayta
men seslep turaman aytKanda bir melēin oñ bette bir olar yazılı bir tām kışiler kele
mında camıge tatarlar bar ē dı men ğunamı togecekmen dı sen steseñ de men ayttım
130 keşşe kundúz camıge kel seniñ ğunañ yazuwlı ı onı şekeceksin sen azabın sen steseñ
biñ kere kel camıge sen bir kışi ottırdın mı men camıge kelip ğunam toğılsın dep bir
vahıt bolmas

Konuşan: İdris Medine 66 yaşında + İdris Smail**Derleme Yeri: Köstence (Kobadin)**

İ.M.: dōma KırK dōrtte şındı altmış altı yaşındaman asanşıda evelī ciyinnarda toylarda evelī vaKtında şıynay ediler şıynay edı onday_ëtıp eslı soyları şıynay ediler Karşı Karşığa şığıp bıyaKta bir grup ańyaKta bir grup biraz biz de tuttūğ onnarnı satıp şıynáytanediler evelden biz de eşitetanedıg Kartlardan onday şı

- 5 İ.S.: bir türkisi aytayım men sağa bo sabadinga ayıttılar perekop şöllerinde Kamışım Kaldı Kayrılı çol annaylar oksiz Kaldı ewladıtan ayrılıp taw demi taş demi atlap atlab geşemiz yuregimiz sudan yandı aKkan Kandan şemiz şo Kırında annem Kaldı şö... şo annem bergen al yawlıkını doldırdımgözüm yaşına sön bıyerde onı ayta ediler endıgı bizin yol başımız adol hitler bolacaK ama şındıgı ayılmay...
- 10 İ.M.: nişan demek bir Kızını üylendirecekte bir Kızın üylendirecekte ul yaK Kız yaK azırleneler Kız yaKta ketire ul tarafına anasın babasın saya kiyewni saya Kızını saya o yaKtan ne salalar orba bonday ayaKap mayaKap salalar Kaynanağa Kaynatağa kelinge kiyewge Kız tarafı da ep onday_ëtıp salalar bala tarafına çaş tarafına ep onday kiyewni baştan ayaK kıyındireler kiyewge ep şını sora toylarda bizde toylarda
- 15 ep peşembı günü başlana aman yasamaylar Kına toyı evelkisi_diy peşembı aKşamnan koten kobotesi yasay ediler evelī şımdı bolmay o demek çaş Kızlar toplana dawul zurnay tutalar sorā o zaman kōbete yasaylar Kızlarğa çaşlarğa şı eteler daGıtarlar soğım soyıla peşembı günü toy soğımını Koy ondan şilerinden yetından toKseğinden nesından kōten kōbete oğa kōten kōbete diy ediler ø demek basasın evel şındı
- 20 drojdēn yasaymız eıvelī basa edıy mayman uwa edıy tuzman suman basasın Kamırını cayıp tawaņa kore pırijimen etın Kaştırıp pişiresıy işine salıp kenarın bürıp pişiresıy sora er kezge portiyeye portiyeye kesıp kesıp bere ediler Kızlarğa çaşlarğa evelden evel zamanda edı dosı bolğannarda Kızlar doslarına bir parşa alıp Kalatanediler dosı kelgende beretanedı arKadaşı demek dosı dep beğim de annamassın ama annadıy mı
- 25 āna dosına bir parşa şı menı aKayım dosım edı oğa men bir parşa şı ozım isemden bere edım oğa da alıp Kala edım Kız bolmasa çaşKa berse çaş Kızğa bere_ edı onday_ëtıp berile edı biz tuttık bonnarnı men elli koyıne Kız ekende bir toyğa bardım menı

bāamnı Kardaşı ciyini sayadı mağa sön paket paket yasadılar qobete yasān sön
anawu caşın atın yazalar anawüğa sora o caşın atın yazğan sora sen o qobeteden bñr
30 parşa anawu caşKa beresiñ ellı qoyinde bo aslı tatarlıK onda edı disvitsat boldı o qoy
sora o caşKa sen o bñr parşa şiden Kaldırıp kátke orap beresiñ o caş sön sağa dos bola
sana oş ata evelı zaman onday edı
İ.S.: bo qoyler bar da tatar qoyleri bında şındığı boramalar awuştirdılar demek beş ol
beş ol KarabaKı Kubadın kertipınar bayramdede toprasar epsı Kırım qoyleri demek
35 olar Kırımdan qoşkenner demek qoyın Kırımdan atların salğannar qoyların atların
demek ne şo atı kertipınar bolsın... borağan bolsın epsı Kırım qoylerin toprasar sön
bñr de Kobadın Kobadınını ep Kırım adı demek ewelı şındı bolar qop Kadın degenner
demek ki Kırında bñr qoy bar eken qop Kadın demek sön mınawular kete kete
qobadın degenner... tatarlar qob_ekenner mında Kazaklar az siyrek ekenner demek
40 İ.M.: dayımızın apaKayı Kırımdan edı bızın dayımızın apaKayı qoyın bilmimen men
mında tüşkende bñr Kaş kere keldı Kırımdan dayımızın apaKayı mında yaşadı mında
oldı dayımızın apaKayı Kırımdan ama Kaysı qoyden ekenın bilmimen o zaman bızde
bayā turdı onnar bızde Kaynanam saw edı o zaman o beğ annata edı bızge vay ne aru
yaşaysız vay bızge bek şektireler sora men oğa bonday qobete pişirdım önday
45 Katlaşık qobete mınaday pasıp evelgi qobetenı yasadım sora bolar aşadı dayım da
bar ramet boldılar epı sı sora dedı vay kelın dedı mā ayttı ne etinden yasadıñ vay dayı
dedım ceñgi dedım ne etinnen bolacaK Kuş etinnen Kuş etleri o zaman azbarda
yasaymız şimdi de asraymıs Kuş etinnen yasadım ceñgiy dedım bızde dedı şoşKa
etinden yasaymıs dedı dayımman apaKayı bızge dedı zorlay ediler aşanıñ dep dedı
50 vay bñr ontık ya kelın diy ediler mağa dayımman apaKayı söra Kızların alıp kettı
duñyağa dört tane bala ketirdı mında romanıyede sora alıp kettiler onda barganda
Kastalanıp keldı ballar onan olarğa da forsa tidı demeg onı anası babası Kırında ama
Kaysı qoy ekenın eş bilmimen Kaysı qoyden ekenın bızde bek qop turdı onnar
Kasabada bñr Kışımında turdı biraz pıKare ediler sora Kaynanama bek yaKın Kışım
55 edı bızde bek qop turdılar bñr on on_ beş qun turdılar bızde o zaman zawalılar
şübereknı yasadım bilesiñ ya şübereknı ne ekenın şübereknı yasadık bız onnarğa
şübereknı Kamır basıp etin soğanman nemen yasap işine piper KoKı salamız kiğot

naday asıl kiğot bola şüberekte onı salıp mayğa Kızartamız şübereknı o asıl şüberək
zawalılar aşap toyamay ediler korseñ KaytacaKta paket yasap cıberdım... aKşam
60 kosterdı de televizorda Kırımnanı koşkenı şübereknı bızdiy etıp yasaylar televizorda
kordım Kara asıl Kırımımız dediler ana şo türkiyenin bir yerine koşken minawüğa
ayttım Kara dedim sön kobetenı Katıp kenarın burğanı netkenı ışın Katıp pişirgenı
men pek Karayman oğa dedim Kara tıpkı bızdiy yasay ekən sora bu ayta onda sade
musülmanniK tatarlık bar diy anawu bız bo siz bolmaymız diy anawu şı şorbası bız
65 baldarğa Kaşık borek şorbası yalamız aytmağa onda da onday diler men soradan
aytayım sağa men baldarıma yala şı etkende ne o nini bo diler Kaşık borek şorbası
dimis Kara neday türkler Kalay ayta er şını bonday tığalar bız Kaşık borek şorbası
tabak borek ırımşık borek oğız borek epsı onday şı ama asıl tatarların aşı bo tatar aşı
süzmesi meni balaban ulımnan bir bala keldı mında kelgen bir taKım ballar alğannar
70 onı turkiyeden eKı delikanni kelgen turis gibi gezmeye sora men balaban ulım... işliy
edı bırsın biraz sıyrığannar anawü balanı paranı nesın Kırslağannar sora o bonı bek
begengen meni ulımnan ulımnan keldı men de bir ay turdı anawu bala şımdı men
dedim Kara keşikmeñiz dime cantıK yasacaKma şüberək yasacaKma dime ana kele
onnar sipra salaman... ballarğa men de aytamayma minawün aKayı soñ atın dedı
75 kunduK şorbası salsañız dedı kunduK şorbası salamız dime sora o gunnerı yasadım tã
kunduK ana göbeği oğa oşay eken tamam oğa oşay ya yasağanda burğanda anawü
etin salıp oğa oşay diy oğa kunduK şorbası... men tüşkende rametli Kaynanam mağa
ket kelın spaniyeden onı bonı ketır diy men spaniye ne ekenın bilmimen aylanaman
dolanaman ne ekenın bilmimen spaniye sora men tapmayman ne şo anniy dedim
80 mına minawu spaniye bız aşhana dımıs olar spaniye diy ekenler... bir de naday
mınder evelgi Kartlar mınder yasap mınderde otıra ediler mınderde otıra ediler kelın
ketirse anawü postakiynı diy alla ne_eke bo postakiy üyge kıremen üyde diy al da kel
postakını aylanaman iyerlemen postakiy ne_eken bilmimen anniy ne ayttınız şı sen
maã ketır dep dedim boğa ayttım e postakiynı ne o dedim men ayttım kelıp kosterdı
85 mına minawüğa postakiy deb_aytamız alla bız beğa mınder deb aytamıs dedim bız
mınder bızñı koyde tatar bek kop edı asanşı asıl musülmanniK tatarlıgı edı ama
şımdığı mında pek yoğ edı musülman onday Kobadinde bızde asanşıda şındı mına
men ballarım tatarca pek Konşamay asanşılarnı kor epsı tatarca Konşa meni aKamı

balları sendiy mendiy tatarca men ballarım Konişamay tatarca Konişamay tatarca
90 nişin biziñ koyde men ballarım şaşalar aKam balları kegende nini di onnar calpaKça
tatarca Konişa diy e balam siz de Konişiniz Konişa onnar ama e bisin Konişamaylar
bizdiy etip... Kırım da ep onday toyların aru tatarca yasaylar mı kiyew canı nesı
yasaylar mı kiyew canı bizde bolamy endı kiyew canı evelá Kırım da kiyew canı
bola ike mağa dayım annata edı üylengende demek toy yasağanda şo ğını kelinı iyn
95 cayğanda netkende sora sabaã demek bir damğa evelı dam diy ediler o damğa sade
erkekler KısKayaKlı eş balaban eKı tane sınge Katlamalar ulKumnar şeret epısın
salıp urşuk baş Kurabıyeler salıp demek ondan kım bir tane Kırslasa o şiden onı sön
sala ediler ketmē Kırslamaã bir tauK birewden ona o sen demek sen şimdi bir
Kurabiye aldın sen... ket Konşidan bir tauK Kırslap ketır disın o kışı ketıp bir tauK
100 Kırslap ketrip Kaynanağa şige Kısım aKrağa berıp Kızartıp aşay ekenler kiyew
canı o edı evelı sora sabağa Karşı Kıs tarafınan kelıp iyü cayğan sora kıyewnı deli
Kannar üylı aKaylar da bola aman kopısı üylı aKay bola edı onday bile edım nışün
aKama yasadılar onday etip ondan bilem sora kıyewnı sabaã Karşı saat dört
Kararlarında kıyewnı ketreler Kapaylar kelinin Katına kelinin Katında da uş tane eKı
105 bosa eKı tane tura uş tane bosa uş tane tura ceñgeleri kelinin ceñgeleri toy gecesı olıy
bo sora ondan dawa eteler o yaK Kıs tarafı şürek pişirip ketireler o caş üylı aKaylar
o şüberekin almayınca bir taKım kışı pişirmiylar şektireler onın tobesın cayğan қоşe
yasaylar cawlıkman nemen tobe cayalar yasaylar neteler kelin odasın şüberekin
bermeseler biza ediler anawını tobesın biza ediler ya қоşē yasay ediler bönday ep
110 mendılden neden қоşe yasay ediler onı biza ediler kırıp caşlar şüberekin bermese tıp
sonda anawu kiyew tarafı pişirip beretanediler bē kiyew canda aKaylarğa şüberekinı
ama şimdi birden adet Kalmadı

İ.S.: bo tatarlarda toy bolğanda tatarlarda toy bolğanda Kan çıKmayınca ğadar o toy
bolmay edı KazaKlar aytalar ula siz toylar bola dı edı kotekleşmeyince ğadar bir Kan
115 çıKmayınca ğadar o toy bolmaydı tatarlarda demek tatarlar pek yaramaz ekenner ana
işte keleler toy bola meñ awanı şal diy anawu şalmasa kele pişakman dawulnı teşe
anawu erip şığa ne şē atı toycı erip şığa ula ne ettin anawuğa barıp pat etip uralar
anawını kotekliler bara bara kotekleşe

- 120 İ.M.: evelî evelî aKaylar onday edı demek şındı bîr aKay qormessıñız bîz Kız ekende on seğız yaşında ekende toylarğa barar edıq aKaylar evelkı zamanday başlarına feslerin kıyıp bellerine nay sarKım sarar edı mınaday şalvar pantalan kiyer ediler Kollarında despileri edı demek bîrsı sen kelıp şektırsen toyğa olar şı yerde onnarın toktatatedı aKaylar onday edı şımdı bîr aKay qormıysıñ başKa türlü boldı toylar evelî ottırıñ bola edı olım bola edı Kan şığa edı... toyda kıyew kelın keleeekte at arabaman şıgatanediler at arabaman şıgatanediler aldına başta kiyewıñ atı ketetanedı aldında artınnan sön arabaman mınaday iyli caş cawKı cañ ilengen soyları kiyew toKızın bala ala edı kiyew taraftan bîr bala ala edı o balanı kiyew toKızı ayırâ edı kişkene arKasında ayırı edı mınawu balabannarıKı doKız parşa bolmasa şı atların tedbirlerin nelerin alatanediler
- 125 İ.S.: bîr de o toKızını teğerşıkke baylay ediler
- 135 İ.M.: sora o toKızını ala ediler anda kelınnı... kenarğa Kayerge kelıp toktacaKlar o yerge anawü toKızını begenmeseler arabanıñ teğerşığıne baylay edı anawu teğerşıkman kelıp sön mında kiyew tarafına kelıp blaşık arKasına salıp oynaytanediler demek maskara ete ediler kelın tarafın kı komplektat tuwi anawu toKız tekmił tuwi... toKız bîr keten kolek keten kolekın üstine doKız parşa şı şerık salasın şewre salasın qolmek salasın şorap salasın mendıl salasın batıgım asretten cebı bola orüwli ortada oğa tütünmen evelî tütün bola edı tütünmen ciğaranın katin bîr de sernıgım salatanediler o bolmasa toKızını parşa parşa ete ediler bîr de qotekleşuw bola edı toKızğa onday edı evelî o caş toKızı kiyew toKızı bola o kiyewın bîr torınna Kala
- 140 edı o başta oşığa edı kelınnın aldına evelî zaman onday edı şımdı Kalmadı onday şiler
- İ.S.: men Kırk altıda tatamım toyı boldı şındıgı ne de ne şon atı qostencede o boldı bolğanda ana men Kuran tutıp ketemen tā Kuran da tutıla edı KanışKurğa KanışKur olar ep tatar qoy Karamerin Katında o qoy son bîr tā Kuran tutıp alıp kettim ulan şıktılar aldına erkek tarafı pota qut pota qut eniştemni qotekliler kıyewnı pota qut
- 145 pota qut qotekliler anawu Kan şığa Kan Kusa biraK şonı dedim men ayttım... arabadan atlap tüştim men bayā yaşındaman bîr on beş yaşınman tüştim anawü qotekleşuw... tuf

İ.M.: evelí Kıs tarafinnan bir doğmışı bir torını Kërannı Koltıǵına Kısıp kelín arabasında otırır edı aKaylar kelíp bir Kuranı bar der ediler o yerde Kuranın baǵışlar
150 edı aKaylar toplap oca ne toplap üstine yoǵ onday şiler evelí onday eter edı Kıs tarafinnan Kuranman kelínir edı baǵışlar ediler o yerde oKır ediler Kūrannı ocalar aKaylar oKıp baǵışlap Kaynananı Kaynatanı Kolin alıp sön iyge tıǵatanediler aldına şı cayatanediler evelí toKıma şiler cayatanediler kelinnı geşsin o yerden dep toKıma şımdıǵı caymaylar endı bızde kıyew evelden bızın Kartlarımızdan Kalǵan bir Kızını
155 ayttırıp kegende o Kız ul tarafinnan Kızın iyüne kelgende o kıyew balaǵa evelden zamandan onday eke ayaKKabın alıp saKlar ediler şımdı kine onday etemis sora kıyew kelinnı alıp ketecekte kelín kıyewın aldınã maşınasına şıǵalar cıbermiyeler toprak bastı nekã Kuyǵanda Kıpını basamıs ondayım sizde de nekã kelín alacaKta biraKmaymıs para bermeyince... menı silistriyada dayım nesı ole bız bardıK seksen
160 birde onda silistraǵa sora dayım ana ış kore tã kóp yerın gezdı... musülmannıK bek musülmannıK bar o yerde silistrada sora barǵanda bo ayttı vay dedı siz de bek kele onnar kele edı bızge öldı ramet boldılar sizde beklıy ber ta... dedı menı nenem öldı dedı nenemni komdırmediler dedı şimen dedı demek bız ocaman bir de tenеше taKtaman bız yeşil şını salamız ya üsne tabıtın bolarǵa koşük yasatıp eǵzaK
165 KazaKlarday kıyındırıp anawu tellı tellı etıp alıp ketkenner nenesın mezarlıKKa Katına kepınnıǵın salǵannar astına urbasın iyde yasaǵannar keskenner netkenner astına saǵannar sora anda barǵanda şige barǵanda mezarlıKKa barǵanda taşlaǵan şiy etken taşlandırǵannar üstinde urbasın yawaş kırgen ulıman ekewı mezarlıKın işine Kabırın işine kırgenner taşlandırıp kepınnıǵın kisetıp başına baylap şattırıp
170 komgenner urbaların da mınaday bızdiy etıp taKta sala ekenner salamıs tã mınaday etıp... o iyın Katına saldıK urbaların dedı taKtasın da dedı şay na oteber tuttırıp mıKların dedı şıǵarıp şıǵarıp dedı Katına saldıK anawu şını bız tenеше taKta dimıs onnar koşük diyur koşüklerin taKtasın bırden şıǵartmaǵannar şatıp komdik dedı ana yedı tebarek yasaymız olı olǵen sora degen yedı tebarek te degen nışlısız dep
175 kelgenner bolarǵa nışliyik degenner bız oız aramız toplanıp bonday etırıp oKıymıs ozımız degen masal aytamız bonday şı aytamız yedı tebareǵın bırden yasatKanı yoKlar yedı tebareǵın bırden yasatmaz dep dayım annatKan edı bızge seksen birde

barĝan edım silistraĝa pazarşıKKa kettım şige rusiyege kettım... ęop yerlerge
gezderdı rametlı bızını o zaman

Konuşan: Mollaç Repik, 80 yaşında

Derleme Yeri: Kstence (Bayramdede)

mollaç mollaç repik otiz seksen mında bayramdedede oların Kırımnan kelgenın
 bilemiz yá KonışmaKşa amana bizler bilimimiz oların kelgenın Kayerden Kaysı
 senede kelgenın bilimimiz... bizler mında şipşilikmen bizler tarlaman toprakman
 aywanman işte olamız Kolay tuwul zor... zor bolđanı Katicesiş oş artınnan
 5 keşinemis topraktan keşinemiz aywannan keşinemiz yá topraktan eğin alamız
 Kızılşa egemiz arpa egemiz musur egemiz Koy asraymız sıyir asraymız ballar
 kettiler Kasabağa sızdiy student boldılar Kasabadalar şındı kstencili torınnar... eşkı
 adetlerden evel ciym bolır edı Kızlar bir yere toplaşır ediler sora caşlar da pencerege
 kelir ediler pencereden Karap otırar ediler toy bolır toy bolđan vaKtında Kızlar bir
 10 yaK ta episi otırar ediler... aņnaysın mı otra onday etip sora oların Karşılarında caşlar
 otırar edı delikanlar bir biri usne yaKın kelmez ediler bir birsine şin aytar ediler
 bilesişim şin ne ekenın ay hay aKlımda tursam... nişannar ana anası babası ya kore
 ya kormiy cibere mına bo canı cibere sözde selam oğa benim Kızım aytırıp kele ana
 bola Kızman caş bir birsin ya kore ya kormiy yá... eveli arabağa salır ediler araba
 15 Kapalı... salır ediler Kızını alıp keter ediler caşKa caşKa alıp ketken sora caş zaten
 tanımay Kızını kıım ekenın toyda ne pişiriler ya şındığı botKa pişirile et pişirile
 baKla pişirile tatar aşı pişirile sarma pişiriler ewelde řalđılar dawul bar edı dawulman
 borazayman edı zurnayman toy bolđan vaKtında kureşir ediler kureş bir birsimen
 kureşe ciğışalar delikanlılar bayrak salır ediler anawu bayrakKa uş kolmek salır edı
 20 anter salır edı batik salır edı ana şoğa oğraşa ediler delikannar bir birsimen kureşip
 men kureştim ceņgen vaKtim da boldı ciđılđan vaKtim da boldı ne bere ediler ana
 bayraktan bir batik bere ediler Koçhar da bar edı Koşharnı Kaysı birincilik ala oğa
 berer ediler Kaysı Kuwatlı oğa bere ediler KoşKarnı alamadım alamadım... başta
 aytayım bir Kısakay bir şikiler aytayım tılkı bir ğun aşıKkan diy taük Kıdırmağa
 25 ıkkan diy dere ačkan taw ačkan kp bir yerler dolařkan diy bir koyını sırt betinde
 bir Korağan şetinde tawük mına Kıstırđan Korazıkın piřtirđan diy annadığım

aytayım aytayım... bir aKaynıñ bir balası bar eken şındı bo balasın bızaw baKmağa
cibere bızaw bilesiñ ya bızaw ne ekenin bızaw baKmağa cibere oman barabar bir
taKım ballar da kete arKadaş olarda da bızaw bar toplaşalar keteler şölge bızaw
30 baKmağa bir ğun kete beş ğun kete on ğun kete bolar bo bala di ki ē arKadaşlar diy
bu bunday bolmas bızge zaten bir baş kerek mında birñiz baş... bolcañız baş
bolcamız ē kım bolacaK kım bolacaK kım bolmacaK baş bolğan kişi bızawıñ soyıp
aş berecek diy soyacaK bızawıñ oziñ bızawın soyacaK yemek pişirip arKadaşlarına
aşatacaK şay degen sora epsı Kaşalar birsı stemiy baş bolmağa bızaw soyılacağ bo
35 bala tuta soya oziñ bızawın asa Kazannı pişire etni aşata toydıra baş bola otıra şındı
baş bolib otıra ama bir ğun kete beş ğun kete yoldan geşken colşılar keteler sora
mından Kasabañ keteler koştencēge dawa qormege dawa qormē ketken vaKtında tuta
anawunun atın başından arabasının başından KayaKa keteyatisiñ KayaKa ketiyik
mınawu aKayman dawamız bar Kasabā ketemiz diy cibermiy dawañı bıs kesecekimiz
40 diy... ne dawañız bar ne bolacaK diy qoy boyında diy deñiz boyında diy otıra eken
vaKtındı diy birñizın balañız suğa ketti diy ana birisinde de bar bala anawu meñ
balam diy mınawu meñ balam diy balağa talaşalar şimdikiy bolir edı bolmaz edı bo
şimdikiy diy ki berıñ mağa balanı diy ala anawu apaKayların Kolında balanı bir bala
Kaldı eKı apaKayda bir bala Kaldı birisi ketti suğa Kuşakla bala balañ Kolını eKı
45 apaKayğa tuttura balanı eKı Kolından birisi ańyaKtan birisi miyaKtan tuta Kolını ala
pışaknı Kılışnı balanı eKiğe bolecek bola mılaytıp ana balası bilğan soyı cibere bere
anawu balanı balanı ottirecek bola di mınawuñKı dēy señKı tuwı di sen cibarmedıñ
balanı sen balañı ottrılmessiñ anawuların davasın cibere kese cibere Kaytalar bala
anawıñKı diy ē ket zaman kel zaman bir eKı şingene kele geşep... manda arabasına
50 manda ne ekenin bilesin mı sıyırğa oşağan bir şikiy bir aywan arabağa ceğile manda
mandalarman bolar ketip yatırlar eKı araba artlarinnan KayaKa keteyatırsıs dawağa
ketemiz Kayda Kasabağa e nişün birimizıñ mandamızın balası dey suğa ketti diy
mınawu şındı meñKı diy ana mandañ balasın mınawu meñKı diy ēy ketmeniz diy
toKtañız men kesecem sızıñ dawañızdı diy toKtata toKtatKan sora ala mandañ
55 balasın şimdikiy su bar ańyaKta deñiz bar Kuşaklab ala mandañ balasın Kaşa... kete
deñizge Karşı cuwurıp ana balası bolğan manda kele balasın atından mandañ balası

di minawuŋkı diy ana bırsı eş Karamaycay eken oŋ dawasına kesıp cıbere bə kel
zaman ket zaman padıŝağa eŝitile padışa ne ekenın bilesiŋ mı şonday şonday dèy col
boyında dawa kesken bar eken diy anda KaŋGa barmay anda dawağa barĝan kışı
60 yoK minawu kesıp cıber dalĝanı ketire şonı mında diy qorik ana aketeler KaŋGa o
zaman vaKtına KaŋlK bar Kan şımdıqıy şaKıra bonı ŝaĝırĝan vaKtında dey ki bolır
edı bolmaz edı balamı alıp Kàla onda er ĝün erten barĝan vaKtında KanGa selám
alíkım Kan baba diy annaysım saba hayır ayta alikim selám Koç keldiŋ balam diy
minaytıp otırĝan yerinen qoterile bir ĝun beş ĝun bir apta on ĝun bonı degen kişiler
65 bar padıŝaŋ vezirleri bar bala ketken sora KaŋGa aytalar ē Kan baba diy sen diy bo
bala saĝa saba Kayır aytKan waKtında diy otırĝan yerinnen diy qoterilesiŋ minaytıp
diy nişün etesiŋ diy Kan şımdıqıy yapmayman diy bolar KanGa tıydırmadan Kanıŋ
astında mınder bar mınder ne ki bilesiŋim yastıK Kaba mınder üstinde otra Kan ana
vezirleri şımdıqıy anawün pantolanıŋ kıyeler awü mınderge tıydırmadan aley
70 kunduĝına bo ĝadar gele selám alikim Kartbaba diy alekim selám Koŝkeldiŋ balam
diy qotergen altına mınder qoterile de çıĝa ozımen barabar ānā bonı eşite şındı tüya
ozı şındı netkenı sēn diy baladan KorKasın diy Kanĝa ayta olır edı olmaz edı ŝımdıqı
bir cambay degen soyı da bar işlerinnen bir vezirlerin āna kele eKıncı ĝunı tā ana kele
balanı tutacaKlar balanı asacaKlar balanı balanı ottirecekler selám alekim Kan baba
75 anawu alekim selám diy şımdıqıy cambay diy ki edege diy bonu Kalay atı diy bala şo
yerde moment tuta ŝıĝıp Kaşa ŝıĝıp KaşKan vaKtında şo kötümen bala ketē atın ala
mine atına kete tuta da bo şındı tuta şındı cambanı tuta sen ettiŋ diy sen Kaŝırdıŋ
balanı diy yoK Kan baba diy men Kaŝırmadım diy men o nē bolĝanı aytam onı
Kanadı onı aytım diy ketır diy balanı ketır tawup diy şındı bala bir şayır işine atına
80 mınıp kete anawu bayırdan da cambay Karap tura şımdıqıy balaĝa Kaŝı bo cambay
ayta ańyaKtan da anawular seslep tura Kan baba Kaçsana edegem Kaçsana Kaçsana
Kan babaŋa Kani sözün aytsana diy eteginden calnızın at bere mınsene Kuyruĝundan
calnuzun at bere de mınsene ay mınsene diy şımdıqıy edege dèy ki boĝa Kaŝı
Kaytmamdı cambay Kaytmamdı āy Kaytmamdı Kan babama Kani sözim aytmamdı
85 eteginden cen uzun ton bezı de kıymendı Kuyruĝından calnuzun at... mınmem diy āy
mınmem diy şay dey kete cambay şındı KanGa dey ki qordıŋ bilĝeŝikni diy Kabat

ëtmë de tuwû diy Kaytmay diy ana şo ketişmen kete kete kete kete ketken
vaKtında bîr Kalaw boyında bîr taKım Kartlar otıra ekën bizdiy etib annatıb otra bîr
Kalawıñ boyında çekken ne orañı atına mingen kete ketken vaKtında bô Kayday kışı
90 bu diy Kartlar ayta soray şonı Kayda kete eken diy bîr Kız şığa da su yerden toKtañız
soramañız diy men sorarman diy bîr Kızşık cetken bîr Kızşık şığa boñ aldına koK
şepkengen orañGan āy orañGan manlayıñda ot sañGan diy oyren de Kayda barasañ
āy varasañ diy şındı bala dey ki qore tuwul Karaman āy Karaman men de KazañGa
baraman diy men KazañGa barğasıñ Kan bolmağa barmayman bēy bolmağa
95 barmayman Kazanıñ Kapısıñ temir ğapı bolmağa da barmañ āy baraman diy ana
bolar şındı annaylar oñ Kayda kitkeniñ Kırımğa kētiyatır bo şındı KazañGa KazañGa
şoman bo pıttı... bîr ocañ bîr ulı bar diy ocanın... oca Kastalana Kastalanğan sora
apaKayına vesiyet ete bîr kişkene balası halğan bo bala osecek diy oşken vaKtına
meñ kitaplarımman diy bonı mektepke beresiñ okıtmağa diy ēy oca kın ola bîr kın
100 ole o ginen sora aK qopırtıp cuwalar aK kepiñge saralar tekmele ketirip qomeler anā
Kartın yerleştirip keleler bala ose oşken sora ēy balam diy babañ vesiyet etti diy sen
oşken vaKtına seni mektepke okımā berecekmen diy babañ kitapların alıp diy
bergende de o tuwû munday etken qoy işinde iyaKta Kasabada başqa memleketke
bere anā bere balanı mektepke bergen vaKtında bala yedı sene okıy yedı
105 mektepten Kaytıp kele Ka balam diy ne üyrendiñ diy balasına kitapların bere yedi
sene işinde bala elip demege bilmiy okığanı yoK endı Katēyık balada yoK bule
leptor ē balam diy sen diy boñda yapağanı yoKsıñ diy seni men doramacı tutar sōn
men şiberim diy doramacı ne ekenin bilesin mı pencere yasağan doramacı anā
doramacıñ Kaberı yedı sene de onda okıy yedı sene okıp kele kelgen sora Ka balam
110 ne üyrendiñ diy anası bîr şöp conmağa bilmiy diy bîr şüp... conmağa bilmiy diy yedi
sene işinde ēy kel zaman ket zaman balam diy sen bîr şı yapamaycaKsıñ diy mınawu
Koñşısı ballar tawğa ketip diy ağaç kesip diy arabalarımman diy Kasaba işine ketip
satalar diy ağaşnı diy anā şoman keşinelere diy sağa da bîr at araba alayık diy sen de
şolarğa Koşıl da ket diy ana alalar bîr araba arKadaşlarına Koşılıp kete anā bîr ğun
115 beş kın kete ağaç ketirip satalar Kasabağa bîr ğun tawda cawun tuta cawun tutKan
vaKtına bîr balabān terekni astına varalar Kuytūlib otralar cawunda ana arKadaşlar

ēpsı cata çölde yuklacaları yok onda bir şakşı bar eken şakıs ne ekenin bilesiñim
pışağı bir pışağı bar iken pışakman o yerin türte türte türte türte bir taş taba taşnı
Karay toğerek kenarına tüm tümalaK bir taş anawu taşın toğerek kenarın aşa aşhan
120 sora bir waKıttā tā arKadaşları yana yañĠanı waKtında Kayta arKadaşlarına
Karaylar ana bir KapaK mı taş tajın qoterib alalar alsa ne alsınar bir Kuyı Kuyıñ
işinde de bal tolı diy şibin balı Kuwan balı bilesiñ mı Kuwan balı ne ekenin ana şibin
anawuñ işine bal yağan bal yasāan Kuyı balğa tolğan endı KatıyıĠ arKadaşlar
Katıyık ana Kaytalar qoyge qoyge KaytKan sön epsı arabalarına metiy sawup keleler
125 metiy Kuyıdan metiyinı totıra totıra totıra totıra metiylerimen keteler Kasaba işine
endı satarlar Kuwan balı bir Ġun beş Ġun on Ġun taşıl ar Kuyunı tap soñında Kuyın tubı
Kala bal alalar alalar a mına Kuyın tubı yetiştı ē arKadaş diy atı da camisab_eken şo
Kuyını tapKan balañ atı camisab_eken bō KuyıĠa sen tüş diy anawu... ziyanbet bolsın
dī toplap... balın episin topla da bir KopKaā totır KopKanı ciber sora seni tartıp
130 alırmız üstüne diy şimdi bu KuyıĠa tüşe tüşken waKtına... toğerek kenarın toplay
Kıra KopKa totıra ciber arKadaşlar tartıb_ala alğan sora boldı endıĠı diy boldı degen
boyıman anawu toğerek KapaK_taş bar edı ya taşın cerine KapaKdiy salalār camisap
Kala Kuyıñ işinde arKadaşları arabalarına metiylerin alır keterler KasabaĠa satmā
şimdi di ki bolar bonı diy şıĠarmayık diy şıĠarsaK diy balnı men taptım dep diy bu
135 bizden pazla ster diy paranı qop ster diy camisap Kaldı Kuyıñ işinde arKadaşlar
miyaKta işin yasadı bir taKımı üyler yasaĠan bir taKımı bilmem ne satıb_alğan
bilmem ne qopten qop bal satKan olar adam bolğan episi bizim camisap Kaldı Kuyı
işinde Kuyıñ işinde Kalğan waKtında duwarda bir teşik taba Kuyıñ işindekı duwarda
bir teşik taba bir şibin teşī eken bir teşik pışā bar edı ya oñ pışakman anawuñıñ
140 kenarını oya oya oya oya Kaza Kaza Kaza Kaza Kuyıdan bir carıKKa şıĠa bir
aydınnıKKa şıĠa şıĠa şıKKan waKtında deş temir tawıñ işine kıre tawıñ işine kıre
tawıñ işine kırgen waKtında bir taKım işliler şī şī şī şī baKırşalar ayaK üstüne
turĠannar yeşil yeşil bālaban bālaban cılannar şiyılđaşalar bir waKıttan sora bir altın
Kawe tabaKın üstüne bir sarı kışkenekiy bir sarı cılanı salğan birisi başın töbesine
145 salıb_alıp kele anawu sarı cılanı ānā cılan kelēyata episi toKtaşalar şimdi minawu
oĠlan Kaldı cılanın işinde Kaldı camisap ānā sora cılan tüşe şiden altın Kawe

tabaK üstinden başlay bo cığıtmen Konişmağa Kayeren ayt colşı neday cüriş nişlep
curesiñ biziñ memlekette biyaKta ana annata o da başlay cılamağa meni di ozim
memleketime şığarıñız Kaydan Katan şığarsañız biraK sen diy sen diy biziñ
150 aramızda yaşarsıñ mında diy ana alıp keteler da onı da alıp ketseler ketsinler bir koK
kör ağ açKan bir sarayın işine aketip tığalar aşacaK işecek epsı bar anda cılanar
Karaylar bonı simdı bo camisap cılay vira ey simdı bir nevi ketse bir padişa
Kastalana Kastalanğan waKtında vezirlerin birsi di ki sen aru bolacaKsıñ amana diy
lazım diy şamıran cılanın sün Kaynatıp işeçesin diy ya onı Kaydan tabacaKmız ana
155 palanşe... aytalar annatalar boğa seneler geşe be tabalmaylar kın ola bir gün
camisapnı şığaralar memleketine cılay camisap er gün cılay meni şığarıñız meni
şığarıñız bız seni tā şığaracaKmız ama diy sen meñ başıma bir belā aşarsıñ diy anawū
cılan ayta anawu kişkene cılan bar edı ya Kawe tabaKın üstinde eş bir belā aşmam
sağa men diy meni sen sade şığar diy memleketime diy yuzum aKKa şıKsin menin
160 de diy ana padişa Kastalana Kastalanğan sora eb o kişini Kaydan tabarmız diy padişa
ayta o şındı cureler Karaylar taw işinde cureler taw işinde er bir terekler Konişmaā
başlaylar meñ süm işken kışı diy palanşe KastalıKKa diy meñ yaprām işken kışı
boraKayşe KastalıKKa diy... birsi di ki meñ süm işken kişi diy ayta epsı bolğan
şilernı ayta terekler bir dā awu vezirler di ki bo şamıran cılanı kergen kişini
165 tabacaKmız diy kımı tabacaKsın Kaydan tabacaKsın Katıp tabacaKsıñ diy
memleketin işine bolğan yer kezın diy er kezın diy şı etecesıñ diy mayanı
yasaycaKsıñ demek KaracaKsıñ doKtordan geşireceksıñ o şamıran cılanı kergen
kışınıñ bedeni benek benek bola diy er kezın soyındıralar soyındırıp doKtordan geşe
geşen yok... er kez geşe geşe geşe geşe geşe geşe biziñ camisap eñ soñında Kala amana
170 camisap geşken waKtına camisapKa tuta şo camisapnı şamıran cılanı sen korgesıñ
diy kormedim palan peşman diy amana cıbermiyeler kordim ama anawū meñ onı bir
teşikten kordim diy bir şibiñ teşiginden kordim diy ana e yerge aketken aketeler
aketken sora endı Ktip tutacaKlar şamıran cılanı ocalarını papazlarını ketireler Kuym
işine tüşürelere Kuym işinde awu popazlar başlaylar şındı poporozlanmağa ocalar
175 okımağa ana bir balabān bir yeşil jılan altın Kawe etip tabaKın üstine salıp samıran
cılanı ketre Kuym teşigine ketire ketirgen waKtında camisap ta Kuym işinde ketirip

altın Kawe tabaKman bergen vaKtında camısapKa āh camısap yaptın yapacān men
saĝa aytım ya diy camısap başlay şındı cılamaĝa men sterekten yapmadım diy meni
diy doKtorlar taptılar tuttular diy ona ne de bosa camısap alıb kete bonı alıp kete de
180 Kabĝa şındı bo şını o zaman şamıran cılan ayta camısapKa benim diy baş suwum
işen kışı diy başın Kaynatmış iken kışı baş bolacaK diy Kuyruk betım Kaynatmışken
kışı olecek diy piyel suwum işken kışı de diy Kastalıĝına derman bulacaK diy Kara
diy saĝa diy üş tane Kazan bererler diy cılan bile onın ne işliyceĝin mınawu Kazanĝa
baş suun as mınawu Kazanĝa da bel suun as anawu Kazanĝa da Kuyruk suun as deb
185 aytarlar saĝa diy sen diy baş suun as degen soyına Kuyruk suun as Kuyruk suun as
degen soyına baş suun as diy ana oñ aytKanday etib ayta Kaynata sünü kıım Kaynata
o camısap Kaynata onı pişire aketıp bə Kanĝa bereler sünü bel sün Kan Kastalıĝı
tüzele aru bola anawularĝa da şımdı Kuyruk sün bere olar baş sün as diy ediler ya
Kazanĝa Kuyruk sün bere anawu doKtorlarĝa doKtorlar epısı oleler ole de anawu
190 baş sün işe şo yerın cerine baş bolıp Kala şoman ahret ahretine Kawuşalar cerli
cerime baralar ana masal bə... men bür Kartbabam bar edı aKşam boldı mı otmeĝ
aşan boyman gitermız bür Karaltı işindedı masalını beĝ aytar edı otmeĝ aşan
boyman iyden şıĝıp Kaşar edım men rametli babamalar Kızatanediler er ĝun er ĝun
er ĝun er ĝun er ĝun er ĝun bolır mı bənday şı ana barĝan boyman Kartbabamızĝa
195 masal ayt masal ayt der edik masal aytar edı masal aytar edı bız oñ masalın seslep
yukümüz kelip ivge Kaytıp catar edik... bür padişa bar eken diy o padişanın da bür
padişanın da on ekı tane vezırı bar eken diy on ekı tane şo padişanın canından şımdı
bu on ekı tane vezırını cibere maĝa diy epiniz keteceksiniz diy Kaydan tapsanız da
bek yaKşı atlardan da tapıp keleceksız diy at ne eken bilesin awaşa at bilesin araba
200 cegemiz da epiniz yaKşı atlardan bızge diy bürer tane at alıp keleceksız diy ana epısı
keteler ketken vaKtında epısı bürer at alıp keteler yaKşı yaKşı atlardan at alıp keteler
işlerinden bürisi bür âtı bür at tawı alıp kele kışkenekiy bür şikiy taw alıp kele anawu
vezırları padişaĝa di ki palanşe vezırım diy seni diy alayĝa alĝanday etip diy Kara ne
alıp keleyatır diy yolda kèyatKanday koştereler bür kışkenekiy bür cigriy bür tay alıp
205 kele o da barĝan bür zenginın Karasına barĝan damına kırgen kırgen vaKtında yaKşı
yaKşı atları bar diy ana atların Kuyruĝınnan tuta da Kapıdan tışarı şıĝa şaptıra diy

Kuyrūnnan tuta ŧiġarip Kāpidan ŧaptira diy atların yaKŧı yaKŧı atların bu ġicikli
tayġa veli kelgen vaKtına bon nēsınKarayım tā diy taŧlap kete Ka ŧonı da Karayım
diy tuta tāyın Kuyruġınnan bo tarta ġicikli tay tarta bo tarta ġicikli tay tarta taynı
210 atamāy tayın ŧaptıramay tayın alıp Kayta alıp KaytKān vaKtında colda vezırları
padıŧaġa Kaber vere kel diy onı ketırmeniz mında diy ketiniz diy qoyın kenarına diy
Kasabanın kenarına diy bır Kartøles yasaңыз da diy ŧo tolege aketip Kapaңыз diy eġı
qozın de ŧiġarımız diy minmèn eġı qozın de ŧiġarınız diy ana alalar aKaynı anawū
vezırlar aketip bır... yasaylar aketip ŧonda Kapaylar ya eġı qozın de minmen ŧiġarip
215 alalar ŧımdı bø bır de balası bar eken balasın da aketip canına bereler ana az mı qop
mı ŧo törede yaŧay taynı ġuzel Karay bala ozi soKır taynı Karay aKay barıp Karay
tāyın baŧındān sipalap Karay Kuyruġına Kuyruġınnan sipalap Karay balam di tay
bolġan amana diy itebere degen qun ura diy ŧo iyin Kapa diy bır Kaŧ vaKıt tā Kara
diy ana bala Karay damın töbesin Karay adam aKlı Karay taynı adam aKlı Karaġan
220 sora Kart... Karay atın baŧından sipalay Kuyruġına Kuyruġunan sipalay baŧına balam
ne tay bolġan bolġan amana diy padıŧanın da sarayın aldında balabān bır bataKlık
bar diy o bataKlık tan da bırew geŧamay bataKnı minawu qoyın kenarı ġadar yerden
aylanıp baralar padıŧaġa baracaġ olsalar ŧımdı Kara diy toradan tora baKtın iŧin ayıra
diy olar senı tutacaK bolırlır amana sen diy sade atın baŧınnan tuttırma diy ana bala
225 atħa mine tayın oynata oynata oynata oynata padıŧanın sarayın aldına bara tan
vaKtında qoreler bøn keleyatKanın aytalar padıŧaġa palanŧenin balası kelleyatır diy
kör diler anawūġa ŧımdıqıy babası kör boldı ya körnıq balası kelleyatır diy atman diy
bataKnın iŧine kıreyatır diy bala kıırme oyle batarsın diler bala ŧımdıqıy atħa ayaġın
sıġıp cıbere eġı ayaġın atın üstine ayaġın sıtKan vaKtında ya ayān sıKKan vaKtında
230 at tuwul bataKlık tap bataKlıkın altında tozin dumanın ŧaġġuttura padıŧanın sarayın
aldından geŧıp ketē endı Katiyig endı Katiyik bonı Katip tutayık bo tā kelir diler ana
bır Kaŧ qun edı mı tā da akete ketken vaKtında ŧıKtı di körnın balası diy padıŧaġa
yasaңыз balabān awlı yasaңыз Kaŧmasın diy ana balaban yuksekten yuksek awlı
yasaylar bara padıŧanın Kara awlısın iŧine bara awu batraKnın iŧine bargan vaKtında
235 taynı oynata bala tozin dumanın ŧaġġıttıra tutuңыз diy atın dı Kaŧmaġa yer yoġ onda
awul yasadılar di aylana aylana bala oynata oynata taynı padıŧanın qozın aldında

ayañ taya sıǵıp cıbere anaw yasaǵan awulın üstüne atlay şıǵa cürebere körniñ
balası... anawu on eķı tane yaKşı at aketirgen anawular anawular da atlarına mine bu
da Kaşa keteler bara babasını da ala atKa artına ala babanı artında da anawu on eķı
240 tane at kele kelgen waKtında bolar Kaşa anawular Kuwalay babay diycekyatırlar
Kaydiy at kele diy bir torı bir at kele diy onın diy ayaǵın artı diy cıKadır diy Kayalık
Kayda diy taşlık Kayda diy taşlık Kayday bola ana o at şöze taş bata ayaǵına yıǵıla
Kala arttan tā keleyatır başKası Kayday kele diy bir şalap keleyatır diy şallık Kayda
diy şallıkKa onın terısı cıǵadır diy ana o da kele artından şallıkKa o da kıre o da
245 cıǵılıp Kala şo yerde endı ayta on eķı tane atın şaytıp cıKıp taşlaycaǵ o da ēy kete
bolar keteler ketkendäy ketsınler aKşam bola bir derege kıreler bir şayır işine kırgen
waKtında aKşam bola bolar şo yerge keşelik şo yerge catıp KalacaKlar şayır işinde
catalar Kasırın masırın cayalar... catalar catKan waKtında bala keşenin bir mālinde
tura tursa ne tursın bir yerde bir carık qorıne carık qorıne amana Ka şo carıkKa
250 barayım diy barsa ne barsın qoq qor aǵaştan bir sarayǵa bara sarayǵa barsa ne barsın
KırK tane Kırısız KırK tane Kırısız altın bolıse ekenler anda şımdı bə da Kapını
KaKtı şala kıre kırgen waKtında selam alikim alikim selam Koşkeldıñ Kayırım Kayır
diy men sıznın esabıñızın qormē keldim diy cur büyir baKalım büyiracam ama diy
altından maǵa da bereceksız maǵa da bir işe çıǵaracaKsın diy bolır bolır diler ana
255 salalar altını bir kenarǵa onday tuwul diy altının yarısını maǵa bereceksız diy
berermız berermız diy anāwü KorKalar anawü Kırısızlar şay degen sora bala di ki
altınar da menkı diy sız de menkısız diy KırK tane Kırısız bolır bolır diy Kırısızlar
KorKalar bolır amana diy palanşe şayır işinde diy menin bir babam bar diy catıp
Kaldı yuklap diy şonı diy yukısınnan yatmadan diy qoterıb alıp keleceksız
260 yukısınnan yatmadan qoterıb alıp kelecesız diy anā KırK tane Kırısız keteler Kartın
tabalar şayır işinde Kartın cerinnen qoterıb alayātKan waKtında Kart yana yana Kart
aman diy KartKa Kırısızlar şımdı şunday bir yaman balan bar eken diy bızge şay dep
cıberdı diy canım diy şonda barǵan waKtına sen sade yuklap kır diy yā yā diy onday
diy bek yaman... balam diy anā Kartnı qoterıb alıp kıreler sarayın işine kırgen
265 waKtında Kart yuklaǵan bola Kart cata ne catsa da soray işine bir apta cata bir
waKıttan sön Kart yanā yanıp tura ey balam diy bir qop cuKlaǵaman diy mınawu

şayir işinde diy yoKsá tatlım nasıl işte diy bek ıp yuKlap Kalgaman diy ēy babay
diy Kara sen diy Kayerde catırsın diy sen şayir işinde catırsıyım diy altınnarın aldılar
KırK tane ğranınza aldı zengınneştı şımdı ana oların işinde yaşap kelelēr şoman da
270 masal pıte bız de Kaytamız

Konuşan: Necla Ablakim, 85 yaşında

Derleme Yeri: Kstence (Azaplar)

nejla ablakim biñ doKuz yuz yırım drtte seksen beşke kırecekmen şındı deċembriye
yırım bırinde mında azplarda yā nenem engelli eken babam azaplarlı nenem
loKsadan kettı on eki yaşında edım nenem oġgende ya eñ kişkene ul Kardaşım üş
yaşında edı doġıralmadı o zaman doKtor moKtor yoK yā babamız ne iş yapacaK
5 babam nenem oġgen sora Kawe aştı mında sra eķı atman bİR arabamız bar edı
zengınnerge şi taşıy edı kera eġin akete edİler Kasabā satmā o zaman mında ne
maşına bar ne bİR şi bar bİR şi yoK o zaman arabaman iş ċore edİler yā on eķı yaşında
edım bİlmiyme onı o zaman olar kelgende men barma mİ yoKma mİ bİlmime
bİlmime bİlmime... ēvelİ evelİ azaplar aru edı şındı moldovıyannar keldı mında
10 Kaydāy boldı Kırsılaylār eġin egesıñ müsür egesıñ müsürıñ de Kırsılaylar şiyin de
şalib alİp keteler yā zor beġ aru edı beg yaman aru edı evelde sra ċomunis kelgen
sora KalabalıK zengınner bar edı ċp edİler epsı o zaman bek yaman aru edİķ şındı...
ya ana Kırimdan ċořıp kelgenİN aytatanedİler ana dedelerımız Kırimdan şay ētıp
ċořıp kelgen dep ama Kırimdan da kelgen edİler mında zengınnerde şalışıp curdİler
15 taş bolat bar edı bora bar edı asan bar edı ċb edİler mında zengınnerde şalıştılar olar
sora ana ne ġadar şalıştılar ne ġadar sora aldılar olarını şige Kırimġa yā şındı yoK bİR
şi yaramay moldovıyanlar toldı yā Kniştirmaylar tatarlarnı zaten altmış beş Kane mİ
ne bar dos bar er kez Kalmadı kē Kartlar Kartlardan Kalmadı zaten bİR menmen
bİyerde Kart başKa yoK Kart bar ama mennen tā şiler kişkeneler barlar bar yK
20 mında bar ama o apaKay oca oKıy mejdiyede Kızı bar Kocası oġdı onda ketİp tura
Kızı şalışa ketİp yabancı yaKa ondan sora ara ara kele sora ċoyge tuwa ne bolġanda
kele Kaber bereler... aru o zaman toy er kez şi eşkıden toylar nasıl yapılacaK ċobete
aKşam bolır edı ċobete pişırır edİler sora Kİna salır edİler Kİna toy Kİna ana caşlar
keleler sora pencerede olarġa Kİna sala edİler sora dostları bolġan soyına cawluK
25 baylay edİler oñday edı evelİ nişannar bola edı şi nişan toy ne yasay edİler şiyine
epİsı ana kelimİK anawu sen bİyaKtan salası olar ul yaKtan erkek yanİndan olar sala
ya onday edı boKřaġa ana uyine anasına babasına iş ċlmek entarlıķ batik şunday

şiler salına edı ayse ҡolek ştan epısı salar ediler marama bola edı evelı onnarın sala
ediler ya ҡop pışire şorbā baKla pışire ediler etmen sōra botKa pışirler sarma
30 sararlar sutlař yasay ediler malebe yasay ediler ҡrijiten ğrij sūtnı asasıñ ҡrij de
Kuyasın anawu Ƙarıřtırıp sora Ƙoylařhan sōn tabaKlarĝa Kuyasın... Ƙawe řsesıñ mı
Ƙızım iş iş steseñ sūt Ƙuyıb iş steseñ bunday men şşe edım ama inemam bar meñ
sora meñ kelınım roman Ƙızım ulı ҡonaradan aldı farmaçist o maã dedı ki şşme endı
sutmen řiyiñ tenseonemı Ƙaradı bilesımım tonsenem şi yuşselmiy dedı tuşe dedı er
35 ğun bır pılcan Ƙara Ƙawe iş dedı olay dedı maĝa ana şındı Ƙara Ƙawe şşire kelın
pışire ertenmen şşemiz sora uřewūmız ya Ƙızım bar men dayılarım bar babam
doĝmuřları polatlıda otralar ketken edım ē baya oldı Ƙaş sene on eķı on beş sene
boldı stambılĝa ketkenım stambılĝa vardıh onda var obır Ƙızım bar Ƙasabada otra o
aslı seksen altıda mı bır kere awtobuzman kettik ozımız ozımız bardıK adresası var
40 ceberdı Ƙızımman kettım Ƙasabada Ƙızımman kettım türkiyede bır on beş ҡun
ƘaldıK ayttılār bayram bolacaĝ edı bayramĝa eķı ğun bar edı halıñız dayım ayttı Ƙal
Ƙal Ƙızım dedı Ƙalmadı Ƙızım sōra ƘaytKanda ҡontrol şıKtı bızge neşin bilmimen
mejdiyeler de bar edı şilerımızın aldı bır tamam bayā bır beş altı parşa şiyim aldı ana
ne bilim onı neşin alĝannarın o mejdiyelerin şay ettiler sora bır dā menı tawuldıydık
45 bilmimen neşin soradan şıKtı o şi ama Ƙaş sene tā bır Ƙaş sene boldı o kátnı o zaman
Ƙaydan bilim men kátnı... sora o kişiler ketıb alĝannar şilerin bilmimen onı ama
bileceksın bileceksın men bilmēn sora o zaman ulım da ne edı pek cesaretsiz
dickmen tā yā onday boldı nenem olđı bız uş Ƙız ƘaldıK bır de ul erkek atları
neriban balaban soyı Ƙasabada soyı bırısı muaziz bırısı de ğulbeyaz atı ulım da atı
50 keten... mında yoKlar mecdiyeye ҡořtiler Ƙasabā ҡořtiler onda bar Ƙasabada
mejdiyede varlar... olarını Ƙatacamız demek doĝmıř ballarlarımız men nenemmen
onların babaları kerım dayım doĝmıřlar... aru ğeñřliĝım men kişkene netken sora bo
olar aldılar menı Ƙartbabam dimen de nenemmen babam veķıl anasıman veķıl babası
bolĝan sora oñ balları kişkene edı bırer yaş araman tuĝanıñ ne etken men Ƙasabada
55 turđım o zaman olarını Ƙaradım sora olar oştiler nettiler sora keldım ҡoyge nenem
oĝıy edı nenem olĝen son babam üylendi oĝıy edı nenem sora bo Ƙartbabamalarda
Ƙızım nenemmen babam eķı de anası onda nettim... şalıştım ҡolektipte ҡolektip bar

edı o zaman kolektipke kete edik qoyde neler ana şölge şapağa kettik müsür aldık
özımız ciydık o zamanı ayrı şay etip kolektif sora komunistin şı bolğan sora Kayda
60 ketiyik mında yazın günü tutar edı Kartbabamalar mında ırğatları bar edı aywannarı
tarlaları Koyları moyları bar ediler sora Kışta keçer edik Kasabağa onda turar edik
ıyleri bar edı onda Kasabada onda turdım sora üy bolğan son qoyde... ayttım da üş
Kızım iş Kızım bir bu olım bar mejdiyede toğannarımız bar doğmuş alamim Kızları
alam ulları bar olar mejdiyege qoştiler qoyde evelkısndiy tuwū şimdı evelá bayram
65 azırlèy edim pişire şimdı de pişiresın tüşüresın yapasın ama evelkısndiy tuwı bek
yaman aru edı Kurban soya ediler fiKarelerge dağıtır ediler Kartbabam soyar edı em
apaKayına demek awuñ yarısın ozıñkın yarısın o zaman bu alağaz malağaz yoğ edı
otKa asar ediler balabān şoyın Kazanman balaban balaban parşa sora bayram
Kayırlap keletanediler Kartaydı tā sora sıprağa salar ediler olarnı buyır eter ediler
70 sıprağa sora anawu yarısın ozıñkın yarısın apaKayıñKın yarısın fiKarelerge dağıtır
edı şındı kımge ana şiden uñyuneden neden ketireler şiy paket bereler māy şeker pırij
onday şiler mınaday urba bir talay urbalar murbalar pıharelerge yapasın ana şı etesın
tawuKların Karaysın şipşe salasın yazın günü ostiresın Katisın qoyde otırğan sora yā
başha ne yapayık ekesın tıgesın bolmay cawun cawmay bolsa da para etmiy yā zor
75 zor aldemiz eweli aru edik men ketemen bazıda Kasabaā Kızım alıp kete menı onnan
sora men buğaman ozım üyime kelemen ta aru ozım üyim me dimen torın bir torınım
bar o üylendı ekı dane bir Kızımın bir ulı bar iş bir de nawu dört ekı bir ulımman bir
Kıs ulım şide torınım bırsı oKıy aKşam Kayttı şige Kızımında tura şide marinada oKıy
bo sene soñGı senesı bo da seKızıncını oKıy endı sene keteceg o da bilmimen Kayda
80 berecek aysē aytama ayttıralar bazıda aytama ana aytaman bilgenim dimen Kızıma
masal ana evelkı ne bolğan ne geşken aytatanediler tā Kartlar ana şolarnı ayta edik
şunday bolğan bunday bөлğan unüttim men olarnı endıkıy unütaman men endı aKıl
kete bo yaşta seksen bēş yaş bolacaK şındı deçembriyeñ yırım bırinde ya yırım
dortıñ balası biñ doKuz yuz yırım dort seneler geşe... yapam cayasın mınawüday etip
85 Kamurnı basasın suman ne Koyaman bir şı Koymaysın etni suman basasın tuz un
sora basasın Kamır yasāsın sora kışkene mına bulay etip şı temalaKlap cayasın bir
Karar mınawu ğadar sora üstine et salıp şay etip pişiresın Kırımında pişire edilerim

pişireler... aysē Kayda hay hay endı Kartlık duwalarğa muwalarğa ketamayma endı
ayağımdan yapıla uzakta bosa ketamayman yewelı kete edım Kalmay edım ama
90 yaKında bosa ketersın ama ketmiymen endıkiy Kartayğan sora zor Kartlık zor eken..
o meñ odam mında cataman mında turaman toriniman toriniman sızni ketirdı de tā ne
annatayım balam ketedım nenem bala ekende ketetanedıñ nenem olgen sora ana sora
varlarım olgen sora olar biraz Kart nettiler olarğa duwağa mejdiyē ne kete edım
Kobadinde bar alamim balları ana mında nenem babam tatar bolğan sön ana
95 meñkileri bile ediler şındı episi Kazahşa Konışalar Konışma Kazahşa tatarca Konış
ya Konışalar men Konışmayman nenesı de ayta babası da ayta ama alışhannar
KazaKşa ete tatarca Konışaman men olarman KazaKşa Konışmayman yā zaman
türlendi yā Katicen... kelın yapa edı o yapa epsın otmeğin de... necib aKay way ayse
miyerde Koñşı o bora ulı bar bo şimen otıra Kızım ballariman kettiler oy iyüme ya
100 beğ aru edı on yaşında edı o babası olgende ottirdiler babasın Kırım şısın Kuwa
ediler sora ne ğadar abısı bar edı musecep o da ep olay amdi aKay bar edı bir tane
gene olar Kırım şısın nete ediler Kuwa ediler minawu musecep aKayın bilemen
Kasabada aşada bir sop sol bar edı onda şı basa ediler ana nē basalar ne basmaylar o
ğadarlığın bilmiymen yā necip aKay zawalı alla ramet ilesın... üyleri bar edı azbarları
105 onda şı otra minawu miyerde Koñşım Kadriye dēn apaKay o yerge üy saldılar onda
otralar olar şındı sōra doğmuşları nesı Kısım aKrabaların üyleri de bar arıb aKay bar
edı umer aKay bar edı oldiler epsı olarıñ ullağa bar edı maniyettaylar bar ediler kop
kişi bar edı ya... seve edı pıKarelerge yardım ete edı şı tarla işliy edı tarlaları bar edı
ya... bora ulı Kartayğan dicekmen tā şası biyaz ama bilimimen Kaş yaşında ama
110 babası netkende babasın ottirgende on yaşında edı bala yā necib aKayın rametli
nenelerin de bilemen babaların da bilemen epsın epsın macübettay bo nenesın de
bilemen atın bilimimen ama bir qorgen edım men onı Kasabada Kaş sen boldı bō o
zaman kışkene edı Kızıman baralar edı macübettay rametli doğmuşı bar edı musret o
da oldı o Kasabā koşken edı demek dayısı nenesine şay macübetteyğa oşay Kızı
115 sümge bır keldiler olar mında siyümner o zaman o anawu oñ verişorası diyce doğmuş
balları babaları doğmuş Kartbabaları doğmuşlar edı sora men aytım oğa süyümni
qorer edım dedım sora koşterdı mañ siyümni o zaman bora da bar edı o zaman ayse

biyerde oŝtık bız balalıK miyerde yaKın curtları o o oġgen sora mezarlıKtan ot canıp
ŝo cuġan yerine kelip kete ěken gece yā K'alabalıK edı o zaman e men bayā seņ
120 Kadar dā sen Kaş yaşındasın men on beş yaşında on dōrt yaşında edım o zaman
mında ketirdiler üyine mında cuwdılar mından mezarlıKKa akettiler son onnan
başKa Kasabada otıra edıolar

Konuşan: Mamuriye Mengazi, 75 yaşında**Derleme Yeri: Kstence (Merkez)**

menim adım mengazi mamuriye oğretmen vazipesin grewin qordım şındı emeklimen yığırım seneden bertli emeklimen yetmiş beş yaşındaman biğ doKız yz otız dortte yetmiş beş aKbaş koyinde aKbaş albeşt romencesi gner aK mollaman br qoydenmız bz benim dedem Kartanam ayta edı aKmeşit qoyinden bese belli

5 aKmeşit hasabası şındı Kasaba qoy eken onnarın kelgen zamanından onnar beg erte kelgenner qapı şekmetip kelgenner ot bastırıp qunqı staj cbermicek bolđannar Kaşıp kelgenner men blmimen eşitmedım br seper Kartanamadan qunqı Konışmay edı onday qop Kan qorgen de qop balları qop olgen bir toy boldı gner aK mollanın Kısımın toyı boldı benim de yeniyim o e waKıt ayttı senin Kartbabağ dede

10 KopKaman atın ketirgen dedı benim Kartbabam mstafa Kartbabam eğı seper stamblqa ketken ama br kelinı uş qun kemerine altın tızgen altınını şay etip şığara ekenner y satıb alđan begengenı yoK Kaytıp kelgen dobrocaqa biğ seşız yz iş blmiyimen benim hartbabam kelgende nalbat degen br qoyde turđannar turđan ebet dobrocada nalbat degen qoy bzim aKbaş qoyine yaKın illimen su alđan eğı siper su

15 alđan br de eğı seper de Krsızlar kelgen Kursızlar da ayta ekenner aytıñız mustafa ependiğe kelecemız dep onnar da ana br Kaç seper kelib alđan onnarın altınnarın zengın br ayle eken bziğ azbarımız balaban edı balaban balaban azbar edı men bala edım ana sora marebeden benim hartbabam ballarına bir hastalık tiye beş altı balası

20 ole hartanam da br şi qozine qorınmiy qayda Karasalar mezarlıkKa varıp balların stine catıp cılay eken bir ayşe alam bar eken o on seşız yaşında ole rabime alam onnan balaban o da on seşız on doKız yaşında ole inci hastalık bolalar inci hastalık şi diler bzde qoqrek ne diler oğa romencesin tatarcasın şi annadığ sen onı cigerden cigerden ciger Kastalığından Kastalana balları şileri bolđan sn oleler Kartanamı blemen hartbabamı blmiyimen babamı da biraz br parqa bek az blemen babamı

25 da men de babamı şi bir sanatorqa kettı ondan domız etı bereler dep qaytıp keldı turmadan KırK bir senesinde oldı nenem bej balaman bzimen Kaldı qardaşım bir yaşında edı ablam da on yaşında derzillik işler bzını keşindirdı eğı lamba cağar edı

bek şalışhan bir anım edı minawu  rıs tartıs onnarĝa ziyet etken sora KorK annar
orus tartıs ziyet etken t  onnar KorK annar Kaşıp şay  tip Kırımın boşatKannar
30 zaten b  Kırım ħırım Kırım rus marebesinde sora olar  oşkenner  opısı dobrocaĝa
b k erteden  oşkenner bin biĝ  k  y z seneden dobrocaĝa  oşkenner biĝ  k  y z t 
ertesine anawu kitapta men şı ketirdim m  saĝa b r kitap minaw da bunda yaza
turk e sen annarsın neolitik men bundan aldım bu osman aK oKraKlı bonin
kitabında yaza romanıyeny Kaşan netkennernı sen bonı Karaĝanı yoKsın vaKtınĝ
35 bolmay bolmaycaĝ zaten de sen ks rık yap sen  nı sora miyaĝta da mina miyerde
bonı bonı yasa sen mina miyerde yaza biziĝ  l j t p şı  litlerden sumellerden ewelı
tatarlar bar eken minawu tableter tabılĝan minawu tepede morvis nehrin yanında
tatarıya tepesinde bo  ulviza biyerde biziĝ memlekette onı astına şıK an bu modeller
b  şek ller ş lmeklerde romannarda da bar demek biziĝkiler bonnar on dort
40 metodman t rk yaza bonı Kırımca turk e yaza on dort metodman Karaĝannar  unki
biziĝ tatarların mında Kırım da yaKın bolĝan sora b nar Kırımdan kelgenner b r
parşa da ewelı aytatanediler de tatarlar şıy Kırslay ekenner yaĝma ete ekenner anışın
tatarlardan  orĝalar rus sız  nda kelgende de KorK zĝannar maĝa doKtoritsa ayttı vay
bek KorKa ediler bızden dep barbar dep barbar dep bında oKırsın sen yaza  unku b r
45 rus nesi yaza minyerde Kayerde edı o a  obanzadede biyerde yaza biyerde b  yazasın
tatarlarınĝ diy er b r şısın aldılar diy Kayıb ettiler diy  lt r m şınd kıy diy b r de
entıKlopedisin oruslar diy utanmadan diy ozimden utanaman diy rus yazarı ozimden
utanaman diy tatarlarĝa b r şı bermegen diy b r de barbar tatarlar dep aytalar dep
barbar demek b r şıge netmiy yery yery tutıb ala işinden bilesin mi aru iş tuwul bu
50 şı amdi ĝeray bek ĝuzel menz mesi bo bonı oKıyım sen al anawuĝa aşıK mı
altanlarĝa bızmız aKıKat arslanı ceĝiz timur ulları dawul şalĝan toĝerekke tanrınınĝ
ĝur Kulları buzlı tawlar deren canlar cılĝalarını atlatıp cebe şalĝan  ob K Kışhan
c yr klernı patlatıp can Kıstırĝan tar d nyanın ş llerine cayıldıK nesli ş r p
batırlarınĝ biz tanrısı saydıK tali Kayttı tarttı uz n cılan başın tıKledı caş cawK nıĝ
55 ĝayalları bellerın d rt buKledı  op Kıynalsa cılasa da bızim Kara bahtımız Korlansa
da Karap Kalmaz taş temelli tahtımız Kıyametten b rın bizni cehennemge salmanız
Koluĝızda ş r k Kuşman bizge ayaK salmanız milyonlarca cıl ĝışse de  unl  cıĝıt
soyımız eş cırtılmaz torarı ĝeş minler cırlar toyımız buhar bolıp  okke şıĝar burşaK

tayın cawarmız ın tuwuşlap tp batıa derya dayın awarmız y at tayının tazelenen
60 solmaan al ullerı uzalardan br brine cırlaan blbllerı yo m bzde eş til awız
dertleşmege aytmaa cyrklernı aylandırap art dewirge aytmaa canırtay art
duyanı destan bolsın tilerde ne asızlık ne orılı bo bzni yesir illerde
soyımızın yaratanda kşnı bergen tarımız caw aldında yardım olın bizge kergen
tarımız ep br yat emir turanlılar urultaynı ciyayı curtımızın başan selge tpten
65 tırna tıyayı hamdi giraybay bek uzel menzmes brew de oımay brew de er
kez aya astıne bastı şıarmaylar mınaday şilerde şidintsealarda men bonı on iş
tatarların ninde oıycaman on iş aralı deembriyede tatarların unı bar
tatarların tatarların unı bar parlament tepotat boldı annaşıldı m bzın unımız o
vaıt toplaşanda oıycamız ille me oıyman desem bnnar oıtmaylar unı
70 stemiyler orınmege a sesliyim de teran ne diy ba aa blırsınım bonı teraay ...
barbar eıncı cıltı ne bar blesım onda eıncı cıldında tatru bar bo em yazan em
menzme yazan bonı ozın yashan eserlerı ozın ayatı diy zaten de annatırman
annatırman b turkiyede odı zaten trkiyede vefat etti ara ne uzel ed menım
dayım bo menım profesoramda ed bonı ızı turkiyede yaay bni bız unım
75 utladı uşıncı kitabı da şıaca amana basuwlı diyil brew blmiy sora men o
unnerı şedintsada anaw duw apkettim ya şedintsadan br ızın ordım apaaynı
amdi gerayın nesı elyazısı ayda dedım bureşte dedı unu televizorda ordım
romenner şıarıp elyazıları sattılar br taımların başa şilerim e bız de orsettik
elyazısı satayı br ıllanayı şa ya men caannardır dedım blesımın camaan
80 ekner ille me anaw kışı bergısı kelmiy diy... diy onı şay dedı şay dedı maa men
de bunnara aytacaman men amdi gerayın yaaanda şınduıy amdi gerayın stimen
yazısı midana şısın ta anaw kışını aketsınner rana besım midana br şı bosım o
da br yerde ya nege salayı arıvaa arıvaa bo stambılada oıan leteratura
oıan edebiyat oıan amdi geray sora stambılada oıanda blgen bzın şiyin
85 timurlenın tariın unı bın doz yz yıırım eıde br aşlı bolan ırımada bın
doz yz yıırım eıde balaban br aşlı bolan drt tane tatar ogende eı rus
ogen şay diy onın nesinde unı bo şı amdi geray da oylerge ketken ızılşa
daıtmaa aşayıt daıtmaa ızılşa arpa ne bosa da u waıt işitken o orandan onın

kitabın K̄araġan sora arhivada Şide Şalışhan stambıllda arŐivada Şalışa tamam kıırıp
90 ġaracaKta teŐkerecekte t̄a baŐġa Şilernı oġ K̄ırım atına bileler ya c̄ibermiyeler oġgende
de men diy tatar tatar milletim amesın aġtarıb oġdım dep onı K̄ürŐiġa tutalar ruslar
amdi geraynı en balaban Şi Şair amdi geraydır dimen men b̄ir de nuzet Şi memet nuzet
o bek ġuzel yazġan onı da bo memet niyazi b̄izimġısı bo memet nuzet ġırımnda
K̄ırımnda sora en balaban K̄ırımnda K̄ırımnda amdi geraynıġ mında tanışlarıġop süyüm
95 ġobanzadenı linin c̄iberġen Őiġe budapistke oġımaġa o ġobanzade piġare ġeken onı Şin
ġoban ŐobanlıK yaşay ġeken oġ K̄artbabası sora Karasubazarında Kalklar oġa yardım
etip mektepke c̄ibereler K̄ırım ŐiŐine sora budapestke anawü b̄izġe b̄ir tarihŐımız bar
ya o ġadar o yaza amdi geray da Şi ġobanzade de onnarınkı diy ġünkı lenin tatar lenin
tatar stalin de tatar ama men leninü b̄ir taKım kitapların oKıdım eş eş tiran bolmay
100 ozin ġorsetmiy ya da men onı kitabın nede ġordım ilmial hilmihalda artında balaban
tam ilmialıġ bar mı senü artında artında lege baK K̄ara sen leninge K̄ara b̄ir de
stalinġe stalinü atı cuwaŐ veliy yuzuf cuwaŐ veliy visarıyonoviġ ġuwaŐ veliy amana
bek sert b̄ir kişi ġeken belġım onü da b̄ir nesı opkesi bardır dimen b̄ilmimen ġım
b̄ilmimen bonü neşin etkenin K̄ırımdan ġoŐırgemı bo Şi etken ama lenin de toġtathanı
105 yoġ ya onı ondan evel ġeken lenin onı t̄üŐürecek bolġan amana bo ozin skembesın bek
K̄awilegen Şay dep yaza tarihta altmış milyon kişi ottirgen diy o ġadar ottirgeni
yoKtır ya altmış milyon kişi b̄ilesın sen b̄ilesim Şini ottirgen ġobanzadenü Şisinde
iş tanek ne bar olı b̄ir yerde ottirgen diy b̄ir yerde trenmen K̄ırslaġan diy men
trenmen K̄ırslaġandır diyen ġünkü ġobanzade b̄ir balaban kişi edı onı
110 ġırslaġannardır onı aŐŐeri ottirmezler ġırımnar bonü işün dava da yasalġan diy onda
K̄ırımnda ya ġobanzade işün men oġ eġkelin ġordım Karasubazarında eykelı eġkelı
bar oġ ġordım men onı ġobanzade balaban b̄ir profesör o da yazġan amana en ġop bo
milletine acıp K̄ara ne dep yaza ġoresim b̄izmiġ aKıKat tatar neleri diy onday ya
Őındıġıy türklermen ruslar asıl tatarlar yoġ ġeken dep tatarlarını Şey etmeġe turkiyede
115 ermenneler p̄ılanŐeler tatarlar demiy tatarlarını türkler ozilerine ġariŐtırıp turuġ
etġileri kele etġileri kele yoġ etġileri kele Şonı ne netemiz asimile b̄izimkiler asimile
boldı diy ozileri de sora türkiyede tatarlar tatar deyilmiz tatar diyilmiz diyler
annadıġım ġenġler annamaylar tarih oKımâylar Şi oġımâylar ana men bo kitapnı
mına bo sözlükni ġorıb olecekmen Őındıġıy b̄ir sözlük Őiġe de aytım eden beyge de

- 120 eden bey dedım bġr szlġk Kan Őıġacaġ dedım yaŐay ěkende Őıġacah Őıġacah dedı bonı bġlmiy edı bese bellı sen palı deseġ bonı saġa bġraz romanca soyı bar bnnar bġr tatarca bġr szlġk Őıġarsalar annadıġım menceleyin bo kitap ya kitap deb yazar edım sora miyaġa nada pġlanŐe pġlanŐe der edım tatarca ana bnday da deb atıla bunday da deb aytıla bunday da deb aytıla deb bġziġ tġlimizde bġr lapKa mına tġl ustalıġında
- 125 krrsın men yetmiş tane dedım ama bġzimkilermen yz dane yzden pazla men anawu neden ġazatadan alġanda yetmiş tane saydım Őıġardım bek yaman kp bek zengġm tġlimiz var bġziġ bġr lapKa aKlıma kelmiy Őınduġıy uş tanek uş tanek dort tanek beş tanek altı tanek mġnawġa adı turlı aytasın annadıġ mı sade boġa aytmasıġ demek televizor dep boġa aytama baŐġa Şige de aytama baŐġa Şige
- 130 aytaman annadıġ mı bek zengġm tġlimiz bar bonı annatalġanı yoK bo kiŐi amana Őındulġk sıptulġk yeter bo kitap yetiŐecek bonı men anda iyrendım ezberden bilemen gemiġe mingende aythanda aytacaġman menzme çok yaġŐı... trk malımı mı bo seniġ Őilernı oġıthan tatar mı trk e onar malimler onar bitaraflar ańyaġa mińyaġa tutmaz unnar ya tatarġa trklere... mına Őige dep yazdım ama tġl ustalıġına tuw
- 135 anaw birsine kp Şi bġr yerge yazdım men bilesiġ mı menzmelerne aKlım netkende yoġın bolġanda yazıp taşlayman nkı millet te oKısın millet oKımay millette kitap yoK millet zaten kitap oKımaã symiy mına belkim yazdım Kawġa ġzel aKlaKlı bġlmem bi Şi dep belkim diymen meraklanıp oKırlar onışın... ay aKıyar vay aKıyar turma da benim de Karşımda binlerce cihan toplaŐKan seyit
- 140 yayanıġ da başına oġdıġ de kettiġ de men kyde Katıp Kaytarman seniġ Kara Kabrġnı anaġa Katıp te aytarman...

Konuşan: İbrahim Orhan, 70 yaşında

Derleme Yeri: Köstence (Merkez)

ibrahim orhan bin doKuz yüz Kırtta men bulgariye dodım silistrede şimdī yetmişke
kirdık altmış doKızın totırdım altmış doKızın totırdım yetmişke kırdım ama evelı o
bolgesi romaniya edı biñ doKız yüz Kırtta romaniya edı o bolgesi sora u bolge
bulgaristanğa geşti bız mazir bolıp koştencēye yerleştik men babam men babam asıl
5 mejdileli mejdiyede tudı nenem de koştencededır Kartbabamlar Kırımdan tudılar
bahçesaray bolgesinden biñ sekiz yüz altmış biñ sekiz yüz elli o senelerten bilem ama
bø problemler tā uzaklar çünki ne mesele bar nenem yañılam hartbabam zeñgin edı
olar bek zeñgin ediler sora bir gece o koyını orıslar basalar ruslar basalar bũ
Kartbabam on dort on beş yaşında eken bir cevezge minip sak lana o uruslar Kılıştan
10 geşe epsın keseler urıslar ketken sora bir cevez astınna altınarı bar eken ana bir
torba altın alıp turkiyē Kaşıp kete anda okıy nete bir yırım beş yaşın totırğan sora
gene kele koyıne tā Kalğan altınarı onnarın ala sorā mında kele gemicilik yasay
gemicilik sora mında koştencede en zeñgin iş adamı bola alış veriş ete sora hotel
yasay han yasay kop şiler yasay demek bızın en koştencēde zeñgin kişi bola ama biñ
15 doKuz yüz on eķide bir marebe bola balkan marebesinde o zaman urımlar kele
onnarın Kaberine kırib onı ottireler oñ yerı sora olar ala onı da ottireler sora nenem
oksıs Kala eķı Kız Kaldı balaban ablası kete turkiyē üylene şide yerleşe kütaya
nenem onda ketib otra onda okıy sora mında kegende on altı yaşında on altı on yedi
yaşında babamman üylene bø demek biñ doKız yüz on yedi senelerine on yedi
20 senelerinde biñ doKız yüz on sekizde gene birinci marebe duñya marebesi o zaman
meñ babamın lağarha akete basarabiya degen moldova betke ne şin çünki milleçilik
ete bulgaristanın bø bolgesi bo dobroca bolgesi romaniya geşsin dep sora beların o
artınnan cüre eken ama oların tutmağ uşñn partizan gibi onday sorā nenem amèlè
Kala biñ doKız yüz on doKızda birinci abim tuwa o rametli boldı şindı doKsan
25 yaşında bıs sekiz tane Kardaş edik en balabanı inciner eķincimiz doKtor epsı
okıdılar irfan en balabanı irfan ridvan eķincısı adnan üşincısı isa o rametli boldı
student edı tortıncı sene tıp faķultate mediçina doKtor bolacağ edı ana uşitti ø seneler

biñ doKuz yŷz ellide aŷlıđ edı zorlıKlar ŷektik o zaman uŷıttı oldı o zaman ciğer hastalığı sora ŷ tane ablam bar cevriye leman ikwan men de orhan men adım orhan
30 en kiŷikene menmen ŷımdı annatayım bo meselenı Katıp bō derneknı Kırđanımıznı demek biñ doKız yŷz doKsanda bır telefona keke maã tiatru salonunda... diler o salonnarda toplantı bola o toplantıda komitet ayrıla on dort tane kiŷi o on dort tane kiŷiniđ arasına menı de ayıralar ayırđanda soray sen kiŷimsiđ ana ne baba ne nētti ne yasadı dep onday etip ayıralar sora biñ doKuz yŷz doKsandan berı mına devam bo
35 dernekte ŷalıŷtıK koŷtencē ŷubesi Kırđık sora balaban derneknı kırđık o zamandan toKta mambet sora keldı melibıay ekrem bar edı ramazan midat avoğat o onı baŷhan ayırdık men gene... bırinci baŷhan koŷtencē ŷubesiñiñ baŷhanı sora men de gene ŷo... ŷalıŷtıK sora o zamanda para yoğ edı para ikümet parası yoK milletten para toplap toplap onday pütün foliyetlerin yasay edik sōrā gene onday bır dayıre aldıK deniz
40 boyında Kral camisi Katında onı aldığ onda ŷeñgene onı koteklep netip ŷiđardıK onda merkez binasın yasadık koŷtencē ŷubesi sora gene biñ doKuz yŷz doKsanda bız baŷta romaniya turđ demokrat birligi bolıp kettik sora turđler siz tatarsıñız dedı neŷin turđ dep dernek yasaldı dedı o zaman mayis ayında haziran günü mı ŷo haziran ayında ayırıldıK onlardan sora bızım tatar derneğim Kırđık romaniya musulman
45 tatar turđleri dernek Kırđık haziran ayında o zaman bırinci baŷhan tahsin cemilede sora bawbek ŷukrina ayırdık bayđa koŷtence ŷubesın baŷhanı bay ekrem edı onnan sorā memed emin yaŷar boldı o da rametli boldı memedemin yaŷarın yerine men men kırđım biñ doKuz yŷz doKsan beŷte koŷtencē ŷubesine bey mambet unal birligin baŷhanı edı men onın bırinci baŷhan yardımcısı boldım ona on en zor seneler biñ
50 doKız yŷz doKsan biñ doKız yŷz doKsan beŷte ana beŷ sene o zaman putun faliyetleri cepten paraman mambet unal bır araba Kazası boldı... men benim vazifem de bar edı men ŷalıŷa edim fermam bar edı koyden keke edim aŷam altıda keke edim doKızđasıK faliyetlerin azırlıy edik bır program yasay edih plan ete edik onday etip ŷalıŷtıK... sora para toplap pikare ballarına sunet yasadı bır Kaŷ balların sunet
55 toyların ettik nettik ana onday kop faliyetler ettik ebet bizden bizim arKadaŷlar doKsannan berı devam Kırımđa kettiler devam devam kettiler o zaman Kırımđa yardım para toplay edik er sene ekı biñ dolar ekı biñ dolar devvam men de ep devvam yuz dolar berdım devam ŷımdı de yardım etem abilerim de bere edı devam sene

ekı biñ dolar abdulcemil Kırımnan toplantı yasaı edı qorışme yaptıñ ana dohsan
60 beşte bergende bə paralarına ilac alacaKımız dedi biz ballarğa yardım işin dep
bonday etıp bergen edik kat berdı bizge kvitansa berdı netti sorā simpozıyomnar da
yasadı birinci simpozıyom yasadı tatarların geçmişi bugunkı ve kelegeği dep bir Kaş
simpozıyom yaptıK kostencēde sorā uşinci toplantısını abdulcemil Kırımoglı da
kelgen edı riza fazıl keldı turkiyeden isan sabrı Kırımını celal işten devam keldı celal
65 işten er vaKıt kele edı bo stambolın tatar derneğin başhanı celal işten er vañıt kele edı
o ana isan Kırımlı keldı evet çıñtı kitaplar Kazan Kazandan da kegendı profesor bir
tatar profesor adların bilmimen unuttum şimdi şıKkan şıKkan şıKkan bilemen
bilmimen bar ana bibliotekada bar şıKtı şıKtı kitaplar şıKtı ekı tanē... şıñan ekenin
bilemen ama bonnar dohsan beş dohsan altı dohsan yedı zamanında o kitaplar mende
70 bar ama romence yazılğan episi romence yaza o kitaplar sorā biñ doKız yüz
doKsanda birinci festival yasadıK şimdi er sene bo festival yasaymız tatarların
uluslararası festivalı Kıyafet şarkı vē oyun bo sene bar edı festival bo sene rifat
cubarov da keldı tā başhaları keldı onnarman şındı ana onday etıp bo derneknı aldıK
sora bir dernek yasadıK romanıyanın şubesin baş... bukreşte edı bukreşten
75 kostencege geşirdıK biñ doKuz yüz dohsannan Karadeniz gazetası şığardığ onın
merkezı bukreşte edı gene onda kostence ketirdıK mında kostence çentru boldı soñra
pütun romanıya tatarları merkezı yırım doKıs tane şubemiz bar şimdi dernek uş
şubemen başladıK birinci şube bukreşte Kurıldı ekıncisi kostencede uşincisi
mejdıyede dortincisi Kara muratta ketıp men şube yasadım men uş şube
80 yasağamandır kostence şubesin Kurdım Kara murat şubesin Kurdım bir de Kanara
şubesin Kurdım soñra braşovğa da ketıp bir şube yasadım demek onday etıp men...
komitetke er komitetke bir haş şube bolıştıK men ketıp yardım etem bo şubelerge
şındı yaKın yırım doKıs tane şubemiz bar bir ona altı tane... tatar oynnarı işlētken
taKımlarımız bar caşlar şubesi KurdıK Kadınlar şubesi boldı şındı uş tane
85 ğasıtásımız bar Karadeniz caş ve Kadınlar sayfası mejdıyede bir Kaş tane şube satıb
aldığ mejdıyede şube satıb aldığ asanşıda canı şube yasadıñ satıb aldıK omırşada var
tā murfatlarda var murfatlarda var şube onlarda şube var satıb aldıK Kara muratKa
da şube satıb aldıK ana bir apartament dort oda aná kiraman tułcanıñ şubesi kiraman

ana kostenceden konara da alacakmıs ana üş sene şalıştıK bo sene pıtırđık merkez
90 balaban bñr ne şübe biñ dort yüz merte kare arsası bar o şübeni yasadım balaban bina
a şındı aşada toplantı salonu bar eķı üş kışi işün toplantı salonı başhan biroğı bñr de
sekreter sorā bñrincı Katta Karadeniz şubesın odası bar caşlar odası bar Kadınlar sora
Kadınlar teşkilatı ne odaları bar bñr oda da tatar odasın yerıştırdıK sora bñr oda da
komisiyalar şalışa bñr de muasebeciler ana onday etip bonnan da yasadığ ıñinde
95 mekteplerde bız onday mektep aşmadığ aslında iķı ders bergen oKulda Kırımtatarca
ama beğ az oKıldı şımdı mejdiyede bar bñr sınıf tatarca oKuğanı sade tatar tili dersler
romence kitaplar basıldı bñr haş kitap yasaldı bñrincı eķincı üşincı dortincı sınıf
kitapları bñr dort kitaplar basıldı sende bar mı o kitap koşter o kitapnı bastırdı bızım
mualimler toplaşıp bñr komisiyon yasadılar bñr dort sınıf işün yasadı o kitaplar bar
100 ama zor zor bek zor fikirler bar çünkü mında üniversite bar edı evelı hırımtatar
seksası bar edı Kapandı bar bñr on eķı on üş tane on dort tane studentlerimiz bar edı
hapandı çünkü ana Kazan tatarcası men tatar mektebine oKıdım bñrinciden yedincı
sınıfhaşık o zaman dortincı Kazannan kegen edı Kazantatar kitapları ama annamay
bek annamay zorlaştıK onnarman bek zorlaştıK er çirilik alfabetesimen çirilik oKımaā
105 bilemen ruşsa oKıdım men sekis senē oKıdım ruşsa ama az da annay edıK çünkü o
fonetik meselesı fonetik meselesı ruş çirilik alfabetimen üyülmay şımdı bızım faliyeti
tatar kureşi yasaymız tatar kureşi Kuşak kureşi sora caşlar toplantılar yasay baramda
yasay toplantılar ya bñr ayda toplaşıp onnay toplantı yasaylar sora başKa faliyetler
mınawu simpozeyum yasaycaKmız şındı memet niyazi simpozeyumı yasaldı yazar
110 ismail ğaspralı simpozeyüm yasaycaKlar tanışın ya ismail ğaspralını eşittin ya dilde
işte fikirde birlik tanıtılğan kışi... on üş aralıKta mında romanıyada tatar azınlığın
kını bar onı bayramğa hatıp şō diler toren yasaymız demek on üş aralıKta o zaman
onj bustın da şı eteckemiz asacaKımız celebician bustın bñr fuaye bar ona salacaKlar
yere salacaKlar çünkü üş tane bola eķi tane bosın sora celebician bustın fuayege
115 salacaKmız bñr mermer salön bar onda salacaKmız... men aru korem o mesele ama
en balaban problem ana alfabet latin alfabeti bosa tā KolaylaşılacaK bo çünkü bızım
caşlar bo çirilik alfabetın bek tanımaylar İtince bosa o zaman problem bolmaz
tamam tamam şımdı bu bızım bñr hocalarımız filolociye pıtirgen romen romen
oKuğanı em tatarca biler amā onın mettodıkasın yasamaK gerek talimatın almaK

- 120 kerek bır pařa problem mektebımen zor eñ balaban problem mekteb aşması çünkı
beklep tura bız tatar tılı oKıycaKımız üyrēnecekımız ballarım bo tılı üyrense K ayda
şalışacağ bo tıl oğıp bo mesele bar bızge bo tıl asıl ūden üyrenmek kerek neneden
babadan üyrense tā faydalı bola ama řobısi üyde romańce ne Koniřalar onıřın ballar
da romence üyrene sora zor kele bo tatarcanı Konişmağ uşın Kartlar Konişalar
125 bileler ana men de... tatarca bileler ama caşlar bek bılmıy bō tatarcanı onışın
problem bek bır problem ana... onı mesele bışncı ballarını toplamaK kerek bır sınıfıa
toplamaK kerek

Konuşan: Seytomer Sapfet, 86 yaşında + Ünal Mambet, 67 yaşında

Derleme Yeri: Köstence (Osmanşı)

Ü.M.: biziñkiler men sulalem Kırmıdan turkiye қоşeler bandırma bétten bir қойдий
şizden қıғалар тоқта dedim bizim bir tizemiz bar dedim yoK ana sen қоп ši ағнат
тіşиндан да ағнат neden eşkilerden gençlikten

S.S.: seytomer sapfet sapfet

5 Ü.M.: safet aman asılında devlet

SS.: asılında o tuwma dewlet biñ doKız yüz yırım dörtte bek қоп boldı o seksen
beşini totırdım seksen altının işindeme seksen beş buşıKman tamam seksen altı deseq
olur

10 ÜM.: asılında osmanşı қойинде osmanşı devletlerden dewlet babasın adı mecit
mecitın Kartbabañ atı nēdı yoK demek Kartbabasın atı devlet yaz devlet bar ya toKta
toKta aytarman bonlar kezlewden ebet kezlewden men bilemen ondan kelmeler ya
onda evet evet şiden kezlewden kelme Kartbabası söra babasın atı mecit babasın atı
babasın atı mecit men sā aytarman unı bizge yazuwlı anawū bar mende şındı yoK
yoK yoK elliden söra ellı altıdan söra Karayım da men aşaa yeKarı men sā anawū
15 bizde ši bar genealogik bar onnarı ҳарap men aytarman devletler de yazuvlı onıñın...
bonlar menadil kete edı şındı mambet Kız adı menadil üylengen söra mambet boldı
bizim atımız asıl seyit seyitlerdenmiz biz şiden Kırmıdan şiden arğından men mı
Kırğ eğı men atım unal ridvan bilesin ya babam atı nuri nūman ana Kırğ eğı bosa
altmış yedi kete ya eb osmanşı onlar eğıge bolıne bir teKımnarı mında Kala bir
20 taKımnarı Kırmıda turkiye қоşeler turkiyede orhaniye қойıne yerleşeler
Kartbabamaların şısı bir de bu... ya Kartbabamaların babası şiden şo arğından
arğınнан söra қоşeler anawū geneolojiñi қоótergen söra men sa epsın aytarman
benday etip aman şındulük aytayım ondan қоşeler Kartbabam Kalıbı bir eğı yaşında
mı turkiye қоşeler onda қоşкен söra mektebin nesin oKıy pütün sulalesı
25 Kartbabamı Kardaşları şileri onıñın epsı Kartbabam da bir Kardaşı yoğ edı epsı
turkiyede... ondan söra o oKıy bursanın medresesın pıtre bursada bir yeşil camı bar
bir medrese var ondan söra mında manKalıyēge tayin eteler onı şo osmanı

imparatoriğin zamanında b1 şilerde keke aşığ eken bo şiler onda oca bola şide
manKaliyede manKaliyede oca bola manKaliyeden sora birinci apaKayı fahri
30 efendimaların tatasın ala onda dort tane bala bola ekewı de ekewı Kala şabedinmen
sabredin bonlar oseler şı eteler ana bir zamanda bulğar marebesinde birsin bulğarlar
alıp kete Kayıp bola ekıncısı de şe na ole bulğarlar biñ doKüz yüz balkan marebesi
bola on üste öndan sora şisi bo apaKayı ole ekıncı apaKayı şılı omırşalı babamaların
nenesi ayşe ekıncı apaKayın ala ondan sora dort tane bala bola dortım beşim bola
35 aman dort tane yaşay birsi orgen birsi şı edı turkiyede abdulafis babam nuri bir de
fewzi kel zaman kel zaman bo apaKayı da rametli bola üçüncü apaKayın ala ondan da
sora dort bala tā bola asılında pıtın şilerin yaşağan bosa pütün balları yığırım ekı mı
yığırım dort tane bala bolacay eken aman bonlar Kalalar eveli biraz Kastalık lar da
kqb ekèn ne bosa da bonday etıp sora biz mında sulale bolamis birinci Kol yegen
40 bizde ellı altı dane bar edı nenem yağınnan babam yağınnan eñ az epsın üşer dörter
balların sayğanda sekız dane siz sekız dane edıñız ana doKız dane ana āna yā on ekı
bala ekenner... men anlatayım neday koy edı diy toKta toKta onday tuwı ortasında
bir şı bar edı su bar edı ekı KaK edı şayir dort tane malle tatar malleleri bar edı
KocayGıl samaw mare cawğaş biz cawğaş cawğaşlar mında Kırimdan keleler şındı
45 men aytayım şındı doğırsın yoK yoK men annatırım... sora bo asılında tatarlar bar
eken osmanşı koyı eskı koy baK ağnatayım da ađnatmaā men osmanşı koyıñın
tarıhın biraz... osmanşı koyı bir eskı koy neşin deseñ altı kilometru arasında on ekı on
üş tane mezarlık bar demek ki edıl koyından edıl koyı bar bonlar volğadan volğanı
atı edıl edıl koyı üyaKlardan tatarlardan da kelme bē edıl koyıne zamanda ondan
50 şöban eñşeşik altı kilometru altı yedı kilometruda on ekı on üş tane mezarlık men
bilemen mīna şındı aytayım birsi sızıñ üyüñız bette ekıncısı anawu mituwaların iyün
Katında edı osmanşığa kitkende bir koygenlik bar edı göze dēn mezarlık üş bola mı
ta ne Kocamılda bar edım bir dane eskı dort bola mı balaban mezarlık beş bola mı
şide bē Kıblada toKta be mında osmanşın aldında balaban soyı altı bola anawu taw
55 bolğan yerinde bar edı bir tane tā bar yedı cawğaşta bar edı bir tane bar etı te solda
cawğaşta mezarlık sekız bola mī sora şide azemlerde mīnawu bette doKıs koyın
ışinde bir tane tā bar on koyın işinde yoKarıda ğara bette bo ayrı edı azemlermen

şoban eñşe ayrı edı eveli sora Kəbadin betke ketkende solda bır tane tā bar da
balaban soyı be Kəbadıñge çobānitsadan şıkkanda ğaradan atlağanda sol bette boldı
60 mı ombır təkta toKta sora balaban bır koy bar eken bo şoban eñşeniñ koyı pek
balaban medreseler neler var eken bo çobonitsa aman o eķı koy edı bırsı acemler
bırsı şoban eñşe anawūlar büyaKta kerişler turā edı kerçten kelgenner keriş diler
mında sora nā bette şoban eñşe bar edı şımdı kelik osmanşığa osmanşı esķı bır koy
ekèn o koyde bır taķım Kuyular bar şu Kuyuları balaban atlarman şığarılır edı
65 bunday balaban balaban şilermen sora mağazın Katında bır Kuyu tā bar da taştan
Kazma yesirler Kazğannar da Kartbabamalar bette yoKarısı... şura...toKta be toKta tā
pıtmedı osmanşı eñ esķı koylerden bırsı onda balaban balaban Kuyular bar üş tane
balaban Kuyu atlarman şığarılır edı bənday etıp şıncırlarman metilermen su şığarılır
edı eñ aru sular onda bar edı bırsı cawğaşta edı bırsı marede bırsı de şidedı Kayda şo
70 toKta ep şo şide primariyen Katında cawğaş bə koylernı yoK bə koylerin be
mallelerin atı Kırımın Kıpkan yerlerden koylerden kelme sabaw samovkadan kele
cawğaş bılmem cawış bır şiden... sora ebet ebet... cawğaştan dayır ne bilesiñ cawğaş
sen anawu şilerden adawi Kartiden neden bır şiler Kalmad mı aKılınđa o adawi Karti
Kırımın kelme adawi Karti sawçiler bar iken oñ işinde yoK yoK onı sen araştıır
75 Kırımın yoK Kırımın sen esķı ħarita yoğım sende pütin koylermen esķı koylermen
esķı tatar koylerimen şımdıķı Kırımın bolğan koyler üş kere tā qop ekèn üş kere dort
kere tā qob o ħaritalar bo esķı tatar atlarman sizde barım yoK yoK yoK orijinal
bosın yesķı atlarman yoK sözlük bar aman onların Kayerde ekennerin siz bileceksiz
ebet şımdı men onıñ aytaman men Kartbabamalardan bile Kırawlı arğın di ekèn
80 onlarğa Kırawlı arğın men onda bardım o koyge o koy menı şiyiñe ğore teran tā
esķı biraz tā yoKarıda ikèn Kırımın şımdıķı arğın koyine şı etkende bır aru bır yir u
arğın şındı arğınlardan arğın şındı ne bar bilesiñ sen tatarlar sulale sulale giraylar
şirinler arğınlar barınlar mansurlar māsurlar tā qob onnar... men biraz zor bo şilerin
sen şı etmek işün... sora osmanşı koyı esķı koy ekèn turkler de bar ekèn eñ soñĠı şı
85 etkende... Ka qoriyim nasredin ocaman arabi yoKım sende be o kitabın berdım bır
pezemeğın balasına şoman da yoK boldı bosın tā men natural orijinal arğın Kaydan
kele bo tatarların şıkkın asıl tatarlar arğın degen bır şı bar bır su şide tap kerulem

orhon yürlerde arğun suwu bar bo arğunlar üyaKlardan kelmeler sulale o arğunlar
mına borasa bız bız arğunlardanmız bə teran bıyaz sumalı KarıK şı mına bunlar bız
90 bır başha sulalemız bında bu şide bə kinesi tuwı osiyatik onlar noğay asıl tatar
benlar annatabıldım mı şımdı men bır şeyin doğırsın aytarman bo şilerde ne stesen
yoK asılında tatarlar sora bonlar bə yoK yoK yoK noğay meselesi başha turlı
tipolojik onlar işliyer asiyatik şındı ne bola şındı nawu meselenı atlatıp ańyaKa
baramız ya şındı bə ciņgiz hannı nenesi şısı apaKayı tatar edı bənı ozı noğay eken
95 noğay tuwı şo asiyatik bo cene tatarlarını asılında tatarlar tatarlar tatar da atı bar eken
ama bıraz bulğarlarman KarıKımız bız bo pıtın rusıya pıtın şilerden eņ qop bo
şilerdir eskı bulğur şısı bız tatarımız dep sade ozımızın şığarmayıK mesele tuwu
mesele bənday balabān pıtın asiyanı şı etken bo bulğarlar eken bulğar bo tatarlar
soñunnan şığa kelime tatar anawı orhon abidelerinnen şığa yedıncı asırda şığa bə kuł
100 tekinnı nesı otuz tatar KırK tatar dep ü yürden başlay bırcı iskı neşin etem bə şiler
çinner anawu duwarın yasay da onuşın yasay bonlar uşın uşın bo aKıntılar uşın
bolar aru organize asker şilerı bar eken boların kelıp cene ekenner pıtın şilerin ala
ekenner şü yerden başlay şındı orhon kerulen sen bilesıñ şındı bı yerlerde arğun
bonnan kele arğun suwu bar ənda şı benlar da sora boy boy bola tatarlarda boy boy
105 kelgen sora bır yerde bırleşıp bənday etıp keleler biyaKa şığalar mında romaniye
şisine ukrayna yetiştiler biñ ekı yuz otız altıda yetişeler onlar biñ doKız yüz Kırğ
ekıde mında kıreler tohta be sora Kırğ ekıde toKta be tā şige yetişeler tıp şige
adriyatıka yetişeler tıp lemselerge yetişeler bo çehiya slovakıya yetişeler ü yürden
sora bo avotay ole de sora artına Kaytıp şige Kurultayğa baralar onnan başha tā şige
110 atlantik şisine sıK baracağ ekennen demek kə balaban tarih bar bo şide şındı kelik
osmanşığa osmanşıda bonlar malle malle keleler Kırımdan yerleşeler ne bola
Kırımda bo örüslerin basKısı başlay biñ yedi yüzden sora yeKaterinadan sora başlay
şı etmē bızınkıler musulman ekenner olan diy bıs KayaKa ketiyik KayaKa ketiyik ep
şige Kıblağa Kıbla bileler şige musulman memleketlerine dep şığalar bır taKımları
115 gemilermen gesheler turkiye gesheler turkiye geshenner bə bıyaKlarda yerleşeler
bilesıñ sen şımdı bıyaKlarda qop tatar bar şide bır taKımları cayaw alalar bıyaKtan
ya da arabalarman alalar arabalarınman alğan sora bıyaKlarğa eskı tatarların tabalar
mında noğayların tabalar noğaylar var ekennen biñ eki yüz Kırğ ekıden Kalma

benday ordu ordu Kalgan ekennen mında noğaylar Kala noğaylar Kala noğay atı o
120 zaman çığa bir generalları var ekèn noğay onı çetesi ekèn bonlar çetesi çete bilesin
ne ekènın çete çete benlar göçebe ekennen aywannarman şilermen koşe ekennen
anyaKa minyaKa cure ekennen benlar onuşın da onların başlarında ep şenday şı bar
koşmek dobrucada nede onuşın o üylerı nesı onday edı onların bek aru üy yasamaz
ediler biyaKa aKmaã başlaylor bo rusların basKısıman sora büyürlerde topraklarını
125 aru koreler şı eteler büyürlerge yerleşeler tıKı ameriKan anawu şısı vestine keteler
de anawu atlarman cuwürüşıp benday etıp keleler bir taKımnarı toprasarğa yerleşeler
bir taKımnarı osmanşığa yerleşeler osmanşığa yerleşkende barğanda devletler
sonıman kele devletler Kartbabañız bek yaramaz ekèn men aytayim saã men kop şı
bilemen sura sora bunlar nawu marede otırğanları biraz supe ekennen şiler yoK
130 bonlar dı anyaKa yerleştirik diler cawğaşKa ana ana yaramaz eken Kartbabası
koresıñ sora bo şide kegende bonların yerleştiriler cawğaşKa bızın sudan sora anawu
betke Kağın geşken sora bızde KaK bilesin ne ekènın yoK yoK toKta be bir şı işte
bataKlık toplantı sū bo cawunnardan toplanğan su aKıntı bir yèrden şığıp benday
etıp toplanmay bo bazıda bazıda Kurıy bazıda bazıda bola bonday şige bız
135 cawunnarda balaban cawunnarda Kala şay na KaK KaK derler uğa balaban eKı dane
şı bar edı onday balabān bir su biyerlerden tıp tunanı şısı kele ekèn tā azemlergeşik
onışın portu çobmitsa diler o zamanna su kelè ekèn bu şı betten negres megres
onışın su tura edı sora bu bo şiler tola koresı bo şayırlar tola bilesı sen neday edı
anwu bayırlar osmanşıda şındı toldı ana osmanşığa kelik sora bu Kalklar bında
140 yerleşeler Kırimdan zeñgin zeñginer şığa altınman neman şığalar altınman bōnnan
sora satıbı alalar bir sırı topraklar zeñgin edı bunlar zeñgin pomaşık bilesıñ ne
ekènın pomeşık pomaşık bilesıñ ne demek aslında mına bō portmonew eruşsa
pomaşık derler pomesnik zeñgin zeñginerge pomestik demek Kayerden Kayerge
kele anata bıldım şındı demek kè zeñgin ekennen mında kelgenden topraklar alalar
145 şiler alalar şiden de toprasar da bir şıñ men rasladım babam ayta edı bir abdiraman
degen aKay bar edı biyaz biyas pantolan kıyıp cure edı anawu şilerden ketenlerden
ana o o kişi eñ sonGı kelgen Kırimnardan orijinal bar edı onda bir de ağave Kartı ana
o Kırimdan tūwma senı şiyiñ de Kırimda tuwma anawu katlerde koresıñ de Kırim

dep yaza... ya bonday  tip b  osmanşı  oyinde tur ler de bar  ken evel  tur ler
150 keteler tatarlar Ka lar mında dobrocada  ob sı tatar ed  mında b r Şiler var
dokumentler var Őiler mında b r roman yoĖ ed  y z sene ańyanında b r tane roman
yoğ ed  ep s  Şi ed   ob s  tatar tur  Şi babadaKKa bardııım babadağ  ş y z dort y z
sene ańyanında Ői ed  ġarnizoan  anawu Ői bar da sizde tirasp lda ne bet nes n asker
 sis  bar da ana onday b r Şi  ken ġarnizoan  y  otuz b lm m Kaş tane oKul bar  ken
155 babadaKta Şimdi mında kegende osmanşıġa kegende bo Şi acemlermen Şi arasında b 
ne Ő  acemlermen Ő ban eņse acemler Şiden keke acem b les n ne  ken n acem ne
y K men sa  aytayım Şimdi acem y K y K acem persannarġa aytalar persan
iraniyan iran Şimdi farslardan acem acem asılında tur ler acemdir bo Şilerge
persannarġa Şilerge farslarġa mında bar  ken Şo persannar da bar  ken acemiler
160 acem  acem  la b nnan keke tur Őe b lm n kiŐilerge mınawu acem  derler sizde de
Kullanıla m  o m nawu kişi neday acem  ders n acemden keke y K b r Şi b lmiy
Şoday  tip manas  bar Şimdi ana baK unda tur Őe b lm n kiŐilerge acem m nawu
acem  acem  kişi derler acem  amana asılında persan eken onlar sora mında KarabaK
bar b r  oy bar KarabaK  oyu t  Şiden b r taKımnarı bar  kenner KarabaKı da
165 naġornu KarabaK bar da ana  yaKlardan kelme b r taKımnar kişiler mında dobrocada
araplar da bar  di b r Kaş tane KarışıK arap orijinasından aman tatar bolalar ep si
mında s ra Şiler de bar dobrocada ne diler Şo toKsupa toKsupuġa neġe tat tatlar tatlar
da b r taKımnar tatar aman asılında orijinal tatar tuwul  nar onlar b raz azer  keke
onlarġa Kızıl baş diy ediler... daġGalaKlarġa ne d s z be lap b les n Kaydan bo lap
170 Kara ned y bola tatarlar biņ dort y zde ne de yerleşeler biņ  ş y z b lm m Kaşta
Kırımġa asılında yerleşkende Şide nede b  eşKı K rimda nede yerleşeler bo grekler
italıyannar sora bonlar ortodoğs  ken m naday daġ daġ daġġ etip Şileri Őaņ Şala
 kenner ortodoğslarda anaw day Şi bar ya Őaņ Kaġıla sora onnar mında da bar onlar
mında ortodoğs bonlar daġ daġ ete onların  oyleri ayrı  ken anawu daġGalaKlar
175 keleyatır  ken diy eken sora b zde daġGalaK başha manas  bar enai ne diyim men
sa  enai b les n tur Őe enai teran aKılı Kolay enai daġGalaKlarġa an  ana enai y K
asılında KabaKbaş o başha o eşek KabaKbaş o başha Katır Katır b les n ne  ken n
ana bo bonlar daġGalaKlar başha Şisimen keke osmanşı dort yaKtan Şi keke mında

tatar kele osmanşığa onıñün bo dort malle bola bar bar bar aman ne bar şındı noğay
180 yoğ edı onda şındı noğay da boldı şındı onlar beş turlı şı bar onda o interesan bır koy
o bonlar bılımiyer mında senı ańyaħa miyaħa aketeler bonlar ep̄isi kelmeşek bonlar
bıyaKlarda kişiler qobilerı kelmeşek bilesiñ kelmeşek asılinda şiler bo maşuwada
esqı koyler azemler bosın osmanşı bosın Kubadın bosın benlar esqı koyler
toprasarlar yā ama bo atların saldılar şındı aman ewelden başħa edı bır de ne adet bar
185 edı osmanşıda bo esqı koy belğan sora balaban koy üş yüz bilmem Kaş Kane üş tane
camı bar edı ebet ebet ya üş tane bar üş tane KocañGıldası şındı marede Kaldı şide
mınawu şiyalar oturğan yerde şayıb aKay anawū aħtem aKayın Katında edı o artında
ya camı bar edı yoK yoK yoK zaten şındı ruKıy tura sura balaban koy bo edı
medresesi nesı var eken bo şide çoban eñsede bo şilerde medrese oKullar var eken bo
190 ekı yüz senenin ańyanında ekı yüz üş yüz sene şisinde medreseler ne stesen bır
taKım mermer taşların şilerı bar onda balaban koy ebet men ağnatayım ya şındı
toKta kel zaman kel zaman benday etp bo şiler bo koylerde er koyde misapır odası
bolır edı... osmanşıda balaban üylerı bar edı toKta toKtasa bē ağnatayıK ta aru etp
sındırma ne ekenin bilesiñ sındırmalı üy mında dobrocada qob üylerı bar romannar
195 bile bılımiyer onı sındırmalı üyler sındırma üyin kenarında yoK türkler şardaK di
ama biz tatarlar sındırma sındırmalı üyler benday etp bē bo patrat bosa bo üy
bonday bonı aldına bır de kenarlarına ya ekı yağına salına ya aldına mınaday ettirip
direk sora cawunda nede onda tura bilirsñ qoridorday bır şı aman Kapaalı tuwı yoK
koştermek kerek esqı bır taKım romannarda bar anawu koylerde nede biz bette bar o
200 Kırımnan ornek keldı bu yōK başħa mında koylerde qormedı men sındırmalı üyler
yoK bar edı samawda bar edı samawda anawu bilesiñ qım proyektor mroyektor
yasağan edı onday üyler sındırmalı üyler sabri be sabri qroyektor bar edı de can
temirlerde bar edı biraz sındırmalı yasağan edı o ana ne bosa da yoK osmanşıda bır
siziñ üy bar edı e artta sora balabān dağlar bar edı ana şiden Kartbabañız kegende
205 salınğan onlar paraman keleler atlarman keleler men biraz doğumentat boldım
SS.: osmanşıdır qoyımız qoq sıyırlalı üyimiz aci oca soyımız qotıñız bosa tiyñız e
qob o mende ama şıñnap şıñsı tuwulman şıñnasam yalmam şıñsılarnı artından inşalla
Kalmam qob ø... Kırım Kırım degeniñ bır yeşil ada aKmeşit menı oż qoyım üyüm
onda diy mende bek qob edı o ama

- 210 ÜM.: ana yavaş yavaş etəcəksın safet tizem bek tılbaz edı ewelı şımdı unıttı bıraz
tılbaz bılseñ ne avoqatlar tek bılır edı er kezge de şü yürde de şısın cevabın berır
edı.. tatarların başınnan qop şiler keldı ekı yüz sene arasında bıñ yedı yüz seksen
üşten sora ep qoşeler sora bır lap ta bar edı bılmem bır şı zeñğınden tā aru şige dep
şığalarım ne bır taKımnarı da onda da şektıre èkenner bır taKım şoqaylar şoqay
- 215 bilesıñ ne èkenın çoqoy zeñğın ne diyım men saã şımdı tatarcası so qay dersın ama
bız şoqay şısın Kullanamız çoqoy

Konuşan: Ziyadin Şayzer, 72 yaşında + Nurcan Kurtasan, 52 yaşında

Derleme Yeri: Köstence (TatılcaK)

Z.Ş.: ziyadin şayzer şay ya biñ doKız yüz otız yedide men yetmiş eKı yaşınmadaman peçeñağa tatarca Kazaħşa tatarcası kelınşek kelın gelincek kelınşek şay şo koyde tudım bilmimemız Kaydan bilik biz onu bilmimen haydan bilik biz Kaysı seneden kelgenin Kırım aKında bir şikiy aġnatmadı aman men ne bilemen ozım Kırım

5 aKında ne bilemen bo Kırımarnı deportat etkende ketirgende men on yaşında edım biyaKa sürgün etip ketirgende Kırımarnı biz kelinşekte yaşay edik o zaman men gündeştimen bir tabi on yaşında edım o zaman onnarnı sora bizñ koylerimiz aldılar yardım berdiler onnarġa Kayda turdılar üy bir camıñ bir şiyinde mektebinde otırtılar onnarnı üyi bolġan üyinde otırttı enday etip sora men aKılımda halġan balaman o

10 zaman meñ bir aham askerge ketti şo zaman bek bir şı yasaġan ediler annem babam şakırıp o Kırımarnı şı onnar bir arkestraları bar edı onnarın şakırıp bir şo şenlik yasadılar şo aKılımda halġan o ġadar bilemen doğrusı Kırımarnı ya bir de benim bir amcam bar edı bo Kırımarnar sebeбі mapıske tıktılar komunistler ibram sadık onıñ aKında ne aġnatayım o muftu edı muftu edı babası nenesi babası nenesi tatılcaK

15 koyindeler be koyden üş dort kilometru anā bette kışkene tatılcaK degen yerde edı bo biyüK tatılcaK sön ondan onı şı ettiler poliyeler Kuwaladılar o andan mında men annemñ Kısımı yaKın Kısımı edı bizge kelip bir on ġun turġanın bilemen şide otırdı zawalı caş tawanımızda otırdı men balaman o zaman annem aytatanedı seni denemes birew şkara salatanedı naday etip merdwen salatanedı men mınıyim oynayman o

20 yerde desinner oyse men yemeg aketeme yemeg akete edım onda oman otra edım Konışıp men balaman o zāman aKılım ne eken bek cetmiy esım eken tişim eken ana şo aKılımda on yaşında edım ana KırK ta ta KırK Kırh dortte men otız yedide tuma ana şo yerlerde yedı seKız doKız on bizden ketti alıp kettiler boşha yaKa azaplar degen bir koyge alıp kettiler ole sora bardıñızım ana o koyge alıp kettiler onda da bar

25 edı bir tuġanı onda da otırdı zawalı ondan tutıp alıp kettiler zawalını tutıp alıp kettiler sora Kaş sene mapıs bergenner mapıste öldı öldirdiler tap soñında öldirdiler neler korgenner sora kop sene men ana oKıdım nettım şide primariyede belediyede

çalıştım memur olaK bında şalıştım sora bir ğun bir insan keldı onda ende bir ozimen
yazın ğunı bir kişı Kalandı primariyede ana keldı bo maña aņnata aņnata men dedı
30 primarman işim bar dedı Kayerlísın dedım men nişlep curèsıñ ne oysem koyde
amvatsator edı biziñ koyde mualim èken şo zawalı o da mapıs yasağan mapıs
yasağan sora benim musulman ekenim qordı dedı sen qımnlerden bolasıñ dedı mā
ayttı men ayttım mına meñ babamı şunday dedım frizervo koyde dedım şundaydı ēy
dedı mağa men bir musulmanman turdım ama şide dedı mapıste dedı onday cılağan
35 erkek qormedım dedı birewnı aytmasa da sade anam Kart anamman babam dep
cıladı dedı qozleri qormedı soKır boldı dedı ayta edik biz oğa cilay berme eteber
soKır boldı dedı mağa aņnattı anawını aythaman men aKılıma ketirdim annem maña
KonişKannarı men de aKılıma bo sadıK abiyımız eken sora beğa ayttım men şı dedı
men ayttım beñ atı onday tuwu mı dedım dā dedı sen kişkene ekesıñ ama bilesıñ ø
40 benim amcam dedı dedım benim anem yaKıKın Kısımı dedım onday şunday
oldırdılar onı oldırdılar dedı qozleri soñır boldı zawalıñ dedı.. anneme aytKan edim
şunday şunday bir kişimı qordım mağa aņnattı şaytıp ēy balam onnar bilgenner
eşitken ekenner olgenin qımden qımden eşitilgen bir de mında primariye belediyede
nazlate bar edı tā o bar edı romen oldı o da oldı Karip o da sora o o aytKan oğa
45 kelgen kat oldı dep sora o registrat etken ne data da ne de olgen o o da aytKan edı
mağa sadıK şunday şunday qunde oldı dep yā o Kadar u Kadar Kırımarnı şunday
bilemen bir de Kırımnar turdılar bayā biziñ qoyımızde bir Kaş vaKıt turdılar sön bir
kun keşe aldı kettiler onnarın Kayda alıp kettiler Kayda alıp ketmediler onı bilemen
āna er kez sora ana Kırımarnı alıp kettiler Kırım biz de aKılımda şo ğadar Kalğan
50 ańyağın bilmiyden doğrusı yetmişte ayırıldım kelinşekten o zaman otıs Kaş
yaşındamandır e bār aysē evelden bir balabān bir koy edı bir musulman bar edı bir
yetmiş Kaynatam oca edı imam edı ø koyde Kaytıp mında keldı yetmişte qorişıp
mında da yasadı ocaK ana onda biz KırKıKa ğadar üyrendik Kuran muran şo Kurannı
sade arıfların üyrenip KaldıK sora qomunist keldı etmedik o üyrenemadık bir şekiy
55 onnan sön nawu revolütiye kelgen sön Kurannı sora üyrendik mında yemekli bolıp
yemekli emekli bolğan sön televizorda türklerden üyrendik türklerin postların tuta
edik kanal de samanyolu şow ateve ø yaKtan sön kitaplar kele başladı ya ana alfabetı
bar mına minawudan qobısı minawudan üyrendim men bilmegen şilerını Kuran

elippası bə ep turkıyeden kelme ya sora bereket besin ana Kartlardan eşite eşite eşite
60 eşite ya cemiyyetlerge barganda bo kitaplarımızni alıp barar edik biz de şay ete şay ete
üyrendik ana okımağa da üyrendik şige de üyrendik Kateceksin ana endi
ihtiyarlandık nişliyk başka işimiz yok ende olmekke tüşünemiz anawu dünyağa
tüşünemiz balam bo dənyada işimiz pıttı ya ne yabacaqsın balam e tābi bar edı e ana
65 bızim adetleri episine yasay edik ana Kartlardan analarımız babalarımız ana
bayramda ballar cürer ediler üy üyden bayram Kayırlap ondan aytmay ediler bayram
hayırlağanda onnar sora Kartlar para berer ediler cemış berer ediler onnarğa bonbon
çokolata onday şiler berer ediler bizge sora men ozim balalıgım aytayım sizge neday
ekenın ya son minaday toylarda şilerde nişannarda bek şiler bolar edı onday adetler
nişannar ana ekı caş biri birin süyışse anaları babasına da aytalar biri birine kelışip
70 tanışip sırdaşıp degendiy şay etıp şı ete ediler şenlik yasay ediler onnar kele edı
Katlamaman şimen bombonnarman neman onday şilermen sora miyaKtan Kız
yaKtan da turlı şiler ediyeler azırlar ediler ya onday bolar edı şımdı bile bola
boKşalar neler yasar ediler o boKşa bir boKşa demek onı anasına babasına bir boħşa
doğmışlarına kıyewge bir boħşa veqıl anneye bir boħşa onnan bir qolek ondāy iş
75 qolmek ne bilim şorap bolır ne bolır onı ne diyim qolek işke kıygen birıncı mayew iş
qolmek yaKalı tüymeli aldı aşık pijama onnardan nelerden salır ediler erkeklerge
KisKayaKlığa bir batik bir başortı bir şı batik romańce papış terlik yā nāwrez nawrez
de bola nawrez bir terekke ballar ul ballar erkek ballar bir terekke o birıncı aKbardaK
degen şeşekten toplar ediler şige terekke baylarlar onı sön üy üyden aytatediler
80 nawrez keldı qorıñız qorımım berıñız neday edı şu peşyan isabısı onnarğa birer
cemış bersin batik beresin ne stesen şewre bir şekiyler terekke baylaysın sora ballar
onı bolışeler para beresin para ne stesen unı beresin toylarda sora toylarda gene
adetler onday
N.K.: men mejdiyede doğumluman babam osmanbaKa nenem Kəbadin mında
85 yaşaymız ne deb aytayım sağa men kelın bolıp tüşkenden doKsan seksen ekıde kelın
bolıp tüştim bo qoyge o zamanlı arabalar bə colda gezgen arabalar toKtalğan edı
komunistin doneminde ana gene aptada bir Katıp etıp col teptim qoyge iyümüz yoğ o
zamanı iyümüz Kaynanamın iyi qosterirmen men sağa iyımız sora sora Kastanede
çalışhan yerinde çunkı eşim inşat muendizi on Kolında yoğ anahtar meñ Kolında

90 anahtar men Kawğacı biraz millı barıp daire aldım üylèngèdèn berli koyge kèlemen aptada bñr kèlemen suwuğ awada yazın ğunı altı dāne ıun kelīb otraman yazlığım bar bek zengınmen be koyde èbet yazıı yazıı tatılcaK dep yaz şoğā tüşınemen bñr arāda dimen anāwü kişike tatıcaKKa anawu seksen yaşında acılıke kettı ø apaKayğā da barsağ oñı da bñr de şeriyeñıñ nenesı barım èken mında ketirm edı mı tā Kıştan kı

Konuşan: Peryan Abdulla, 68 yaşında

Derleme Yeri: Köstence (Tatılcaq)

adı peýyan abdula peýyan ana aK ayım adına geştım ya şındı şındı tuwul KırK birde
 altmıs seşıs totırdım doKızğa kırdım pervelde bïyerde pervel tatarcası pervel
 Kazaşşası morşnel Kazaşşası mane bilemen kōp mane bileme ama masalrı Kaydan
 bilim mane tolı aKılımda tolı tolı tolı aKılımda maneler caş ekende nē äytayım masal
 5 bïr bïr aKayrı uş tane Kızı bar ike anası ole ya ole söra odınarı yoK pıKarelik ve
 Kızlarım diy sıız otırırız ewde āru itıp men kētıp odın tolap keliyim diy tawdan kete
 ketkende Kapını kırtlep aşmañız birewge Kapını diy aşmaaz Kapılarnı birewge men
 kelgeşık āna söra kele bïr bālaban ana masal tuwul mu u bïr ayuw kele Kapığa ula
 sütledim bitlerim aç kızım aç kızım kapıyı diy aşamay Kızlar KorKa birewsı üş Kız
 10 birewsı masa anawu şiyiñ astına kıre birewsı pat astına kıre birewsı bïr yerge caşrana
 söra aşmaylar KorKalar kele babaları odın arKasına cūķlegen ne yapıyorsın burda
 diy nişliysiñ diy ayuw catKın o yerde nişliyim diy etmeğim yoK susım yoK tondım
 diy mağa diy bïr tiliim otmek bersen diy adi kır işeri diy kıre otır miyerde diy bïr
 şkawun bere naday otra peşnotu taşıtıra ketirgen odın skembe mınaday bere oğa
 15 pener bere bïr tiliim otmek bere aşay oh diy ne cıllı diy miyeri diy şındığı anawu
 ballar KorKa şikmā ayudan hey Kızlarım şigñız diy ayunı korırız diy mına bu
 baKırğan sizge beririz mā ötmek dep diy āy şikmaylar toKta diy me onı masal tuwul
 mı sā toKta diy men o ayuwğa aKıl Koyayım diy anawu şiy iyñ sabısı ala yawaş
 yawaş yawaş anawu peşke tıKkan tobanı nenı tıKkan şını artınan itiy ayuwnı
 20 peşini cağa sala Kapağın alayttırıp ēy diy Kızlarım endē çıkırız tışarı diy ğata ketti o
 cañdı endığı diy ānā şay ettirip aydı endığı salayık sıpranı ekmeğ aşayık otrāyık ayu
 da candı endığı ğata pite masal ana şomen balalığında şımdı torinıma annatama
 torinıma birinci klaşa torinım bïr torinım tā bar altıncı sınıf eforiye sutta o ulım
 anlatmāyma bılımiyme zaten de bılımiyme teran bilemen ama unütKama unütKama
 25 unütKama nasredin oca bek aldatuwcı bïr şiy eken söra bïr aKaylar ayta āmān diy şo
 nasredin ocağa diy inana beresız diy nasıl inanmayım diy o diy menı aldatamaz diy
 eppırızını aldattı ya diy menı diy birewsı äyta bïr aKay menı eş aldatamas o diy

aldatmaz mı Kara Katıb aldatır o seni diler bir gün cumā günü camige baralar app
aKaylar anda nasredin oca şığa bir aKayğa ayta şo aKayğa ayta anawu aldatmay
30 degen ey diy atı ne bosa da lan Kara diy taşlar miyerge mırağan diy sen miyerge
türüp tursa ulım blaytıp tutüp diy mırağan minawün meñ yerime tut tatür men şındığı
kelirmen diy bir alip kelim de tirep tütmağa birewlerini üstalarını diy anawunu Kalasın
diy nāwu taşlarını diy bu aKay turra beklıy aKşam bola yoK nasredin oca yoK bonı
aldatıp ketmis söra aytalar anawu arKadaşları qordıñ mı Kā ne deb aytā edıñ
35 maKtana edıñ men eş aldanmam anā nasredin oca menı aldatamaz qordıñ mı
aKşamğaşığ otırdıñ blaytıp tutüp diy Kā nasredin oca keldı mı kelmedı ana otırdıñ tū
diy menı aldattı nawu nasredin oca na ɔlaytıb aldata o er kezni ana şundayılarnı
bilemen teran tutaman men de şıñ bilemen şıñ şıñ aytayım mı mane mı mane wāy
nezire tatayıñ bir türkisi var edı ey nezire tatayıñ bir durqısı şınnar māneler mı
40 maneler way qöp ne deb aytayım Kaysın aytayım benim māne bilemen bonday
gençler dugünde oynaymız aytıp netıp şondāy maneler toylarda oynaymız unuttım da
aydı başhasın aytam çiçeg ektim çimene çimenin çiçegine yüpek te olup sarılsam şo
incecik belıñe yüpek te olup sarılsam şo incecik belıñe yüfsin çimen kenarı kestım
üstüne narı ben askere yolladım candan süygen şo yarı ana onday caş ekende bileme
45 onday altın tabaK ustunde pılcanımsın sen benim aydan qunden Kızğanğan bir
danemsıñ sen benim aydan qunden Kızğanğan bir danemsıñ sen benim qöp bilemen
ama işte qaranfil oylüm oylüm geliyor selbi boylüm selbi boylüm geldikçe şeñ olur
benim göñlüm selbi boylüm geldikçe şeñ olur benim göñlüm unütama Karıştırıma ne
deb aytayım tā Kızım... menı aKayım aşılardan edı kelınşek Katında onda tüştim
50 men kelın bolıp yedi sene otırdım ebımnı bızdıK bo mına bo eviñden Korasın aldık
bonda ev saldık etmişte biñ doKuz yüz yetmişte şındığı yaKın Kırq sene otüz toKız
sene men mında kelgenım mında otırdım onda yedi sene mında altmış üşte toy
yasadım altmış üşte nişannandım toy yasadım altmış üşte tap yā yığırım ekı sene
perwelde otırdım Kız bolıp yığırım ekı senede iy boldım yığırım eki yaşında edım
55 işte mında qop yasadık mında otırdık servişke kettik işke yazdan yaz kettım sade
Kışın günü iyde yazdan yaz işlep peñsiyedemız balam yemeklisız üş yüz elli biñ
prang alama aKay doKız on ekı milyon alamız şındığı on ekı alamız ekewımız
arımız yaşayışımız şındığı ana aru aKay Kasta boldı operat boldı dort kere dort kere

ya bİr pişik sene boldı bolğanı şındığı kene aru amelıyat boldı acillıkke barğanı eķı
60 eķı bişik sene boldı acillıkke anawu apaķayman kettı keldiler merağ edı kettı keldı
anā duwalarğa barā oķıy ayse aru aru āru āru men de baraman oķıyman men de
látinceden oķıb ürendim arapşa bılmiymen Kızım bızın mektebiz yoğ edı ama nawu
türkiyeden nawu látinceleler bar da koşterdı de o látincelelerden kitaplardan oķıyma
yasın tebareg amme amentu duwalar aşerleler bileme epsın oķıyma ana bileler
65 oķıyman bilemen ezberden bileme yasinnı ezberden tebareğin de yasinnı de bİr nesiz
oķıyman ezberden oķıy oķıy oķıy oķıy... ramazannıkta bİr ay oruç tutamız aķay
da men de em şalışaman yazın ğunu koyden koy kenarına aketıp domatisını aketıp
satamız biyerge şı onnan keş keleme yemeg aşān sora ana temeşte turğannan sōn
men bİr dā yuklamayma pıtın oķıyma ramazannıkta aysē men Kılmayma aķayım
70 Kula namaz Kılmayma tā başlamayma ama başlaycam men de endı men de ehteyare
boldım endı namaz namaz bek ayta namaznı yā oruç tut tütma namazını Kaldırma
diy cenabı allamdan oķıyma bileme men ama yapamayman tā torınım ossın akete
ēdim mektepke ketire edı şındığı bİrinci kılasa nenesi faķultate yasay ana farmaçista
bōp şığacaķ iy bolğandan sōn maā keldı ama bo sene pİtrecek şımdığı anawu Kızın
75 akete o annesi bazıda ama üylede barıb alğanda lāzım men barıb alacam ketremēn
onı yemēk beremēn yuklatamān tursatamān bala şı sorā bē bala ossın ew de sala bē
elīm meņ balaban evim ala o bİr satıp aldı bİr ülık cer ev de sala pıtın üy üstın cattı
pencerelerin saldı... işin pİtirdı tawanı tā tura tışarıdan pİtirdı apaķay paķultate
pİtrecek tē iy yasarman men onā endı aşıķmay o evim bar menı ana ulım şisi bar
80 bloğı bar onı dort ķameralı bloğı bar amā men bo Kız ossın teran inşalla bİr sene eķı
sene sora başlacam temeķı namazım Kılmā aķayım acillıkke barıp keldi ya o Kula
ehēy sabaylan tura o ķiseñden tışırseñ onı blayttırıp tegan anawu ocalar blayttırıp
tışırđıñ mī acilıñ bittı tışırmeñiz kİselerinizden o kİseden tışmek blesem ne anā
ibādetıñ anadıñ taş attıñ mı onda biyerge şaytannarıñ taşların sabırlı bolacañ o
85 şeytannarıñ ozıñ şaytannarıñ nelerıñ atasan tewbe diy razım tewbe tutacam yapacam
allağa Karşı bİr musulmannık ibadetı yasacañ menı aķayım tuta namazlık şı ete
nadāy nedir sō terawige barğanda Karasa sen mazınnıg ete oca oķıy men aķayım
mazınnıg ete oğa artınnan namaz Kulalar İyalıy oķıy oķıy o da lātincelelerden oķıy ama
meraķ onı babası oķıy... az vaķıt ala az vaķıt işün aythanıñ şaşa abdes alama oħimā

90 başlānda abdessız oKıuw yoK abdes almasaŋ caba barasan ŧıge oKısaŋ ğuna bĭr aŧer
oKŭmā aKııŋ yoK aŧer abdessız bola mı men abdessız aŧer Kŭran kerimnı ama aŧer
de oKumā yoK diler ya aŧernı oKıcaKsaŋ mı mejdiyede bĭr apaKay menĭm
veriŧoram mayye ōKıdı da arapŧa űyrendı torĭnĭma barabar mejdiyede o ayttı oca
āytKān diy olarĝa aŧernı abdessız aŧer oKımaK yōK yōK masanı ura ēken blāytp
95 ŧay dedı men de onıŧtan aŧernı meŋ anawu torĭnim torĭnim bar ya bĭrĭncı aŧer bĭle
ayetel ħursını bĭle temiz bolacaŋ bomay yā nāday duwalarnı torĭnim bĭle ŧındı naday
reliciye tatar oKıma başladılar eĝı apta kele bĭr Kıs oKıta musulman ana Kasabadan
kele na gündeŧ te oKıy na gündeŧ ħordĭŋ yā tuwı batıklarımıznı űlaytp baylācaKmız
onı er vaKıt oKıĝanda naday ētp kele bĭr taimnarı ŧaŧı bo ŧaŧ ħorĭnmecek bola uzun
100 bolacaK mĭnawuday ettp baylacaKsan Kaŧ kĭŧıge ayttım apaKaylar kene kele nasıl
baylācaKsaŋ namaz Kabil tuwı namazda ana naday duwalarda cazıŋ ğunı naday
naday ettp keleler mĭnaday tuwı naday keleler duwaĝa apaKaylar kele kele de ŧındı
keleler neŧĭn aytayım yalanı men bar bĭr Kaŧ elbise entarım uzun namazıŋ bĭzĭlaymıŧ
olarnı bek bileme men meŋ babam bek oKımiŧ edı aytaman... aKız dedım kelesın
105 camıge ama dedım bolarnı Kāpasā Kāpā dedım ħuldı beg aru ħır ē başĝa bĭr
duwalarda ayttı mĭna ŧındı nas sadet tata ĭŧinde sen bar edıŋ ya o zaman da ana
nurciyanıŋ nenesi bar ēdı Kāpaŋız blaytp dedı ana men aytama bo ħoyıŋ ĭyalĭne
ayttım dedım mĭna ŧay na apaKaynıŋ blay epsı sōra tarttılar ē bedriye ceŋsiz kelgen
edı yā Katıb ayttı nurciyan nenesi blāytp kelmeŋız ceŋsiz dep ğuna ğuna be Kāpalı
110 ħıyceŋ bĭz Kartaydıĝ ihtiyarladıĝ duwā barganda bĭr Kaŧ elbiseŋ bosın uzun blazaŋ
uzun melekler kele saĝa ħorĭnmiy saĝa ama olar tŭra ħırmıy ħordĭŋ mı onday balam
oday musulman bĭziŋ ŧartlarımız bik inceden musulman bolacaĝıs ama adam aKıli
musulman yalan aytmacaŋ yete mĭ o o bolmay o yetmiy o başĝa salma erkeklerge
mŭlĝun diy o bĭr taKım ocalar bar calanbaş ta cŭreler tŭrklerde nede ħire diy o
115 calanbaş ama ama acılıkke yoK acılıkte meŋ aKayım ħorgenı yoK onda onday ŧiler
onda yer kes KāpanıK balam anda acılıkke ketkende ondāy ŧi yoK er kezıŋ başında
naday ŧi bar Kĭssıŋ mı sen Kıs evlĭsıŋ mı tuwusın Kıs yani Kaŧ yaŧıdasıŋ Kayırlı
yaŧlar caŧıŋ tā caŧ ekesıŋ bĭz televizordan űrenemiz bo tŭrklerin turĝsenı men zatıl
bĭlmiy edım... way torĭnim menı menı kelĭnim turĝ tŭrk tŭrk kelĭnim ama Konıŧa

- 120 ama meŋ kelĭnim bĭr gŭn tŭrkŝe Kŏnĭŝmay iyde Kazaĥŝa Kŏnĭŝa vĭdir vĭdir Kazaĥŝa
ēy dedim tŭrkŝe Kŏnĭŝ Kĭzım dedim ama Kĭzzım anawŭ tŭrklerden ũyrene nawu
televizordan ũrene meŋi Kĭzım tŭrkŝe nenesi Kŏnĭŝmay onĭŋ tŭrkŝe... meŋ eŋi āna
ayama sala edim blayttirĭb salaman ayaĝıma anawŭ ōbĭr torĭnim ostırdım şay ėtĭp
ġaytĭp salĝanda aynani şala edim oĝa me ayya ayya ayyasĭ Kaşan tıyer paydası
- 125 meŋim Kĭzım osecĕk Kartısın kelip ģorecek Kartısın iŷine kelgende Kartısın ũlerım
sıpracah Kart inĭŋ şaşlerım cuwacaK oreĕk

Konuşan: Erakay Apipe, 77 yaşında

Derleme Yeri: Köstence (Murfatlar)

erakay apipe buyır otiz ekıñ balasiman amān Kaysın senede tuğanım bilmimēn balam
 yetmiş yedini totirip yetmiş sekişge kırdım otiz ekıñ balasiman ama Kaş senede
 bulitinde bellidir o buyır bayramdedede bulitin bulitini şığaracağ o sā şındı dese ama
 bonda bilesiñim okımaā vıldan aytmasa onda bellidi meñ Kaşıncı sene ekenim annī
 5 anni dese okımadım Kızım bilmimen bek okımadım şkolada anam asta edı
 kitamadım Kızım küşikten Kaldım ama ana gene bilemen ozime keregim Kazahşa da
 bilemen poştacı ne kese Konuşaman bilemen ay Kızım meñ ne bilim onı
 bayramdededen men maşuwağa tüştim toyım bolıp yığırım ekı yaşında toyım boldı
 bilemen ama küçük şımdı şımdı musulman qop Kalmadı Kızım epsi qoştılar... ama
 10 onda yoğ edı mī apaKaylar camide sade aKaylarman apperım Kızıma qoresiñim
 sapet oların ocası ya şo yoşsam o tuwu mı bilmimen cañı oskennerın bilmimen
 balam caştr eñ ulı sapetin apaKayı oldı nedı Kıymet edı apaKayım atı oldı necib
 aKayıñ Kızı amdı keray da necib aKayıñ ulı... doğmuşıñ bir tane barım senmen
 aKran mı balaban ā küşük tapmaşanın tabı yoK Kaşıñın sabı yoK ne e sen bilesiñ e
 15 bilmisiñ tap etti tabaK tüşti... pındı pındı pındığ etti Karaldığa sündiğ etti şındı kelir
 qorersiñ qule qule olersiñ tap üş tane áyttım ey men aythan söra bileceksiñiz yā...
 áyttım da pındı pındı pındığ etti Karaldığa sündiğ etti şındı kelir qorersiñ qule qule
 olersiñ şı etti way iç kırpı kırpı barım sizde Kaytan tanıştıñ dimēn vıldan sizge Karşı
 otrayım hızım Karab otrayım sizge ababası meñ aKayım nede otra edı sora
 20 kelinnerım bar ullarım miyere sıraman tizişile edı Karşımda otırsınar diy edı şunday
 yerge men de miyerde otirip qoriyim sizni Kızım peşkamı da Karayım sönip
 Kalğandır aytaman da başpınarğa bardıñ mı başpınarğa bayramdedeñ aňyanında
 başfunar bar türk türkler var onda sade way seni alıp Kılar edı ular balam türkler
 yaramas alıp Kalır edilēr seni Kızım ne güzel Kız dep alıp Kalayēdiler seni Kızım
 25 ayılanayım Kızımdan... toyım boldı meñ ey men de suslenip keldim mirasa bolıp... on
 üş tane arabaman kettik o zaman maşna yoğ edı balam sade araba bar edı kımge
 aytsañ ceğip keldı arabasın arabalarman apaKaylarman tüzilip kettik onn üş tane

arabaman tamam endığı şige barayatırğanda malşuwağa jūw etip bir tüpeg atıldı
ottım patladı mınay Kaltıradım oysēm Korıcı tā ańyaktan sōra ababañ şıktı
30 ababañman qoriştıq sōra ama men betim aşmadılar men betim cabıh bir gere ettirip
Karadım bir dā Karamadım... nenejalārğa mektub yazasınım yaz yaz biraKma anañi
bubañi eş Kar etmeñiz aru cüremen aru yerdemen dep ayt Kızım... bir dā Kıdırsañ
mum cağıp Kıdırsañ yoK Kızım caşlıK başha bir gère kele caşlıK başha bir keldi eKi
kelmes bılgen biler Kadırım bılmegen bılmes ana meñ Kızım cap caş üylendi
35 beyhannan Kaldı aldı otırdı arū toyı boldı miryasa boldı ülerinde resim bar qorsettiñ
mı aniyiñ ayse caşlar şığalar caşlarğa tağalar sora oynaylar oynaylar caşlar Kāra bo
şilerin qım bile oların sizde de ola mı onday... Kızım apperım Kızıma namazın Kula
beş waKıtın bir tām Kılasıñ ne Kırım ne turkiye men bir yerge barmadım anawu
qüreşke bile barmadım ana Kasaba bir bılgenimis Kasaba qıyewim ketti alla ramet
40 ilesın babası ketti turkıyege āytatandedı amana unūthaman balam aytım barğan
yerlerin ne yapayım aşan Kūlamayman birer şim Kadım oKıyman bereket bersin ana
onı üyrendim onı oKıyman balam KırK bir yasin şığaman onday neneñ Kuran bile
mı maşalla balam Kartiyiñ neneñ nenesi mı saw mı babañlı da saKın neneñi babañı
biraKma Kızım yazaber mektip biraKma Kızım bo yaKta aldanma saKın birewlerge
45 āy Kızım etme şay etip aydı gel Kızım özledig seni diyim aneneñ özledik seni Kızım
kel dı mı şay etip türkşe Konışalarım meñ şala ediler qorsen mınawulay üş parmāñ
üstine oynay edı dareleri Kırımnan kelip şalğan ediler üş tane aKay meñ toyımda
erzurumda bir Kuyı bar içinde tatlı suyu var dep way ne uzün ayta ediler o şilerni ayta
ediler äytmaycaKman sā şımdı gide gide gitme solup bis Kırımnan çıKar ekèn
50 şığaraKlar tütiy Kaldı Kazan Kazan dolu aş Kaldı dep bir ayta edı manelerin qorseñ
cılāy ediler cemātler cılāy men toyımda şımdı o bir muzıka bir şalgi babam neşin
töwesin dep tizilişip Kırımnan kelip çalğan ediler Kırımnan keliş turdılar bizde
Katrice bar edı birisin atı ne so olmedı Katice ömer ne diy Kayda toyımda qımmner yoğ
edı balam men toyımda mı pütün cemāt bala şağa Kazak tatar iyniñ aldı tollı ama
55 bizde onday etip şı etmiy ediler men bir kelib otra edim sora sıra sıra Kızlar naday
otra ediler gençler miyaK bette şıñnay ediler şımdı o bir dans Kūşaklaşuw babbañ
seni sabaKtaşım Kayıp ta yoKım ekèn qorgen way sawapKa KalacaK ta op bergen

diy edı sabaKtaşın Karşında qormiy mı qozın yoKsam alem işinde geşmiy mı söziñ
ehey ana Kaytarıp Kaytarıb äytalar olar apaKaylar bızın Katımızda otra aKaylar
60 üyrete bızge apaKaylar bız de batıknı cawlıKnı tutıp awzımızğa şıñnaymıs ayse
ohōw Kızlar sıraman şıñnaylar way Kızım men unūthaman balam Kartaydım endı
unūthaman balam mında mĩ men bayramdedelime bayramdedede bar edı serwiye
bardır onda maçide bardır qorgen bosañ apaKay qormedim işinde muhablege
baraman aysē ayse baramān Kızım Koñsı Koñşılar şaK ırsa baraman şımdı Kartaydım
65 ketalmayman Kızım duwağa birem şığamaymā emineni ciberemen nenesın o şı ete
duwağa cenazege mınawu yahın miyerde Kudaşa mem kıyewım doğmışı edı onıñın
bardım balam onnan başha ketamayman tren colın men atlayamayman mına
ayaK larım miyerimden awura Kızım bir yere cıgıldım canım balam söra ańyaKta...
KapKāra şoñ Kocası bir cıgılmağ cıgıldım tren ańyaKtan kelıyatır eken tam miyaK
70 bēttēn Karadım men geşiyatırma way mınaday ētıp cıgıldım tren geşip kettı...keldı
mağa... turdım ayağ usne Kolımnan tuttı Kaytıp keldım iyge... keldıg iyge bir KopKa
unım bar edı berdım cıberdım KopKaman barabar neşun şay ētesıñ niniy diy neneñ
mağa berecekmen dedım men dedım cannemnen Kurtıldım dedım öleceg edım
balam dedım tren basacaK edı menı bereket bersın anawu kafır tursattı menı
75 Kolımnan ama KazaK qoresın kafır dersın ya balam sizde barım yawur bardır yawur
ya... mınyere camımız var miyahta bi sēriKa bar āyse muhablege bir qun halmaymān
balam muhable yakın miyerde camı kētemen yawaş yawaş qūnde bir ayğası hadar
bir ğun halmay kettım mına mınawu menı oKuğan şilerım ne yaza bilesiñim Kazaşsa
mına miyerlerinde yaza Kızım mına yasın dep yaza KırK bir yasin mına miyerde
80 miyerde gene yaza mınyerde gene KırK bür yasin ekı üş dört beş altı yedıncısiñi
başladım şığaman hatiyım balam keşe yukūdan yanaman yuklayalmayman Kızım
tura alaman ebdesimni oKıman sora birmiyme ana Kudaşam olğennen söra
emmetem way men de olermen bir ğun diyen birozım cataman üyde ēy bolsañız
sen Kaydan bileceksın menı Kapım kırtlep yataman awu pencerenı parlap kırmeseñız
85 nenen şay diy ma kırtleme hapımı diy bir di kırıp üstüme birı soyıp ketse dimen
militsan kıyewum alla razı bosın balam darısı sağa bosın tā aru söyına saKın mında
aldanma be Kızım neneñ babañdan ızınsız bolma saKın Kızım onnardan ızın iste

balam... Kayırlı bosın iyğılığ cumnenizge darısı Kalğan Kızlarğa zewKı bızge diymız
 ana Kızlar şınnaysın tā anawu Kızlar ayta caşlarğa caşlar ayta Kızlarğa Kayırlı bosın
 90 iyğılığ cumneñizge darısı Kalğan Kızlarğa zewKı bızge diy zewKta sefa iyde ota Kız
 èkende deryanıñ suwı tatlı bolır Kız èkende diy aytalar şay etıp ana oğa göre
 Kaytaralar olar da sora èkı Kaşın èkı altın ortası mekán senıñ turğan turuşıñ Kúruwlı
 tıkan ayse şıñ sen bo yerde şay diysiñ sen unütasin qozıñe Karap kulğennı dos tutasıñ
 diy caşlar dost dep mende dost ta yoK epsi duşman men anamnıñ iyinde Kapeste
 95 Kúşman diy way ne şınnay edıq allayım catKan yerimde aKılma kele can balam
 tēwbe ya rabbim tēwbe estoğfira... cewabıña cewabım söziñe sözim ana şay deb
 aysana çidale qozım dı olar big aru ayta idı wāy ne kulışe ediler allayım şındı yoK
 balam bır Kúşaklaşuw bar şındı dangı dinga danga danga babbam senı sen namaz
 Kulasınım dans oynaysınım oynama Kızım nē aytarman ya Kızıma ya Kızım namaz
 100 Kulğan sön İazım oynamacağ balam yā Kızım aysē ama caşlık ta sefanı sürmeseñ
 üylengennen sora ana vıldan şındı Kayda stese onda ketedir Kocasıman... alıxım
 selām Koşkeldıñ sen ekesıñ qoyıñ cepke salğanday Kız ekesıñ onlayım ikēn annay
 mı misapırge Koşkeldı şekerlı Kawe qoteriyim goñlın aylanawe şıñ bır hawe de
 pişirmedım sizge ya saw bolıñız saw bolıñız Kızım uğa Kuymadıñ da balam bu da
 105 telefon mı Kızım allayım yarathan allam bızge mektüp yollarsın de Kızım ama
 mında Kalacañım Kal Kal Kızım mında kelır olar senı coKlap Kırımnan bıyağa yol
 var mı Kızım menım ete bālam mēn ètalnayman men onı Kazalmayman yerını ewelı
 Kazatanedım bayramdedede bālabān Koram bar edı maşuwa da gene şunday sora bır
 da vazgeştım oda alımı men honışhanım Kayırge sıya e şiberek cantıK tatarası
 110 Kaşık berek şunday şiler sarburma pıde caya hamırnı işne aman bırınza aman et
 salıp burıp burıp tüwereklep pener ana erendēlep saldım canım bālam bır kesek
 señki penerıñ bar edı bır senek meñkı anawını erendēledım aru etıp tawaKKa totırıp
 saldım şay na da turdı bılmiymen Kattı Katmedı emine mişiklarğa berdımmı
 beyhanğa şı pilizge berdı mı bılmimen kişkine kişkine hamır bır yana etın salıp yoK
 115 bır şı Kürüdan Kuru suman yağ KatıKman su başha şı salmaymıs su tus ana şoman
 hamır basasın cımşāğ etıp basa emine men cayaman o pişire soğan ne salamız
 Karabiber tōz delikat nane aşıle aşıle etıp paKlawanı beg yasay emine Kızım ep

120 şonday mınaday kişkene kişkene sora mınaday ętıp ھاtlay ettire aman ekı dane aman
üş tane ھاmırdan buğlep yasay sora mayın ewelı işine Kuya ędiler şını Kuymaylar
yasap tızıp sala sora maynı Kuya tiğa ęuptoręa oz başına pişe way ne aru bolıp pişe
şındı ewelı may Kuyatan şırKıldap Kalatanedı ama temiz soyın onday blaşıK tuwul
ana otırmaycahsızim Kal buğın ağşam mende catıңыз Kızım ana annattım da

Konuşan: Canbolat Kadriye, 75 yaşında**Derleme Yeri: Köstence (Bülbül)**

bo kışkene bılıbıl anabırsı biyık bılıbıl kışkene bılıbıl derler mında çokırliya miķa
romence tatarca kışkene bılıbıl menım adım babamı adımman yosam Kocam şındığı
canbölat kadriye biñ doKüz yüz otız dörtte annaysınım Kazahşa annamaysın yırım
eķı dortıncı ayda ana otız dört yetmiş beşke kırdım endeK KaraK uysında onda doma
5 onnar bılmem Kayerden қоşme ekenin bılmiyemen ama Kartnenem Kartbabam
bosnadan ondan boşnaķ ketedı Kartbabam babamı babası bosnadan bo ondan onı adı
boşnaķ kete edı bız familiya boşnaķ aylemiz babam hayır benim babamı aylesi
boşnaķ Kırımıdan kelgen bar Kartnenem Kırımıdan kelgen kelgen waħıtında altmış
tane mandaman kelgen Kartnenem Kırımıdan kelgen altmış tane mandaman önday
10 onnar bızge annatKannarı o yaKta ana Kartnenem rametli caş eķın deyendiy onda
onnarın ozilerin Kışlaları bar iken annaysın Kışla ne āna şa ozlerin Kışlaları bar iken
ana onūman keşınmek şeyinde kete ekenner onda mında kelgende üy bolğan o endeK
KaraKüyüsüne kelgende üy bolğan Kartbabāmmān ondan şıKKan waKtında caş eķın
tā Kartnenem... mejdiyeden cürdijiz mı siz iş cürmedijiz mı bundan KaytKan
15 waKtına eger tım ama şösse biziK bılmem keterler mi ketmez mı efendi o şeyden
mejdıyeden şıKKaman birıncı endeK KaraKuyısıdır önda da tatar qop barmadıñizim
onda önda tatar qop benim qoyım tuma qoyım onda zaten şösse boyında iyımız
bardır çentruda statsiye mikrobus statiyesinde iyümüz benim babamı üyi men mı
yırım eķı yırım üşke kırgende qoyımde yaşadım sön bında iy boldım ay ayse āru qoy
20 qoyımıs bilemen şındığı genşlernı tanımayman ondan ewelgi Kartlar camı bar o camı
ep bar men qoyde eķın waKıtında mınara yoğ edı camıde men ketken sora bıyaKa iy
bolğan söra minare salındı camıge o ep o camı o camıde oKıdım men em dēndiy
endeK KaraKuyısın camisinde o camı ep camı ondan bıyaKa Kaş sene eweli men
mında kelgenim ellı eķı sene üy bolğanım ellı eķı sene ep romanca tartāman canı
25 minare yasadılar azbarına üy yasadılar azbarına üy yasadılar camın millet toplaşıp
KaK toplaşıp camın azbarına oca oturmaK işün üy yasadılar balaban üy yasadılar
onda tā neden soracaKsız yoK yoK bayır yoK bizim qoyde endeK KaraKuyısında

bayır yoK tüzennik şan ortasınnan keşkende qorersın eger ketken waKıtında tüzennik
tüzlik bir koy yoK qol yoK taw yoK tüzennik şay na ana sen meniñ azbarımda bar
30 ağaşlar şey cemiş terekleri falanday işler bar başha onday şı yoğ edı bız men Kız
edim on altı yaşından kolektiv boldı bizim koyde kolektiv bilesiniz anladım şini
kolektiv ne ekenin anā kolektiv boldı ana onda ketip şalışmā başladım men dort
sınıf oKıdım sade dort sınıf oKıdım mēm aKam profesör de coğrafiya ama şın
pensionar Kart donnu alēdin tanır onı boşnaqlardan profesör de coğrafiye o oKıdı
35 seminar oKıdı faKultate oKıdı ēpsine dēdiy şı etti profesör de coğrafiye koyde türdi
Kaş waKıt direktor şkoley bolıp ondan sōn mejdiyē koştiler aylesimen ondalar şimdi
aKam bo rejim kelgen sora dort sınıfman bir şkola şıktı şkola diymız ya ēndi mektep
şıktı altay oKıycañ ana oKul balları annaysıñ tımı ana onnarda oKıtmā aKam Kulā
şinnasın babama āyttı babay dedı bo Kızını da dedı men ozım oKıdım dedı bo Kızını
40 da dedı altay oKısın... waKıtta bu rejim kelgen waKıtında bızge qadre yoğ edı
balların ana oKılların balların oKıtmā yoğ edı bek az edı yoK yer yer tuwı yoK
kadru yoğ edı balların oKıtmā kışi yoğ edı şalışmā yer āma men oñğan bosam altay
kışkene anawū bir tā şkolağa oKula ketmēs senē ewelı oKulğa ketmēs sene ewelı
ğridinitsa diymis bıs kışkene ballar beş yaşından dört yaşından kelgen ballar ana
45 oKılı denile ne disıñız oğa balalar āna onda ana ondayğa kışi yoğ edı u waKıtta bek
oñımay edı alemler annadıñ mı millet bek oKımaydı Kızlar emmetten sōn babama
ayttı babam dedı bu dedı bek qoz aşık dedı bonı bız dedı men aketim onı dedı altay
altay sade oKısın dedı anawu kışkene ballarğa şey üretmē oyın falan ders onday
üretmē babam rametli ayttı balam dedı Kız bala oñğan annaysıñ bonı Kız bala
50 oñğan popāz bolacañım önday edı ayıp edı Kızlar bek oñumas edı popāz bolacañım
babam dedı şındı er kez oKıy aysē ondaydır tā babam rametli meni taşlamadı men de
ketmedim ama sōn men üy bolıp Kızlarım bar balalıktan süydım oKıtmā zaten bir
Kızım bar faKultate beş sene faKultate yasadı faKultate bilesin universitat ā şa yaşta
ecnebi memleketinde yasadı meraK edı ozım oKımadım oKımanıma peşman da
55 Kaldım yaşta yasadı faKultatenı Kızım romanıyenin işinde yaş roman şeir romanya
roman işinde anıyKta onda beş sene faKultate yasadı mendis şıktı kimiye uzāK uzaK
ciberdım Katiyim men ozım oKımañGa ē Karete edik men ozım oKımañGa pek

merak edı okıĝana pek de bında koyde de okıdı mında seĝis sınıfkaşek mında
okıdı sora lise okıdı koştencède lise bilesın lise annaysın koştencède dort ĝlasa lise
60 okıdı sön ketti beş sene yaştı faĝultate yasadı faĝultate de kimiye demek kimis
annaysıĝ şın kimiya annaysın āna inciner kimi şıktı ondan keldı o yaĝta otırdı
kimiya muendisi mēndisi boldı onnan keldı mejdiyede mendis balaban mendistı
pütün alay işi yasaĝan tıĝış ayaĝĝap şey onda mendistı Kız bu rejim keldı
çauşesĝunnarı recimı keldı demokratsiye boldı kētmıy edı bo mendislik annaysın
65 tuwı aythanıñ bıraz şalt aytaman ya ketmiy edı tut etti başhadan faĝultate yasap
şımdı üyretmen oldı liselerde üyretmen çernavodada büĝaz qoyinde onda bar türkler
ĝop onda bardıĝız mı barmadıĝız mı Karumer teĝırgöli başha teĝırgölünde teĝırgölü
römeñcada tatarcada teĝırgölü ama anawu Karomer o yaĝĝa Kara miratta da ĝoptır
tatarlar tā menım ozım anam aslı Kara muratlı mem ozım anam men babam
70 rametlınin olĝen bırıncı alĝan apāĝayı olĝen eĝıncı menı anam onnan Kara
muratlarda otram başha tā ne sorıĝ bar aytıĝız ĝatıp tanıştıĝ şındıĝısındıy tuwı aydı
men palenmen dos boldım bo delıĝannıman dos boldım şındı onday canbolat tēfıĝ
ana şa menım anam onıĝ anasıman annaysıĝ ana degende demek onıĝ nenesı ana
disıĝız menım anam onıĝ anasıma arĝadaş eĝēnner Kız eĝēnde sora onnar ewwel
75 unday bolā eken şındı ĝayda onday tuwı etek cırtışhannar bır bırlerin eteklerin
cırtıhannar bız ĝudaĝıy bolırmız dep sende ul bar mende Kız bar dep men tā
ĝışkenemen ü waĝıtta tā ĝışkene eĝinde üş dort yaşında o ĝararlarda ama etek
cırtışhan ana balaban boldıĝ yetıştıĝ menı bar başha dostlarım da bar amana şındıĝı
demokratsiye blay erkez annatırman o yaĝın da anā başlay bunnar etek cırtışhan edıĝ
80 bıs falanşemen onıĝ Kızın alacaĝman bo maā ĝaber etedı babaların etek
cırtışhandan ĝaber bar edı razısı bek netılmıy tā edı men stemıytanedım bunda bu
ĝoyge kelmē stemıy edım başha yerden doslarım bar edı delıĝannı Kız eĝēnde
şunday boladı tā sora ana etıĝ cırtışhan aytırıp keldı aytırıp dimis bız bılmem stek
steyerek keldı ana boldı boĝa boldım ana şıĝur bıĝ bereket ellı eĝı sene menı mında...
85 başta stemedım ĝoplık edı bē mem ĝocamı doĝıs ĝardaşları vāy dedım men o
ĝaddar ĝatıb ēnnaĝa o waĝıt er kez bır yerde edı doĝız dort ul üş te Kız bunnar
meĝ ĝocamman doĝız dane men o ĝadar ĝalabalıĝ yerge dort ul üysiz ediler tā
ĝayınnerım ĝayın disızım sıız de ĝayın dimiz ĝocamı ĝardeşleri ĝayın diy edıĝ bıs

eķı de ğorıncem bar edı Kıs ğorımce Kocamın Kıs Kardeşleri dort tane ul Kardeş
90 üysız delıķanı edı bunnar eķı de Kıs üysız ana bır artlı artınnan can cęrtme şay na
caş caş onday edıler barmayman Kalabalık barmayman Kalabalık dep şay ętıp
otırdım men ama tã son Kismetim gene ekèn yırım eķı yaşında üy boldım anã
mınawu odada mıyerde odada men Kocamman edım sèn ayaķ dimiz bız ortada
başha bır oda bar edı ana bır odada Kaynattamman Kaynanam saw ęnnar da artta
95 başha odamız bar edı onda ğorımce ę dört tane delıķanı onlar edı onday otırdık bır
sene bır büşık sene otırdım men onnarman bır yerde ama cılaytanedım ya Kalabalık
Kızmet ķöp aşşayt epışıne men Kaynanam rametlı kıt şamaşı cuw sıyirlar sıyir ebēt
Kızları bar edı yasamay tã bızde onday ğorımce bolğannar bek Kızmet etmes anã
onday onday edı otralar ep kolektive kete edı onnarda sön şalışmağa başha yoķ
100 şisinde bır Kaynım bar edı terzi dikış terzi annaysın bır Kaynım bar edı frizer belber
traş etķın o Kaynım onnar da ř başında edı o eķısı ana ondan sora... bır Kaynım o da
ep trař etmek şisin üyrendı eņ ķıřkene Kaynım o ülenğın sèn kettı Kasabã tã ķıřkene
edı men tüşkende tã caş bala yedı ana onday gidışatlar ę waķıtta onday edı bır yerde
sèn üy sallık bız ayrı řıķtıķ aKayman ayrı balam boldı benim de sora bır Kızım
105 boldı başta ęnnar sora eķıncı Kızım boldı sèn ulım boldı ulımman da şındı bır yerde
otraman yırım eķı sene bır yerde barabar aşaymız barabar kelın selvişke mınawu
kelınım benim selvişke kete mında deyıl deyıl menmen keldı dē şındı bır tã anawu
menim kelınım men onnan bır yerdemen eķı Kışışığı bar balabanı yırım yaşın totırdı
bır ay ęnce faķultatede universıtatede köstencede eķıncı sınıf eķıncı Kızı bar o
110 seķizincı sınıf seķizincı sınıf obırsı o koyde tã ketmedı şige lisege neye ketmedı tã
bız bır yerdemiz bır yerde aşaymız ayırşmadık şay na da otramız ayrı üy saldık
bıyaķa saldık ayrı üy bıyaķa sattığ üynı men dēymen ballarını oştırdım
Kaynanamdan řıķķanda bala yoğ edı mēnde sora bala boldı bır ozım üş bala
oştırdım zor bola edı bır yaħa ketmem bar uzaķ ta edım Kaynanamalarğa zor bola
115 edı dedım men kelın alacaķmıs şındı ayırşırıp ne bar mēn şeltım ballarman bır özım
oştırıp Kayda ket bır yaķa kıtecēk bosam tařlamaã kışı yoğ edı ballarına annaysın ā
şa ana onday sèn bu da zorlık şekmesin kelınım de o sebepten bır yerdemis şinde ep
yırım eķı sene boldı onday edı e mına torınım bar arķadařı delıķanı arķadařı bar

men dīdı ona barmam bīr tane bīr ozi keldı bızge arKadaşı delīKannı keledı otradı
120 ketedı onday şındı onday boldı ewel onday şī yoĝ edı ayıp edı ayıp Kāyda onday şiler
menım babamalar yene men onday yer qordım onday edıq er kēz onday bolmay edı
babāmala beş Kardaş bīr azbar işinde otirdılar babamalar alla ramet ilesın beş Kardaş
menım nenem rametlī ozım annem annem rametlī sade otmek salır edı ırĝat bar edı
ırĝat bīlesın şıraK ırĝat şıraK aywannarnı Karaĝan kışi Koy qob edı babamalarda
125 dōrt yūz Koyları bar edı ında üş tane şōban annaysın dīmı şōban onnarda epışine
mem annem sade otmek salır edı otmek aşıtıp kuñde yedi sekiiz otmek atıp
fişhıratanedı peşke pırımĝa tışarda ınday soraĝı yengānam yengē ana bīlesın eltı
annemin eltısi o sade yemekmen mīnawūday balabbān Kazan bar edı bızde tumalaK
onıman şorba yasır edı eltı anam bīr de cayıK mīnadāy cayıK Kāzan bar edı
130 Kazannar da annaysıq ne ekēnın onıman da ekıncı turlı yemeknı yasay edı anawu
eltısi ana sora u yerde dort beş tane eltıler epışı beş eltı beş te Kardeş balları bız bar
edıq ekıser üşer bala epmız şonda aşaytanedıq onday edı bızım gidışatımız
Kartnenem rametlī pek bīr ne kışi èkı mīnawu tarta mı Kartnenem rametlī kelınnerge
bek şektırgen kelın anaysıq kelın o şamaşırın başta onı şamaşırın tıĝıp cuwaca
135 ekıner Kartnenem ondan başha ālıp eyer başta onKın tıKmay mīna genş balları
akılı amcalarım ekısı de şiy edı üyretmen ekısı de oca şıktılar ekısı de seminar okıp
oca şıKkan mēm babam rametlī saban şölde tarlaman o ekēn baş annaysıq şındı
ondan anabır yemek yasaytān eltısi Kocası Koylar da şobannarman penerın neni o
yasay eken ana şındı ana onday ekēn anawu ekısı ekı doğmışı bīrewı ekewū de oca
140 şıktılar ama bē recim kelgen sēra ocalıKnı bazgeştıler epışı profesor boldı şıktı
profesor annaysıq üyretmen bölđı ocalıKnı bazgeştıler kı oca men māşı az edı onday
şındı er kez bīr kolektiv zamanında er kez bīrdı şındı bu demoqratsiy bolĝannan
sebeb sende bar zangınsın ep zengınnısın mende yok men pıKaremen bīraz onday
ciyınnarĝa baratanedıq ama neday ciyınnarĝa Kayda bınday şiler Kayda cerge
145 topraK edı islanatanedı Koca dam damnı bīlesın ne ekēnın aywanar tıKmaĝa yer ana
aran işte dam aran aranda nawū ĝadar etıp yūgseg etıp toban da üyretanedıler onı
üstinde ana aru kıygen anterlerı anter disıñız diyil mı elbise mı anter onnarman
anawun işinde otramız anıyerge balaban dam o anıyerge balabān Kalın aĝaş saladılar
Kızlar bıyaKta caşlar anıyaKta bıyaKa kırmek yok Kızlarĝa Karşı caşlar delīKanlar

150 unnar uyaKta otradı sən eKı Kız şınnaydı al men kelgen mısapır Kätetim cayıp
Kaysıñızğa Konayım men kelgen bİr mısapır ana şİn men bİr kelgen mısapır uzaK
coldan Kaysıñızğa Konayım Kanetım cayıp men uzaKtan keldım eKı delİKannı o
yaKta şınnay men bİr kelgen mısapır uzaKtan keldım Kaysıñızğa Konayım Kanetım
cayıp demek şİndı eKı Kız Koşİladı ańyerde ana eKı Kız mİyerde mİna eKı Kız
155 mİyerde eKı Kız disİñız ya onnar ekser ekser ana ana eKı caşKa kım stiy cewap
bermege dos bosın onıma beresın oñ Karşılığın tamam tamam bermiydı o sora başha
Kızğa şınnay tā ańyaKtan ana bİr Kız bekleb otra anawŭlar onı begenmedı ya na bİr
begenmedı ya na bİr Kızlar alıqım selam koşkeldıñ sen ekensın bahçelerde açılğan
gül ekesıñ annadıñ Kızlar tamam boğa onnarğa cewap bere o yerde şınman şay na
160 şınnap şınnap şınnap yoK men dēn diy yetmİş beş yaşında berekēt bersın şŭkur
arumız bıñ berekēt bersın aKıldan tammız aKşam erten aKşam catKanda allā
calbaraman allahım dimen uzun omırlar annaysıñ İyğı kunner aKıl tamamlığı koZ
carıKlığı iman baylığı dep stek stimen allahtan er waKıt āmin ya rabbım er kezge de
darısı olsun şınnar... şınnaytanedım men de şınnay edım demek sabaKtaş dımız bİz
165 ana delİKannar sabaKtaş demek demek mağa KarşılıK delİKannar İşte sabaKtaş
onday denİletanedı wāy ana bŭnnar mağa şınnaytır yā alıqım selam koşkeldıñ sen
ekesın bahçelerde açılğan gül ekesın diymen men bıyaKtan stesem anawŭ
delİKannarğa ana o sora başlaysın aytmağa beg aru bola a şİndı er kez yoK utanmaK
netmek yoK ille kelēdı ille keledı men nışannandım bİr ay dēnde keldı maā nışannım
170 arhadaş bolğanım kelgende de nemen kelēdı u waKıtta bİr jeñge ceñge bİlesın ne
ceñge demek menım aKamın KİsKayaKlısı o mem Kätımda otradı mende buğun
ağşam kıyew kelecik kıyew demek ana mağa kelecik oho cemiş boğşanıñ İşİnde
şİndİğİ... neler yoK onday şiler boğşağa bİr batik mİnaday bİr baş ortıyı salıp şay na
alıp kelİp ceñgege bere edı āna o ceñgege ana sora men anlataman arKadaşıma otradı
175 ana sora Kaytadı onday edı bŭyır ũy bolğandā toKız toKız kolek ewelı men ozım
toKıdım tejya toKıdım ozım kolek te toKıdım bayırbaş derler bayırbaş ta toKıdım
testİmal da... tabılmay edı onday şiler cİpten tezyada toKıdım kolekın ũstİne doKıs
parşa şİ bolacaK kıyew toKızında doKıs parşa şİ caşlar toKızı başKa kıyew toKızı
başKa kolek bİr kolek salasın bİrr kołmekse salasın bİr şorap salasın şorap bİlesın ā

180 şa bîr mendîl K̄ol mendîlî salasın kıse bar edı onday kişelerim benim pullı neli
kışelerim bar edı naday satinge naday şiyin üstine naday işlewlî onday kişelerim bar
edı benim bîr K̄ızım buğaz koyinde üyretmen bo lise pîtirgen fakülrate pîtirgen
K̄ızım bırıslı türkiyē kettı K̄ocağa onda 0 alıp kettı anawu kişelerini pek güzel yahşı
kışeler edı... şındı anawu şeyde kışeler edı turlı turlı K̄ırmızı yeşil mavı onday kışeler
185 edı K̄ızım alıp kettı onday onda ketēdı K̄ızım türkiye kettı ama stambılta tuwı aşıya
nesı bodrum tarafi şey türistik uyağı u yaK̄ bilesın āna o yaK̄ta K̄ızım ondan bîr K̄ızı
bar K̄ız da üylendı torınım torınımından da torın boldı men saw bolıñız bayramda
būnda edı torınımın torınım K̄ıs torınım balaşığman ulşığman bızde edı mende edı
narçis ulın adı da poyraz çok güzel şiler taşladı bızge o balaşık̄ korecek bolsın
190 oynay edı torınnar ana k̄alkūlatorın sala anwū da k̄alkūlator dīmız bız oğa siz ne
dişñız bilgisayar bilgisayar tamam anawū da k̄ore edı saldıK̄ torınnar oynamağa
oynay ettirip ettirip ayakların atıp bîr de türkiyeler diy bızde onday bek yok̄ diy
poposumı arKağa göre dep oynay edı bızge pek şiler taşladı bızge özledik̄ sala K̄ıs
torınnarım bō fakülrate dēm ya 0k̄ıncı sınıf o saladı anniy anni kel qor poyraznı Kara
195 Kara oynaytır dep küşük torınnarım yok̄ üydesı sekizinci sınıf turkiyede barğan
K̄ızımından bar bîr ul torınım o onış yaşında waK̄ıt yok̄ ki onnar bızden masal
üyrenmege caş k̄unımde eşittik̄ alam bar edı o bızge men K̄ız edım catmā barātanem
onda annaysın ya aytK̄anım o masal annatatedı arızmen K̄amber ana onın masalını
annatır edı sora yūsüp yūsni dilber bo neday 0k̄ım bo K̄ız bek bîr güzel K̄ız ekēn
200 0k̄ıncı masal bek bîr güzel K̄ız ekēn bē sora ewelgi zeman padışa şeylerı padoşa K̄ız
eken padışa annaysın nenesi babası ketecekler bilmem K̄ayaKa padışılıK̄Ka K̄ızın
ocağa taşlap kete koyın ocasına yuk̄arıda āyaK̄ K̄atta K̄ıs idı er gün diydı sepet ciber
cerge diydı yok̄ardan sepet zembıl ciberır cerge diydı oğa diydı ana 0tmek şonı bonı
salıp ciberısın sen diydı ama aytmaydı K̄ızım taşladım dep ana şay na beş k̄un on gün
205 masal na sora anawū oca aytadı men diydı aklıemen diydı kormiyim men bē k̄ışını
K̄aydiy ekēnin k̄ımge beremen men yok̄arğa 0tmek diydı ciberedı K̄ız 0tmekni
tartadı 0tmek salmaydı oca koyın ocası tā da cibere edı gene salmaydı K̄ız
pencerēden k̄ım şo şayte bergen diydı salmaydı mañ sepetimē şiyını diydı K̄ız ana oca
anawūnı teraK̄ay k̄ore K̄ız da dilber mı dilber diydı onday dilber masal bo bonı mağa

- 210 alam rametli annatatedı onıñ Kocasın saplap düşmannar kestiler öldı Korhatanedı
catmā bız catmā baratanek onda o waħıtta oca terakay yüzın kore edı anawunıñ oca
şay na ozılığından anawu Kızğa aşık boladı Kara dilimen āna iweli cadı KutKa diler
køb eķın onday şiler cadı KurtKa annadıñ āşa anā bır cadı KurtKa tabadı didı blay
blay didı bır Kıs kordım ama diydı lāle şeşşek diydı terakay koreğaldım aşık boldım
- 215 diydı Katıp tüşürermız bız bonı aşığa āna cadı KurtKa keledı o men diy yaparım
onın şaresın diy tüşüririm cerge diydı keledı Kızım Kızım aş Kapımı ana men
keleyetırman babañalar kelēyatır diydı şeyden vezırlıktan diydı padişalıktan
kelēyatır diydı aş Kapımı Kız aşmay diy ses bermiydı ana bo tā bır ne tā keldı tā da
gene kım şo dep Kapıdan aşadı aşşa ojaman cadı KurtKa kıredı şındı Kızğa teslim
- 220 bol diydı annaysıñ teslim bol Kızğa şatacak bo şındı oca bolamam diydı Kıs iş
bolamam diydı āna masal işte Kara diydı men sañ teslim bolırman diydı ne gibı diydı
amam bar edı ewelı bar edı amamlık mınaday koşededı amamlıklar peş cağatanedık
onnan cılınatedı aman işi amamlıkkā kır sen diydı senı arrū etıp cuwundırayım
men annaysıñ cuwundırğan nedir men senı aru etıp cuwundırayım diydı Kıs bēğ aru
- 225 oca sade Kızın korsın Kız cursın oynasın Kızman āna amamlıkkā tığadı ezıp
azırliydı cam şışe ufāk itıp ezedı anawu da oca yaramaz oca oca ama yaman
Kalıpmen Kızğa annaysın şını yaman Kalıpmen Kızman oynasın aşık boğan Kızğa
aşıktan da annaysın dil mı anlaysın āşa Kız istemiydı o ewlenmē anası babası
kelmeden o bır padişa Kızızı stemiy onıman ocaman stemiy camnı aru etıp ezedı
- 230 saladı anawu... suñgen tamam onşine totıradı ocağa diydı aru otır diydı men seni
diydı bōnday etıp cuwmadan sana teslim bolmam diydı oca da oKalap oKalab anawū
cam şilerimen oKalab oKalab arı etıp cuwadı ocadan Kan pişKıradı ala yerınden Kan
şıkkān sēra oca bayıladı masal ya bo oca bayıladı şındı Kız şığıp Kaşadı ħndan şığıp
Kaşadı bu ketedı bır üş tane şöban koredı şöbandan da annaysıñ üş tane şöban koredı
- 235 korediler ana Kızın şını şöbannar talaşalar Kızğa men alaman sen alasın men annayın
şöbannarğa aytadı siz diydı üşñız de şeşñız diydı dubıdüz şeşñız siz diydı
urbalıñıznı üstñızden şeş annaysın deyil mı aytKanda şıhar er o orbaların şıharın
üstinnen diydı o palan yerde tı palan yerge eşek diydı cuwurıñız siz üşñız de diydı
Kaysıñız añğıñız annaysın añğıñız aldında yetişseñız men oğa bararman diydı añğısı

240 aldında o yerge yetiŕecek o oĝa baracaK ana ular talaŕa ŕobannar guzzel Kız ana
bunnar taŕlanadılar Kız bİrewsın ovaların kiyedı mınaday Kabal da bar eĝın Kabal
nawu Kamıŕtan zurna Kawal ondan bİrsın tayān aladı bİrsın Kabalın aladı anawūn
urbaların kıyedı betın boyalaydı Kız Kaŕadı ketdı bİr koyge raskeledı e koy de ep
onıĝ ozın koyı eĝın ama bİlmiy paŕanı Kızı eŕ cerge tūŕmiydı bİrewı de tanımaydı
245 bİrewı dē ħormegen Kız baradı ana onda da er kez zu ŕū annaysıĝ zu ŕū ne ekenın
KonıŕmaK er kes ŕiler kelıyatır padıŕalar kelıyatır dep eŕıtedı Kız eŕıtedı bonı
padıŕalar didı mıtlaKa menım anam babam da keleyātır didı annadıĝ Konıŕma etıp
Konıŕhannar sōn kıredı bİr padıŕaĝa o padıŕa da mınnarın babaları kelgen anası
babası padıŕalıktan o padıŕa onnarnı Karŕılap ala Karŕılaĝannı da aĝnaysın Karŕılap
250 ala sapırleycek ŕındı bİr apta oĝo eŕın tūrı yemeklermen mısapır etecek bonı da
aĝnaysın ā ŕa ana āl ne aladı Kızdı sora ana er kēz ŕalalar mınaday etıp ŕın ŕınnaylar
neteler sōra padıŕa ayta da menım de didı bİr ŕobanım bar didı boyle Kavaldan didı
alıyor diydı annaysın alıyor diydı sora diydı odaca ama Konıŕmay didı yoK
KonıŕmaK dili yoK Konıŕmaĝa didı annaysın ŕını ne aythanım ana masal ya bu
255 Konıŕmaydı ama didı da Kabaldan didı ħop ŕiler ŕaladı diydı sōn ana akeliy o da
ŕalsın didı ama sora padıŕa aytadı vazgeŕ be ŕōban ne ŕaldıracaĝımız mı mında diydı
begenmiy anawunı Kız da āma bİlmiyeler Kız ekenın ana yine en sonda bona
akelediler Kızın Kız Kabaldan bo Kız dā ocaĝa taŕlaĝanın geŕken ŕesın annatıp Kız
ŕaladı ana ocaĝa taŕlaĝanın oca ŕay etıp cıbergende oĝa yemeĝın salmaĝanın bİr
260 kūŕeleĝı bar eĝın kūŕelek ŕıĝadı eĝen Kawup baŕına o kūŕelek ŕıĝadı Kawup diydı
kūŕelek ne eĝının annaysın ā ŕa ona annatıp netıp epsın ŕaladı oca da bar didı o
mısapırlıkte koyın ocası way ŕındı oca Kızın ŕalĝanın anlaydı kı ŕi etıp
ŕalıyatırĝanın anlaydı onı aytıp ŕalıyatırĝannı annaydı oca aytadı dedı a aĝam bar...
Kazaĝŕa ytiyatırman affidersınız ā ŕa masal ya bu aĝam bar aĝam bar bİr kimse
265 ŕıKmaycaĝ diydı anawu ŕō mısapırlegen kıŕılerin bİr kimse ŕıKmacaĝ tıŕarı bİrew
ŕıKmacaĝ mından bu odadan bİrew ŕıKmacaK diydı ama oca ā aĝam bİr aĝam
bar aĝam bar dēb aytadı oca annay da meselenı annadıĝ ana ŕay ettırıp ŕonday
kunner bolĝan u waKıtlarda annatatedı menım alam annadılar ā ŕa ocanı sora
annaydılar ne ekenın Kız betın su ketırınız didı betın cuwadı ŕaŕlerin ŕıĝarıp ŕaŕler de

270 altınday diydı mınaday  tıp Şi  tkende  oyını  ocasına sımarla  an Kız mına menmen
diydı Kız o yerden Şındı padişa ne disın bo  a ne gerek diydı bu oca  a KırK KısraK
annaysımın Şındı KırK KısraK ne e  ının KırK KısraK kerek bo  a diydı ketre ediler
KırK tane at Koca balaban atlar ocanı baylaylar ana atın Kuyr   una atlar da tırkep
bire birewıne Őay na ocanı Őındı bilgendiy taŐ topaŐ s rettirip ańya  a mınya  a ana
275 oca  a onı yaptılar yā onı da aytadı o cadı KurtKa tā onı da ca  adılar cadı KurtKa ta
ca  adılar ocanı Şay  ttirip yo   etediler Kız da sora Őobannar Kaladılar talaŐıp yoK
aşan urbaların kiyip ketken birewsı ŐıfalıK Kıl  an onı yoK Őobannar Kızını
tapmaydılar kelgende padişa Kızını ondan sora babası nenesi ana  ımge baraman diydı
Kız o  a KırK  un KırK gece o Şeyler yemekler ŐeŐin t rl  yemekler KırK  un kırk
280 gece toy yasap Kızın bere ediler  ımge canı ister edı Kis ana onday masalımıs
ar zmen Kamber de bar ama b   op bo bo ar zmen Kamberni   masalı boni mende
kitabı da bar bilmiymen Kaydalarda Kaldı bu ar zmen Kamber bir insandın balları
bolmaydı    ın annaysın diyil mı sora bir ulları boladı   ulların da bir de tayŐıKları
boladı at annaysın onı da sora bunnar bir ulımız bar ya diydı bir Kız aladılar b yitme
285 annadı   Şındı āna Kız aladılar bo Kıs  adan kesim  ı uzun b      ŐiŐiler bel  ım bardır
tā Şını ana bunnar bir Kız da aladı Şındı Kızman bala ekisi bir yaŐtalar oKul  a keteler
oKul disı  ız diyil mı mektepke mektepke kete ediler bunnar  ekisi bir birine aşıK bola
aşıK ne  ekenın annaysın ulnı ozlerı do  ırdı Kızını aldılar b yitmege s n b nnar  ekisi
bir birine aşıK bola aşıK ta annaysın ne ekenin sewda bola ānā ekewı biri birine
290 başlaylar bunnar  ekisi bir birine Şın Şın aytıp annaŐalar Şay na s n bir cadı KurtKa
kele gene way didı senin Kızınman ulı biri birine diydı aşıK bo  annar diydı onday Şi
bolır mı diydı    ınızın bala  ıs bo didı aşıK bolıp    ıwu diydı ayırtacaK boladı sora
ayırtacaK boladı b nnar ayırtacaK bol  anda anawu balanı   bir tayŐı  ı da bol  an
e  en ana tayŐıK allaKtan KonŐma keledı Kara didı arızmen Kamber arız Kızın atı
295 Kamber balanı atı ayırtacaK boladılar didı saKın didı Şe etme didı anawu tayŐı  
aytadı alla  tan Şi keledı ana Şındı bunnar netsınner ayıramaylar    ısın nenesi cadı
KurtKa aytadı Kara net net sen diydı Kamırnı cay incetip Kamır disı  ım cayma  a
Kamır Kamır disı  ız cay diydı sal patnı   Őtine didı pat disı  ız diyi mı yoK... boni
 stine  stine de ŐarŐap cay didı onı  stine de cat onı  stinde diydı anawu Kur  an sora

300 anawu Kamır Kurığan sora ańyaKka aylan anawu şitir şitir eter diydı Kamır cazılı
 Kamır way way way Kabırğalarım way Kabırğalarım sınıyatır dep wayılda sen diydı
 cadı KurtKa mınıyaKka aylan diydı yene şay ęttırıp diydı şı et way way way way
 Kabırğalarım sınıyatır e ne kerek beğa ne kerek diy anawu taynı soysa anası aru
 bolacaK munnarın Kızman bala da ayırlacaK aqıwı ana apaKay ulay etedı ama yene
 305 bır şıqıy yapmay anawu epsın aytadı tay onnarğa taynı da soymaydılar epsın aytadı
 sön şını bar onıñ Kız bala ben çeşmeye var dedım elime yüzünü Kadedım mermer
 taşın üstüne belezegem koy dedım dey Kız balağa şınay annadıñım şını bunı ā şa
 sora bala şınaydı ben çeşmeye varmadım elime yüzüme Kamadım mermer taşın
 üstünden ben belezik bulmadım dep bala şınaydı ana onday bunnar qōb o sora
 310 masal Katıp pite bē Kızman balanı ayıracaK bolalar ayıracaK bolalar ayıracaK
 bolalar ayıramaylār sēn bunnar ekewı Katıp ayırılır bo diydı aket falan yaKa bonı
 otır mınawutta otır diydı epsın cadı KurtKa etedı ana aqetediler oltırecekler şındı
 Kızman castı ekewın de oltırecekler ama ayırılısın onıstan oltırecekler annadıñ
 ayırmaK ıstan oltırecekler u yerge de yetışedı cadı KutKa āna onda netken waKıtında
 315 cadı KutKa yene yetışedı şōbanın bırısi kelip te cadı KurtKaā bir tayaK uradı uradı
 ekewı mınaday şeyde bar diydı bo Kayerde bar bonıñ şeysi eķewı mınaday etıp eķı
 gül aşıp mınaday etıp KawuşacaK bolıp keliyatırğanda şoqır tegenek bilesın mınaday
 tegenek tegenek tegenek ne diysıñız tegenekke... tamam ineli ana şōban anawu cadı
 KurtKā bir tane uradı anawū cadı KurtKadan eķewın ortasına tegenek şığadı
 320 anawūdan yene eķıwı Kawuşamaydı tiken ā tiken işte ana iķıwı Kawuşamay
 mınaday etıp kele güller anawū tiken ortadan şığar iķın onı Kawuştırmaydı bo bitkisi
 ama qōp Kawuşmaylār o yerde de bonıñ şeysi bır yerde bar diydı bo arüzmen
 Kambırnıñ KawuşmamaK ortadan tiken şıktığı bo bır yerlerde bar dediler ama
 bılmem Kayda bar onday aşan anawūnı KawuştırmaK ıstemiyler yōK cewamı bar
 325 onı amana qōp bo masalın şisi qōp bēnıñ yō o ğadar balanı cıbercek boladılar başha
 yaKa Kambēr balanı atı Kamber başha memleketke cıberēdiler tayman ket palen
 yerden doKtor akelecek nenesine aru etmeği ketedı oğaşek bunnar arızını Kızını başha
 bır delıKannığa emmen netıp nişannap nişan bilesın ne ekenın nişannap berecekler
 toy bolāyatır o ğın aqşam toy bolāyatır Kambır Kamber biledı Kızın toyı

- 330 bolāyatırġanı başħa Şige ānı Şındı Kĭna toy diyler Kĭna toy bilesin āna Kĭna toy Kĭna
saldıracaK Kız bala keledı atman tayman men kelmeytura diydı Ő kimsege teslim
olma teslim teslim demek bĭr kımsege dep Şın Şınnaydı yine bala Kĭz teraKay sesin
eŐitedı ama bilmiydı balanı teraKay sesin eŐitedı āna Kız teslim bolmaydı
berdırmıydı ozĭn Şey toy bomaycaK Kĭna salınmacaK tamam o ġün aħŐam kelĭp bala
335 atın ũstĭne saladı Kızını alıp Kaşadı Kamber alıp Kaşadı Kız arızını arız arızını alıp
KaŐadı Kamber ana onday ětĭp KawuŐayım dēnde de gene ep mĭnaday iķı ġül ŐeŐek
mĭnaday keleyatħanda gene tegenek KawuŐmayĭlar anawũ tegenek olġende bile aşan
Kabırde eķı Kabırından eķı Şeşek mĭnaday keleyatırġanda mĭnawu tegenek Őĭġa
mĭyerden KawuŐmayĭlar yoK cadı KutKanı kelĭp Şoban tayaKman uradı sen diydı
340 baştan berĭli bunnarman ũraŐıĭ KawuŐtırmaġ ĭstemediĭ tā bĭyerde ne Karaysıĭ diydı
unnarın mewta olġan yerinde olđıġı yerinde anınsın diyil mı ne ġaraysın dep Şoban
tayaKman urġanda bĭr Kanı bĭr damna Kanı ŐaŐıraydı eķısın ortasına annadıĭ ozi
ŐĭKKan allatħan ŐeŐekler de allatħan keledı ana masal ya bo da bo Şay na pĭtedı ama
o Kan arızmen Kamberniĭ Şeyleri de ġop Őınnarı bek ġuzel Őınnarı bar yōġ endı
345 atıran bĭr dedım ya annemdın anamdın ěltısı yemek piŐiretanedı u aytatanedı bĭzge
aKŐamdan ertengeŐek seslep otĭratane āma sesmen Şay na pĭtũn Őınnarın artlı
artından aytıp aytıp aytıp cĭlaytanedĭk bĭs caş can cekmedĭk cĭlaytanedĭk onday bĭr
masallar edı u waħıtta

Konuşan: Boşnak Meliha, 72 yaşında**Derleme Yeri: Köstence (Mecdiye)**

boşnaK boşnak dëb yazalar ya meliha meliyya deyler o kátım kátte meliha amana aha
 biñ doKız yüz otız yedı yetmiş ekı yaşındaman biñ doKüz yüz otız yedi tūmasıman
 aha bawbek efendı onday mı oĝa da o zaman ană men otız yedı otız yedı tuması
 bılmiyme yaya o otız yedı men de otız yedı yayaman bir sınıpta edik evet evet men
 5 tatılcaK koyinde tuma ama kelınşekte büyüdim peçenaĝa koyinde büyüdik babam
 mem babam imam hatip edı kelınşek koyinde ē iş otırmadım tatılcaKta kişkene bir
 yaşında bire yoĝ ekemen tatılcaKta kelınşekte ehē otırdıĝ ana tuĝandan biñ doKüz
 yüz altmış üşte ülengeşi onda otırdım nercis tanımayman tanımayman muzafermen
 bız Kardaş ballarımız ziyadin şayzer de men ahamı eşi kelınşekli evet aha aman
 10 nercis kıım ekên bu newcis ē newcis tatılcaKlı tuwı newcistir tā lutpiyettayın newcizi
 aĝa odır o bılmiyemen onı Kaş elli yaşında kelınşek koyı ahında neler bayırlı şayırlı
 tuwul tüzenlik tüz koy topraKları arū onda hıristiyan koy edı kobısı ama eskıden türk
 koyı eken eskıden türkler bar eken onda türkler sora blayna toplımca türkiyege
 taşınĝannar ama cemal Kaysı senede taşındı şo türkler şeyden ey Kara na cemal
 15 haysı senede kōp türkler türkiyē taşındılar da turkler koşıp kêtkenner sora az Kalĝan
 azlık Kalĝan türk koyi eken onı ayayatırman ana o zaman da tatarlar da koşkenner
 ondan az Kalĝan ama bar edı kene bir az edı bızın koyde Kaş diyım saā bir ekı yüs
 Kanedir tā bolsa o ĝadarı edı ama toplı koyın ortasında sadē tatarlar bar edı menı
 babam onda imam Katip bolıp turdı şıy emekli bolĝaşe sora balaban tatılcaKKa
 20 koştiler mem aKam onda wazipe alĝan sën onda koştiler birr şıysı bar edı mem
 babamı aytatan peyit diytanedı oĝa peyit tatarca bızge annatatedı illem epsin
 bılmiyemen baş ahılımda başı baş bir parşa başı Kalĝan o ĝadar soraştıraman
 Kartlarımdan ozim üyretmenımden cewat manKaliyē bardınız mı bardı cewat
 efendimen korıştıyızım cewat efendı birıncı sınıf ekıncı sınıfını cewat efendide
 25 okıdım men o bızın Kuranĝa tüşirgen edı Kuran okıttı annaysın tatarca ya Kurabĝa
 o tüşürdü bızın cewat efendı ziyadin cewattır onı atı şā bızın atımız da ziyadin edı ama
 ahıralıĝımız yok cewat efendimen ilem cewat efendı bızın iyümüzde turdı başta oca

oca bolıp kegende sora başha bñr Şiyde de turdı bñnday Şiyde bir Kartin üyñnde otırdı
o de Kuran oħıthan edı ana babamı aytKın peyitın aytayatır endı saĝa baynıñ ulı
30 batır cıĝıt çerkez ozden Kız Kıdra ŞıKKın edım men ozım aseletten dēp başlay edı
Kıdırdım Kırdan Kırımdan aletten Őamdan tabılmadı asılda ozıme yarar andan ama
anıyaĝın unuttım bñr depterım bar edı toplı kōb edı onda sōn bukreşten men kertipınar
dēn koyde malıme bolıp tırdım eķı sene bala okıtıp anda keldı bñr delıKannı sora
annatıb otırdı men ondan oħıdım toplıĝan milletten toplıĝan halk kartlardan siylerım
35 oħıdım oĝa vay dedı maĝa berse Őōnı dedı ketırırmen dedı bñkreŐke kettı o Şiy onda
zabit okulunda oħıy ēken subay bolĝan bolĝanımda ne bolĝan bñr ta da kōrmedım o
kışi de menı o depterım ketırmadı beķım onda yazĝan em ilim Şındı Kartlık unuttım
babam ep aytaberetanedı zavalı bek Őıķıy kōp Şiler biletanedı Şındı annatatanedı
bızge başha nē aytayım saā cemāt te sade tatardır ediler sade tatarlar bar edı onda
40 sora bñr izetaħay bar edı izet tñrk diy ediler oĝa bek lapKa usta edı bo izet tñrke
birewsı Şı taKıla bñr ĝın ne diy Şo turĝ izet turĝ izzet diy eken ē sora bız Kırımmız
diy eken ĥırım tñrñk noĝay arasında bñr bñrsın seleke ete eken ewel insannar seleke
demek mısKıl mışılını annaysızım ne diy alay alay ete ekenner bñr bñrilerıne
insannar sōn bñr toplumda eh ana keldı turruĝ izzet diy tñruĝ izzetke tartıl teraKay
45 cer ber tırıĝ izzetke mına anı mışıl ete Şe alay ete sora tırıĝ izzet ayta çok gezdım Şo
Kırımı görmedım öyle burunı diy bir tarafı baKKal dıkkını bir tarafı ekmek fırını diy
eken anawū aKay bñr Őiy eken mınaday Kaba burunı bñr teraKay Őkñy eken sen
menı aytasım diy tota diy mēn de saĝa aytayım diy eken Őay diy eken anawūĝa onı
aytaberetanedı babam ā izzet aKay bñr ders berdı ama diytanedı anawū aħayım atım
50 bılmıyme Şındı unütKaman geşken ĝunner balam tā başha blayna na Őiyiñ soraycaK
Őkilerıñ neñ bosa bılgen Őkilerım bolsa aytarman ata sözlerı ne onday Şkiler stesen
onnarnardan Şı eter aytarman Şın Şın da aKılıma kelse Őındıĝı Şındı menı nenem bñr
Kardaşı var kōstencēde tizem ayta bñr duwaĝa vardıĝ o diy bñr Şı ayttı balası oĝa
kelınıme balası sōn dedı ne dedı Şo tiziy tota alemde aħıl soramam etermen pıķır
55 ozım aħılım ozıme cetecek Őükır adıķı ne diyim saĝa halktan soramam diy meñ ozım
aħılım bar diy siz meñ işıme kıřımeñız diy alemde aKıl soramam etermen pıķır
ozım aħılım ozıme cetecek Őükır... vay em seksen dort siksēn bıŐ yaşında tiyzem ya
geşen sene obır sene caş ē caş ekende aythandır ama tā eķı sene bñr eķı sene abiyim

menî abiyim rametlî boldı oñ duvasından Kaytayatrğanda şonday şı etıp ayta edı
60 atalar sözlerî eñ qōb edı yazılğan şilerım amana ahlıma ketirsem ya ozım masallarnı
ahlımda tutalmayman tutamiyman ama şıyde bar masallar men bılgın masallar ana
boztorğayda nede boztorğay bardır şkıyde uñyunedede boztorğaylar şiler yoKım
biblioteqada belkı o bar boztorğayda da bar ana bırınde de bar anā cerın deñıstırgeñ
renklerde de bardır belkı ama... tohta bñ aKılıma keldı şındı aKılıma kagende
65 aytáyım mına Kızğa bñ şın tā on yağından qun tuwdı solımdan ay bo keşe bñ tış
qordım tabırla keday diy bñ Kıs şınay bñ toyda sora anawu delıKannı diy ayıñ
senıñ bayıñdır qıñıñ bebiy onı sağa qostergen hıdır nebiy diy hıdır nebiy qostergen
onı sağa diy Kıdır nebiy ne ekenın bilesın Kıdır nebiy āna bonnarda Kazaklarda ne
de Kalay ne bñ şı diler ya bñ āşa aKılma ketramáyman şındı Kıdır nebiy qorgen onı
70 bñr Kutsal bñ şıy işte personaj hıhraman peyğamber tuwul ama iyğılığ yasaytan
insannarğa nē qorne de mına türkler qostereleler bñ bıyaz kiyip şığa televizorda bñ
tañımnarı şıyler āna ana onday şonday bñ şıqıy bñ nebiy Kıdır nebiy bala ekende
şıymen şölmekmen ayran cıbere nenem babamalar şölde şıy eğın şalalar kêt diy sen
ayran aket otmeg aket diy men ayran aketemen sorası Kızılşada mēn de kışkenemen
75 yirmi ikili sora vay dime KorKama anawu şilerım arasınnan awu eğınnerın arasınnan
kêtkende sora alla dimen ne KorKayım diyen şındı Kıdır nebiy şığar aldıma
dimen... aKılıma ketire edım ep bıyaz kıyıp şındı saKalı bıyas saKallı hıdır nebiy
şığar mağa aldıma şındı men ahlımdan bñ şkıy salayım ozıme bñ istek diyim ya
rabbım diyen bñ şkıy şıKmasın ayu KaşKır o ayu Kayda şıylıq şöllikte ayuw yoñ
80 Kaşhır şıKmasın cılan şıKmasın dep colım qostersın dep tılek tılme ewelı bala
ekende onday terbiye qordıq babam da oca mehtepte de cewat efendı bek Kayet şıy
oca edı zawalı ne diyim tā sağa wazıpesın yasağan üyretken o zaten bızge alıpbanı
neni er şıynı o üyretken edı Karıp yā başhā ne diyim menı oştirgen bñ zeñğanam bar
edı aqşam başlar edı şey soylemege cır soylemege arızmen Kamber em sözmen em
85 de dawuşman sesi güzel saba bolır edı qoz mına yuklamay edıq ay tatarlar tatarlar
şorbağa KatıK Katarlar pazarlarda et pıtken Kamberıñ etin satarlar diy eken ep
bñ şı ete edı em ana arızman Kambernı tabıstırmay eken aylelerı Karşı tura ekenner
oğa sora sen çeşmeye vardın mı bileziyim buldun mu ben çeşmeye varmadım
bileziyim bulmadım dep arzu şeşmeye kete bılezıgım unūta şıy tüşüre Kolin cuwa

90 şeşmenin başına bileziğin salğan annata sora Kamber dē şıyge barganda şeşmeye
barganda onun şıysın bileziğin bulğan işte taphan bileziğin sorā şıygē son bo bo
aKılma kele belkı Kamber alğandır diy

Konuşan: Zekiye Acime met, 88 yaşında

Derleme Yeri: Köstence (Kastel)

Katesis sönra napasıñiz nişliy men şıñnım doğmüşları neleri arulerim epsiler Katesin
 āpperım anca şıy bir sıpa kelgen edı eķıncı seperde de bir gere aħşamnan sun keldı o
 ya ne de kım deb aytacahman men onı asıl onnar toprasahlı kaniye ceñgemı
 tūğannarından soñında şı etken anñattım way men dedım eşitmekce bilemen şızın
 5 aman dedım ozıñızını eş qormedım eķıncı seper bir dā keldı ē tanımassın sen menı
 kúndüz edı anawu aħşam edı bilesın mı allā dedım bō o z başına keke kım ekenı adam
 aħıda bıldırmiy ne anasın körı Kıymet keldı keldı keldı oy bolğandır asıl ne ğadar
 ekenın şı etmecekmen men ondan osmaklama waķıt bomadı başha şiler KonıştıK
 bilesın mı sün ketken sora aķılıma keke bo sen Kaydan gelesın kımmen keldıñ
 10 nemen keldıñ dep soramadım dedı... onday o yerge haber Kalmadı başha yaķtan
 aldık kettı boyına sora decem şı u da işmen cürēdı Kalibi ya nişlep cürse de e matpā
 ana ańyerde tūra qozım aldında tursın dedım gelse şıysı eşarpası Kalğan revistalar
 eglence boldı diyemen bir suru şı bergen edı maā şıy mefküre anawüniñ işinde ozım
 okığan mektepte okığan balalığım birē aħılıma keldı anawü menı yazmay e amana
 15 yā aķılıma keldı... ne ağnatayım men okıdım hıran okıdım Kıızı menı şı muallımım
 soray zekiye acımemet babamı atı biñ doķız yuz yığırım eķı apriliye ay o Kayda
 Kalğan Kazahşa bılımiy alla sabiyim türkıyede okıyım evet buyur Karatay Karatay
 kıoyı asıl bonı bo Karataynı Kırımdan kelgen yerlengen o da onıñ atı o asıl Kırımdan
 Kaydan atı Karatay eķı dane tay yahşı yahşı tay cekken at arabağa sorā toylarda
 20 cürgen var da bir kışı eken o bilesızım sün eķı atın aķı yağına bırsıne dawulnı şaldıra
 eken da bırsıne de borazannı bürte ēken şı anawü atlar da açı ayaķ usne otra diy
 şönday Kırımdan gelgen atlarman bir da er kez way Karataylı kelıyatır Karataylılar
 kelıyatır anawü Karatay ceğirgen dep saķınışa ekenner sert oyle eken ozı decem
 şönday aytuwlı şıymen Kala Karatay dep şı kıoyınñ atı onday çıñkum men de onı
 25 Kaydan bilecekmen endı dēn diy umvıtsıtorımız direktor şısın demek ğraduntıynıñ
 soñısın alacaķ bolıp keke de şönnarın sorap bılıp yazıp ekzamen berecek ana sorā
 keldı ana subı aķay da bar Katında ya alla ramet ilesın dēn diy sorā şö zaman

babaydan sorağan edı epsın babay da sankim tınewın kelgen Kırımnan unday ettirib
aytkan edı yerli yerimen u senesinde primar kıım eken Kazak barım eken koyde
30 bilmem bir nemetiy unı ana u yernı kırıp şığıp cürgende men onnarğa degen diy
anawu peritniñ Kartbabası da kelgen edı acımemet sen sankim tınewın şı etesın sen
aytkanda aklıma kele ve bennarnıñ birısı menı aklımda yok bäraber oseler
bilesim decem sön deceğim şo zaman şonnar aklımda halğan babay aythanda anawü
direktorımızğa dēn diy ondan başha şisimen yazıb alıp Kalğan bosam da bek kereg
35 eken o şı amana Kaş tanesi soradılar onday ettirip menden.. decem yalan kerek tuwul
bek aytaman da ekinıñ aldında şığıp tepken edı sün birincilig ala şü sebepmen bə
koynıñ atın ne ğadar kişiden soradım men bilmedi de şu derektorımız babayğa kelip
alğan bir takım bahşışlar mına men seniñ arkañman birincilig alıp kelëyatırman
mınawu da menden sağa dep babayğa alla ramet ilesın kerekmiydi onın ta kelip...
40 şunday beter āna er şini bilmek kereg eken amana ille muallimnernı onday koyde
ama müsülman muallimlerı romannarın epsın epsın yazğan edı birer birer aklıaten
men şaşahan edim babay men ana aytaman da cartı cürti aytmaā şe etmecekmen bir
şını torası babay birer birer aythan edı alla ramet ilesın bek zeki edı ana onı Kırımğa
amcası alıp kete onı ya Kırımnda okıtacaK bolıp şı pomaşık eken zengin şunday
45 balası yoğ eken sün babaynı alıp Kala beş ulı bar birewin mağa ber dep ana bir sene
okuğan birincilig alğan anda Kırımdan sun mında aydı seni gezdırıp alıp ketiyim dep
kemerine sade sarı lira totırıp keldı Kızıp bir lira taşlamadı mağa dep cibermecek
bolğan cilağan Kartiyim wayyy men balamdan ayrılmayman dep bir dā ne olısın
bildirdı ne tırısın bildirdı dep şı etken aytatedı babay şaydıp men de merakman
50 okımaā menı asıl paytonım bar edı... bız bilmiyiz uwilikın nenem de üyretmedi
bizge onday uwilik Kağılıg aman onnarın balaban soyları bileler sını ozimiz ozime
meni babam bunı eş ayırtmadı onıñ işin şı etmiyden degen diy aman onnar balaban
Kartiyim Kartbabam şı ekenner... annayman bek baKırma ontay şı stisiñ onday
amana ne bilim dimen ozimizniñ şiyimiz tā degen diy elbette şo aru bomaz mı bir
55 Kaş bir haş hane onnar da eñ biraz gerı soylarından annadım annadım kelgen edı
faruk mağa aynattı onday endı töbesin de Karatağ onı dedim töbesi başta Karalacağ
edı dedim ana seksen biñ prang toplangan wakıtında dedim ama iyine birrew bir

birnen anawu anawuğa minawu minawuğa degen diy birlik yoğ edı bir takım o sal
soyları Kaldı bir şinin torası şı etib aytmayman şını ağalık degen soyları da peritin
60 babası edı biraz şilik kırgen aşamağa şı edı o aşap... ay ana sã aysē mina şı enver bar
edı de alla ramet ilesin öldı ya Kırılı bomay o yã bir şiyin torası balabã azbarı bar
edı mektebimizin o mektepnin de on ektar yerı bar edı bir şiyin torası Karatayda
ocanay minawu şı acaKayların şı etesin şø şı ańyerge tayanıb yastıklarğa şı etib otır
anawu duwarğa şı eteceksin de ē men bolmağanı ne mektebı bar edı asıl mektep
65 yasalğan degen diy azbarı balaban Kayda u mektepte oħudum ķorse u mektepte
oħıdım dēn diy şı balabã azbarı var edı paşhalaw edı azbarı işinde camisi de bar edı
orta camı diy ediler şonĖarların camisi dep mina bo peritin babasalar onda okıy sün
anaw camını balaban şıduğıy yasalğan camını bilmiyen Kaysın senede meniñ
babamın dayısı yasata onı on ektar toprakta vere oca u waħıt aylık yoktır ta bese
70 belli ocãñ ocağa egıp cemãt şı eter Karataydan diden waKtı balabã den diy o zaman
sun bu mektepnı de acanay şı ete aclıkke barıp kele o acanay mektepn de yasata bir
de toprağın da vere azbarın işinde camı de bar idi biz namas Kulmağa ocamız bızın
ders bergende camıge aketıp Kuldıra edı... men bilmegenim türkiye kettiler onnar
şimdi kettiler kettiler şimdi āna e şimdi Kazaklar aysē Kazaklar er yerin Kazaklar
75 sardı ondan başħa müsulmannar edı epsi müsulman edı ya eñ balaban koy Karatay
doKız bothalı Ėaratay dep aytilıp kelgen bırr şide toyda doKız türlü botKa pişirıp
kelła şekermen araba kelła şeker sēn de tutmağasıdır Kaydan tutacañ aKay
bolğanşın Kasabada dēn diy iş oKadan on oKağası Kuydıra ekenner ø kelła şekerin
naday şı bolıp bite tōgerekiy Katlama şilterı yasağan sun ortasına er toynı e
80 Katlamanı bilirsın ø elbette onı bilmegen tã onday sora anã er toynı anaw şekernı
sala ekenner demek iş oKadan on oKağası bir yerde tura eken o şeker şø Ėadar
balaban sun kelinni de paytonman ketreler kımnıñ koyı babay aytKannar kelın
aKlımda anawu direktorğa annatħandan kırgende şikkanda men de teran Kulama
Kıre edı ana şonnarın toplam annatayatırman sün ne aytilatanedı Kartlar toplaşħanda
85 dēn diy ana palanda palan bolğan tōwende tōwen dep ozin de süye edim aman işin
torası bek kop tatarr sora em de şı soyları onnarın Kaweleri ayrı eken ağalarman
acilernin Kaweleri ayrı sun mınyaKta caş cawKanıñ sinin Kaweleri de awunnarıñKı

da ayrı eken anawu Kartlar bolğan ağalar bolğan Kawege birew kırmiy sade ozileri
kireler de o waKıttta petromats degen ši barım yoKım degen diy bonnar ağalar aciler
90 onday etip petromats çaKıra ekenner şisine Kawege Kawege ya decem sün mına
menıñ tã bılgen şiyim ómer efendı faKredın avokasın tutKasındır onıñ babası umer
efendı mejdiyeli tã ya ši sora onıñ babası umer efendı eken ši biziñ qoyımızde mına
necadiynıñ Kartbabası ómer efendı sün onnarnıñ şisine bılmiy men KonaKbaynıñ
birewu babay eken zaten ya dēn diy şonnarğa misapırlık yasaylar yasān waKında
95 bek sert edı necadiy biraz óşay edı Kartbabasına asıl Kırımın bahşasaray
tatarlarından dep ya sorā sora deceğim şiy sapırlıkke şaKıra ana aciler sıprası
ağalarınKı ayrı üyde bu tamam aşayatırğanda bu supradan duwa şisi bola eveli
boday şiler bolatanedı şimdı dedıkodığa aylandı apaKaylar day aKayların dep
babay aytatanedı sōrā deceğim ši ciyetından sıprada şo omer efendı ayta misafir
100 bılmiy men ne aytsa da sesleb otra biziñ umer efendı necadiynı hartbabası sun boldıñ
mı diy boldı diy epsi yañış Konışhanıñ diy misafırsın ya diy epsi yañış diy hayır
yañış tuwul diy yañış tuwul dep bayā biraz idalaşaytır ekēnner sıpradalar eweli
şemser Kaşık bola ya sōrā ómer efendaKay biziñ qoy Kara mında diy seniñ aytacaK
yerıñ biyerı bonday bonday bonday diy sen aldıñ kettiñ başha yaKa apaKay oşegine
105 diy şü yerde bılmem bir ši ta aytacaK boladı tã anawu biri misafir ómer efendı
Kaşığıman yalla ete sıprada mınawu ómer efendı şisine tã Konışasıñ yañış
Konışhanıñ Konışhan Kabatın tanımay dep şü yerde alay halk taşlap haray Kaşığı
şige tüşe deceğim şayttırıp şomdıgılar bosa der edı zawalı babay qım bışın ne bolır
edı mınawu iynıñ ışı dep bir birine aqnata anawu eKı Kart decem şoday beter e
110 ğadar sert bılgennerı yañışların da toralatalar decem ana bir ši aytmadı ya bir qışı
şiyge ana misapırım Katırine dep aytışa ediler ana eveli onday sertlik sayğı bolğan
süyğı bolğan sün bir ši bosa Kırım tatarı diytannar Kırım narda bir ši ana anawu
menıñ babamı dayısı bola endı ya o onı nenesin babasın koştermē ketre koyge bir
sene tūra oKıy anda birıncılığ ala Kuwanıp sōn qozım aldında diy edı babay anawu
115 şöbannarnıñ kemerli KüşaKları bola şoğa sarı lira āna awuşman awuşman Kuyğan
edı şisine bir lira taşlamadı dep Kızıp ketti ne olışın bildirdı ne tırışın dep ši etken edı
darılıp kete al bermiy men balamdan ayrılmayman diy Kartiyim bir cilaw ata

cıbermiy ānā men oħıcağ edım oħutmadı şaytıp nenem sebepşi olğan edı dep babay aytatedı bazıda bīr alla ramet ilesın ya illē Kardaşların epsin okıttı dort Kardaşı

120 bar edı dortewın de stambılğa cıberıb oħıttıhan ozı okıumağan amana babay şalışhan Kardaşlar oca bolğan dimen men de şay ęttırıp soylene edım ana onday Kırımın kışıları başha eken o amana zawalılar ālla ramet ilesın... Kırımın kelgenı babay asıl Karatayda demek şige yetmiş yedı marebesı bola da ondan sora keleler onnar bıyerge şo Karatayğa keleler sun tırkiye dep keleler mında sora kete otız dane araba bolıp

125 keteler stambılğa sūn colda Konalar şı eteler dēn diy onday etıp ya onda barganda bola babay kışkene alla ramet ilesın ozı şı eter edı Kara şampa tutkan Kara pawafya kıygen onı üyünde otırdıK taKtadan edı üyı eķı Kat eken bīrncı eKıncı Kat sora aħşam mum cağalar colcılar ya baralar anda stambılğa sorā şını sındırgen sora catħanda pısır pısır Kandalaylar tawandan cerge tüşkenı tıyılatedı men cılayman

130 dep babay Kandalay talay Kandalay talay dep ana mum cağıp şaytıp otrıp zamet çekkenner sun anā yok colcı bolğan sorasañ kım bışın onı neday bolıp otırğan üylerinde de abdesane ne yoktır tā sōn ballar pıslıyer diy onday etıp pis tatarlar pis tatarlar dep şıngene diy etıp Kuwa edı bızın Kuwalay edı türkler yā onday etıp sun bılmiymen asıl demek cevez şisimen cevez taşıma ana atlarınman araba keracılıK

135 yasağannar mında bīr ğun şiy dawul ūra ura eken Kartbabam kele şüwalman para ciğannar şüwalman şo munder bet dedım ne dedı Karıb allā ramet ilesın bīr dā kelgen alğan munder betmen paranı şınıñ ūsne manGalınıñ usne salayatr oy woy dep Kartiyim tes tez men para caKkanıñ ne o da bızın keşınmemız bılmem pıttı işı pıttı dawul ne urıla ħara sesle dawulnı diy dawul urıla eken battı para dep şay etıp sun

140 Kaytıp keleler kenede otırmaylar tırkiyede otralar bīraz şalışalar degen diy şalışannarı da oğa ħore ħop zametler şekkenner ne bosa da bızın müsulman Kalkı mınawu şiden aKtar tonter bolğandan aytatedı bu Kasabağa alıp ketiyatr şı munçitorlar munçitorlar dep pabırķā ħıreyatr bu şıpşılıkın kım etece eken demır aşacaħtır ta onda şalışhan şıpşılık batayatr dep ayta edı em de onday boldı ya ana

145 şıpşılıkmen endı teran şı etiyatr tā decem zamet şekkēnner ele o Kırımın zawalı ananawu şiden kitaptan oħıdım men bīr taħımnarı aru oħuğan kışiler degen diy zametler şeğıp Karıpler dimen em anu bīr memet nuzzet bar edı onı şısı de bar edı

anawü altın dayın eılmazım aşhan günim menlik barlık bir ahlıma kelip em ohip em
cılağan edim zawalı ole bilesim mi apahayı bir aru etip destan yazğan ciyip curdım
150 men onnarın epsın anawü ozim mektepte şiyim menzümem kerek mi toKta men onı
ciyip cüremen ahyerde meni kozlıgım bardım ana şo ketme balam ayıptır diy anawu
yazğan şilerin begenmiy Kızın nenesi mına babaynıñ mektebı oKuğan nawu bana
aklıma kelmedı tatarşası erek uzaKKa erek diler tā Kırım tili asıl erekte diy way
uzāK demiy... bütük butük bilesim ana Kondrağa... mınawu yaza amdi zawalını
155 ottireler sora ğarıpnı... mına mınawü da şiberek bir oşıma kettı ama noğay mınawu
şiberek mınawu da anawu mektepte ozimizın şiyim bolğanğa coymay curürmen aysē
sankim torası yalan kerek tuwul anawu memet nuzetın zawalı alla ramet ilesin süyip
süyip etken o süymiy ya bir aru onda şı etip oKıdım onı bar da ana em oKıdım em
cıladım zawalına alla ramet ilesin derdım ğarıpke bek bo Kırımnar da bek yaman
160 şektiler de Kariler rus ruslar ana akmeşit babaynıñ oKığan Kasaba... bazarcıKın
şisinden tulça büs bütün müsülmannar kelgenner ahyaktan Kırımnan kelgenner ya
tatarlar ya sün türkler de bar bek bile edim masallarnı türlüsimen anawu bir dal yusuf
bar edı şonıñ şisi şı etken wahtında ahlıma kelgen aytaman anawu dal yusupnıñ tili
kerek mında şımdı unütKaman men onı on para yırım para otıs para KırK para ellı
165 para dep şunday masalında deceğim ille bar edı meniñ beg oKıytanedım turli turli
kitap tayırman zorenıñ kitabın oKuğan edim aşkeremmen aslihan popas Kızına aşık
bola sön ottireler tā onı oħığan edim sün mınawu şiyinıñ filimde ğorgen edim
televizorda alla leyła mı edim şo mecnun işte ya onnarın oħığan edim birew aytsa
teraKay başlap başlasa sön ahyanın üytiymin bilesim akılma kele akılma ne bilim
170 bir bek keş waKıtta kelgesin canım balayım onıtKan şilerin ozimı şımdı Kuranman
şı etkenge onday şilerin Katırlamiy ma ondan başħa kışkene ballarğa aytatanedım
masal etip onnar süyetanediler decem bek mem o kitapların oKıp yasāğası neniyeñden
babaydan sesliytanediler onday ettirib bilesim alla ramet ilesin men bonday kitapman
beg oğraştım ozim de süyeceg edim ana türkiyē ketermız dep āsıl afızlıkKa bek
175 merağ edim afız bolmağa ille ve lakin Kismet etmiycek bosa etmiy eken decem biñ
bereket biñ bereket... alla er şiyinı soramağa kelgesiz mına cartı curtı anlatayık
teraKay... marama salayım da Kıdırğanda tabılmas... ke mında KüşaKlayım...

terlegenim de aru ya alla ozi artalasın da ozi artlap ozi aşayman men bñ er şiyin yoK
wañitına rasladıñ mısafırım tap Kırımnan gelgen amana

SÖZLÜK

aketmek – alıp gitmek
aKay – erkek, koca; ağabey
alente – erzak
alfabet – elifbe
aman – ama
anawu – şuradaki
anayaK – orası
anGı – hangi
apaKay – kadın, eş
aptiy – abla
artlamaK – kabuğunu soymak
aru – iyi

bağ – bahçe, bağ
bağışlamaK – hediye etmek; affetmek
beğim – belki
balçıbın – arı
balaban – büyük
bala – çocuk
bandit – soyguncu, katil
bay – zengin
baza – bazen

caba – boşuna
calpaK – düz
caŋGız – yalnız
cartı – eskimiş, zayıf, az
caş – genç

A

aşamaK – yemek
aşer – Kurandan süre, aşr
avyon – uçak
awdarmaK – devirmek
awuş – avuç
aydamaK – kovalamak, sürmek, haylamak
ayğır – dişi at
aylandırmaK – çevirmek, döndürmek
aysè – evet, tabi
aytmaK – söylemek
ayuw – ayı

B

bet – yüz, çere; taraf
bılay – böyle
bır talay – biraz
bibi – bebek
biyaK – bu taraf, bu yaka
bönday – böyle
bostan – bahçe
botKa – lapa

C

cawmaK – yağmak
cawşıncı – kız istemeye gelenler
cawun – yağmur
cayaw – yaya, yürüyerek
caymaK – hamur açmak, yaymak

cawluĶ – başörtü

cenĶ – savaş

cigıt – yiğit

cılamaĶ – ağlamak

cılĶı – erkek at, yılkı

cıbermek – yollamak, göndermek

ciyamaĶ – toplamak, yığmak

çıbın – sinek

çintimetru – santim

ciyin – düğün, eğlence, toplantı, yığın

darĶatmaĶ – dağıtmak

deçembriye – aralık

deputat – aday

editsiya – basım

ekewı – ikisi

faĶultate – üniversite

februar – şubat

gata – bitti, iş işten çıktı

ikümet – hükümet

ini – yeğen

içki – içki

ıı ĩncıkıy – ipince

jeneratiye – kuşak, nesil

jıı – ip

cotlamaĶ – yoklamak, yoklama almak

col – yol

colışı – yolcu coymaĶ – kaybetmek

curmek – yürümek

cuwunmaĶ – yıkanmak

cuwurmaĶ – koşmak

Ç

ciyiřtirmaĶ – temizlik yapmak

çokoy, şokay – zengin

D

dew – deve

dırek – ağaç

doĶtorıtsa – bayan doktor

E

erte – erken

F

fruktı – meyve

G

ğazıta – gazete

İ

işkiy – şey

it – köpek

I

ırğaş – dişi

J

jurnal – dergi

Kabîrî – doğrulmak, düz durmak
Kandalay – sıçan
Kapasitate – kapasite
KapatmaK – kapatmak, hapse atmak
Kapawlı – bekçi
KaramaK – bakmak
Karılğaş – kırılğaç
Kart, Kartiy – yaşlı, ihtiyar
karta – harita
Kartanay – anneanne, babaanne
Kartbaba – dede, büyük baba
Kaşan – ne zaman
KaşKır – kurt
KatıK – yoğurt
Katımızda – yanımızda
Katıp – nasıl etip
Kawiy – sert, güçlü, kavi
KayaKa – nereye
Kayda – nereye
Kaydan – nereden
Kaydıy – nasıl
Kaysı – hangi
KaytmaK – dönmek
KıdırmaK – aramak
kıntuwar – doğu
Kısım – akraba

láj – ilac

K

KısKa – kısa
KısKayaKlı – bayan, hanım
KısraK – dişi at
kiğot – yabani ot
kise – cep, kese
kişkene – küçük
kiyev, kiyew – damat
KoçKar – koç
kolek – gömlek
komitet – teşkilat
kompot – koşaf
KonaKbay – misafir
kōp – çok
KopaymaK – övmek, kendini övmek
KopKa – kova
KorlanmaK – eziyet çekmek
KoşmaK – katmak, ilave etmek
koşmek – göçmek, taşınmak
koteklemek – dövmek
koternek – kaldırmak, yükseltmek
Koy – koyun
Kuda – kız istemeye gelen elçiler
kunduğ – gobek
KursaK – karın, mide
KurtKa – cadı
kuş – güz, sonbahar
KuvanmaK – sevinmek

L

lümina – ışık

mābet – muhabbetli

manat – bozuk

matür – cesaretli

may – yağ

men – ben

mendiy – ben gibi

mīnaday – böyle

mīnawle – böyle

napmaĶ – ne yapmak nene – anne

neday – nasıl

ocapşi, ocapil – hoca

oĶtyabīr – ekim

olay – öyle

ólaytıp – böylece

omīraw – omurga

onday – öyle

onıştan – onun için

papru – vapur

patriot – vatansever

pelwan – pehlivan

pener – peynir

peyit – beyit

revolütiye – inkılap, devrim

sade – sadece

saĶınmaĶ – özlemek

M

mında – burada

mīnmek – binmek

mīnyaĶ – burası

mīnyer – bura

mīsĶ ıllamaĶ – iĶnelemek

mıyıĶ – bıyık

miyanı – burası

N

nekā – nikah

noyembriye – kasım

O

oraza – oruç

orīs, urus – rus

osmek – büyümek

otmek – ekmek

otkermek – bağırarak

ottīrmek – öldürmek

ozim – kendim

P

pırıj – pirinç

pītmek – bitmek

postakiy – minder, pōsteki, post

poyezd – tren

prımarıye – belediye

R

S

salmaĶ – koymak

sawlıĶ – saĶlık

sekret – sır

seķuritate – güvenlik

serviş – iş

seslemek – dinlemek

sınmaĀ – kırılmak

sıptı – ilk (> ipdi)

řaĀmaĀ – şikayet etmek

şalt – şabuk

şaş – saĀ

şayna – şöyle

şaytıp – şöyle edip

şeşek – řiĀek

řıĀarmaĀ – şıkarmak, yayımlamak

tab – iz

tabılmaĀ – bulunmak

tabıřmaĀ – buluşmak, görüşmek

tabıyat – huy, karakter

talebe – öĀrenci

tamır – kök

tapmaĀ – bulmak

tartmaĀ – çekmek

tařlamaĀ – bırakmak

tata, tatay – abla

taw – orman

tay – at yavrusu

taymaĀ – kaymak

tegenek – diken, deĀnek, sopa

tegerşig – tekerlek

sıyr – inek, sıĀır

sora – sonra

soramaĀ – sormak

spaniye – mutfak

stemek – istemek

süymek – sevmek

ř

řindıķıy – şimdi

şkola – okul

şoday – şöyle

şorba – şorba

ştan – pantolon

řúberek – řiĀ börek

T

teran, teraĀay – biraz teşmek – delmek

tinevin – dün, düneĀin

tırlıy – diri

toban – saman

togerek – yuvarlak, töngelek (aĀızlarda)

toĀız – dokuz parĀadan oluşan örtü

toĀtamaĀ – durmak

tomalaĀlamaĀ – yuvarlak hale getirmek

toy – düĀün

toysatmaĀ – doyurmak

tuĀan – doĀmuř, akraba

tursatmaĀ – durdurmak

tuwmaĀ – doĀmak

tuwul – deĀil

ufaK – küçük, ufak

ul – oğul

urba – giysi

üyrenmek, ürenmek – öğrenmek

yaŇGış – yanlış

yasamaK – yapmak

yawur – kafir

yazuw – yazı

yığırım – yirmi

U

urmaK – vurmak

uřún – içün

üyaK – o taraf, o yak

Ü

üytemek – itmek

Y

yır – şarkı

yırcı – şarkıcı

yuńye – haziran

yoKsem – yoksa

yüzüm – üzüm

AÇIKLAMALI SES OLAYLARI SÖZLÜĞÜ

Bu sözlükte yer alan terimlerin açıklamaları Prof. Dr. Zikri TURAN'ın Ses Bilgisi ders notlarını esasa alarak yapılmıştır.

Argo – bir zümrenin meydana getirip kullandığı özel dildir. Zümrenin dışında kalanlar bu özel dili tanımaz. Psikolojik bir hadisedir.

Art damaklılaşma – ön damakta boğumlanan bir ünsüzün çıkış yerinin arka damağa kayması hadisesidir.

Aşınma – en başta daha çok foneme sahipken zamanla bunların bazılarının aşınması durumudur.

Aşırı patlayıcılaşma – patlayıcılara göre daha ani ve kısa sürede patlayan seslerdir.

Ayarlanma – boğumlanma bölgeleri bakımından, birbiriyle ilgili konsondan birinin iç denge bakımından, başka bir nitelik kazanarak, öteki konsondan uzaklaşması olayıdır. Bir sesi atarak onun yerine tercih edilen başka sesin kullanılması hadisesidir.

Ayrışma – kökleri aynı, ama geçirdikleri ses olayları sonucunda aynı kelimeyken karışımıza iki kelime gibi gelen kelimelerdir.

Başkalaşma – bir kelimedede yan yana veya birbirinden uzakta bulunan ve nitelikleri aynı olan iki konsondan birinin, ötekinden farklı bir nitelik kazanması hadisesidir. Benzeyen iki ses arasındaki benzerliğin azalması, birinin ötekinden farklı nitelik kazanmasıdır.

Bayağlanmaca – aşağılık bir dille konuşma olayına denir.

Benzetme – bir konson veya vokalin kendisinden önceki veya sonraki konson veya vokale, kendi vasıflarını geçirmesi hadisesidir. Yani, kendisine benzetmesidir. Niteliklerini kendinden farklı olan diğer sese taşıyarak kendine benzetmesidir.

Birleşme – ikisi daima bir arada kullanılan iki kelimenin geçirdiği iki değişmeden sonra yeni bir şekil kazanması ve tek kelime haline dönmesi hadisesidir. Birleşmenin gerçekleştiği yerlerde fonetik olarak en az bir ses olayının gerçekleşmesi gerekmektedir.

İki şekil bir şekil olup, iki anlamın kaybolarak tek anlam haline gelmesi hadisesidir. İki kelimedenden sesçe ve anlamca yeni bir kelime üretmesi olayıdır.

Büzülme – bir kelime içinde iki vokal arasında bir sürekli konsonun bu vokallerle beraber tek vokal haline gelmesiyle meydana gelen ses hadisesidir. Erime olayına dayanmaktadır. Büzülme olayı yalnız kelime içinde gerçekleşmektedir.

Damaklılaşma – damakta boğumlanmayan bir sesin çıkış yerinin damağa dönüşmesi olayıdır. Çıkış yeri damak olmayan bir konsonun her hangi bir sebep sonucunda damağa kayması olayıdır.

Daralma – geniş bir ünlünün dar bir ünlü haline dönüşmesi hadisesidir.

Derilme – erimenin kelime sonunda meydana gelmiş halidir. Bir vokalden sonraki sürekli konsonun ve konsondan sonraki vokalin kelime halinde iki vokale toplanması onun içinde erimesi ve uzun vokal haline gelmesi olayına derilme denir.

Dudaklılaşma – dudak sesi olmayan bir sesin çıkış yerinin dudağa kayması olayıdır.

Düşme – bir kelimedede vokal, konson veya bir grubun kaybolmasıdır. Düşme, kelime sonunda meydana gelir. Kelime içinde düşme meydana gelmez. Bir ses kendinden önceki seste eriyemiyorsa meydana düşme olayı gelir.

Düzleşme – yuvarlak bir ünlünün düz bir ünlü haline geçmesi hadisesidir.

Erime – bir kelimedede vokalden sonra gelen konson veya vokalin o vokalin açıklığı etkisiyle niteliğini silerek vokal içinde onu uzatmak suretiyle kaybetmesidir. Yan yana bulunan seslerin ikincisi ünlü veya ünsüz olsun açıklığının birinciden küçük olması gerekir.

Eskilenmece – bazı kelimelerin geçirdiği kalıcı ses değişmelerine bakmadan kelimelerin eski şekillerinin (değişmemiş şekillerinin) kullanılması hadisesine eskilenmece denir.

Eş organlı değişmeler – bir sesin değişmesi halinde sesi çıkaran organın sabit durumda kalmasıdır. Aynı teşekkül yerlerinde meydana gelen değişmelerdir.

Farklı organlı değişmeler – bir sesin değişmesi halinde sesi çıkaran organın değişmesi durumudur.

Genişleme – dar bir ünlünün geniş bir ünlünün etkisiyle geniş hale getirilmesi hadisesidir.

Genizlileşme – boğumlanma yeri geniz olmayan bir ünsüzün çıkış yerinin genize kayması olayıdır. Genizlileşme hadisesi boğumlanma noktası fazla olan seslerde meydana gelmektedir.

Gerilme – uzun bir vokalin yerine, iki heceli, iki normal vokalin geçmesi hadisesine gerilme denir. Büzülme ve derilme olaylarının zıt yönde olmasıdır. Gerilmede hadisesi sonucunda kelimedeki ses sayısı artar.

Göçüşme – karşılıklı olarak iki veya bir kaç sesin yer değiştirmesi hadisesidir. Göçüşme olayı gerçekleşirken fonemler niteliklerinden hiçbir şey kaybetmezler, nitelik değişmesi gözlenmemektedir.

Hece tekleşmesi – birbirine yakın olan iki heceden bir tanesini kullanım dışı bırakma olayıdır. Ses bakımından benzeyen hecelerden birinde bir vokal bir konsonun kullanım dışında bırakılmasıdır. Hece yutulma yoluyla da tekleşebildiği için bu olaya hece yutulması da denir. En az bir ünlü bir ünsüzden meydana gelen yutulmadır hece tekleşmesi. Hece tekleşmesinde iki heceyken bir hece haline gelen ses olayıdır.

Hızlı şekil – bazen kelimeleri aceleyle söylerken meydana gelen ses hadisesidir.

İkileşme – bir konson yerine iki konsonun gelmesi hadisesine ikileşme denir.

İkizleşme – tarihi süreçlerden geçerken oluşan ve günlük hayatta vurgulama için konuşmada kullanılan, aynı ünsüzden iki tane yapan ses hadisesidir.

İncelme – kalın bir ünlünün ince ünlü haline geçmesi hadisesidir (önleşme).

Kalınlaşma – ince bir ünlünün kalın bir ünlü haline geçmesi hadisesidir (artlılaşma).

Karışma – iki kelime arasında geçici olarak meydana gelen erime olayı vardır. Karışmada sadece erime meydana gelir, sadece ses karışması meydana gelir.

Kaynaşma – telaffuz sırasında meydana gelen ses hadisesidir. Kelimeyi şekil olarak bir tane olarak algılamamızdır. Daima birlikte kullanılan ve birleşik kelime niteliğinde olan kelimelerden birincisi vokalle biten ve ikinci vokal veya konsonla başlayan kelimelerin, yalnız konuşma sırasında kaynaşmış görünmeleridir. Kaynaşma anlamca değil, şekilce iki kelimeyi bir kelime olarak göstermektedir.

Nöbetleşe kullanma – dilde meydana gelen bazı eş kullanımdır. İncelediğimiz Köstence ağzında nöbetleşe kullanmanın seslerde ve sözlerle görünen örnekleri bulunmaktadır. İki sesin bir dilin lehçesinde yan yana kullanılmasıdır.

Ödünçleme – bir dilin lehçe ve şivelerinden bir kelimenin alınması olayına ödünçleme denir.

Ötümlüleşme – ötümsüz bir sesin ötümlü ses haline dönüşmesi olayıdır.

Ötümsüzleşme – ötümlü olan bir konsonun her hangi bir sebeplerden dolayı ötümlülüğünü kaybederek ötümsüzleşmesi hadisesidir.

Özenme (Romensinmece) – bazı kelimelerin başka bir dilin telaffuzuna veya söyleyiş şekline özenerek kullanılmasıdır.

Patlayıcılaşma – sızıcı bir sesin patlayıcı ses haline geçmesi hadisesidir.

Ses değişimleri – ses hadisesi sonucunda seslerde meydana gelen değişikliklerin kalıcı hale gelmesine ses değişimi denir.

Ses hadiseleri – konuşma sırasında geçici olarak meydana gelen değişimlere ses hadiseleri denir.

Ses uyumu – ses olayları ve değişimleri sonucunda meydana gelen uyumdur.

Sızıcılaşma – patlayıcı bir sesin sızıcı bir ses haline geçmesiyle oluşan ses hadisesidir.

Süreklileşme – süreksiz patlayıcı sesin kendi süreksizliğini kaybederek süreklileşmesi olayıdır.

Süreksizleşme – sürekli patlayıcı bir sesin süreksiz patlayıcı ses haline geçmesi olayıdır.

Tekleşme – ikiz ya da iki ses yan yana iken Türkçenin hece yapısına uymadığından seslerden birinin ortadan kalkmasıdır. İki sesin yan yana olmasından yutulma olup sonucunda tekleşme olmuştur.

Toplaşma – biri vokalle biten diğeri vokalle başlayan ve yan yana bulunan iki heceden birindeki vokalin sürekli bir konson haline dönüşerek korunan heceye bağlanmasıyla oluşan değişmedir.

Türeme – kelimedede, hiçbir fonksiyonu bulunmayan bir veya birden çok sesin türemesi olayına türeme denir. Olmayan bir sesin türemesidir. Bölgemizdeki türemelerin büyük bir kısmı hecenin hızlı veya yavaş telaffuz edilmesinden kaynaklanmaktadır.

Ulanma – iki kelimeye ait olan sesin bir kelimeye ait sesmiş gibi telaffuz etmesidir. Bu sesler birbirlerini etkilemeye başlar, ses olayı meydana gelebilir.

Ünsüz ayrışması – bir konsonun ona benzeyen iki konsona ayrılması olayıdır.

Ünsüz kaynaşması – iki ünsüzün birbiriyle birleşip başka bir ünsüz meydana getirmesi hadisesidir.

Yer değiştirme – düzenli bir şekilde birbirinin yerine geçebilen ünsüzlerin durumudur.

Yutulma – bir kelimedede ünlü veya ünsüzün erimeden kaybolmasıdır. Erimeyle arasında istikamet farkı vardır. Yutulma, ikinci sesin erimesine fırsat vermeden yok olmasıdır. Bunun sebebi; birinci sesin açıklık derecesini oluşturmadan ikinci sesin açıklık derecesine geçmesidir. İkinci, sesin açıklığı birinci sesin açıklığını yutar. Bir ses, bir sesin açıklığı yüzünden boğumlanmadan kayboluyorsa bu yutulmadır. Yutulmada açıklığı fazla olan ses açıklığı az olan sestten sonra gelir.

Yuvarlaklaşma – düz bir ünlünün yuvarlak bir ünlü haline dönüşmesi hadisesidir.

SONUÇ

Yazı dili olmayan ağızlardan biri Köstence Kırım Türkçesi ağzının incelenmesi sonucunda bazı özellikler tespit edilmiştir.

Köstence ağzında tespit ettiğimiz ünlüler:

Romanya Köstence'deki Kırım Türkçesi Ağzında standart Türkiye Türkçesindeki ünlülerin hepsin bulunmakla beraber bu ünlülerin uzun (ā, ē, ī, ī̄, ō, ō̄, ū, ū̄) ve kısa (ă, ě, ĭ, ĭ̄, ǫ, ǭ, ũ, ũ̄) türleri bulunmaktadır. Bunun dışında iki ünlünün özelliklerini taşıyan ünlü türleri (á, à, â, ã, è, ê, í, î, î̄, ó, ø, ö, ú) tespit edilmiştir.

Ses hadiseleri bakımından bölgemizdeki ünlüler:

1. Köstence Kırım Türkçesi ağzında kalınlık – incelik uyumu tam olarak gerçekleşmemiş durumundadır. Bölgemizdeki kalınlık – incelik uyumunun bozulmasının sebeplerinden biri bazı eklerin ince şekillere sahip olmamasıdır. Kalınlık – incelik uyumunun bozulmasının bir başka sebebi düz dar (ı, i) ünlülerin damak uyumuna uymamalarıdır. Düz – dar ünlülerin bulunduğu kelimeler genellikle kalınlık – incelik uyumuna uymazlar:

şığarsaK (1-65), memleketinde (2-88), pıtırğenner (4-26), üyrënecekımız (15-121). dedelerim (10-11);

Damak uyumunun bozulmasına bir başka sebep ince / sesinin bulunmasıdır:

azır > azırlegenner (4-98) > azırlegendiy (6-190) > azırler (17-72);

Geçmiş zaman (Dı), şahıs ve iyelik eklerinin ince varyantlarının bulunmaması bölgemizdeki damak uyumunun bozulmasına neden olmaktadır:

kelinim (13-33), eşittım (3-322); azırleñemiz (2-92) etmiyık (6-32), sebebımıznı (1-6).

2. İncelediğimiz Köstence ağzında dudak uyumunun gerçekleşmediğini söyleyebiliriz. Bölgemizde ekleşmede kullanılan hemen hemen bütün eklerin yuvarlak biçimleri bulunmamaktadır. Köstence ağzındaki dudak uyumunu iki başlık altında toplayabiliriz:

1) yuvarlaklık uyumu sadece ilk hece (bazen ilk iki hece) için geçerlidir: korımmiy (14-19), loKım (9-193), buğın (8-31), unüttım (18-41);

2) ilk hecede yuvarlak ünlü varsa ondan sonra gelen hecede düz geniş ünlü gelmektedir: togerek (9-193), kuneş (3-202), ocaK (17-53), şorbası (11-67), borek (6-188),

3. Ses hadiseleri bakımından en çok kalınlaşma, düzleşme ve yuvarlaklaşma rastlar:

izin > ızın (1-75), perşembe > peşembı (11-15), tüşünmek > tuşuner (1-128), bahçe (Far.) > baKşa (3-61), gayri (Ar.) > ğayrı (2-194), kün (KB:301) > ğunı (2-19), yigit (ETG:311) > cığıtı (3-10), zincir (Far.) > şıncırlarman (16-68) (**Kalınlaşma**);

bozdıK > bızdıK (18-50), buşuK > bışık (18-60), küyew > kiyew (5-130), tükán > tı́kan (19-93), sarburma > sarmırma (3-310), uşmaK > işhan (5-51), büyük > biyık (5-96), borek > berek (19-110), öküz (EUTS:100) > oğız (2-150), tökölmeK (DLT:644) > toğılıp (1-114) (**Düzleşme**);

tepmek > töbeler (3-93), yipek > yüpek (18-42), KoymaK > Kuyaman (6-180), fırın > furunğa (3-337). sebmek (IB:59) > süye (22-85), eb (OY:136) > üy (20-24), ağız (ETG:288) > awuzımızın (2-152), adıĝ (EUTS:3) > ayuw (21-43), tegül (DLT:595) > tuwul (1-58), kintik (ETG:281) > kunduK (11-75) (**Yuvarlaklaşma**).

İncelediğimiz ağızda tespit ettiğimiz ünsüzler

Köstence ağızında standart Türkiye Türkçesi konuşma dilinde kullanılan tüm ünsüzler bulunmaktadır. İncelediğimiz bölgede normal değerdeki ünsüzlerin yanında bir takım farklı özellikler taşıyan ünsüzler “b, ğ, Ğ, ğ, h, k, K, k, l, n, ŋ, r, s, ş, t, v, z, w” tespit edilmiştir.

Ses değişimleri bakımından ünsüzler

İncelediğimiz Köstence Kırım Türkçesi ağızında en önemli değişimlerden şunlar sık rastlanmaktadır:

t ≥ d değişmesi

tuy- (EUTS:167) > tuya, toņuz (IB:61) > domız, toKsun (DLT:635) > doKsan, tağay (CC:176) > dayım, munta (EUTS:89) > mında, kintik (ETG:281) > kunduK;

d/ > y/ değişmesi

yadağ (OY:184) > cayaw, tod (OY:175) > toy, yad- (ETG:307) > cayğanda;

g/ > y/ değişmesi

tegre (DLT:594) > töyerek, grnmiş (ETG:290) > yrendim, o + teg (OY:172) > onday, tağay (CC:176) > dayım, yığ- (ETG:310) > ciydiK, sığır (CC:164) > sıyır, tğ- (ETG:303) > tüymeli, bağla- (EUTS:21) > baylağan;

ç > c değişmesi

inçk (ETG:275) > incecik, ilinçü (ETG:62) > eglence, oçak (ETG:288) > ocaKş

ç > ř değişmesi

çalışmak (DLT:133) > şalıştı, çıpçık (CC:50) > şıpşelernı, çiçek (KB:131) > şeşek, avuç (KB:38:) > awuş;

#y ≥ #c değişmesi

yol (ETG:312) > colımnı, yer (OY:187) > cerine, yorı- (OY:191) > curdım, yaruğ (KB:527) > carıK, yığla- (ETG:310) > cılay, yadağ (OY:184) > cayaw;

f ≥ p değişmesi

fidan > pidansığ, fincan (Ar.) > pılcanımsın, nefis > nepış ~ nefis, şeftali (TTS) > şeptalı, hoşaf (Far.) > Koşap;

b ≥ p değişmesi

bütün (ETG:271) > pıtın~ bütün, bitmek (CC:35) > pıtken, bazar (Ar.) > pazar, bıçak (EUTS:27) > pışağ, kitab (Ar.) > kitap, tapa (EUTS:147) > taba;

b/ > [w/] > y/ değişmesi

seb- (IB:59) > sew- (DLT:508) > > süydım, eb (OY:136) > ew (DLT:205) > y;

b/ > [v/] > w/ değişmesi

tebe (IB:60) > dew, sub (OY:167) > suw, ab (IB:49) > awlamağa;

ę > [(ę) > v] > w ~ Ø değişmesi

yağ- (ETG:307) > cawun, tuğ- (ETG:302) > tuwdım, tağığu (EUTS:145) > tawuKların, buzağu (ETG:271) > bzaw;

ę, ę > k, K değişmesi

ęayıb (Ar.) > Kayıb, kısęa (ETG:280) > KısKa, ęurtęa (ETG:284) > KurtKa;

k, k > G (: g, ę, ę,) değişmesi

kibi(DLT:328) > gibı ~ kıbı, kmi (EUTS:70) > gemileri, tklmek (DLT:644) > toğilip, kz (EUTS:100) > oğiz, ağa (EUTS:6) > ağamız;

k, k ≥ K (: k, k, K) değişmesi

ķarak (ETG:278) > Kradım, ķart (ETG:278) > Kart, ķoķķar (EUTS:119) > Koķķar;

h > Ø değişmesi

harb (Ar.) > arbi, hoca (Ar.) > oca, hemen (Ar.) > emen, cahil (Ar.) > cail, kabahat (Ar.) > Kabāti, meşhur (Ar.) > meşūr;

ğ > Ø değişmesi

yalğan (DLT:734) > yalan, kulğak (EUTS:123) > Kulak, kazğan- (ETG:279) > Kazana.

Ses hadiseleri bakımından ünsüzler

1. İncelediğimiz Köstence ağzında eklerde ekleşme sırasında bulunan ünsüzler arasında oluşan benzerliklere bakıldığında ağzın ünsüz uyumuna sahip olduğu görünmektedir: tıġ+de (1-95), Şığar-dġ (2-140), bġz+de+ġı (3-161), pamiK+tay (5-51), saKız+day (5-52), Koz-la-ġan (9-50), Şalış-Kan+nar (9-271), yaş+ın+da (13-109);

2. Köstence Kırım Türkçesi ağzında yutulma, erime ve düşme hadiselerine yaygın rastlanmaktadır:

tataynıġ > tatayınġ (18-39) (**n > Ø, yutulması**), Şimdi > Şını (2-111) (**d > Ø, yutulması**), onlar > onar (2-28) (**l > Ø, yutulması**), Şiptşi > Şipşilik (9-25) (**t > Ø, yutulması**); tuw- > tudım (17-3) (**w erimesi**), perşembe > peşembı (11-15) (**r erimesi**), toldır- > totırdım (18-2) (**l erimesi**), sağa > saã (3-93) (**ę erimesi**); turist > turis (3-92), abdest > abdes (18-90) komunist > komunis (8-15), dost > dos (20-156) (**t# > Ø, düşmesi**).

3. Köstence'deki Kırım Türkçesi ağzında büzülme ve derilme hadiseleri en sık rastlanan hadiselerden biridir:

aŐaęıda > aŐāda (3-105), ne bileyim > ne bġlim (17-75), ayaęıġ > ayāġ (3-213), diyeceğim > decēm (2-137), Kuyruęundan > Kuyrūnnan (12-207) (**Büzülme**); bayağı > bayā (17-47), ayttırmağa > ayttırmā (5-70), oKumağa > oKumā (18-92), maęa > ma (2-73), kezmeğe > gezmē (3-251), Kulağı > Kulā (20-38) (**Derilme**).

4. Bölgemizde ses türemeleri de sık rastlanan hadiselerden biridir:

aKa (EUTS:6) > aKay (18-57), abi > abiyime (9-69), zurna > zurnay (11-17), apte > aptiy (6-42), (**Ø# > y# türemesi**); ruze (Ar.) > oraza (3-265), rus > orġlar (2-20), (**#Ø > #o türemesi**); dua > duwalaręa (18-61), laik > İayġK (1-58), (/VV/ > /VKV/ türemesi).

5. İncelediğimiz ağızda meydana gelen en önemli hadiselerden biri sızıcılaşma hadisesi patlayıcılaşmadan daha sık görünmektedir. Genellikle iki ünlü arasında bulunan patlayıcı ünsüzler sızıcılaşır:

soKaK > soğaK (2-57), (**VKV > VğV, sızıcılaşma**);

soKır > sohur (17-41), yaKın > yakın (1-9), (**VKV > VhV, sızıcılaşma**);

mecidiye > mejdiye (6-143), sıcaK > sijaK (3-199), (**VcV > VjV, sızıcılaşma**);

ğayet > Kayet (21-81), bağırğan > baKırğan (18-17), (**ğ/ > K/, patlayıcılaşma**);

haber > Kaber (3-89), (**#h > #K, patlayıcılaşma**);

ğalba > galba (2-18), (**#ğ > #g, patlayıcılaşma**).

6. Ötümlüleşmeler ile ötümsüzleşmelere aynı derecede rastlanmaktadır:

kopısı > qobısı (1-117), (**p/ > b/**); endıkı > endığı (18-21), (**k/ > g/**); tat > dadın (3-166), (**t/ > d/**); abdest > abdez (7-14), (**s/ > z/**) (**Ötümlüleşme**);

bolüm > polim (1-176), (**#b > #p**); bilmeymız > bılmıymıs (1-45), (**z# > s#**); ağa > aham (4-95), (**ğ/ > h/**); şimdi > şıntı (9-177), (**d/ > t/**) (**Ötümsüzleşme**).

7. Bölgemizde en yaygın kullanılan değişme benzetmedir. İncelediğimiz ağzın ünsüz benzetmeleri dudaklılaşma, sızıcılaşma, ötümlüleşme, ötümsüzleşme, damaklılaşma ve geniz benzetmelerin çok sayıda örnekleri bulunmaktadır:

skemle > skembe (18-14), (**/ml/ > /mb/**) – **dudak benzetmesi**;

nişanlar > nişannar (13-25), (**/nl/ > /nn/**) – **geniz benzetmesi**;

yıkınğa > yıkınğa (2-79), (**/nğ/ > /nğ/**) – **damak benzetmesi**;

endıkı > endığı (18-21), (**/d-k/ > /d-g/**) – **ötümlülük benzetmesi**;

Kadipe > Katipe (5-132), (**/d-p/ > /t-p/**) – **ötümsüzlük benzetmesi**;

evraK > evrahta (1-133), (**/v-K/ > /v-h/**) – **sızıcılaşma benzetmesi**.

8. Köstence Kırım Türkçesi ağzında zamirlerde ünsüz ayrışmalarına sık rastlanmaktadır:

o > oña > ona (3-121) > oğa (2-176) (**/n/ > /ng/ > /n~/g/ ayrışması**);

sen > saña > sağa (4-134) > sana (11-32)~(20-231) (**/n/ > /ng/ > /n~/ğ/ ayrışması**).

9. Bölgemizde günlük hayatta vurgulama için konuşmada kullanılan ikizleşmeler sık görünmektedir:

eppıznı > eppıznı (18-27) **/p/ > /pp/**;

eşek > eşsek (9-27), aşamaK > aşşācaKman (9-267), şeşek > şeşşek (20-214) /ş/ > /şş/;
baba > babbañ (19-56), fikir > fikkirce (1-26) /k/ > /kk/.

10. İncelediğimiz ağızda ikileşmelerin kullanılması yaygındır:

berü (DLT:85) > beri > bertli (17-90)~(2-30), Katlama > Kartlama /r > rtl/,

kilitlep > kırtlep (18-7) > kırtleştırip (3-177) /l > rtl/.

11. Köstence ağzının başka ağızlardan etkilendiğinden, farklı tabakaları temsil eden şekiller ile yerel ağızda kullanılan kelimeler yan yana kullanılmaktadır:

ebet ~ evet (6-169), çifçi- şipşilik (9-25), yımşaK (3-300)~ cımşaK (3-307), uruşlar (3-51)~orışlar (2-20).

12. Köstence ağzında tekleşme hadisesine sık rastlanmaktadır. Bölgemizde ünsüz tekleşmesine uğrayan kelimelerin çoğu alınma kelimelerdir:

sünnet > súnnet (2-99), (/nn/ > /n/), amma > ama (8-43) (/mm/ > /m/), evvel > eveâ (12-93), Kuvvet > Kuvetlendi (1-81) (/vv/ > /v/), mufettiş > mufetişlik (6-8) (/tt/ > /t/), üylilik > üylığı (4-123), demek > diyeyim > ne diyim men (9-164).

13. Bölgemizde ünsüzlerin palatalleşmesi sık görünmektedir: kopır > kopırge (9-265), bilmek > bılmiyım (3-261), Kaynata > Kaynata (12-187).

Köstence Kırım Türkçesi Ağzının Türkolojideki Yeri

Anadolu Ağızlarının sınıflandırılması üzerinde bir çok çalışmanın yapıldığı görülmektedir, fakat Romanya'da yerleşen Dobruca bölgesinde konuşulan Kırım Türkçesi ağzının sınıflamasıyla ilgili çalışmalar henüz yapılmamıştır. Biz de yaptığımız çalışmada N. A. Baskakov'un 'Türk Dillerinin Tasnifi' adlı çalışmasına dayanarak Köstence Kırım Türkçesi ağzının Türk Dilinin Ağızları içindeki yerini belirlemeye çalıştık. Baskakov'un Tasnifini ve Türk Lehçeleriyle ilgili yapılan başka bir çok çalışmaları incelememiz bölgemizdeki ağzın özelliklerini taşıyan grupları belirlemekte faydalı olmuştur. Rus türkologun yaptığı tasnife dayanarak ve bölge ağzımızda meydana gelen ses değişmelerini esasa alarak Köstence Kırım Türkçesi ağzının Kıpçak Şivesinin Kıpçak Nogay grubuna ait olabileceği kanısına vardık. Baskakov'un çalışmasına göre Kıpçak Nogay grubunun belirgin özellikleri şunlardır: 1) ç > ş

değişmesi: kaç- > kaş-, aç- > aş-; 2) m > b değişmesi: min- > bin-, miş > biş; 3) b > p değişmesi: bütün > pıtın, bit- > pıt-, besle- > pesle-, bıçak > pışak.

Köstence Kırım Türkçesi ağızını konuşanlar 1800 yıllarında Kırım'ın çeşitli bölgelerinden o zamanları Osmanlıya ait olup ve şimdi Romanya sınırlarında bulunan Dobruca bölgesine göç etmişler. Dobruca bölgesine yerleşen Kırım Türkleri genelde Kırım'ın Kuzey ve Kuzey Doğu (çöl) bölgelerinden göç etmişlerdir.

Kırım Türkçesi Kıpçak Türkçesine dayanmasına rağmen tarih boyunca geçirdiği temaslar sonucunda kuzey, güney ve orta kolları halinde gelişmiş görünmektedir. Kırım'ın güneyinde konuşulan ağız Oğuz ve Kıpçak ağızlarının özelliklerini içermektedir. Orta ağızın taşıdığı özellikleri Kıpçak Kuman grubundan sayabiliriz. Kırım'ın kuzeyinde konuşulan ağız ise Kıpçak Nogay özelliklerini korumaktadır. Zamanında Döbruca bölgesine yerleşen Kırım Türkleri Kırımın Kıpçak Nogay ağızının konuşulduğu bölgelerinden göç etmişlerdir. Buna dayanarak da Köstence Kırım Türkçesi ağızının Kıpçak Noğay grubuna ait olduğu kanısındayız.

Eski Türkçeden korunmuş olarak günümüzde Romanya ve Kırım Türkçelerinde kullanılan bazı kelimelerin Türkiye Türkçesindeki karşılığı.

Eski Türkçe	Köstence Türkçesi	Kırım Türkçesi	Türkiye Türkçesi
aş	aş	aş	yemek
barmağ	barmaĶ, varmaĶ	barmaĶ	varmak
ayıtmağ	aytmaĶ	aytmaĶ	söylemek
binmek, minmek	binmek, minmek	minmek	binmek
bolmağ	bolmak, olmak	olmak	olmağ
eşidmek	eşitmek	eşitmek	işidmek
iniygün	yeni	-	yeğen
kanı	Kana	Kana	hani
kedim	kedim	kiyim	giyim
kirmek	kirmek	kirmek	girmek
könül	gönül	gönül	gönül
men	men, ben	men	ben
oğil	ul	oğlan	oğlan
sebmek	süymek	sevmek	sevmek
sağınmağ	sağınmaĶ	sağınmaĶ	özlemek
sub	suw	su	su
sünük	süyük	kemik	kemik
urmağ	urmaĶ	urmaĶ	vurmağ
tegmek	tiymek	tiymek	değmek
timek	demek	demek	demek
tiğlamağ	dinlemek	diğlemek	dinlemek
yadağ	cayaw	cayav	yaya
yanymağ	caymaĶ	yaymaĶ	yaymağ
uruğ	urluĶ	urluĶ	kısır
küzüngü	kuzgü	küzgü	ayna
oplamağ	oplamaĶ	oplamaĶ	övmek
kötürmek	ķotermek	ķotermek	ķaldırmak

suk	suk lanmak	suk lanmak	kiskançlık
buzagulamak	buzawlamak	buzavlamak	bızalamak (buzagılamak ağızlarda)
qumursga	KırmısKa	KırmısKa	qarınca
sogüş	sogış	soğış	küfür
semritmek	semirmek	semirmek	kilo almak
turmak	turmak	turmak	kalkmak
yaruk	carık	yarık	ışık
ärinmäk	erirmek	erirmek	tembelleşmek
aşukmak	aşıkmaK	aşıkmaK	acele etmek
äckü	eçkı	eçki	keçi
bit	bet	bet	yüz
ır	cır	yır	türkü
irtä	erte	erte	erken
qanta	Kanda	Kanda	nerde
qarak	KaramaK	baKmaK	baKmaK
qııırmaq	KııırmaK, bağıırmaK	KııırmaK, bağıırmaK	bağıırmaq
qıyın	Kıyın	Kıyın	azap
qızğanmaq	KızğanmaK	KızğanmaK	cimri olmak (kiskanmak)
kintik	kuntuq, gobek	qunduq, göbek	göbek
kiñ	keñ, kenış	keñ, keñiş	geniş
qurtga	KurtKa	KurtKa	ihiyar kadın
muna	mına	mına	işte
miskic	mışıK	mışıK	kedi
miyi	miy	miy	beyin
oqatmaq	uyatmaK	uyatmaK	uyandırmak
sasımaq	sasımaK	sasımaK	kötü qoKmaq (sasımak)
sımaq	sınmaK, KırılmaK	sınmaK, KırılmaK	qırılmaq
sıçan	sıçan	sıçan	sıçan
sikrimek	sekirmek	sekirmek, sıçırmaK	sıçramak (seğirmek)

südük	sidik	sidik	idrar, sidik
talamak	talamaK	talamaK	dalamak
tapmak	tapmaK	tapmaK	bulmak
tapışmak	tabışmaK	korüşmek	buluşmak
taymak	taymaK	taymaK	kıymak
teg	day, kıbı, gıbı	dayın, kibi	gibi
tänüşmak	KıyaslamaK	teñeştirmek, KıyaslamaK	kıyaslamak, denkleştirmek
tütün	tütün	tütün,	duman
yağmak	cawmaK	yağmaK	yağmak
yaltırmak	cıltırmaK	yıltırmaK	parlamak
yañğurmaK	cañğırmaK	yañğırmaK	hiddetlenmek
yañı	cañı	yañı	yeni
yasamak	yasamaK	yasamaK, yapmaK	yapmak
yaşın	yaşın	yaşın	şimşek
yänjä	cege	yenge, dudu	yenge
yığmak	ciymaK	ciymaK	yığmak
yıglamak	cılamaK	ağlamaK	ağlamak
yorımak	cürmek	yürmek	yürümek
yunguluğ	cuwunmaK	yuvunmaK	yıkanmak
ıtmaK	cıbermek	yıbermek	göndermek, bırakmak
yumak	cuwmaK	yuvmaK	yıkamak
yorımak	cürmek	yürmek	yürümek
yırlamak	cırlamaK	yırlamaK	şarkı söylemek
top	tomalaK, top	tomalaK, top	yuvarlak, top
yalıñ + adaK	calanĞayaK	yalnayaK	yalınayaK
öñ	oğ	oğ	ön

KAYNAKÇA

- AKGÜNDÜZ, Ülkü Üzel (2006), *El Yordamıyla Köstence*, <http://ekolojimagazin.com/?s=magazin&id=51>, 11.03.2010.
- AKMOLLA, Güner (2008), *Monografia Lokalitatii Techirghiol*, Editura NewLine, Techirghiol.
- AKMOLLA, Güner (2009), *Tatarlar*, Cilt 1, NewLine, Constanta.
- ARAT, Reşid Rahmeti (1979), *Kutadgu Bilig*, Cilt 3, İndeks, Yayına Hazırlayan: Sertkaya, O. F., Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, İstanbul.
- ATA, Aysu (1998), *Nehcü'l-Faradis*, Cilt 3, Dizin – Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- ATALAY, Besim (1986), *Divanü Lûgat-it-Türk Dizini*, “Endeks”, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- CAFEROĞLU, Ahmet (1993), *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*, 3. Baskı, Enderun Kitabevi, İstanbul.
- DEMİR, Nurettin (1999), “*Ağız Araştırmalarında Derleme Teknikleri*”, Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni (9 Mayıs 1997), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 78-87.
- DEMİRAY, Erdiñç (2008), “*Ağız Araştırmalarında Transkripsiyon İşaretlerinin Farklı Kullanılması Sorunu*”, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, s. 199-211.
- DEMİRAY, Kemal (1988), *Temel Türkçe Sözlük*, Baskı 4, İnkılap Kitabevi, Ankara.
- DEVELLİOĞLU, Ferit (2008), *Osmanlıca –Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Baskı 25, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara.

- DINU C., D. Tambrea ve I. Munteanu (2007), *The geologic evolution of the Romanian Black Sea area during the Oligocene-Pliocene time*, http://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/febd8884d4018ef_ek.pdf, 27.04.2010.
- ECKMANN, Janos (2003), *Harezmi, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar*, 2. Baskı, Yayın Hazırlayan: Sertkaya, O. F., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- EKER, Süer (20??), *Ekstra Küçük Bir Dil Olarak Romanya 'Tatar Türkçesi'*, <http://forum.turan.info/showthread.php?t=4935>, 10.03.2010.
- EKREM, Mehmet Ali (1981), *Bülbül Sesi*, Kriterion Kitabevi, Bükreş.
- ERCİLASUN, Ahmet B. (1999), "Ağız Araştırmalarında Kullanılacak Transkripsiyon İşaretleri", Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni (9 Mayıs 1997), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 43-48.
- GABAIN, A. Von (2007), *Eski Türkçenin Grameri*, 5. Baskı, Çev., Mehmet Akalın, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- GRÖNBECH, K (1992), *Kuman Lehçesi Sözlüğü. Codex Cumanicus'un Türkçe Sözlük Dizini*, Çev., Kemal Aytaç, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- GÜLENSOY, Tuncer (2007), *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözlüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*, Cilt 1, 2, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- <http://www.msxlab.org/forum/ulkelervetarihleri/10709romanyavero manyata rihi.html>, 10.03.2010.
- http://www.cografya.biz/index.php?ind=reviews&op=entry_view&iden=74, 10.03.2010.
- <http://www.dobruca.net/Dobruca-deliorman.html>, 13.03.2010.
- <http://www.ata1919.org/dobrucalilart47263.html?s=aecec3b5b3481b92ed8dc855a17b4e21&>, 10.03.2010.

<http://tr.wikipedia.org/wiki/K%C3%B6stence>, 15.03.2010.

<http://www.turkforum.net/showthread.php?t=736620>, 15.03.2010.

<http://wapedia.mobi/tr/K%C3%B6stence>, 16.03.2010.

KARAMANLIOĞLU, Ali Fehmi (1994), *Kıpçak Türkçesi Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

KARASU, Cezmi (????), *Romanya'da Osmanlı Eserleri*,

<http://www.turkiye-forum.org/romanyada-osamanli-eserleri-t216239.html>,
15.03.2010

KERİM, Altay ve Leyla Kerim (1996), *Tatarca – Türkçe – Romence Sözlük*, Kriterion, Romanya.

KÜÇÜKASLAN, Cihat (2005), *Sakarya İli Ferizli ve Söğütlü İlçeleri Ağzı (Ses Bilgisi, Metinler, Sözlük)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KORKMAZ, Zeynep (2007), *Grammer Terimleri Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

MAHMUT, Enver (2004), *Türkoloji Çalışmaları*, Cilt 1, Ex Ponto, Constanta.

MEMETOV, Ayder (2006), *Zemaneviy Kırım Tatar Tili*, Kırım Devlet Pedagogika Neşriyatı, Simferopol.

MENABİT, Ciden Sena (2006), *Yazılı ve Sözlü Kaynaklara Dayalı Romanya Türklerinin Dili ve Söz Varlığı*, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÖNER, Mustafa (1998), *Bugünkü Kıpçak Türkçesi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

ÖZKAN, Fatma (1997), *Osmaniye Tatar Ağzı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

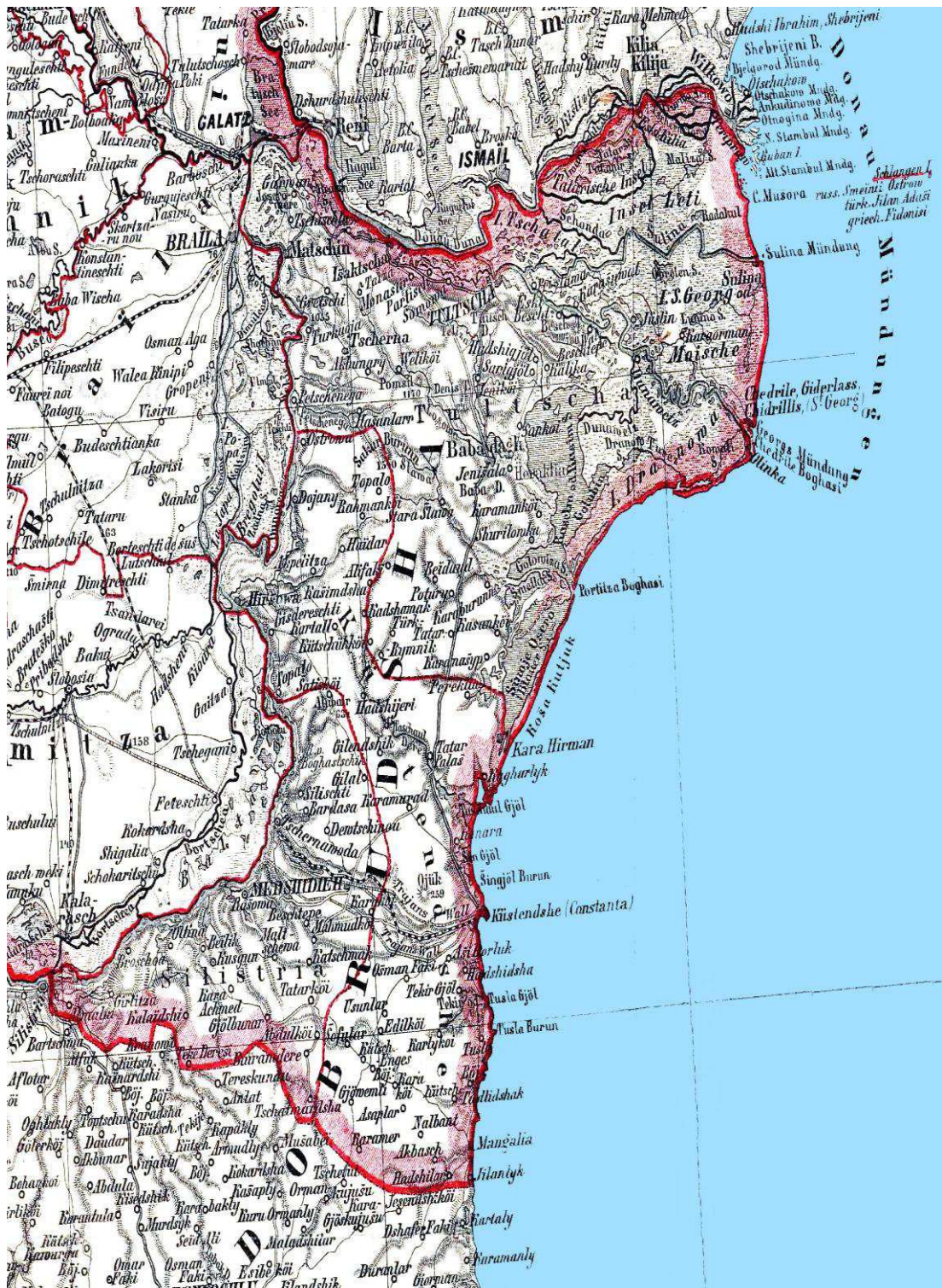
- RİBALÇENKO, T. (2007) *Türkçe – Rusça ve Rusça – Türkçe Sözlük*, Baskı 7, Russkiy Yazık Media, Moskva.
- SAGİR, Mukim (1999), “*Ağız Çalışmalarında Çevriyazı*”, Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni (9 Mayıs 1997), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 126-138.
- TEKİN, Talat (2008), *Orhon Yazıtları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- TEKİN, Talat (2004), *İrk Bitig Eski Uygurca Fal Kitabı*, Öncü Kitap, Ankara.
- TUNA, Osman Nedim (1986-87), *Türk Dilbilgisi. Fonetik-Morfoloji-Yaşayan Türk Lehçeleri Ders Notları*, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyeti Eğitimi Bölümü.
- TURAN, Zikri (1993), *Eski Anadolu Türkçesi’nde Ünlü Uzunlukları*, Açıköz Yayınları, Malatya.
- TURAN, Zikri (2006), *Artvin İli Yusufeli İlçesi Uşhum Köyü Ağzı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara,
- USEİNOV K., E. Ganiyeva ve N. Seydametova (2001), *Kırımatar Tili. Fonetika. Leksikologiya. Frazeologiya. Leksikografiya*, Sonat Yayınları, Simferopol.
- USEİNOV, Seyran ve Vadim Mireyev (2005), *Rusça – Kırımatarca Lugat*, Ocak Yayınevi, Simferopol.
- ÜLKÜSAL, Müstecip (1987), *Dobruca ve Türkler*, 2. Baskı, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara.

EKLER

EK 1: Romanya Haritası

EK 2: Dobruca Haritasi

EK 3: Köstence Haritası

ÖZGEÇMİŞ

Nazmiye Murtazayeva, 1985 yılında, Özbekistan'ın Kibray şehrinde dünyaya geldi. 1990 yılında ailesiyle birlikte Özbekistan'dan Kırım'a dönüş yaptı. İlk, orta ve lise öğrenimini yaşadığı Gvardeyskoye (Sarabuz) köyünün okulunda tamamladı. 2003 yılında Kırım Devlet Mühendis ve Pedagoji Üniversitesinin Türkoloji bölümünde eğitime başladı. 2008 yılında lisans eğitimini tamamladıktan sonra aynı yıl Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Dili Bilim Dalı'nda, yüksek lisans eğitimine başladı.